

Γυναικα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

«ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ»

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΤΟΣ Α' ΑΡΙΘ. 6

ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΜΑΪΟΥ 1935

Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ & ΣΠ. ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΗΣ ΕΚΔΟΤΑΙ—ΜΕΤΕΞΑ 2—ΑΘΗΝΑΙ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕΤΗΣΙΑΙ: 'Εσωτερικού δρχ. 260.—'Εξωτερικού σελ. 33.—'Αμερικής δολ. 7

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ

ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΥ

Ο μεγαλειότερος συγγραφεὺς τοῦ Βορρᾶ
μὲ πλήρες τὸ ἀριστούργημά του

ΤΟ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟ ΠΝΕΥΜΑ

Βαθὺ καὶ σκοτεινὸ δράμα τῆς ρωσικῆς ψυχῆς, μιᾶ παρέλασις τύπων καὶ χαρακτήρων, ὅπως ξαίρει νὰ τοὺς παρουσιάσῃ μόνο ὁ μέγιστος τῶν συγγραφέων.

Οὐδέποτε εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξεδόθη πλήρες καὶ αὐτοτελές, ὅπως ἐκδίδεται τώρα εἰς τὸ «ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ»

Τὸ ἀριστούργημα:

ΤΟ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟ ΠΝΕΥΜΑ

εἶναι τὸ ἔργο, διὰ τὸ ὁποῖον μὲ τὸν μεγαλειότερον θαυμασμὸν ἔχουν μιλήσει οἱ κριτικοὶ τῆς ὑψηλῆς.

Ὁ πολὺς Γκρόσμαν τὸ χαρακτηρίζει ὡς: «Τὸ σημαντικώτερον τῶν ἔργων τῆς πρώτης περιόδου τοῦ Ντοστογιέφσκυ».

Ἐξ ἄλλου ὁ Χάλπερν Καμίνσκυ γράφει: «...Μὰ νὰ ποὺ ζωντανεύει δλόκληρη μιὰ πραγματικότης, χάρις στὸ ξαφνικὸ καὶ ἀκατανίκητο πάθος γιὰ μιὰ γυναῖκα παράξενη...»

Τὸ «ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ» ἐξέδωκε τὸν «Ἱατρὸ Πασκάλ» τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ εἰς δύο ὀγκώδεις τόμους, τοῦ Βίκτωρος Μαργκερίτ «Τὸ σῶμα σου...εἶναι δι' ἐσὶν σου!», τοῦ Κνουτ Χάμσουν «Πεῖνα» καὶ τοῦ Ἀλφόνσου Ντωντὲ «Σαπφειὰ».

Πωλοῦνται εἰς τὰ γραφεῖα μας Μεταξὺ 2, εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον ὡς πρὸς Ζηκάκη Πεσματζίου—Πανεπιστημίου καὶ εἰς τὸν ὑπόγειον ἥλει Σταθμὸν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς.

ἀπόψεως
στὴν προ-

Η ΚΥΡΙΑ ΜΕ ΤΟ ΣΠΟΡ ΠΑΛΤΟ

ΤΟΥ ΜΠΕΡΝΑΡ ΖΕΡΒΑΙΖ

Στο τρίτο πάτωμα της «Γκαλερί Ουίντσερ-σάλε» είδε για πρώτη φορά ο κ. Φασελέ την ό-
ραία και κομψή κυρία, με το σπόρ πανωφόρι,
με το τσαχπινιένιο καπελλάκι, που της έδινε έναν
άκομμο τόνο στο άγοροκοριτσίστικο ύψος της.

Ο κ. Φασελέ είχε μπή στην «Γκαλερί», για
ν' αγοράσει μισή δωδεκάδα μαντήλια, κι' επειδή
έπρεπε να σκοτώσει μιάν δολοκλήρη ώρα, ως τη
στιγμή που θ' άρχιζε η συνεδρίαση του Συμβου-
λίου της Έταιρίας, της οποίας ήτο μέλος, δέ
διαζότανε διόλου να φύγει και χάσει στις προ-
βήκες του καταστήματος.

Η συνάντησις της κυρίας με το άστρακάν,
του παρέσχε έναν άκομμο λόγο, για να παρατεί-
νη τη διαμονή του στα καταστήματα.

Όχι για άλλο τίποτα, φυσικά, έφ' όσον ο
κ. Φασελέ ήτανε πολύ σοβαρός κύριος, μά...
έτσι!

Για να δοκιμάσει δηλαδή την πέρα του την
κοινωνική και τη διορατικότητά του. Ήθελε
δηλαδή να εξακριβώσει σε ποιά
κοινωνική κατηγορία ανήκε η
γυναίκα αυτή.

Πρόβλημα ύψιστης σημασίας,
κατά την αντιληψί του και που
από τη λύσι του θα εξαρτούσε τη
γνώμη του για τον ίδιο τον έαυτό
του.

Την πήρε το κατόπι.
Έκτός από τις πελάτισσες,
σοβαρές ή όχι των καταστημά-
των αυτών και που ανήκουν σε
διάφορες κοινωνικές κατηγορίες,
πέρα θ' πολλές φορές ώρες δλό
κληρες, είτε καλές κυρίες, που
πηγαίνουν να χαζέψουν, είτε
κοκκοτίτσες, που ψαχουν έτσι
για κανένα πελάτη είτε δεσπο-
νίδες που αναζητούν περιπέ-
τειες.

—Αραγε ποιός κατηγορείς.
Και την περιεργάζεταν απ'
την κορφή ως τα νύχια, στάθμιζε
το περιποίημά της, πρόσχε τις
λεπτομέρειες του ντυσιότηός της.

Έξαφνα η καλή του τύχη
τον βοήθησε για να επισπύσει
τη λύσι του προβλήματος, που
είχε θέσει στον έαυτό του.

Ένα μικρό, πλατύ και όρθο-
γόνιο πακέτο έπεσε από τα χέρια
της κυρίας, που φάνηκε ότι δεν
έχε αντίληψη αυτήν την άπω-

ποτικώτατα ο κ. Φασελέ
πήρε το πακέτακι και
περγάζοντας το καπέλ-

! είπε. Έχετε χάσει

Έκείνη στάθηκε σαν άποσβολωμένη, και
ταξε τον ίππότη με βλέμμα που μαρτυρούσε τέ-
τοια ταραχή, ώστε να μην μπορεί να κατα-
λάβει αυτός αν ήταν έκπληξις, τρομάρα, ή από-
τομο ξύπνημα ύπνοδατίσος.

Και μόνο σαν πέρασαν μερικές στιγμές, από
τά χείλη της κυρίας ξέφυγαν αι λέξεις αυτές.

—Ω! Με τρομάξατε! Σας πήρα για...

Ο κ. Φασελέ ούτε άκουσε, ούτε πρόσχε πώς
τόν είχε πάρει, για ποιός ξαίρει ποιόν. Άπεναν-
τίαι, έβηκε τη συγκίνησι πολύ φυσική, και άνε-
γνώριος το σφάλμα του.

—Να με συγχωρείτε κυρία! Φέρθηκα τόσο
άπότομα, ώστε ήταν φυσικό να σας τρομάξω...

—Διόλου κύριε!.. είπεν εκείνη μ' ένα θα-
πέσιο χαμόγελο. Έγώ σήμερα, έχω κάτι γαλοία
νεύρα.

Σαν ίππότης ο κ. Φασελέ, επέμενε να κα-
ταλογίσει στον έαυτό του το άδικο

Έξαφνα όμως του ήλθε μιά ύπόνοια.

—Ίσως η κυρία να μην είναι
μόνη! Ίσως να...

—Πώς! Πώς... είμαι ολομό-
ναχη.

—Τότε θα σας ικέτευα να μου
επιτρέπατε να σας συνοδεύσω.

Τη στιγμή ακριβώς εκείνη, η
κυρία γύρισε άπότομα το κεφάλι
προς την αντίθετη κατεύθυνσι.
Και επειδή έτσι δεν πήρε κορμιά
άπάντησι, ο κ. Φασελέ νόμισε
πώς είχε αυτοδικαίως το καθή-
κον να τη συνοδεύσει.

Έφθασαν έτσι ως το άσανοέρ.

Η κυρία πέρασε πρώτη. Ο
μικρός όμως «λάφτερ» έμπόδισε
τόν κ. Φασελέ να περάσει.

—Είναι γεμάτο κύριε! Δεν έ-
πιτρέπεται δια περισσοτέρους.

Φουρκισμένος, ο κ. Φασελέ,
άπόσπρωξε το μικρό και μπήκε,
ένω τον υποσχότανε ένας φιθυ-
ρος διαμαρτυρίας των άλλων. Κ'
έτσι ενώ αυτός έόθεσε τα μαλλιο-
κέφαλά του κάθε μέρα στα ταξί
για ν' αποφύγει το συνωστισμό
των τράμ, τώρα του φαινότανε
παράδεισος το στενόχωρο έκείνο

μάρος, πολύ περισσότερο μάλιστα
άφου η κυρία με το άστρακάν η
ταν στριμωγμένη πάνω του και
σχεδόν τον άγκάλιαζε για να
κρατηθί.

Κατέβηκαν, προχώρησαν στην
έξοδο, και τώρα πιά ο Φασελέ,
θεωρούσε άπολύτως κατηνέμα τα
δικαιώματά του, να συνοδεύσει
την κυρία, μ' όλο που η ώρα πε-
νούσε και θά έπρεπε να είχε πε-
ρισσότερο στο νοῦ του, τη συ-

νεδρίασι του συμβουλίου.

Στις αρχές, προσπάθησε να ξαναζωντανέψει
την συνομιλία με την κυρία. Έκείνη όμως φαι-
νότανε πολύ άπασχολημένη να κοιτάζει τις δι-
τρίνες.

Κάποτε, συναντήσανε κάποιο συνωστισμό
στην άκρη του πεζοδρομίου, και όταν γύρισε να
δθ ο κ. Φασελέ, είχε χάσει την κυρία με το
σπόρ παλτό από δίπλα του.

Άκουσε όμως τους σωφέρ και τους άμαξά-
δες να βάζουν τις φωνές, και όταν γύρισε προς
τά εκεί, είδε το ι-θαλμά του σχεδόν κάτω από
τους τροχούς του άμαξοῦ. Ός τόσο, η κομψή
κυρία κατόρθωσε να προσπεράσει εις το άπεναν-
τι πεζοδρόμιο, και απ' εκεί έξηφάνισθη.

Θά τη, ξανάβρισκε άσφαλως ο κ. Φασελέ,
αν δεν αθιανότανε έξαφνα να του τραβούν κά-
πως άπότομα το μανίκι.

—Τί τρέχει;

—Σας παρακαλώ να με άκολουθήσετε...

—Και ποιός είστε σεις;

—Μυστική άστυνομία.

—Και τί θέλετε από μένα;

—Ναρθήτε εις το τμήμα...

—Γιατί;

—Θα σας το πούμε εκεί!

—Θα περάσω άργότερα!

—Η έρχεσαι, ή σοῦ περνῶ τώρα τις χειρο-
πέδες... Έχεις κάθε συμφέρον να μην κάνεις
δημόσιο σκάνδαλο.

Τά σοφά αυτά λόγια έπεισαν τον κ. Φασελέ.

Εἰτυχώς το τμήμα δεν ήταν μακριά. Όταν
μπήκαν εκείνος είπε:

—Λοιπόν; Τί πρόκειται να μου πής;

—...Ότι, επιτέλους σας συλλάβαμε.

—Γιατί;

—Θράσος!..

Είπε ο άστυνομικός, και άρχισε να του
κάνει σωματική έρευνα.

Στην τσέπη του σακκακιού του έβηκε το
όρθογόνιο πακετάκι, που είχε πέσει από την
κυρία με το άστρακάν.

—Τί είναι αυτό;

—Αυτό θαπρεπε να μου το λέγατε σεις!

Άλλα άς δοῦμε άμέσως.

Ο άστυνομικός άνοιξε το πακετάκι και είδε
τυλιγμένη μέσα μιά δαντέλλα πολυτελείας.

—Δεν καταλαβαίνω!

—Θα καταλάβετε στο αυτόφωρο.

—Για ποιόν με παίρνετε;

—Γι' αυτόν που είσθε!.. Ένας λωποδύτης ή
τουλάχιστον ένας συνέννοχος.

Ότι κι' αν είπα, όσο κι' αν διαμαρτυρήθη-
κε, δεν ήτανε δυνατό να πείσει κανένα.

Το πακέτο ή δαντέλα, που τοῦ το είχε δάσει
προφανώς στην τσέπη του ή κυρία με το άστρα-
κάν, στο άσανοέρ, ήτανε το πειστήριο.

Ο κ. Φασελέ πέρασε μιάν δολοκλήρη νύχτα
στο μπουδρόμι. Και την έπαυσι έγινε ανάγκη
να κινητοποιηθί όλο το συμβούλιο, για να μαρ-
τυρήσουν περι της έντιμότητός του.

Άθωώθηκε! Άλλά τί ρεζίλιμι γι' αυτόν...

Ός τόσο, βγαίνοντας από το δικαστήριο, πη-
γε στο τμήμα και παρεκάλεσε τον άστυνόμο να
τόν ειδοποιήσει, αν ποτε έπιασε την κυρία με το
σπόρ παλτό. Έκρινε ίσως πώς δεν έπαθε άρκεστά.

ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΤΣΙΓΚΟΥΝΙΕΣ!

ΤΟΥ ΚΛΕΜΑΝ ΒΩΤΕΛ

Οι τρεις μεγάλοι δογθοί των άστυνομικών
είναι:

1ον. Η τύχη!

2ον. Η άφροσύνη και ή άδεξιότης των κα-
κοποιών.

3ον. Η κατάδοσις!

Υπάρχουν όμως έγκλήματα, τα όποια δεν
παρέχουν εις τους άστυνομικούς κανένα από τ' ός
ζνω βοηθούς.

Κλασσικόν του είδους αυτού παραδειγμα εί-
ναι ή περιδότης δολοφονία τοῦ Πρένς.

Πέρασε τόσοσ καιρός.

Ποιός ξαίρει πόσος θά περάσει ακόμη!

Και όμως ή δολοφονία τοῦ Πρένς εξακολου-
θει να άποτελει μυστήριο.

Γιατί;

Διότι άπλούστατα ή τύχη δεν έδοθήθηκε ως
τώρα κανένα από τους αναριθμήτους άστυνο-
μικούς που άπασχολήθηκαν μ' αυτήν την υπό-
θεσιν.

Ές άλλου οι κ. κ. κακοποιοί, δεν άφησαν
έκνη, και ούτε την κάρτα τους με την διεύθυν-
σιν των.

Τέλος έμενε ή κατάδοσις.

Άλλά ποιός να καταδώσει τους δολοφόνους,
άφου θά ξείρη πώς ή κατάδοσις του ένδέχεται
να τοῦ στοιχίση την ζωήν.

Σ' αυτό επάνω, έρχεται άρωγός της άστυνο-
μίας το κράτος και επικηρύσσει τους δολοφό-
νους για 100,000 φράγκα.

Βέβαια το ποσόν δεν είναι εύκαταφρόνητον
στον καιρό αυτόν της άνεργίας. Κάθε άλλο.

Όμως δεν είναι και αυτό που να κάνει τον
καταδότη, να άφηρήσει τους κινδύνους της
πράξεώς του.

—Τί ψυχή έχουν εκατό χιλιάδικα!

Σκέπτεται ή ένδεχόμενη καταδότης. Έστω
και αν δεν έχει φράγκο στη τσέπη του.

Πράγματι δέ: τί ψυχή έχουν.

Ένώ αν το κράτος άνέβαζε την επικήρυξι
του σε τρία εκατομμύρια λ. χ. τα πράγματα θα
ήσαν πολύ διαφορετικά.

Για ένα τέτοιο ποσό καταδίνει κανείς τον
πατέρα του και τη μητέρα του, πολύ εύκολο-
τερο δέ τον συνέννοχό του.

Με ένα τέτοιο ποσό, μπορεί να έγκαταλείψη
κανείς όχι πιά μόνο το σπιτικό του και την πα-
τρίδα του, μα τον παράδεισο ακόμη για να πάη
να έγκατασταθί έστω και στην κόλασι.

Γιατί λοιπόν το Κράτος κάνει τέτοιες τσιγ-
κουνιές;

Όχι βέβαια από φόδο, μήπως καλλιεργήση
την κλίσι προς την κατάδοσι και συναπώς προς
την άνηθικότητα.

—Τί εκατό χιλιάδες φράγκα από άπόψεως
ήθικης, τί ένα εκατομμύριο. Ήθική στην προ-

ΞΕΝΟΙ ΘΕΟΙ

ΟΙ 5000 ΒΟΥΔΑΙ ΤΗΣ ΠΑΓΟΔΑΣ

ΤΗΣ ΔΙΑΣΗΜΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ ΤΙΤΑ'Υ'ΝΑ

—Μόνο εκείνοι που θα υποβάλλουν ιδιαίτε-
ραν ατζήσιν, και θα λάβουν ειδικήν άδειαν,
μόνον αυτοί, θα θυνηθούν να έκτισκεφθούν τα
αδύτα της Βουδικής λατρείας... Η είσοδος εις
τάς θεοποινίδας αποκλείεται όπως δήποτε, εφ'
δσον αποκλείεται αυτή και εις τα κορίτσια των
κινέζων. Κατά τα άλλα αι κυρίες ήμπορούν να
είναι βέβαιαι ότι δεν θα παραστούν πρό θεάμα-
τος που ήμπορεί να τας «σοκάρη».

Αυτές περίπου είναι αι στερεότυπες φράσεις
με τις όποτες οι τοιτοερώνε του Πεκίνου, προσι
δοποιούν προκαταβολικά τους επισκέπτες, τόσο
για να τους πούν μια πραγματική αλήθεια, όσο
και για να καντήσουν την περιέργειά των.

Φυσικά, επειδή καμμιά θεοποινίς δεν θέλει
να χάση το θέαμα, όλες τους δηλώνουν, λίγο ή
πολύ τήν... αλήθεια, ότι δεν είναι δηλαδή θε-
οποινίδες!

Έτσι ή άλλοιως δεν έχουν να μετανοήσουν
για την περιέργειάν των, διότι δεν έχουν να
δοούν πράγματα φοβερά και τρομερά. Όπως ά-
νέφερα και πιό επάνω, ή απαγορεύσεις αυτή που
άφορα τα κορίτσια, όφειλεται μόνον ότι ή άνυ-
παντρη Κινέζα μένει εις τό περιθώριον της θρη-
σκευτικής ζωής, γενικώς, και ειδικώτερον του
μέρους εκείνου της θρησκευτικής ζωής που ά-
φορα τας σχέσεις των δύο φύλων.

**

Ο Μέγας Λαμά, δεν δίνει την άδειαν παρά
μόνον εφ' δσον θα έχη προειδοποιηθή πράγμα
που δεν στοιχίζει παρά μόνο ένα τηλεφώνημα.

Η προειδοποίησις αυτή όφειλεται προφανώς
εις τό να λαμβάνονται μέτρα άσφαλείας μάλλον,
διά τους κρυμμένους εις τόν μέγαν ναόν θησαυ-
ρούς, παρά για να προληφθή μια οποιαδήποτε
βεδήλωσις.

Έτσι λοιπόν, κατόπιν του σχετικού ελέγχου
είσχωρήσαμε ένα πρωί στην μεγαλειτέραν πα-
γίδα του Πεκίνου, που είναι ο ναός των 5000
Βουδών.

Όσο δύσκολα θα ήμπορεί να καταλάβη έ-
νας Ασιάτης όρισμένα δέγματα της Χριστιανι-
κής θρησκείας, άλλο τόσο δύσκολο θα ήταν και
για μας να μπουμε στο νόημα του άπειρου άρι-
θμού των εικόνων ή μάλλον των ύπερστάσεων
του Κινέζικου Θεού.

Η κειμένη περίπτωσις είναι να πιαστούν οι ένο-
χοι.

Αυτό ως τό έχουν υπ' όψει τους, όχι μόνο
το Γαλλικό κράτος, αλλά και όλν τα άλλα, που
άποφασίζουν να προδούν εις επικηρύξεις και τσι-
γκουνεύουνται.

Τέτοιου είδους τοιγκουνιές είναι οι χειρότε-
ρες που μπορούν να γίνουν.

Έξ άλλου δεν πρόκειται να άργοπορήσω εδω
σε προβλήματα μεταφυσικής.

Τό περισσότερον ενδιαφέρον είναι τό συναι-
σθημα του τρόμου, που προσπαθούν να έμπνεύ-
σουν εις τους είσερχομένους: ή καθόλου θρη-
σκεία, ή αρχιτεκτονική του ναού, ο καταμερι-
σμός του έσωτερικού, οι δαιδάλοι, οι σκοτεινοί
διάδρομοι, αι αναθυμιάσεις των ναρκωτικών, και
τέλος τα διάφορα αγάλματα.

Τους δαιδάλους και διαδρόμους, τους κάμει
ακόμη πιό τρομακτικούς τό γεγονός ότι άπαγο-
ρεύεται να ανάδουν οποιοδήποτε φως όταν τους
διασχίζουν οι πιστοί, είτε άπιστοι. Αυτό δεν
σημαίνει ότι είναι απολύτως σκοτεινόν.

Μιά άμυδροτάτη αναλαμπή, μια φυγαλέα
φωταυγία, ή οποία δίχως να φωτίζει ύποδοξηθεϊ
έν τούτοις τό μάτι να μαντεύη κατά που πρέπει
να τραβήξη, άποτελεϊ όλον τόν μυστηριώδη
φωτισμόν.

Είναι δε πράγματι μυστηριώδης ο φωτι-
σμός αυτός, εφ' δσον κανείς δεν βλέπει από που
έρχεται, και κανείς καλά καλά ως τώρα δε
μπορεί να εξακριβώση τόν τρόπον με τόν ό-
ποτον έρχεται εις τα αδύτα των δαιδάλων. Γε-
γονός είναι ότι δεν πρόκειται περί συνήθους
φωτισμού.

Οι πιστοί Κινέζοι έχουν την πεποίθησιν, ότι
τό φως αυτό τό χύνουν μεγάλα τεράστια δια-
μάντια, τα όποια ο κάθε Βούδας έχει ένοση-
νώσει εις διαφόρους γωνίας του κτιρίου.

Αυτό βέβαια τό αποκλείει και ή λογική,
εφ' δσον με τας κατά καιρούς επιδρομάς, πρό
πολλού θα έπρεπε να είχαν εξαφανισθεϊ τα δια-
μάντια αυτά, αλλά και αι στοιχειώδεις γνώσεις
της φυσικής, εφ' δσον κανένα διαμάντι μόνο του
δεν παράγει φως, άλλ' άπλώς τό πολλαπλα-
σιάζει.

Τό μυστικό του τέτοιου είδους φωτισμού τό
πήραν φαίνεται μαζί των, αι πρό χιλιάδων έτών
αρχιτέκτονες οι όποιοι ήξαιραν τόν τρόπον της
διοχετεύσεως του φωτός όπως περίπου διοχε-
τεύομε εμείς τό νερό στα διάφορα διαμερίσματα
ένός πολυόρφου κτιρίου.

Επέμεινα στη λεπτομέρεια αυτή, γιατί είναι
ουσιώδης, και γιατί ο' αυτήν βασίζεται κατά
μεγάλο μέρος ή έντύπωσις του επισκέπτου.

**

Βέβαια τους 5000 Βούδας είναι αδύνατον να
τους έπισκεφθή κανείς, και μάλιστα μέσα σε
λίγες ώρες, κατά τας όποιας διαρκεί ή έπίσκε-
ψις. Άλλως τε, όποιος είδε μερικούς από αυ-
τούς είναι περίπου τό ίδιο σά να τους είδε
όλους.

Μπορώ να πω ότι ακόμη πιό έντυπωσιακοί,
από τόν ίδιο τό Βούδα είναι οι φρουροί του, ο
όποιοι άγρυπνούν έξω από τό διαμέρισμα του
Θεού. Φέρουν μια περίεργη κινέζικη πανοπλία,
δουλεμένη με άφθαστον τέχνην. Είναι παρατε-

ταγμένοι κατά σειράν, δίπλα δε ο αρχηγός των,
ο αρχάγγελος, όπως θα λέγαμε εμείς, έχει τη
γυναίκα του.

Ο αρχιτέκτων έφρόντισε ώστε ο επισκέπτης
ή ο πιστός να βρίσκεται άπότομα μπροστά τους,
σε μια εξαφνική καμπή του δαιδάλου. Αν ο' αυτό
προστεθή και ο μυστηριώ-
δης φωτισμός, για τόν ο-
ποιο άνέφερα, τότε ο
καθείς έχει την έντύπωσι
ότι βρίσκεται μπροστά σε
ζωντανά πράγματι πλά-
σματα.

Και θα πρέπει να πε-
ράση κανείς από ανάμεσα
τους, για να είσχωρήση
στα αδύτα της κατοικίας
του Βούδα.

Κατά κανόνα, ο Βούδας
αυτός δεν διαφέρει κατά
τίποτε από όλους τους
άλλους γνωστούς και ο-
μούς του, με την άτη-
μέλητη αιδεσι του, με
την αποκρουστική κοιλιά
ρα του, της όποιας κρέ-
μονται οι πλαδαρές άπει-
ρες δίπλες.

Η μόνη διαφορά είναι
στα μάτια. Άλλου είναι
πράσινα, άλλου κόκκινα,
άλλου ζαφειρένια κτλ.
Και όλων είναι φωτερά.

Αυτό όφειλεται εις τό
ότι τα μάτια άποτελούν-
ται από πολυτίμους λί-
θους.

**

Θρύλος ή Ιστορία, όλοι
μιλούν για τό Μαργαρι-
ταρένιο Βούδα. Ένα Βού-
δα καμωμένο ολόκληρο
από μαργαριτάρια και
που στραφτοκοπή μέσα
στο κρησφύγετό του.

Πού ακριβώς όμως έρι-
σκεται ο Βούδας αυτός;
Τούτο κανείς δεν μόρε-
σε να τό εξακριβώση. Υ-
πάρχουν μάλιστα κι έ-
κείνοι που πιστεύουν ότι
πρόκειται περί καθαρού θρύλου.

Τό βέβαιον είναι ότι πολλοί τολμηροί, κατά
κρίτους, άπεπειράθησαν να ανακαλύψουν τόν
μαργαριταρένιο Βούδα.

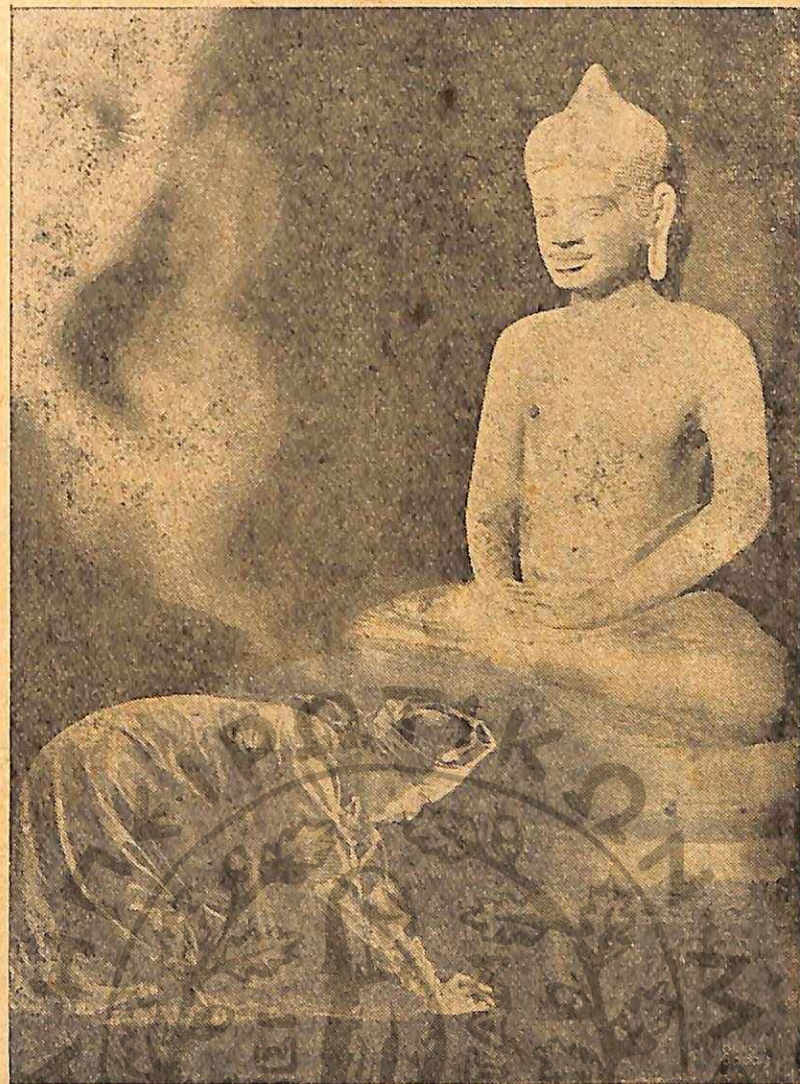
Είσεχώρησαν εις τους δαιδάλους κατά διαφό-
ρους τρόπους, έφωδιασμένοι με διάφορα όχι μό-
νον άμυντικά όπλα, αλλά και διάφορα σύσργα
και ζωτροφία.

Άλλοι άπ' αυτούς έχουνε θεσθή κυριολεκτι-
κά παράφρονες, άλλοι πληγωμένοι και ήμιθανείς
και άλλοι τέλος—Ιωες οι περισσότεροι—έχουνε
ταφεί εκεί μέσα μαζί με τό μυστικόν των ή την
άπογοήτευσιν των.

Αυτά όλα όμως, φαίνεται ότι δεν έμποδίζουν
τους κατοπινούς μαργαριτοθήρας να διακινδυ-
νέουν την ζωήν των.

**

Ένας άλλος λόγος που κάνει ώστε να χρε-

άζεται τυπική άδεια, είναι ότι μέσα στο ναό
βλέπει κανείς χτυπητά και χειροπιαστά τη θεοί
της γυναίκας στην Κινέζικη κοινωνία.

Οι φύλακες του κάθε Βούδα έχουν ως συν-
τροφία τους από μια γυναίκα ο καθένας τους: τη
γυναίκα τους, που είναι ταυτόχρονα και υπηρέ-
τρια τους και σκύλος τους και ζωντανό τους.

Έξ άλλου, ο άσκημομούρης, ο γέρακλας και
κοίλαρος εκείνος Βούδας, ο τυπικός Βούδας
των Κινέζων, έχει και μια τουλάχιστον, αν όχι
περισσότερες συνοδούς του, νεαρές κοπέλλισες,
έμορφότατες.

ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΜΠΟΥΛΟΥΞΗΔΕΣ

«Ο «Θίασος Ντεμαραί» δέν ήταν μόνο ένα μπουλουξί, αλλά και μία πραγματική οικογένεια.

«Ο ίδιος ο Ντεμαραί, έκανε τους «πατρονόμπιλε» ή γυναίκα του τις χηρευόμενες δούλκις, απ' τους τρεις γιους του, ο ένας ήταν ο «έραστος» ο άλλος ο «κακός άνθρωπος» και ο τρίτος οϊοδήποτε. ενώ οι τρεις νύφες έπαιζαν τις μοιραίες γυναίκες. Έξ' άλλου υπήρχαν και τα κουτσούβελα, που έταιρναν κι' αυτά μέρος στην παράσταση. Και όλοι μαζί φρόντιζαν γιά την όλη επιχείρηση.

Όλοι έμπαινε ο χειμώνας, προσπαθούσαν να βρουν κανένα «χειμαδιό» σέ καμιά επαρχιακή κομόπολη. Τό πράμα δέν ήταν πάντα εύκολο.

Σ'άνια οι δήμαρχοι του έδιναν άδεια παραμονής και εργασίας, και τοúτο γιατί δέν έπαινε νάχη ανταγωνισμό τό τοπικό σινεμά. Έξ' άλλου, όσο παράξενο κι' αν φαίνεται, τό μεγάλο ανταγωνισμό τους τόν έκανε... τό ραδιοφωνικό. Γιατί οι έμποροι επαρχιώτες που έχουν ραδιόφωνα—κι' έχει ο κόσμος όλος σήμερα—τό θεωρούσαν σαν κατώτερο του έαυτού του, ν' άφίσουν τό Μιλάνο, τό Παρίσι και τις παντούφλες τους, και νά τρέξουν νά δουνιά μπουλουξέδικη παράσταση.

Τέλος πάντων διωγμένοι από τρεις ύπονομαρχίες, έπτά δήμους και δώδεκα κοινοότητες οι Ντεμαραί κατάφεραν νά εγκατασταθουν στο Φουγιό, όπου για μεγάλη και καλή τους τύχη ή σάλα του κινηματογράφου είχε καεί τό καλοκαίρι.

Κ' επειδή, ή καλή τύχη δέν έργασται ποτέ, μέ μία μόνη εύνοχά, διπλή ή αν ή εύτυχία των Ντεμαραί, όταν χωρίς στην ίδια πυρκαϊά που τους επέτρεψε νά παραμείνουν, είχαν ακόμη και την κινηματογραφική αλθουσα

ΙΑΝΝΗΣ Δ. ΤΖΟΓΙΑΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΕΝ ΑΙΩΝΙ ΠΑΡΕΣΙΤΗΜΩ

όπου μέ μερικές πρόχειρες επισκευές, θά μπορούσαν νά δώσουν τις παραστάσεις τους.

Έτσι, ο ντελάλης άνήγγειλε, λίγες μέρες μετά την εγκατάστασι των Ντεμαραί, ότι δορίστηκε γιά την προσεχή Κυριακή ή «πρεμιέρα» και ότι τό «θέατρο» θά «θερμαίνεται».

Εύσυνείδητοι άνθρωποι οι Ντεμαραί φρόντισαν νάχουν μίαν «κεντρική θερμανσι» όπως την έλεγαν και ή οποία άπαρτιζόταν από ένα μεγάλο μαγκάλι στο κέντρον της «πλατείας».

Έπειτα από όλα αυτά τά έξοδα ο «θιασάρχης» έκρινε καλό πώς, ως πού νά δείξουν οι δουλειές, ο θίασος δέ θά έμεινε στο μοναδικό παιδοχείο, αλλά σ' ένα είδος πρόχειρο κατανλισμό, που είχαν στήσει, σ' ένα άπομερο σημείο της κομποπόλεως.

Οι Ντεμαραί, μέ τό νά ήταν μπουλουξέδες δέν ήταν λιγότερο άνθρωποι που έννοούσαν νά φανούν άνταξιοι των υποσχέσεών τους προς τό κοινό. Και ή πρώτη τους δουλειά ήταν νά σφουγγαρίσουν τό «θέατρο».

Άνασκουμπώθηκαν λοιπόν όλοι, ένώ τά κουτσούβελα είχαν αναλάβει νά κουβαλήσουν τό νερό. Γύρισαν όμως μέ τους και βάδες άδειους, λέγοντας πως κανείς δέ θέλει νά τους δώση νερό από τη βρύση του.

Ρώτησαν λοιπόν τόν ντελάλη, μέ τί τρόπο θά μπορούσαν νά βρουν νερό, όχι πιά μόνο γιά τό σφουγγάρισμα του συνουκισμού τους, μά γιά την καθημερινή λάτρυα του κατανλισμού τους.

—Η μόνη, που θά σάς έκαμε αυτήν την χάρι, είπε αυτός, θά ήταν ή γρηά Λαρούξ.

—Ποιά είναι αυτή;

—Μιά γρηά ξωμερότισσα, που κανείς δέν

«ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ»

ξάιρει ποῦθα βαστά ή σκούφια της, και πού ήλθε έω πριν δεκαπέντε χρόνια, μέ πλούτη και μέ καλά. Άγόρασε τό σπίτι όπου κάθεται τώρα ολομόναχη της. Πόιν κάμποσα χρόνια ή γυναίκα αυτή, που είχε τοποθετήσει λαφτά στην Τραπεζα της Μανταμ Άνω, καταστράφηκε. Από τότε είναι θαύμα τό πώς καταφέρνει νά ζή, μη θέλοντας μάλιστα νά πουλήση τό σπίτι της. Αυτή λοιπόν θά δεχότανε τό διχως άλλο νά σάς πουλήση γερό.

—Νά μάς πουλήση νερό ;..

«Ο Ντεμαραί, ήταν καθιστός και βρόθησε ολόθεος.

—Ό αν δέν μπορούμε φίλε μου, ακόμη να δώσουμε λαφτά για κρασί, που στο δαιμόνα θές νά βρούμε λαφτά για νερό.

Έπειτα όμως ήταν άνθρωπος έφευρετικός ο Ντεμαραί, κι' έπεισθη έξ' άλλου δέν μπορούσε νά κάνει και διχως νερό, ουφιοτήκε ένα συνδυασμο.

—Νά της δώσω μία δωρεάν είσοδο για τρεις παραστάσεις, τη βδομάδα, έξον από τα ζαββατοκυριακά φουσιλα...

«Ο ντελάλης, μ' όλο που δέν πίστευε στην αλοελεσματοκυττητα του συνδυασμού, ανέλαβε ως ίσου τις διαπραγματεύσεις, και προς με, αλλη έκπληξε είδε πώς ή κυρία Λαρούξ οελοτανε.

Πραγματικά, οι Ντεμαραί από τη μέρα εκείνη παίρνανε δύο ν. γο υελανε, έω αντιτροφα ή γρηά Λαρούξ οεν έλλειπε απο καμμία από τις τρεις παραστάσεις που της είχαν όριστη.

Τό μεπεριόρι ο των μπουλουξέδων, μ' όλο που ελεκενιέτο ο όλες τις μυφές της θεατρικής «εχνης»—όπερα, οπερεττα, όεάμα, κομωδία, έπιθεωρησι και παντομιμα—οεν ήταν ως τόσο αρκετά πλουσιο ώστε να αποφεύγουντι οι ελαιαληψιες.

Αν ουνεβαινε να είναι έπονάληψι στη μέρα που είχε δικαίωμα δωρεαν είσοδου, η γρηά Λαρούξ, ήταν επίσης τακτική ολως και οίς «πρεμιερες». Πήγαινε πρώτη απ' όλους, καθότανε οη «πλατεία» δίπλα οτην «κεντρική θερμανσι» κι' έφευγε τελευταία.

Τα ζαββατοκυριακά, μ' όλη την κακοκαιρία τριγυρνάσε έξω απο τό θεατρο σαν καλασμέ, η ψυχή έξω απ' τον παρμώτισο.

Οι Ντεμαραί διχως να καμουν οσ και χρυσές δουλειές, οεν πήγαν ως τόσο άσκημα έκεινο το χειμώνα.

Γι' αυτό οαν άρχισαν ν' άνοιξουν οι άγριοκαστανιές, κι' έλπεπε να φύγουν, δωσανε μίαν «εύεργειακή» που έκαμε «κρόιο» μέ μίαν «επιθεωρησι» τιλοφορημένη : «Όσα σερνει ή σκουλα του Φουγι».

Ούτε πολύ, ούτε λίγο έπρόκειτο νά άνεβάσουν τα πιο σανασισινελ γε,ονοτα του Φουγι, κατά την περιοδο του χειμωνος.

«Ο θιασάρχης, που ήτανε και συνθέτης και

συγγραφέας, άνάλοβε νά «καταστρώση» την ύ. ερεπιθεωρησι, μέ τα γεγονότα που είλαμε. Ήτανε δέ αυτά μία ανιτροπή λεωφορείου, ένας γαμινος που τώσκασε την τελευταία στιγμή του γάμου, μία ντοπια κυρία που έκαμε οιδύμα και η καιάθεσις του ειρηνοδικο. Μαζί μ' αυτά, ο θιασάρχης σκεφθηκε να σαιτρηση και μερικούς τύπους, όσο τό δυνατό πιο ανώουνα. Γι' αυτό διαλέξε τόν καντηλανάφη της έκκλησίας που κουτοαίνε, τόν ίδιο τό ντελαλή, που ήτανε φίλος του αί τό σκουπιτιά, που υπηρχαν έναντιον του παραπόνα.

—Δέν ανεβάζουμε και τη γρηά Λαρούξ; είπεν ή κυρία Ντεμαραί.

Και αμ' έπος αμ' έργον, σκαρώθηκε τό νούμερο. «Ιδια κι' απαράλλακτη την έ. αμε ή Ντεμαραί τη γρηά Λαρούξ, ανιγγραφονίας πιστο και τό τελευταίο κουρελι, που της χητισμενε για άμφισοι. Στην ορχή όλοι νομίζον, πω, ήταν ή ίδια ή Λαρούξ, που είχε ανεβή στη σκηνή.

Έπειτα όμως, σά γίρισαν και την είδανε πάντα στη θέσι της, δίπλα στη «κεντρική θερμανσι», ο ενθυοισμοός του κοινού ήτανε τεισιος, που μερικοί νευι σηκώθηκαν, άρπαξαν θριαμβευτικά τη γρηά και την ανέβασαν στη σκηνή.

Και τότε κανείς από τους θεατάς δέ μπορούσε πιά να ξεχωρίση οτιον άναδιπλασιασμό του ίδιου προσώπου, την ήθοποιο από το μοντελλο της.

Σαφινά, μία από τις δύο Λαρούξ πετά τά κουρελλια της και έμφανίζεται μέ μίαν έξωμη αίσθητα παληάς μόδας, δτεκεται στο μέσο της σκηνής και ορχίζει νά τραγουδή τό «Άντιο

ΤΑ ΣΟΒΑΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΘΥΜΗ ΟΨΙ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ

ΤΟΥ ΤΡΙΣΤΑΝ ΜΠΕΡΝΑΡ

Τὸν τελευταῖον αὐτὸν καιρὸ, οἱ ἀστυνομικοὶ συγγραφεῖς, ἔχουν τραβήξει τῶν παθῶν τοὺς τὸν ταραχόν...;

Δοκίμασαν ὅλη τὴν περιφρόνησι τῆς Κοινῆς Γνώμης...

Δὲν ἔμεινε ἐφημερίς πού νὰ μὴν ἔχη πῇ γι' αὐτούς.

—Οὔτε ἡ τολμηροτέρα φαντασία τῶν ἀστυνομικῶν μυθιστοριογράφων...

Ἡ ἀκόμη χειρότερο:

—Δὲν εἶναι βέβαιον οἱ συγγραφεῖς τῶν ἀστυνομικῶν μυθιστορημάτων πὺς θὰ εἶχαν ἐπινοήσει μιὰν τέτοιαν πλοκήν.

Οἱ συγγραφεῖς δὲν ἀπήντησαν.

Θὰ μποροῦσαν ὅμως νὰ ἀπαντήσουν καὶ μ' ὅλο τοὺς τὸ δίκιο.

—Ἡ Ζωή, κύριοι τῆς Κοινῆς Γνώμης, ἔχει ἐλευθερίες, πού δὲν τις ἔχουμε ἐμεῖς οἱ δημιουργοὶ τῶν μύθων.

Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὁ μῦθος πρέπει νὰ εἶναι ἀληθοφανής.

Ἡ πραγματικότης μόνη ἔχει τὸ ἐλεύθερο νὰ εἶναι ἀναληθοφανής.

Ἐνας μυθιστοριογράφος θὰ μπορούσε τάχα νὰ ἐπινοήσῃ τὸ τέχνασμα τοῦ ἀπατεῶνος, πού πούλησε ὡς διαμάντι ἓνα πῶμα κοινῆς καράφας ἀντὶ 15000 φράγκων; Θὰ μπορούσε νὰ στηρίξῃ πάνω σὲ τέτοιο γεγονός τὸ ἔργο του, δίκως... νὰ τὸν πάρῃ μὲ τις λεμονόκουπες ἡ κριτικὴ;

Θὰ τολμῶσε νὰ παρουσιάσῃ ἓναν ἐκατομμυριοῦχο μεγαλοβιομήχανο, ὅπως ὁ περίφημος καὶ μεγάλος ἄσος, πού νὰ εἶναι ταῦτο χρόνως καὶ ἐρασιτέχνης πορτοφολᾶς;

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΝ ΤΗΣ ΤΡΑΒΙΑΤΟΣ

ντὲλ πασάτο» τῆς Τραβιάτας.

Σαφνισμένος ὁ κόσμος προσπαθεῖ νὰ διαπιστώσῃ ποιά ἀπὸ τίς δυὸ εἶναι.

Καὶ πραγματικὰ δὲν ἄρρηκται νὰ τὸ ἔξακριβώσῃ. Γιατί, ὅταν τελείωσεν τὸ τραγούδι, ἡ Τραβιάτα, σωριασθῆκε χάμω, γιὰ νὰ μὴν ξανασηκωθῇ πια, μιὰ καὶ ἦταν στ' ἀλήθεια νεκρή.

Ἦταν ἡ πραγματικὴ Λαρούζ.

—Λαρούζ;... Λαρούζ;...

Φῶ· αἶξε ἑσφινικά ὁ Ντεμαραί, χτυπώντας τὸ κούτελό του.

—Μάνια!.. Αὐτὴ εἶναι...

Τώρα θυμόταν.

Πραγματικὰ ἡ Λαρούζ ἦταν διάσημη μπουλουξοῦ στὰ νεατά της, μὰ καὶ σὰ ὠριμά της χρόνια.

Ἡ «ὑπερεπιθεώρησι» δὲν συνεχίστηκε, ὁ κόσμος δὲ ζήτησε νὰ τοῦ ἐπιστραφῇ τὰ λεφτά του, καὶ οἱ Ντεμαραί δὲν ξεκίνησαν, παρὰ μόνον ἀφοῦ συνοδεύσανε «ὅλος ὁ θίασος ἐπὶ σκηνῆς» τὴν παλιά συνάδελφο...

Οἱ συγγραφεῖς οἱ πλέον εὐφάνταστοι εἶναι τυραννισμένοι σκλάβοι τῆς λογικῆς.

Ἡ ζωὴ ἀντιθέτως ἔχει ὅλα τὰ προνόμια τοῦ παραλογισμοῦ. Ἡ πραγματικότης ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς πλήρους ἀσυναρτησίας, ἡ τουλάχιστον τοῦ καταπληκτικοῦ ἀνακατέματος, κάτω ἀπὸ τὸ ὅποῖον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνακαλύψουμε τοὺς μυστικούς δεσμούς τῆς ἀληθοεξαρτήσεως τῆς ἀσυναρτησίας.

Διαβάστε στήν ἄλλη στήλῃ τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος τὴν καταπληκτικὴ εἰδησι τοῦ ἀστυνομικοῦ δελτίου.

Τὴν ἀγαπᾷ τρελλά.

Ἡ ζωὴ του, ἡ ψυχὴ του. ἡ ἐργασία του, ὅλα γι' αὐτήν.

Ἐξαφνα μιὰ ἀποτυχία στὸ χρηματιστήριον.

Ὅχι ἡ χρεωκοπία, ἀλλὰ πάντως ἡ πτώχευσις. Δὲν θὰ εἶναι βέβαια ἡ ἀθλία ζι· ἡ τῆς βισπαλῆς.

Δὲν θὰ εἶναι ὅμως οὔτε αἱ πανάκριβοι ἀμφιέσεις τοῦ Πατοῦ, οὔτε τὰ βαρύτιμα διαμαντικά τῆς ὁδοῦ ντὲ λὰ Παί, οὔτε οἱ πολυτελεῖς πακάρο, οὔτε οἱ λακέδες μὲ λιβρέα, οὔτε τὸ μαῦρο χαβιάρι ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὴ Ρωσσία.

Ἡ σκέψις καὶ μόνη αὐτὴ τὸν τρελλαίνει. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δῇ τὴν ἀγαπημένην του νὰ στερεῖται τὴ χλιδὴ καὶ τὸν πλοῦτο.

Ἀποφασίζει νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ἀνεβαίνει στήν ταράτσα τοῦ μεγάρου του καὶ παίρνει μιὰ βουτιά.

Τάχα νὰ μὴν ὑπῆρχαν ἄλλοι πιὸ διακριτικοὶ τρόποι αὐτοκτονίας. Φυσικὰ ναί!

Ὡς τόσο αὐτὸς αὐτὸν διάλεξε. Τρέχα νὰ γυρεύῃς τὸ γιατί.

Πέφτει!

Τὸ ἀληθοφανέστερον εἶναι νὰ τσακίσῃ τὰ πλευρά του στὸ λιθόστρωτο, νὰ πέσῃ πάνω στὸ σῆμα τοῦ τράμ καὶ νὰ καῇ, τὸ πολὺ πολὺ νὰ γαντωθῇ ἀπὸ κάπου καὶ νὰ μείνῃ μετέωρος.

Τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά. Πέφτει γιὰ καλὰ καὶ πέφτει πάνω σ' ἓνα αὐτοκίνητο, στὸ δικό του ἀκριβῶς. Εἶναι κλειστό. Ἐπεσε πάνω στὴ σκεπὴ. Ἡ σκεπὴ ὑποχωρεῖ. Πέφτει πάνω στοὺς ἐπιβάτες καὶ πληγώνει τὸν ἓνα ἀπὸ τοὺς δύο θανασιμῶς, ἐνῶ ὁ ἄλλος λιποθυμᾷ καὶ ἐκείνος πού ἔπεσε δὲν παθαίνει τίποτα.

Ποῖος εἶναι ἐκεῖνος πού πληγώθηκε;

Ὁ ἐραστὴς τῆς γυναῖκας του.

Ὁ λιποθυμισμένος;

Ἡ ἴδια ἡ γυναῖκα του, πού ἦτανε μαζί μὲ τὸν ἐραστὴ τῆς καὶ πήγαινε νὰ τὸν ἀπατήσῃ.

Ἐπεὶτα ἀπ' αὐτὸ οἱ πιστωταὶ του συγκινούνται καὶ τοῦ παρέχουν προθεσμίαν...

Κοιτιάστε τώρα, κύριοι μυθιστοριογράφοι, νὰ σκαρώσετε καμμιὰ τέτοια «ὑπόθεσι».

Τὸ μόνον πού σὰς περιμένει, εἶναι, ὅπως εἶπα ἀπὸ τὴν ἀρχή, νὰ σὰς πάρουν μὲ σάπιες ντομάτες.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΤΣΟΓΙΑΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΤΟΥ ΕΝ ΑΤΩΝ ΠΑΡΕΔΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΓΥΝΑΙΚΑ

ΡΟΜΑΝΤΣΟ ΜΕ ΠΡΟΛΟΓΟ
ΤΟΥ ΑΝΡΥ ΜΠΑΡΜΠΥΣΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΠΕΤΡΟΥ ΠΙΚΡΟΥ

ἐπιτέλους, ὅπου ἡ γυναίκα εἰσέρχεται στὴν Ἀνθρωπότητα, καὶ ἐτοιμάζεται νὰ λάβῃ μέρος στὴν γενικὴ ζωὴ, ὅχι πιά μόνο ὡς ἀναπαραγωγὸς καὶ ὡς ὑπηρέτρια.

Τὸ ἔργο εἶναι αὐστηρά, πιστὰ ἀντικειμενικό. Τίποτα δὲν ξεπροβάλει μέσα σ' αὐτὸ παρὰ μόνο μὲ τὰ μάτια, μὲ τὸ πνεῦμα, καὶ μὲ τὴν καρδιά, τῆς «ἡρώιδας» — ἀφοῦ ἔτσι μᾶς ἀναγκάζει ἡ παληὰ συνήθεια νὰ ὀνομάσουμε τὴν γυναίκα ἐκείνη, ποὺ δὲν ἔχει ὄνομα, καὶ ποὺ πραγματικὰ δὲν εἶναι παρὰ αὐτὴ «ἡ ἴδια». Μὲ τὴν κυρίαρχη θέλησι τῆς συγγραφέως, ὁ πλοῦτος τῆς δημιουργίας, δὲν βγαίνει ποτέ, ὑπὸ τὴν ὑπέροχη μοναξιά ἐνὸς μόνο πλάσματος. Κανένα ἐξωτερικὸ πλησίασμα, δὲν κηλιδώνει αὐτὴν τὴν ἐνότητα. Σὲ κανένα ἴσως βιβλίῳ, τόσο ὅσο σ' αὐτό, ἡ παρθενία ἐνὸς ἀτόμου δὲν στάθηκε πρὸ σεβαστῆς, ἐνάντια στὸ κάθε τί ποὺ δὲν εἶναι αὐτὸ τοῦτο. Δὲς κίβλας πὼς αὐτὴ ἡ «Γυναίκα», δὲν μιλεῖ κἂν καὶ δὲν διηγεῖται: Εἰρουμε μόνο τὸ τί ξαίρει αὐτή.

Καὶ ἀπ' αὐτὸ τοῦτο, ἀπὸ τὸ στενὸ αὐτὸ πλησίασμα ποὺ μᾶς ἐνώνει ζηλότυπα μ' αὐτὸ τὸ πλάσμα, τὸ βιβλίον εἶναι συνταρακτικό, συγκινητικό καὶ τὸ διαβάσει κανεὶς μὲ πάθος.

Ἕνας ὁλόκληρος κόσμος γεννιέται μπρὸς στὰ μάτι μας, καὶ ἀνατριχιαστικὴ τραγωδία αὐτοῦ μέσα, μοιράζεται στίς εἰκόνες του, ποὺ εἶναι σύντομες ἢ ἀπλωμένες, μὰ πάντα σημαντικὲς καὶ ἀναγκαῖες, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ὅλη ἀλληλουχία τῶν κοινῶν περιστατικῶν καὶ τῶν μεγαλειωδῶν τῆς ζωῆς, ποὺ παραμένουν θαθεῖα χαραγμένα καὶ ποὺ εἶναι στὴν οὐσία τους πραγματικὸ ποίημα.

Τὸ νὰ τὸ λέω αὐτὸ εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ διαφεντεύω τὴ μαεστρία τοῦ συγγραφέα, τὴ μυστικὴ τέχνη τῆς σύνθεσης, τὴν κίνησι ποὺ συγκεντρώνει ὅλα τὰ δράματα τοῦ κόσμου, στὸ ἐσωτερικὸ δράμα, καὶ τὸ καταπληκτικὸ χάρισμα τοῦ ν' ἀποδίνει τίς ἀπέραντες συνολικὲς ἐντυπώσεις, μὲ τρόπο ποὺ νὰ δημιουργῇ τὴν ἐνότητα.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ δὲν ἔχει συγγένεια μὲ κανένα εἶδος, δὲν ὑποτάσσεται σὲ καμμιά φορμὸν, δὲν ταπεινώνεται μὲ καμμιά μίμησι.

Εἶναι ρωμαλέο, ἀντάρτικο, καὶ κατατάσει τὴν Μαгдаληνὴ Μάρξ, ἀνάμεσα στοὺς ὑπέροχους καὶ στοὺς πρὸς ὑπέροχους καὶ στοὺς πρὸς μεγάλους ποιητὲς τῆς ἐποχῆς μας.

ΑΝΡΥ ΜΠΑΡΜΠΥΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΣΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΩΝΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΓΥΝΑΙΚΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΝΗΜΑ

Ὁ ἥλιος ἄρχισε.

Εἶχα περπατήσει, περπατήσι.

Εἶχα ἀφίσει τὸ δρόμο γεματο ἀγκάθια ποὺ σχίζει τὸ δάσος, σκάφτει ἀνάμεσά του ἓνα χαντάκι ἄμμο, κι' ἀφίνει νὰ φαίνεται ἡ σκουριασμένη του κοιλιά.

Ἔνοιωθα νὰ μὲ πλημμυρίζῃ ἡ λεπτεπίλεπτη ἐκείνη τροφή, ποὺ λὲς καὶ τὴ λαμπικάρουν οἱ μεγάλες ἀποστάσεις, ἤμουν γεμάτη ἀέρα, καὶ τὸ κούτελό μου ὀλόρθο.

Νὰ ἦταν τὸ ψέκασμα τοῦ φωτός;

Δὲν ξαίρω! Ἦμουν ἐξηντημένη. Χτυπούσαν τὰ μελλίγνια μου, ἡ σκέψις δούλευε, μὰ δὲν τὴν παρακολουθοῦσα πιά.

Πρέπει νὰ στάθηκε κανεὶς εἰλικρινής, τουλάχιστον μιὰ φορὰ στὴ ζωὴ του, γιὰ νὰ ξαίρῃ τὸ τί εἶναι, μιὰ ὥρα ὁλόκληρη, βῆμα βῆμα, λεπτὸ πρὸς λεπτὸ, ἀντικρὺ ἀντικρὺ μὲ τὸν ἑαυτό του.

Ἐγὼ δὲν στάθηκα ποτέ εἰλικρινής: ἔβγαινα ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία, ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ εἶναι μου, δὲν εἶχα κάμει ὥς τώρα ἄλλο τίποτα παρὰ μόνο ν' ἀναπνέω καὶ νὰ κοιμοῦμαι. Τώρα ξαφνικὰ ζοῦσα: ἦταν γιὰ μένα κάτι τὸ ἐκθαμβωτικό.

Μέσα στὴν ἀνατριχίλα μου, ἔνοιωθα μιὰ κουραστικὴν ἀνάγκη νὰ προχωρήσω ἀκόμη μακρύτερα.

Βυθίστηκα μέσα στὸ δάσος ἔτσι στὴν τύχη, δίχως κατεύθυνσι, καὶ δίχως σκέψι. Μόλις ὅμως βρέθηκα ἀνάμεσα στὰ φυλλώματα, ἄφισα τὸν ἑαυτό μου, κι' ἔπεσα χάμω, πάνω στὸ ξερὸ χορτάρι καὶ στίς κοκκινωπὲς βελόννες τῶν πεύκων, ποὺ τρίζανε κάτω ἀπὸ τὰ τακούνια μου.

Ὁλόγυρα μὲ περικύκλωνε ἡ τραχεῖα ζωὴ τῶν φυτῶν. Μία ζωντανὴ γοητεία, μὲ πράσινη ἀνταύγεια Ἀρώματα καὶ ὀσρίδες. Καὶ παντοῦ ἀόρατοι κόσμοι ὁλόκληροι.

Ἡ σιγαλιά ἦταν τέτοια, τόσο ὀρεσκή, τόσο διαπεραστική, ποὺ λὲς κι' ἦταν ὀλοζώντανη... ἔτσι ποὺ γύρισα πολλὰς φορὲς νομίζοντας, πὼς ἄκουα νὰ λαχυνιάζῃ πίσω μου, ἓνα ζωντανὸ πλάσμα, ἀνθρώπινο.

Μὰ δὲν ἦταν κανεὶς· οἱ ἄνισοι κορμοὶ τῶν δέντρων, κι' ἐκεῖ κάτω ἀπλωμένο πίσω ἀπ' τὴν πυκνὴ πρασινάδα τους, ἓνα παραπέτασμα οὐίχλης, σὰν πλάκα.

Ἐδῶ ἡ γῆ δαντελωμένη μὲ σπαθιά, ψηλὰ σχισμάδες καθάρου οὐρανοῦ κι' ἐγώ.

Ἐγώ...

Ντράπηκα λίγο γιὰτὶ εἶχα προσηλωθεῖ τόσο στὸ ἴδιο μου τὸ πρόσωπο, καὶ τοῦ ἔδινε τόση σημασία. Δὲς νὰ μὲ ξανάπιανε πάλι ἡ παλιὰ ἐκείνη ταπεινωμένη στάσις, ἡ τέλεια ἐγκατάλειψι τοῦ ἑαυτοῦ μου;

Ἦμουν τὸ λοιπὸν τότε, πολὺ πρὸς μόνη, παρὰ ὅταν περπατοῦσα. Προσπάθησα νὰ μὴ μείνω ἀκίνητη, νὰ βάλω τοὺς ἀγκῶνες μου χάμω, μπροῦμητα, τὸ κεφάλι στὰ χέρια μου, νὰ ζαλιστῶ τέλος πάντων, μὲ τὴ ζωντάνια μου.

Μὰ δὲν μποροῦσα πιά.

Τότες ἔπεσα σὶ ἄνσσκελα, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸν οὐρανὸ, μὲ τὸ σῶμα ἐγκαταλειμένο, ποὺ τὸ κυρίευσεν ἄρα κύμα ὁλόκληρο τὸ αἷμα τῆς σκέψεως μου.

Ἐτρεχε μόνη τῆς ἡ σκέψις. Δὲν λί-

μναζε πιά όπως όταν περπατούσα. Δεν έλεγα πιά στον εαυτό μου, χτυπώντας ρυθμικά κι' αλύπητα το βήμα μου :

— Είπα ψέμματα ! Είπα πάντα ψέμματα, δεν έζησα παρά στο περιθώριο της ζωής μου.

Ο αέρας ήταν τόσο γλυκός, ή ψυχή μόνη θορυβούσε και είναι έτσι γλυκειά ή ψυχή. Πήγαινα ως το βάθος της ήταν το δίχως άλλο για να φθάσω ως τη γλυκειά άρχή της.

Καμιά άρχή.

Οι πρώτες μου άναμνήσεις άναβλυναν υποτακτικά, δίχως όμως να μου άποκαλύπτουν τίποτα.

Η κατήχησις. Οι ψαλμοί οι μακρόσυρτοι και ή χοντρή φωνή του άββάντω τρέ μās μιλούσε για τους κακούς, για κείνους που τους περιμένει ο Ύψιστος «έπειτα» για να τους τιμωρήσει. Τσακισμένη κάτω απ' αυτά τα λόγια, πνιγμένη από το τεράστιο βάρος της έκκλησίας όπου κάναμε το μάθημα, χωμένη μέσα στη μικρότητά μου, αντιλαμβανόμουν έτσι όπως βούιζαν τ' αυτιά μου, πως ήμουν από τους κολασμένους, εγώ, ή μικρή κόρη, ή παραδειγματική.

Γυρνούσαμε σπίτι. Ήμουν ήσυχη, δίχως έξάρσεις, μα αν κανείς πρόφερε τη λέξι κολασμένος προστά μου, αν την έβλεπε γραμμένη πουθενά μαύρη κι' απειλητική, έννοιωθα τότε σα ν' άπεφτε στους ώμους μου καμιά βαρεία και χτηνώδικη γροθιά.

Κοκλίνιζα, μιá ξαφνική μετάνοια άστραφτε μέσα στην καρδιά μου και πίστευα πως ή λέξις αυτή ήτανε για μένα, πως έμένα έννοούσε.

Μιά μέρα, από τις πολλές, έμαθα γιατί ήμουν κολασμένη. Ός τότε δεν το ήξαιρα.

Με είχαν μπάσει μέσα στο μικρό σαλόνι, που ήταν κλειστά τα παντζούρια του. Ή μαμά όρθια μέσα στη σκιά, δεχότανε τον αποχαιρετισμό μιās κυρίας με μεγάλο πένθος, που το βλέμμα της πλαισίωνε το όλόλευκο πρόσωπό της.

Τι όμορφη που ήταν ! Την σκέπαζε το μούχρωμα. Μόλις τόλμησα να την πλησιάσω, γιατί θυμόμουν τα μασχημένα λόγια που άκουα γύρω από τόνόμά της και τί ζήλεια γυάλιζε στα μάτια των γυναικών σαν μιλούσαν γι' αυτήν.

Τι όμορφη που ήταν !

Λες και δεν είχε πιά δύναμι να σηκώσει τα ματόκλαδά της. Τόσο μου φαινότανε βαρεία.

Λαχταρούσα να της πω μιá λέξι, μιá μόνο λέξι, μα δεν μπορούσα ούτε καν να της επαναλάβω εκείνο, που μου έλεγε να της πω, ή μαμά μου.

Όταν αποχαιρέτησε για τελευταία φορά από το κατώφλι της πόρτας, γύρισε πάνω μου τα ώραία της μάτια, τα βουρκωμένα, και με τη βελουδένια φωνή της, που έγινε ακόμη πιό υπόκοφη :

— Αυτό το παιδί θα γίνει ώραία κοπέλλα.

Έννοιωσα ν' αναβλύζει από μέσα μου μιá κραυγή χαράς. Ή πόρτα έκλεισε. Έτρεξα άμέσως στον καθρέφτη. Μου φάνηκε πως με περιέμενε. Ολόκληρο το είναι μου στραφτοκοπούσε κι' άνασηκώθηκα στα πόδια μου, για να δεχτή την πρώτη ήχώ του στο κάθετο γυαλί του καθρέφτη.

Ή μητέρα μου, έμπαινε κιόλας και με αυστηρά χείλη.

— Ξαίρεις ; Δεν είναι αλήθεια !

Ήμουν ακόμη βυθισμένη.

— Είσαι άσκημη !

Ή άνάσα μου κόπηκε, κλειδώθηκε λές μέσα μου. Είχα την εξέγησι όλων. Καταλάβαινα ! Καταλάβαινα !

Ολόκληρη ή ζωή μου είναι αυτού. Τα χρόνια περνούσαν. Έγώ δεν έβγαζα μιλιá, κρύβοντας ότι είχα καλό, ότι είχα κακό, και δεν συναντούσα παρά τη μετάνοια άνάμεσα στις δυό κορυφές, γιατί σ' αυτό βρισκόντανε κι' οι δυό τους ένωμένες :

Έτσι δεν κράτησα μέσα μου κανένα περιστατικό, καμμιάν άνάμνησι. Δεν φύλαξα παρά την μετάνοια. Από τότε δε με είχαν άφίσει.

Μα ναί ! Μ' άφισεν άπότομα πριν από λίγο. Ήτανε μιá καμπή του δρόμου, εκεί που γυρνούσεν άπότομα ο γκρεμός γλυστερά κυλώντας προς τη λακούβα, και τη στιγμή που έγερνα το κεφάλι.

— Με πιστεύουν αγαθή, άπλη, όμοια με τις άλλες. Λένε πως είμαι πιό έξυπνη. Αυτό συμβαίνει, γιατί ξαίρω να κρύβουμαι περισσότερο. Σ' αυτό άπάνω σήκωσα το κεφάλι μου.

— Και τί ενδιαφέρει τάχα το ψέμμα που λέμε στους άλλους ; Μήπως μās ζητούν την αλήθεια ; Άπεναντίας την αποσπρώνουν, την μαστιγώνουν, την διώκουν. Δεν αξίζουν να ψάχνη κανείς να τη βοή γι' αυτούς. Φτάνει πιά.

Ο ήλιος προστά μου, μ' άγγάλιαζε ακόμη πιό σφιχτά, και χρύσωνε το δρόμο.

— Δεν είναι αυτό που θα πρέπει, να μās κίνη να λυπόμαστε. Ύπάρχει κάτι άλλο πιό σημαντικό.

Ύπάρχει, το αισθάνομαι μιá μυστική ζωή, ή αληθινή, ή δική μου. κι' εγώ αυτήν έχω προδόσει. Αυτή προχωρεί τολμηρά πάνω στα χαλίκια του δρόμου. "Α ! Πως ξεχειλίζει. Δεν ξαίρω κατά που τραβά, ούτε το τί είναι, άφου ποτέ δεν την είδα σε καμμιá μου χειρονομία. Μα αυτή πρέπει να ζήσει ! Κ' αν ακόμη πεθάνω, τί σημαίνει τάχα αυτό ; Αυτή θα ζήσει !

Ήταν κρυμένη στα κάλλη μου, έμνε εκεί σαν ντροπιασμένη, κ' έπειτα ερχότανε κάθε βράδυ και με πολιορκούσε με τη θλίψη της, και μ' άπεσκίμιζε μέσα στις στάχτες. Και το πρωί μόλις άνοιγα τα μάτια μου, με πλημμυρούσε ή λάμψη, που φλόγιζε τους τοίχους του δωματίου μου, κ' έπειτα χανότανε άπότομα... Τώρα πλησίασα τη φύσι, ξάπλωσα άνάμεσά της, βρήκα τον εαυτό μου.

Τόν βλέπω τέτοιο που είναι.

Τα βαρεία μου πυρά μαλλιά, που άπλώνουν πάνω από το μέτωπό μου, το άνάλαφρο φως τους, το χρώμα του προσώπου μου, όπου χύθηκε το σιντέφι της ήμέρας, ή μενεξεδιά άναλαμπή που άπλώνει μέσα στα μάτια μου, τη στεγνή σκιά των δέντρων, ή γνωστική κόκκινη γραμμή του στόματος, και κάτω από το άνοιχτόχρωμο φουστάνι μου ή γοργή σβελτάδα που κλείνει το σώμα μου...

Είναι δυνατό ! Δεν ντρέπομαι πιά γιατί είμαι έτσι, ούτε γιατί ξαίρω πιά είμαι. Έτρεξα πιά σα στενόχωρη μασκα, αυτό το μετριόφρονο ύφος, που κάνει τον κόσμο να λήη :

— Αυτό που την κάνει ακόμη πιό όμορφη, είναι ότι δεν το ξαίρει ούτε ή ίδια.

Πιστεύετε λοιπόν πως ύπάρχει στον κόσμο γυναίκα που άγνοεί την όμορφιά

της ;

Ξαίρω, ξαίρω τρομερά πως είμαι όμορφη, και είναι το μόνο που ξαίρω από τον εαυτό μου.

Δεν είναι μόνο οι καθρέφτες, είναι όλοι οι άντρες, είτε γέρος, είτε φτωχός, είτε διαβάτης, ή όποιοσδήποτε φτάνει να με διή για να διαβάσω μονομιās στα μάτια του μόνο κοιτάζοντάς τον, πως «είμαι όμορφη». Και το διαβάζω ώραπολλή, με μέθη. Κι' οι γυναίκες, οι άλλες γυναίκες, αν ήξαισε κανείς τον τρόπο των ματιών τους, το φθόνο, και τη βουβή τους άμυνα.

Προσποιούμαστε πως τάχα δεν προσέχουμε, πως χιμογελούμε αδιάφορα, μα στην πραγματικότητα παραμονεύουμε σκληρά την ταραχή που προκαλούμε

Να άρδσω !

Άνάμεσα στους άλλους αυτό είναι μιá άλαζωνία, μα εδώ, πάνω στην τραχειά τη γή, είναι άπλούστατα κάτι από τον ίδιο, τον ίδιο τον εαυτό μου. Είναι μιá δύναμι που μου έχει δοθεί «άνωθεν» και που δε θα την δώσω πιά πίσω. Δεν είναι παρά μιá άρμονία, μιá άνταπόκρισι στην όμορφιά που νοιώθω γύρω μου, δεν είναι παρά μιá λαχτάρα του να πεισθώ μιá τέλεια λαχτάρα, ή ζωή μου είναι πιό όμορφη από μένα την ίδια.

Είναι προστά μου ή ζωή, μα που βρίσκεται λοιπόν ;

Δεν είναι όλως διόλου, μόνο στην τέλεια ύγεία μου, ούτε μόνο στα κόκκινα μάγουλά μου, ούτε στη σκληρή ίσορροπία που κυβερνά το είναι μου, είναι προ πάντος σε ότι με άπομακρύνει από αυτό.

Μα άνάγκη να τεντωθώ, να τιναχθώ, και αυτή ή σκέψις που μου ερχεται, ότι μπορώ να κατασυντρίψω τον κόσμο άνάμεσα στα μπράτσα μου.

Ναί ή άνάγκη να τρέξω, να πάρω μέρος σ' όλα, να φωνάξω, να χορέψω. Αυτή ή ζωώδης φλόγα, αυτός ο πυρετός σε κίνησι, αυτό το αίμα που σφυζει, αυτό το σώμα που το φουσκώνει ή έλευθερία, χυμοί, χάχανα, αυτή ή προχωρά ή άπρόβλεπτη, ή περίεργη και εύχαρηστημένη, αυτή ή όρεξι, κι' αυτή ή άκαταστασία.

Άκουσα τους άλλους να μιλούν για τα νεάτα, είδα τη λέξι αυτήν σαν όλοκάθαρο άσίμι, να στραφτοκοπά πάνω στις σελίδες των βιβλίων. Δεν ξαίρω ά

κόμη τι είναι. Δέν είμαι ακόμη είκοσι χρονών.

Σφίγγω στην αγκαλιά μου, τὸ κάθε τί πὸν εἶναι δικό μου, καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια δέν εἶναι τίποτα σπουδαῖο.

Δέν ὑπῆρχε πρῶτα πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου παρὰ ἓνας ἀερώδης ὠκεανὸς σιωπῆς. Δέν ἔβλεπα παρὰ ἓνα δάσος δίχως δρίζοντα, μὰ ἡ προσεκτικὴ μου μοναξιά ἔγινε ὑπερφυσική.

Κοιτάζοντας τὴ μεγαλοπρέπεια πὸν ἔχουν τὰ δέντρα στὴ γερὴ τους προσπάθεια νὰ τείνουν πρὸς τὸν οὐρανὸ, κοιτάζοντας τὸ εἶναι μου, ἔνοιωσα καλὰ πὼς ζῶ γιὰ πρώτη φορά.

Δὲ θέλω νὰ σκεφθῶ τὸ μέλλον. Τὸ μέλλον ἄς μὲ περιμένει. Ἀὐτὸς κι' ἀρχίζει τώρα μιὰ βασιλεία.

Καὶ ἡ ἀνάμνησις ἄς μὴν καταχτήση ποτέ, τὸ πρῶτ' αὐτὸ τ' ὁλόδροσο. Γιατὶ θὰ μποροῦσε νὰ τὸ παραμορφώση. Κι' ἄς μὴν πῇ :

Ἦταν τὰ γενέθλιά μου σήμερα, καὶ γι' αὐτὸ ἤμουνα ξαναμμένη.

Τὸ παρὸν εἶναι πάντα πολὺ ἀπλό. Δὲ μὲ συνεπαίρνει κανένα ξάναμα, καὶ ὁ ἥλιος δέν εἶναι παρὰ ἓνα χαρούμενο παιχνίδι, πὸν πετᾷ καὶ γελά δίχως νὰ σταματᾷ πάνω στὴ σουρωμένη φλίδα τῶν πενύκων.

Ἡ στιγμή αὐτὴ, αὐτὴ ὄχι μιὰ ἄλλη, εἶναι καμωμένη ἀπὸ τὸ ρωμολόο μου σῶμα, ἀπὸ τὸ νανούρισμα τῶν φύλλων, πὸν μουρμουρίζουν κι' ἀναταράσσονται, ἀπὸ τὸ ρεταίνι τοῦ ξύλου πὸν μοσχοβολᾷ ἀπὸ μιὰν διαπεραστικὴ φωνὴ πουλιοῦ, κι' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ πὸν τὸν χωρίζει σὲ δυὸ τὸ φτερούγισμά του : μαῦρο κι' ἄσπρο.

Καμμιὰ ἀναλαμπή, καμμιὰ ἀρωγὴ ἔξ ἄλλου, δὲ μὲ φωτίζει.

Φθάνω σιγὰ σιγὰ, χάρι σὲ προσπάθειες φοβισμένες καὶ δύσκολες, στὶς χλιαρὲς αὐτὲς στιγμές, ὅπου θάλεγε κανεὶς πὼς ἔχω τὸ κεφάλι μου ἀκουμπισμένο στὴ καρδιά μου.

Θὰ μάθω ἐπιτέλους, καὶ θ' ἀποφασίσω ;..

Μὰ στὸν καιρὸ πὸν χρειάζεται νὰ βάλω τὸ χέρι μου στὸ στήθος μου, ὅλα ξαναφέρουν πάλι ἀμέσως, καὶ ὅλα πρὲς νὰ ξαναρχίσουν.

Εἶναι γιατί ὑπάρχει τὸ παρὰ τὸν τὸ κενὸ πὸν βουίζει στ' αὐτιά μας, σὰν ἄ-

δεια μπάλλα, εἶναι γιατί μᾶς λείπει ἡ συνήθεια πὸν μουδιάζει τὸ χέρι μας. Ἔνα εἶδος ντροπῆς.

Δέν μπορεῖ κανεὶς μὲ τὸ πρῶτο σάλτο νὰ φθάσῃ στὴν πραγματικὴ του ἀλήθεια.

Καὶ πρὸ πάντων—νὰ τὰ ποῦμε ὅλα—δέν ξεχνοῦμε νὰ τὴ βροῦμε μὲ συνεχῇ προσπάθεια. Ζητᾶμε ὁλοένα καὶ πιὸ πολὺ νὰ ξεφεύγουμε.

Ὑπάρχουν τώρα, γύρω μου, ὁλόμικρα δισκάκια ἥλιος, καὶ ἡ μόνη λαχτάρα πὸν νοιώθω εἶναι νὰ τὸ πάρω στὰ χέρια μου αὐτὸ τὸ φῶς.

Μὰ ὅσο κι' ἂν ἀπλώνω τὸ χέρι μου ὅσο κι' ἂν τοὺς προσφέρω τὸ μάγουλό μου, αὐτὰ φεύγουν τρεμουλιαστά, καὶ στὴ θέσι τους μιὰ διαπεραστικὴ κάψα, φέρνει βόλτα καὶ χοροπηδᾷ, πάνω στὸ πρόσωπό μου.

Ἐπειτα δίχως νᾶχω κάνει τίποτα, καὶ δίχως νὰ εἶμαι κἂν ἄξια, ἡ ἱερὴ ἔξαρσι ξανάρχεται, μὲ στήνει ὁλόρθη, μὲ γονατίζει.

Ἀκούω νὰ σηκώνεται ὁ ἀέρας μᾶς ξαφνικῆς ροπῆς.

Νὰ εἶναι ἡ ζωὴ μου. Θεέ μου !

Ποῦ τραβοῦμε ; ἀπαντήστε. Ὅταν ἀπλώνεται ἡ ζωὴ μέσα σένα ἀπέραντο στήθος, κι' ὅταν πλησιάζει κανεὶς ἔτσι ὅλο καὶ πιὸ πολὺ, πρὸς κάτι τὸ ἀπειρο, πὸν ψάχνουμε νὰ βροῦμε τ' ὄνομά του;

II

...Μὰ δὲ θὰ πάψῃ λοιπὸν αὐτὸς ὁ θόρυβος;

Ὑπάρχουν ὡς τόσο τοῖχοι γιὰ νὰ τὸν σταματήσουν

Ἀς χαλοῦν τὸν κόσμον, ἄς φωνάζουν, ἄς χορεύουν, ἄς διασκεδάζουν. Ἐγὼ ἔχω φύγει, δὲ θέλω πιά νὰ τοὺς βλέπω, καὶ μόνη στὸ δωμάτιό μου, δὲ θὰ ἤθελα νὰ τοὺς ἀκούω.

Χαμένοι κόποι. Χώνω μὲ πείσμα τὸ μισό μου κεφάλι, καὶ τὸ χώνω ἀκόμα κι' ἄλλο στὸ σκοτεινὸ βάθος τῶν μαξιλαριῶν. Ὁ ἀνεμοστρόβιλος τῆς μουσικῆς, ἔξακολουθεῖ ἀλυπητὰ, γαντζώνει γύρω μου τὰ στρογγυλά του ἀραβουργήματα, κι' ὅταν στουμπώνω τ' αὐτιά μου, ἔξακολουθεῖ πάλι νὰ γυρνᾷ, γυρνᾷ.

Μία μαζούρκα.

Μὰ ποιὸς λοιπὸν τὴ ζήτησε τὴ μαζούρκα; Ἀχ! ναι θυμοῦμαι. Ὅταν ἄφισα τὴν παρέα τῶν κοριτσιῶν, πὸν ὅλες τους καθισμένες εἶχαν στήσει καὶ καρτέρι, κι' ἀποτελοῦσαν σὰν ἓνα πανέρι κινούμενα τεχνικὰ λουλούδια, ἡ μιὰ τους ἔλεγε:

—Ἐπειτα ἀπὸ τὴ μαζούρκα θὰ τὸν πάρω νὰ πᾶμε στὸν κήπο, ὅπου θὰ τὰ καταφέρω νὰ μὲ φιλήσῃ.

Ποιὰ ἦταν αὐτὴ; Εἶναι εὐκολο νὰ τὴν φαντασθῇ κανεὶς, νὰ τὴν παρακολουθήσῃ δίχως νὰ τὴν δῇ: ὅλες τους εἶναι οἱ ἴδιες.

Γελά, εἶμαι σίγουρη γι' αὐτό, καὶ τεντώνει τὰ δυὸ μπουμπούκια τῶν στηθῶν της. Τὸ φουστάνι της μὲ τίς χάντρες στραφτοκοπᾷ, καὶ χύνει πάνω στὶς ὁμορφες γάμπες της ποτάμι ὁλόκληρο φῶς. Τὰ μαλλιά της φρόνιμα, γυαλίζουν, καὶ ὅταν ἡ μαζούρκα μᾶς τὴ δείχνει φάτσα, φαίνεται τὸ προσωπάκι της, τὸ γνωστικὸ καὶ τὸ στρομπολό, ὅπου τὸ αἶσθημα γλυστρᾷ καὶ φεύγει δίχως ν' ἀποτυπώνεται ποτέ.

Μὰ ξέχασα. Κι' ἡ μαμὰ ἐπίσης πρέπει νὰ μπῇ τώρα στὸ χορὸ, γιατί εἶναι ὁ μόνος χορὸς πὸν ξαίρει, καὶ πὸν τίς φέρνει στὸ νοῦ, τρυφερὲς ἀναμνήσεις.

Ἐχει πάρει τώρα θάρρος, καὶ νὰ, στριφογυρνᾷ γλυκεῖα σ' ὅλα της τὰ χαρακτηριστικά, ἀκουμπᾷ πάνω στὸν πατέρα μου, πὸν ἀκολουθεῖ τὸ βῆμα της καὶ καμώνεται πὼς τὴν ὁδηγεῖ.

Μὰ γιὰ πρόσεξε! Δέν εἶσαι στὸ χρόνο...

Καὶ ξαναρχινοῦν : ἓνα δύν, τρία τέσσερα.

Βαρειοὶ καὶ οἱ δυὸ τους ἀπὸ τὴν φήμη πὸν ἔχουνε ὡς καλὸ ἀντρογόνο ἀγαπημένο, συγκεντρώνουν τὰ βλέμματα πὸν τοὺς παρακολουθοῦν.

Ἄν ἤξαιρε ὁ κόσμος !

Οἱ ἀρραβωνιασμένοι ἔχουν χαθῇ, ἔτσι ὅπως τοὺς κατάπιε ἡ πρώτη σιὰ πὸν βρέθηκε μπροστά τους, ἐκεῖ ὅπου ὁ πυρετὸς εἶναι σὰν ἀναμμένο κάρβουνο, ὅπου δέν ὑπάρχει πιά τίποτα, παρὰ μόνο τὰ χέρια, τὰ χεῖλη, τὰ κορμιά πὸν ἀναζητοῦνται.

Ὅταν θάχει τελειώσει ἡ μουσικὴ καὶ θὰ ξαναβοῦν πάλι στὴ μέση, θὰ ἀκουσθῇ τὸ στριγγὸ γέλοιο τῆς ἀρραβωνιασμένης, θὰ γουρλώσῃ τὰ μάτια της, νὰ ἔτσι δά, θὰ δῇ ὁ κόσμος τὸ παιδιάστικο

στόμα της, τὴ λεπτὴ σιλουέττα της, πὸν τὴν συγκρατᾷ τώρα ἀδέξια ἓνα σκέρτσος γεμάτο τρόμο, θ' ἀκούσετε νὰ λέν :

— Τὶ ἀνῆξαιρο πὸν εἶναι τὸ καὺμένο !

Καὶ θὰ τῆς ποῦνε μπράβο, γιατί θ' ἀνεβαίνει στὰ βελούδινα μάγουλά της τὸ ἐρούθημα τῆς ἀγνότητος, πὸν ταιριάζει βέβαια σ' ὅλα τὰ κορίτσια.

Οἱ τελευταῖες στροφὲς τοῦ χοροῦ. Εἶναι ὅλες τους ἰδρωμένες, μετριόφρονα θριαμβευτές, καὶ ὁ καθεὶς σφίγγει γιὰ τελευταία φορά, πηγαίνοντας πρὸς τὴν καρέκλα του, τὸ μπράτσο πὸν κρατεῖ καὶ πὸν εἶναι ἔτοιμος νὰ τ' ἀώσει.

Ἔτσι ! Ὁ πατέρας μου ἔχει ἀφοσιωθῇ ὁλόκληρος στοὺς καλεσμένους του. Ἐχει ἀφίσει τὴ μαμὰ στὴ θέσι της καὶ ἀπομακρύνεται.

Ἔτσι ὅπως ἀνοιγοκλείνουν τὰ ματόκλαδά της, θὰ νόμιζε κανεὶς πὼς ἐπιστρέφει τάχα ἀπὸ κάποιο μακρινὸ ταξίδι, ὑπέροχος: Εἶμαι εὐτυχισμένη, εὐτυχισμένη ! ἔτσι σκέπτεται, ἔχω ἓνα τόσο καλὸν ἄντρα.

Τὸ καθημερινὸ βάσανό της ξεχάστηκε. Καὶ ἂν κάτῃ τὴν κάνει νὰ χολοσκᾷ τώρα, εἶναι γιατί συλλογιέται ἑμένα.

— Ὁ γάμος, κόρη μου...μὰ βέβαια...εἶναι μιὰ μεγάλη ἀνταπάρα, θὰ τὸ δῆς, θ' ἀλλάξης καὶ σύ, νὰ μοῦ τὸ θυμηθῇς, σὰν τίς ἄλλες. Γιὰ κύττα ἑμένα. Τάχα εἶμαι θαρρεῖς δυστυχισμένη ἐγώ ;

Ὅχι, δέν εἶσαι δυστυχισμένη, καὺμένη μου μητερούλα, μὲ τὴν τσαντισμένη σου φωνή, μὲ τὰ ἐλεητικά σου μάτια καὶ μὲ τίς ἀτινὲς χειρονομίες σου. Εἶσαι πεθαιμένη. Πᾶνε εἴκοσι χρόνια, πὸν δέν ἔχεις πιά θέλησι, πὸν καμμιὰ σου ματιὰ δὲ μαρτυρεῖ τὴ λαχτάρα, πὸν δὲ νοιώθεις κἂν τὴν ἀνυπομονησία, πὸν δὲ βλέπεις πιά κινούμενο δρίζοντα, πὸν δέν ἔχεις πιά οὔτε μιὰν ὥρα δικιά σου, οὔτε τίποτα. Πᾶνε εἴκοσι χρόνια πὸν δέν ὑπάρχεις πιά. Μὰ ὁ ἄνδρας σου δὲ βγαίνει ποτέ τὰ βράδια μόνος, ἔχει τὰ παιδιά του, τὴ γυναῖκα του, κερδίζει τὴ ζωὴ σας, μιὰ ζωὴ ἄνετη, ὅλος ὁ κόσμος τὸν ἐκτιμᾷ.

Δὲ μπορεῖ βέβαια νὰ τᾶχη κανεὶς ὅλα !

Ἐσὺ μπορεῖ νὰ ζῇς εὐτυχισμένη, ἔχοντας στὴν πλάνη σου μιὰν ἀθλιότητα εἴκοσι χρονῶν. Ἀναπνέεις, φέρνεις βόλ-

τες, γύρω σου οί γυναίκες έχουν την ἴδια μοῖρα κι' αὐτὸ σὲ ὑποστηρίζει.

Μὰ ἐμεῖς, μαμά, ποὺ εἴμαστε διαφορετικές, τὰ κορίτσια τοῦ καιροῦ μας, ἐμεῖς ποὺ ἔχουμε μιὰ σάρκινη καρδιά, ἓνα πνεῦμα ποὺ σκέπτεται, νέες δυνάμεις, μὰ ἐγὼ ποὺ δὲν ἔχω κάνει τίποτα, δὲν μπορῶ, στὸ λέγω, κι' ἂν ποτὲ μοῦ δοθῇ τὸ μέλλον, ἐγὼ θὰ τοῦ τὰ πάρω ὅλα.

Ἡ μουσικὴ κόπασε. Δὲν τις ἀκούω πιά.

Λὲς κι' ἀρχίζει ἡ καρδιά.

Τὸ δωμάτιο ἀρχίζει νὰ ξανασκοτεινιάζει. Ἡ ἡρεμία του. Ἡ μοναξιά του. Διακρίνει κανεὶς τοὺς τοίχους, ἢ μᾶλλον σὰν ἀερῶδες τὸ φάσμα τῶν τοίχων, τὸ παράθυρο ὅπου γλομιάζει ἡ ἀναλαμπὴ τοῦ κήπου, τὸ ἀκαθόριστο τετράγωνο, ποὺ σχηματίζεται στὸ ταβάνι. Κι' ἀνάμεσα στὴ σιωπῇ, ὅπου ὁ Θεὸς ἔχει τίς ῥίξεις του, ἡ διωγμένη ψυχὴ ἔρχεται στὴ θέσι της.

Ἄ! ὅλα πάλι ξανασποῦνε καὶ ξαναρχινᾷ ἡ μουσικὴ.

Εἶναι λόγια ὥραϊα, γι' αὐτὸ τὰ λέει κανεὶς γιὰ νὰ μεθᾷ. Μὰ σὰ φύγουν καὶ περάσουν, τὸ βλέπει κανεὶς πὼς μένει μ' ἄδεια ἀγκυλιά.

Ἀναρωτήθηκα :

— Τί εἶναι λοιπὸν τὰ νειάτα ;

Αὐτὸ πρέπει νᾶναι ! Εἶναι τὸ φριχτὸ αὐτὸ πράγμα, εἶναι ἡ ἁμαρτία, εἶναι τὸ μαρτύριο ποὺ πρέπει νὰ τὸ σωμαίνει κανεὶς. Εἶναι τὸ ἀγνό μου μεθύσι, ποὺ τὸ λερώνει τὸ βρωμερὸ τους μεθύσι. Ἦθελα νὰ τὰ τραγουδήσω τὰ νειάτα μου, νὰ τὰ δώσω, νὰ τὰ σκορπίσω.

Ἡ μερμηπάντικη ζωὴ εἶναι κάτω, με αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, με τίς συνήθειές της, ποὺ γεμίζουν λέρα τὸν ἀνθρώπο, με τίς γκρίνιες της.

Εἶχαν δίκιο οἱ ἄλλοι. Δὲν μπορεί νὰ τὴν ξεφύγῃ κανεὶς. Πρέπει νὰ τὴ συνηθίσῃ, αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος. Θὰ τὴ συνηθίσω!

Καὶ θᾶχω κι' ἐγὼ ἓναν ἄντρα, θὰ εἶναι περιποιητικός, πιστός.

Δὲν θὰ εἶναι παρὰ μόνο αὐτός. Θὰ εἶναι τὸ πᾶν γιὰ μένα.

Θὰ ἀκτοπλοῇ γύρω ἀπὸ τὸ εἶναι μου θᾶχει γνώμη πάνω σὲ ὅλες μου τίς πράξεις, στὰ βήματα μου, στὰ βλέμματά μου

καὶ ἡ γνώμη του θὰ βαρύνῃ.

Θὰ πλαγιάζω κάθε νύχτα στὸ κρεβάτι του, θὰ βλέπῃ τὸ κορμί μου τὸ τόσο φοβιτσιάρικο, τὸ γυμνὸ μου τὸν ὕπνο, τὴν κοιμισμένη μου ζωὴ. Θὰ στέκεται ὁ λόρθος πάνω στίς μέρες μου. σὰ σὲ μπαξὲ μέσα ποὺ δὲ φοβᾶται κανεὶς μὴ τὸν χαλάσῃ, καὶ ὅταν ἡ ἀλήθεια περάσει δίπλα μας, τότε θὰ ἀφίση τὰ χέρια του, νὰ τοῦ πέσουν πάνω στὰ γόνατα.

Δὲ θᾶχω πιά ἐπιθυμίες μεپردεμένες, οὔτε ξαφνικὲς καλωσύνες, οὔτε θανατερὴ ἀναμονή, καὶ οὔτε πιά κανένα ἀπὸ τὰ ἀναρωτήματα ἐκεῖνα, ποὺ δημιουργοῦν γύρω μου τὴν ἐρημιά, τὴν πνιγερή.

Θὰ εἶμα, ἱκανοποιημένη.

Ἄν ἡ κόλασί μου ἔρχεται κάποτε καὶ μ' ἐπισκέπτεται. Ἡ κόλασις αὐτὴ με τὰ κόκκινα μάτια, με τὸ στενὸ τὸ στηθος, ὁ ἄντρας μου θὰ εἶναι αὐτοῦ καθισμένος κατάντικρύ μου στὸ τραπέζι, θὰ σηκώσῃ τὰ μάτια καὶ τὸ κεφάλι του.

— Μὰ τί λοιπὸν ; Δὲν πεινᾷς ;

Ἡ ψυχὴ, ἡ οὐσία τοῦ εἶναι μου, ἡ βαθεῖα ἐσωτερικὴ μου φωνή, ὅλα αὐτὰ εἶναι λέξεις, λέξεις...

Δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο ὁ ἐκ τῶν κάτω θόρυβος. Καὶ μόνο αὐτό. Καὶ πρέπει τώρα νὰ ἐπιστρέψω.

Ἐμπρός, ἐμπάτε, χαμογελάστε, μιλήστε λοιπὸν ! Ὅλες οἱ ὑπάρξεις μοιάζουν ὅταν δὲν μένει πιά καμμιὰ ἄλλη ψευτιά νὰ πῇ κανεὶς, τότε θὰ πῇ, πὼς ἦρθεν ἡ ὥρα τοῦ θανάτου.

Γιατὶ σώνει καὶ καλὰ νὰ θέλουμε νὰ βροῦμε μιὰ διέξοδο, καὶ νὰ χτυποῦμε ὁλοένα τὸ κεφάλι μας ;

Δὲν ὑπάρχει διέξοδος.

Δὲν πρέπει νὰ κυνηγᾷμε τὸ ἀδύνατο. Πρέπει νὰ ξανασηκωθῶ, νὰ ξανακατέβω εὐθυμα.

Λίγο δροσερὸ νερό, λίγη ποῦδρα τώρα, ἡ θλίψις αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπ' ἐκεῖνες ποὺ ἐπιτρέπονται.

Γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ, καὶ γιὰ ὅλες τίς φορὲς θὰ πάω μαζί τους.

Ἄν εἶναι ταραξίες, δίχως κόκκαλα, δίχως βλέμμα, δίχως ξεστασιά, ἴσως νὰ χουν νοιώσει, καμμιὰ μέρα, στὸ βάθος τοῦ εἶναι τους, ἀπλωμένο στὰ μέλη τους, αὐτὸν τὸν πυρετό, τὸν ζηλιάρη ποὺ βαραίνει σὰν καρδιά. Ἰσως νᾶχουν ὑποφέρει. Ἰσως νᾶχουν καταλάβει, ῥί-

III

χνοντας πίσω τὸ κεφάλι, σὰν λαμποκοπᾷ ὁ ἥλιος, ὅτι τὰ εἴκοσί τους χρόνια, ἦταν στὴ θυσία.

Εἴκοσι χρόνῳ! Καὶ νὰ λή μόνος του κανεὶς; ἡ γνώσι εἶναι μέσα μας τὸ μέλλον εἶναι μέσα μας. καὶ ὁ λόγος, τὸ ἄλλας, τὸ αἶμα, ἡ ἀλήθεια, εἴμαστε ἐμεῖς, μόνο ἐμεῖς.

Καὶ θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ δείξῃ τὴν καρδιά του, νὰ παρακαλέσῃ ἐκείνους ποὺ περνοῦν.

— Πλησιᾶστε, ρωτᾶτε ! ἂν ἀπὸ μᾶς μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ μάθῃ ὅλα. Θὰ εἴμασταν σὲ θέσι νὰ ποῦμε μυστικά τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων, τὰ λόγια ποὺ εἶναι κρυμένα στίς δίπλες τοῦ κορμοῦ, τίς καταπληκτικὲς ὁμολογίες ποὺ φουσοῦν σὰν ἀέρας στοὺς δρόμους, τὸ κάθε τι ποὺ ἀλλάζει, γιατί εἶναι τὸ μόνο ποὺ μένει ἀφθαρτό.

Ἐμεῖς ξαίρουμε τὸ πᾶν, καὶ περισσότερο ἀπὸ τὸ πᾶν Ἐμεῖς ποὺ δὲν ἐρωτευτήκαμε ποτὲ ξαίρουμε ὅλον τὸν ἔρωτα.

Ἰσως κι' αὐτοὶ ν' ἀπλωσαν τὰ χέρια τους, ἴσως νὰ γεύθηκαν τὴν πρωϊνὴ δροσιά με τὰ χεῖλη τους, νᾶνοιωσαν νὰ χτυπάῃ ἡ καρδιά τους ἀπὸ λυγμούς. Ἰσως νᾶχουν ζήσει τὴν ἐλπίδα τους.

Κάνω ὅτι κάνουν κι' ἐγὼ με τὴ σειρά μου. Θᾶρθῃ κι' ἐμένα ἐπίσης ἡ σειρά μου τῆς ξεραΐλας.

Χορεύουν τὴ φαραντόλ. Ἄ! κρατιοῦνται ὅλοι ἀπὸ τὰ χέρια, εἶναι κι' οἱ γέροι ἐπίσης.

— Ἄς διασκεδάσουμε !

Τὰ πρόσωπα συσπῶνται, νὰ πάνω ἀπὸ τὸ βάρος τῶν κορμιῶν, τὰ βήματα, τὸ συρτό τους ἀκούω, ἀκούω τίς διαπραστικὲς κραυγὲς τῶν κοριτσιῶν.

Βγαίνουν τώρα ἀπὸ τὸ σάλο. Θὰ λεγε κανεὶς πὼς ἔρχονται κατὰ δῶ.

Μὴν ἔρχεσθε ! Ἄν εἶναι τόσο σκοτεινὰ μέσα σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο, ἂν ἔχω κλάψει, κι' ἂν στὰ ντουβάρια ἀπλώθηκε αὐτὴ ἡ ἄχνα τῆς ἀπελπισίας, αὐτὸ δὲν σημαίνει ἀκόμη, πὼς ἔχω καταβληθῇ.

Ὁ καλπασμὸς κοχλάζει, ὁρμᾷ. Τὸ πάτωμά μου, τράνταξε. Θὰ κατέβω, θὰ πάω μαζί τους.

Μὰ ὅχι ἀκόμη.

Τέλειωσε...

Μὰ πὼς ἀλήθεια νὰ μπορέσω νὰ τὸ πιστέψω, πὼς νὰ τὸ χωρέσῃ τὸ κεφάλι μου, πὼς ὅτι τέλειωσε, ὅπως διόλου ;

Καὶ γιατί τώρα με κυνηγᾷ μιὰ περὶεργὴ ἀνάμνησις, ἀντὶ νὰ μ' ἀπασχολῇ αὐτὸ ποὺ ἔγινε ;

Οἱ ἀνανμνήσεις, δὲν ἔχουν οἶκτο :

Ἦταν μιὰ μέρα, ἦμουν μικρή, φοροῦσα φιδόγκους στὴν κοτσίδα μου.

Γιὰ νὰ κάνω μιὰν ἐκπληξὴ στὴ μαμά μου εἶχεν ἔρθῃ ἡ ἰδέα, νὰ πάω στὰ κρυφά, νὰ τῆς βάλω λουλούδια στὸ ἀνθογυάλι της, ἓνα ὥραϊο βάζο με χρυσὸ λαϊμό, με γαλάζια κοιλιά, τόσο ψηλὸ πάνω στὸ βάθος του, ποὺ λὲς κι' ἦταν ὁλόρθο πάνω σὲ θρόνο.

Πρόσεχα ὅσο ἔπρεπε, κρατοῦσα τὴν ἀνάσα μου, καθοδηγοῦσα τίς κινήσεις μου. Τὸ βάζο σάλεψε, με μιὰ βουή ποὺ τὴν ἔχω ἀκόμη στ' αὐτιά μου, ἔπεσε τσακίστηκε.

Τὴ στιγμὴν ἐκεῖνη ἔρχόταν ὁ πατέρας μου, Στάθης. Ἦταν πάντα αὐστηρός. Μὲ πῆρε ἀπὸ τὴν πλάτη, με τίναξε σὰν ἀδύναμο δειτρουλάκι, ποὺ τὸ σαρώνει ὁ ἀέρας, μ' ἔσυρε ὡς τὸ δωμάτιό μου, καὶ στὸ κατώφλι με χτύπησε τόσο δυνατά, ποὺ γιὰ κάμποσο τοῖκλιζα, τ' αὐτιά μου σφυρίζανε, σὰ μεθυσμένη, σὰ θαμνωμένη, χαμένη.

Ἐπαῖτα ἐκλείσει τὴν πόρτα.

Ὅταν ξανάρθῃ στὸν ἑαυτό μου, δὲν ξαίρω κι' ἐγὼ γιατί, ἔτρεξα στὸν καθρέφτη, εἶσι, γιὰ νὰ δῶ.

Ἐνας λεκὲς σκοτωμένο αἶμα, ἄλλω νότανε στὸ μάγουλό μου, κι' ὅταν ἔκανα νὰ σηκώσω τὸ χέρι μου, ἔκαιγε δυνατά. Ἐκαίγε, μὰ περὶεργὸ δὲν πονοῦσε.

Κατάλαβα ἁμέσως τὸ τί ἔτρεξε, καὶ με πῆρε τὸ παράπονο. Δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω τὴν αἰτία, ἀκόμη καὶ σήμερὰ δύσκολα τὴν καταλαβαίνω.

Τὰ παιδιὰ ποὺ εἶναι ἀπλά, εἶναι ἐπίσης πρὸ φιλόσοφα ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς μεγάλους.

Τὸ νὸ μὴν ἔχω συγκεκριμένο λόγο νὰ κλαίω, τὸ νᾶχω ὑποστῇ μιὰν ἄδικη τιμωρία, τὸ νὰ μὴ μοῦ ἀρέσῃ αὐτὴ ἡ ἀποζημίωσις, ἡ μοναξιά μου δηλαδή, ὅλα αὐτὰ με ἔκαμαν νὰ νοιώσω γιὰ πρώτη

φορά τὸν ἑαυτό μου μόνο, ὀλομόναχο.

Παρόμοιο μού συμβαίνει ἀπόψε.

Ἐχω ἐγκαταλείψει τὴν οἰκογένειά μου, νάμαι ριγμένη χάμω, ἡ νύχτα μου τσουίζει τὰ μάτια, δὲν ξαίρω ἀκόμη πού θά κοιμηθῶ ἀπόψε, καὶ τούτη τὴ φορὰ εἶναι ἀκόμη πιὸ περίεργο, δὲ μού πονεῖ τίποτα.

Ἐγὶνα λοιπὸν ἀναίσθητη;

Τραβῶ ὀλοῖσια μπροστά μου, τὰ σπύτια διαδέχονται τὸ ἓνα τὸ ἄλλο, οἱ δρόμοι μπαινοβγαίνουν, οἱ σκιές ὅλες ἀποτελοῦν μιὰ μόνο σκιά.

Εἶναι βέβαια μιὰ ὀλόκληρη ὥρα πού περπατῶ.

Πὼς σκοτινιάζει τὸ βράδυ!

Μιὰ ὥρα ἐρημιά, δροσιὰ τοῦ μηδε νὸς στὶς πλάτες, μιὰ ὥρα κενή, γυμνή.

Ἀχ! νὰ ἦταν πάντα ἔτσι, ὡς τὸ τέλος!

Ἄς ἔλθῃ ἡ φτώχεια, τὸ ἄγνωστο, οἱ ταπεινώσεις, ὅμως ἄς ἔλθῃ μαζί καὶ ἡ ἀλήθεια!

Πεθαίνει κανεῖς, μὲ τὸ νὰ προσπαθῇ νὰ ζήσει δίχως αὐτήν.

Ἐκείνη ἡ σκηνή.. Μὰ μπορεῖ κανεῖς νὰ σκοτώσῃ τὴν ἀνάμνησι, μπορεῖ νὰ τὴν ξεριζώσῃ, καὶ νὰ μὴ μείνῃ τίποτο, κἂν οὔτε ἡ γελοία ἀνάμνησις τῆς ἀναμνήσεως;

Στραφτοκοποῦσε ἀπὸ ὀργή. Τὸ ἓνα ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἄλλο κουνοῦσε τὰ δυό του χέρια, ὑποχωρῶντας στὴ μηχανικὴ τους θέλησι, μὲ ὅψι πού τὴν ἔκαμε πλαδαρὴν ὁ θυμὸς, καὶ πού ξαφνικά εἶχε ξανανοιώσει. Τὸ παρατηρῶ τώρα, εἶχε τὴν ἴδιαν ὅψι, ἀκριβῶς τὴν ἴδια, ὅπως τὴν ἡμέρα τοῦ σπασμένου βάζου. Μόνο πού δὲν τολμοῦσε νὰ μὲ δείρῃ, καὶ γι' αὐτὸ χειρονομοῦσε τόσο.

Τὸν ἄκουα στὶς ἀρχὲς μὲ ὕψος ἀδιάφορο, συνηθισμένη σὲ αὐτὲς τὶς καταιγίδες. Ἄς εἶναι, αὐτὸ θά τελειώσῃ σὲ λίγο.

Κι' ἀναζοῦσε στὰ μάτια μου, τὸ λειτουργικὸ τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἡ σουπιέρα πού ἀχνίζει καὶ πού ἡ Λεοντίνη μπαίνοντας ἀθόρυβα ἄφισε πάνω στὸ τραπέζι καὶ ἀναχαϊδεύει μὲ τὰ κόκκινα δάχτυλά της τὶς χούφτες της ρίχνοντάς μου λοξὰ βλέμματα.

Γύρω ἀπὸ τὴ σουπιέρα, τὸ διαυγὲς παιχνίδι τῶν ποτηριῶν, πού ἐπαναλάμ-

βαναν πάνω στὰ σκαλιστά τους πόδια τὴ σπιθοβόλα λευκότητα τοῦ ἀσημιοῦ, ἡ θαμβωτικὴ ἀσπρίλα τοῦ τραπεζομάντηλου.

Ἄν τὰ μάτια μου ἦσαν ἀπασχολημένα νὰ παρακολουθοῦν τὶς λεπτομέρειες τοῦ τραπεζιοῦ, μέσα γινότανε μιὰ βουβὴ ζύμωσις. Λεγεῶνες ναρκωμένες ἐπιθυμίες, κουτσὲς ὁρμές, λαχτάρεις νεκρωμένες, ξυπνοῦσαν ἀθόρυβα, καὶ μόλις τὰ ἔνοιωθα πὼς γλυστροῦσαν.

Σκέψεις πού ἔρχονται τὸ πρῶτ', ὅταν ξυπνοῦν τὰ μάτια.

—Σήμερα! Σήμερα!...

Ἐλπίδες θαμμένες, ἀπογοητεύσεις, ἀπογοητεύσεις, ἀναστεναγμοί... ἡ μελωδία τους ἀνέβαινε στὴν ἐπιφάνεια, γινότανε βροντή, μὲ παρασέρνανε στὰ μπρός, μὰ ἐγὼ ἔμεινα ἐπὶ τόπου σὰν τὸ κτήνος πού τὸ τραβοῦν ἀπὸ τὸ σκοινὶ του καὶ πού σκύβει τὸ κεφάλι.

Εἶδα ἐγκαίρως τὴ χειρονομία του. Ἀπλώσε κατ' ἐπάνω μου τὴ σηκωμένη του γροθιά. Μὰ εἶχε ἄραγε πρόθεσι νὰ χτυπήσῃ;

Τί ἐνδιαφέρει;

Δὲν ἦμουν πιὰ σὲ θέσι νὰ κρίνω. Τὸ ξέσπασμα μιᾶς βροντῆς, ἔσπαζε σὲ χίλια θρόνυματα τὸ ἐσωτερικὸ μου μαράζι. Μιὰ ἀστραπὴ τὰ διέλυε ὅλα, ὡς καὶ τὴ φωνή μου. Μιλοῦσα, ἐπιτέλους, μποροῦσα νὰ μιλήσω..

Τί εἶπα;

Κατὰ βάθος σχεδὸν τίποτα, γιατί ἐπενέβαινε ἤδη μὲ τὴν τρολλὴ γρηγοράδα τοῦ θυμοῦ του.

—Φεύγα! Φεύγα!

Δείχνοντάς με, μὲ τὸ χέρι του.

Ἡ πόρτα ἔτριξε μακρόσυρτα καὶ πολὺ ἐντυπωσιακὰ κλείνοντας πάνω μου.

Ἦμουν στὸ διάδρομο τοῦ πατώματος. Κανένας θόρυβος. Τὸ ἡλεκτρικὸ φῶς ἔδειχνε μὲ σκληρότητα τὴν ὑπερβολικὴ κοκκινάδα τοῦ ταπέτου, πού ἦταν ἀπλωμένο ἐλικοειδῶς.

Μόνη.

Καὶ ξαφνικά... Τί σημαίνανε ὅλα αὐτά; Δὲν καταλάβαινα πιά. Αὐτὸ τὸ ξέσπασμα τῶν κραυγῶν, αὐτὴ ἡ μπόρα, αὐτὸ τὸ εἶδος ἡ κωμωδία, ἡ ἀπάντησίς μου...τὶ εἶναι πού...πῆγα καὶ κάθισα, ὅμοια διατεθειμένη νὰ γελάσω καὶ νὰ κλάψω. Ἦθελα νὰ σκεφθῶ... Μὰ τέ-

λειωσε πιά.

Μιὰ δύναμις σχεδὸν ξένη μ' ἐσπρωχνε.

—Δυτρωμένη!...

Καὶ ἦμουν σὰ φυλακισμένος πού βλέπει πὼς ἀνοίξαν τὴν πόρτα του ἀπὸ ἀπροσεξία.

Χτύπησα ἀγάλια ἀγάλια, ἔτσι ὅπως μὲ ξανάπιανε πάλι ἡ ψυχραιμία μου, καὶ ἡ Λεοντίνη ἤρθε καὶ μ' ἀνοίξε μὲ ὕψος ὑποκριτικὰ χολοσκασμένο, σὰ νὰ μούλεγε:

—Σούτ!...

Καὶ κάτω ἀπὸ τὸ ὕψος αὐτό, μιὰ συμπυκνωμένη χαρὰ ζῶου πού ἐκτελεῖ καθήκοντα φύλακα.

—Εἶναι στὸ τραπέζι!..

Μοῦ ψιθύρισε, ἐνῶ ἐγὼ ἦμουν στὸ δωμάτιό μου μαζεύοντας τὰ ρούχα μου. ἓνα φουστάνι, μιὰ μπλούζα, ἀντικείμενα τουαλέττας, λίγα χοήματα, ἀσπρόρρουχα, μερικὰ βιβλία.

Ἐσυρα πίσω μου τὴν πόρτα, σιγὰ σιγὰ δίχως ἀδυναμία : τέλειωσε.

Δὲν εἶναι διόλου δύσκολο.

Κάτω, ἡ μαυρισμένη πόρτα, ἄφινε τὸν ἄερα, ἀδύναμο, καὶ πού στὴν ἀρχὴ μὲ κοῦωσε.

Ἀ! Τρέμεις κιόλας, ὑποχωρεῖς!!

Μὰ πού εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ ὠραῖο θάρρος; Ποῦ εἶναι ἡ παντοδύναμη ἐκείνη θέλησις, ἐκείνη ἡ ἐλπίδα πιὸ χειροπιαστὴ ἀπὸ ἔσένα τὴν ἴδια

Στὴν πραγματικότητα, δὲν ἔτρεμα ἀπὸ ἀνανδρία. Μὰ ὅσο προχωροῦσα πρὸς τὸν ἑαυτό μου, δρόμο δρόμο, σπύτι σπύτι, μέσα στὴν πρώτη μου δοκιμασία, ἡ ἐπίγνωσις τοῦ ἑαυτοῦ μου γινότανε ἀκόμη πιὸ τραχειά, πού βαθιά, καὶ ἓνας ξαφνικὸς φόβος εἰτρωροῦσε στὸ στήθος μου.

Δὲν εἶμαι πλάσμα πραγματικὰ δυνατό.

Ἐκεῖνο πού προτῆτερά πάλευε μέσα μου μὲ τόση βία, δὲν ἦταν ἡ θέλησί μου ἦταν ἀπλῶς ἡ ἀντίδρασι, πού εἶχαν προκαλέσει κι' ἄλλοι.

Ἐνα δυνατό πλάσμα, θά ἤξαιρε μὲ τὸ πρῶτο πὼς νὰ μεταχειριστῇ τὴ δύναμη πού τὸ ζωντανεύει. Θά εἶχε χτίσει, πρὶν ἀκόμη γκορεμίσει.

Ὅταν ἀνοίγουν τὸ κλουβί του, κι' ἀρχίζει τὸ φτερούγισμά του, τὸ πουλὶ δὲν ἀμφιταλαντεύεται, ἔχει τὴν ἐνοια τοῦ

διαστήματος, ἀπλώνει τὰ δυό του φτερά, ξαίρει τὴν περιοχὴ ὅπου θά κατευθύνῃ τὸ πέταγμά του, καὶ τὸ ὕψος πού μπορεῖ νὰ φθάσῃ.

Ἐγὼ δὲν ξαίρω τίποτα!

Πηγαίνω ἀπλούστατα. Οὔτε μπρός, οὔτε πίσω μου, μὲ τὴν ἀκατανίκητὴ ὠθησι ἀπ' ὅπου ἀρχίζει μιὰ μεγάλη μοῖρα.

Οὔτε κάτω ἀπὸ τὰ μάτια μου, βλέπω τὴν ὀρητικὴ καὶ προτεχὴ ζωὴ μου.

Οὔτε γύρω μου ἡ χαλυβδωμένη χαρὰ τῆς φαντασμαγορικῆς ἐλευθερίας.

Τίποτα παρὰ μόνο λίγη κούρασις, λίγο κενὸ στὸ κεφάλι, λίγο κενὸ στὴν καρδιά...

Δὲν εἶμαι δυνατό πλάσμα.

Ἀντίο ματιά, ἀντίο τὰ διάφανα μάτια σου, οἱ ὄμοι σου πού θά ἔχουν πάντα ἄδικο, ἀντίο τὸ τρυφερό σου ψέμμα.

Βλέπεις; Δὲν εἶμαι οὔτε ἀδύνατη καρδιά, ἀφοῦ ξαίρω νὰ βαδίσω γιὰ πάντα ἔξω ἀπὸ σένα, καὶ ν' ἀντιμετωπίσω δίχως φλόγα τὸ συγχισμένο μέλλον.

Ὅχι γιατί δὲ βλέπω κανένα σημάδι πού ν' μ' ὀδηγῇ.

Δὲν ὑπάρχει μπροστά μου, παρὰ μόνο μιὰ λεωφόρος, ἡσυχὴ σὰ νὰ πού λές καὶ τὴν στραγγαλίζουν τὰ σπύτια μαῦρα σὰν μελάνη.

Ἡ βροδυὰ πού περεχά τὰ τζάμια τῶν φαγαριῶν τοῦ δρόμου, κάνει τὸ φῶς τους νὰ σκουντάφτῃ ἀπὸ κάτω κα' ἀπὸ πάνω λές καὶ σοῦ κλείνει τὸ μάτι.

... ΠΑΝΣΙΟΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ

Νὰ τὸ περάσω αὐτὸ τὸ κατώφλι τὸ ἐχθρικό πού τὸ σκεπάζει ἓνα ψωραλέο χαλί;

Ἦθελα τόσο νὰ κοιμηθῶ καὶ νὰ ξαποστάσω.

Νὰ διαλέξω αὐτὸ τὸ σπύτι, ἀπὸ ὅπου ἀναδίνεται μιὰ ὁσμὴ ὑπογείου, αὐτὴν τὴν κοῦα σκιά, αὐτὰ τὰ καρβουνιασμένα ντουβάκια;

Νά...

Μπρός! Ἡ μοῖρα βοῖσκειται παντοῦ. Αὐτοῦ πρέπει νὰ μπῶ.

IV

Βοήκα εργασία.

...Δεκαπέντε μέρες, εκατό ελπίδες, δεκαπέντε μέρες...

Έχθρικά ρεύματα αέρος στους αντι-θαλάμους, πρόσωπα με συσπάσεις.

— Η θέσις κατελήφθη.

Σκάλες πού τις ανέβαινα τέσσερα τέσσαρα, πού τις κατέβαινα σιγά σιγά, ανακρίσεις πού άρχιζαν με έρωτήματα πού μπερδεύουν, πού τέλειωναν τόσο σιμά με έρωτήσεις πού σε κάνουν να κοκκινίζεις...

Έπειτα μιάν ώραία μέρα—χάρις σε ποιά μαγεία—ή θέσις δεν έχει καταληφθή, και άπομακρύνεσθε: νάι διότι σάς ρωτούν, και νά, τó καθαρό γεγονός.

—Θαρθήτε αύριο!

Δέν έχω εξάντλησι πού νοιώθει κανείς παρακολουθώντας την άνώδυμη μέρα.

Τό νά δουλεύης για τó ψωμί σου, νά νοιώθεις τόν έαυτό σου αξιοπρεπή και άκέραιο, νά μη μιλάς—είναι ή άλήθεια—άλλά τουλάχιστον νά μη λές ψέμματα, νά αναπαύσαι, ν' άφίνης νά κουμοιλιάζωνται τά κύματα του είναι σου και νά γυρνάς τó βράδυ σ' ένα γερό καταφύγιο, όπου ή σιωπή σε περιμένει...

Ός τόσο ή οικογενειακή πανσιόν δεν είναι φιλόξενη, ποτέ δεν τρώει κανείς ό-σο για νά χορτάση και τó στενό μου δωματιάκι με τó παλιό του ταπέτο, με τó σάπιο ταβάνι, μοιάζουν με κακοσυγιομένο κλουβί. Μά είναι Κυριακή πρωί και πολεμώ νά κάνω τó δωματιάκι μου πρόσ-χαρο.

Ένα μαντήλι δεμένο γύρω από τά μαλλιά μου, ή άσπρη μου μπλούζα, τά γυμνά μου μπράτσα.

Επιμένω, τριβώ ολοένα, ξεσκονίζω, διαλέγω είκοσι πορές άπανωτά τη θέσι για τά βιβλία, περιτριγυρνώ τις καρέ-κλες, ξεριζώνω τη βρωμα πού έχει καθί-σει στις χαραμάδες. Πρέπει, τέλος πάν-των, νά βγώ θριαμβευτής.

Για νά κρίνω για τ' άποτελέσματα του συγιορίσματος μου, σταματώ πότε πό-τε, άκουμπώντας στο σχισμένο μπράτσο της πολυθρόνας με τά κόκκινα λουλού-δια

Τό σύνολο είναι ήδη κάπως καλύ-

τερο.

Έν. δύο, τρία...έξακολουθώ!

Κανένα πορτραίτο, κανένα στολίδι. Ξεκρέμασα τις αισθηματικές λιθογραφίες πού κρύβανε υποκριτικά τις τσαγκουνιές της ταπειταρίας.

Σκέτο τó μικρό δωμάτιο και τó ψηλό παράθυρο με τó θαμπό του τζάμι,

Τό κρεβάτι από πολύ άμφίβολο ά-καζού, βρίσκεται μέσα στο δειλό χυτό μιάς άλκοβ. Η ντουλάπα θά κούτσαινε άν ένα χοντρό σκονιό δεν την κρατούσε από την προμετωπίδα της. Εκείνο, πού ως τόσο κάνει περιεργο αυτό τó δωμά-τιο, είναι ή πληθώρα των λουλουδιών, με τά όποια θελήσανε νά τó στολίσουν.

Υπάρχουν παντού.

Απλωμένα στους τοίχους, άνάγλυφα στα περβάζια, άκόμη και ζωσμένα από τόν καιρό στην ράχι της πολυθρόνας, μισοσβυσμένα και άνεμικά στις κουρτίνες από κρετόν.

Μέσα, σε τούτο δώ τó νεκροταφείο οί γλυκοί μενεξέδες πού άνθοβολούν στο τραπέζι μου έχουν μιá σαρκική λάμψη, σχεδόν άναιδη, και τά πέταλα τους φαί-νοντα κόκκινα.

Παρά τη γύμνια της ή καμαρίτσα μου άκτινοβολεί. Ό άδύναμος ήλιος χο-ροπηδά από τó παράθυρο και ήδη την μεταμορφώνει, και νοιώθω τόν έαυτό μου άνετα.

Όλο και πιό πολύ άναρωτιέμαι, ποιός είναι ό λόγος πού ζω και βρίσκο-μαι, ό πραγματικός σκοπός μου, ή μόνη μου μοίρα.

Πρέπει τó δίχως άλλο νά κοιμηθώ πολύ σε ένα δωμάτιο, πριν άνταμώσω την ψυχή πού αναδίνεται.

Είναι τó ξαίρω καλά, σάν ένας πού θέλει νά χτίση ένα μεγάλο σπίτι, και δεν έχει χώρο, δεν έχει υλικά, και πού ως τόσο λέει:

—Όχι! Όχι αυτή ή θέσις, όχι αυτά τά υλικά.

Δέν είναι τίποτα! Τό νοιώθω. Μά όταν υποτάσσεται κανείς στην υγεία, πειθαρχία της φτώχιας άποχτά εις άντα-μοιβήν ένεργητικά μούσκουλα, και υπο-μονητικό μάτι.

Περιμένω, και μη έχοντας πιά άνάγκη νά κλέγουμαι ή νά δαγκώνω, περιμέ-

νω χαμογελώντας.

Όλα είναι πιό απλά από ότι τά νο-μίζει κανείς, και όλα είναι πιό εύκολα, και μου φαίνεται πώς...

Χτυπά ή πόρτα.

—Μπορώ νά μπώ;

Είναι ή διευθύντρια της Πανσιόν: ή μαντάμ Νοέλ.

Η μαντάμ Νοέλ, δεν είναι γυναίκα. Είναι μάλλον ένας νάνος.

Έχει τó άνάστημα, τη φωνή, τά καμώματα κοριτσιού δώδεκα χρονώ πού θά ήταν μάλιστα άδύνατο για την ήλι-κία του.

Όπως όταν, έγκαταστηνόμουνα τó πρώτο πρωί έτσι και τώρα άκουσα ξα-φνικά, την περπατησιά της—περπατη-σιά έντόμου—γύρω μου.

Είχα άφίσει άνοιχτή την πόρτα μου, και δίχως νά μου δοθής καιρός νά άπι-σθοχωρήσω, δέχτηκα την πολιορκία της. Είχε την όψη και τó στόμα γεμάτο έρω-τήσεις:

—Τί ήλικία μου δίνετε;... Δέ μου λέτε;

—Δέν ξαίρω κυρία!

—Πέστε τέλος πάντων.

—Τριάντα τέσσερα... τριάντα τρία... τριάντα...

Η άλήθεια είναι πώς καλοκοιτά-ζοντας την κανείς από κοντά θά την έ-κανε σαράντα χρονώ...

—Πενήντα δυό χρονώ, όμορφοδλα μου!..

Στό πάνω μέρος τó μουνträκι της, πού δεν ήταν πιό μεγάλο από μιá γρο-θιά, πονηρά μάτια άγριμού, όλο κι ά-νασκάλευαν συσπώντας τά μάγουλα πού μοιάζανε σάν ψημένα μήλα.

Και για νά με πείση, άνασήκωσε με τó δάχτυλο στο κεφάλι της πάνω μιá τουφά ξανθισμένα μαλλιά κάτω από τά όποια πραγματικά όλόκληρη άνθισι άσ-πρες τρίχες μαραινόντανε.

Ανάαφρη, πήγε και σκαρφάλωσε πάνω σ' ένα από τά σακάτικα έπιπλά μου, ξαναδινοντάς του μιάν ίσορρο-πία, κι άρχισε νά ξεφυλλίση την ιστορία της ζωής της, σκαλίζοντας, λύνοντας πα-κέττα, μετακινώντας τα όλα.

...ό άντρας της, ό έρωμένος της, ν' έ-πειτα ένας άλλος, ένας ζωγράφος πού τον είχε λατρέψει.

Ό πρώτος επανερχότανε ολοένα.

...Τους έρώτες, τις περιπέτειες, μά μπορεί λοιπόν και νά τά διηγείται κα-νείς αυτά;

Πριν μ' άφίση, —ήμουν βλέψεις τό-σο ζαλισμένη κι αυτό φαινότανε—χαμή-λωσε λίγο τη φωνή:

—Είναι τόσο καλός! Έγώ βέβαια δεν είμαι ξετρελλαμένη μαζί του, όμως μ' άγαπά τόσο αυτός.

«Αυτός»;

Η Οικογενειακή Πανσιόν, δεν είναι βέβαια για κέρδος...μόνο, καταλαβαίνετε, είναι για τόν κόσμο.

Ό κόσμος;

Με την γατίσια έλαστικότητα πού είχε τó κορμί της, με τους σουβλερούς άγκώνες της πού διαπερνούσαν τη σιλου-έττα της, ή κυρία Νοέλ είχε γλυστρήσει ως τó κρεβάτι. Τό στρώμα είναι άνα-σηκωμένο, τά σεντόνια άνάκατα, και τó μαξιλάρι στην άκρη, έτοιμο νά πέση.

Μά χρειάζεται τόση λίγη θέσι τó κορμί της, και τιτιβίζει ολοένα στη φω-λίτσα πού κατασκεύασε.

—Λοιπόν; Δέν χρειάζόμαστε τίποτα; Άχ, αυτά τά νειάτα! Ένα μαντήλι στο κεφάλι, κι έξακολουθεί ή νέα νά είναι όμορφη.

Ψυχόρμητα, άνασηκώνω τó μαντήλι μου, τραυλίζω:

—Για τή σκόνι.

Και...τί νά κάμω για νά φύγη;

Αδέξια, χαμογελώ.

—Καλά πού τó θυμήθηκα, μικρό μου. Ξεχασά νά σάς πώ. Έάν...έάν θέλε-τε νά δέχεστε στο δωμάτιό σας...τέλος πάντων, δεν είστε βέβαια, δίχως νάχετε κανένα...έ;..Μεταξύ μας σα γυναίκες πού είμαστε, ένα ώραίο κορίτσι όπως σεις, θά ήταν κρίμα...ψέματα; Μην στε-νοχωρηθήτε. Για μένα ό έρως είναι ίε-ρός. Θά πούμε και τά μικρά μας μυστικά στην κυρία Νοέλ;

Έγώ σάς είπα πρώτη τά δικά μου. Μόνο πού...φυσικά, θά τά βολέψετε έτσι ώστε νά μη κάνετε θόρυβο. Σας τó λέω αυτό, εξαιτίας οί Ρώσσοι οί διπλανοί. Αυτοί λοιπόν δεχότανε φουρνιές κόσμο, ίσαμε κι έγώ δεν ξαίρω ποιάν ώρα τó πρωί... Και πές, και πές...κι άναμπουμ-πούλα. Α μά όχι, τους έβαλα στη θέσι τους. Έσείς βέβαια δεν είναι τó ίδιο.

Και πρώτα, πρώτα, μου ἀρέσετε πολύ.

Πρέπει ν' ἀπαντήσω, είμαι έτοιμη ν' ἀπαντήσω.

Μά το πρόσωπό μου είναι ἀναμένο, ή γλώσσα σου είχε στεγνώση.

Και έξ άλλου, πού νά βρώ καιρό, νά πώ έστω και μιὰ λέξι έγώ ;

Νάτηνε τώρα πού ξανάρχεται πάνω σέ σωρό έρωτικές της ιστορίες, άνασηκώνει τη πουδραρισμένη της μουσουδίτσα, άποχαυνούται για μιὰ στιγμή και φεύγει μ' ένα — «χαίρετε !»

Ένα άρωμα ψευτοβιολλέττας παραμένει τώρα, μά έρχεται τόσος ήλιος, τόσο άεράκι από το άνοιχτό παράθυρο πού τώρα θά φύγει κι' αυτό.

Ο Έρως... ναί !

Με το ν' άκούη κανείς, όλοένα, την έσωτερική του φωνή, ίσως νά καταντά νά μιλά μόνος του.

Αν θ' άποκτήσω αυτήν την συνήθεια, θέλω νά λέω στον έαυτό μου:

— Δέν άγαπώ τον έρωτα !

Και νά προσθέτω μάλιστα.

— Άποτραβήξτε τον, μακριά από μένα ..

Γιατί είναι, έτσι όπως φαίνεται μιὰ ξένη δύναμις, πού χτυπά ή πού σάς κακομεταχειρίζεται, κι' όταν δέν το άξίζετα κι' όταν δέν τον διώχνετε.

Είδα πάρα πολλά ζευγάρια, όπου ο άνδρας δέν έννοιωθε άλλο παρά μιάν επιθυμία για κατάκτηση, ή γυναίκα, τίποτα, μά τίποτα, παρά μόνον μιάν άνάγκη καταστροφής.

Είδα πάρα πολλούς, πού δέν είχαν την σφραγίδα της δωρεάς, και κολαζόντανε, οι δυο μαζί στην άμοιβαία καταστροφή.

Η επίθεσις ήταν πραγματική, ή άμυνα φαινομενική.

Είδα, τί παίρνει κανείς απ' τον έρωτα.

Είδα τις γυναίκες γεμάτες δόλο. Όσο πιό δόλιες είναι, τόσο παραπάνω τις περιβάλλει ο έρως.

Είδα τὰ βαρειά βλέμματα των άνδρων, ριγμένα παντού σαν παγίδες...

Δέν άξίζω άκόμη τίποτα, μά ή καρδιά μου είχε ύγειης και τον άρνούμαι τον έρωτα. Και το λέγω σιγανά, για νά ξεορκίσω τη μοίρα.

— Δέν άγαπώ τον έρωτα.

«Για μένα ο έρως είναι ιερός...»

Καταλαβαίνω καλά τι έξυμούν τα μικρά έρευνητικά εκείνα μάτια.

Και μέσα στην περιπετειώδη ύπαρξί τους δέν βλέπω, ούτε πολυ ούτε λίγο, σαπίλα και ψευτιά, παρά μόνο στα μάτια των κοριτσιών.

Ούτε πολυ ούτε λίγο.

Στα μάτια της στραφοκοπούσαν τότε τότε μικρές άστραπίτσες, άναλαμπές χρυσές...

Ένα σύννεφο σκοτεινιάζει το παράθυρο, το δωμάτιό μου έσβυσε.

Μά ναί ! Σκύβοντας, δίνοντας τολμηρά τέτοιο, όπως είναι το πρόσωπό μου στον ήλιο, προχωρώντας άκόμη περισσότερο, μπορούσα τάχα νά πάρω όλη τη χρυσή καλωσύνη και όλο του το φως ;

Άπροτραβήχθηκα ζωηρά από το παράθυρο το άνοιξιάνικο, γιατί τη στιγμή όπου μιὰ γλυκειά φλόγα έτρεχε πάνω στο χέρι μου, άντελήφθηκα πως δέν ήμουν άξια.

Τα μαλλιά μου άταχτα, σκονισμένα πάνω μου, το χάος στο δωμάτιό μου.

Αφού ο ήλιος ξηάφου τον λαχταρώ, ο έρως πρέπει νά ύπάρχη. Θα βρώ την άπόδειξί του.

Γρήγορα το κυριακάτικο φουστάνι μου, συγύρισμα, λουλούδια...

Άποτραβήξτε τον άκόμη.

Δέν είμαι έτοιμη.

V

Είναι τὰ γενέθλια της Τρούντ.

Είκοσιτεσσάρων χρονών.

Έβαλαν είκοσι τέσσερα κεριά γύρω στην τεράστια τούρτα και ή Τρούντ έδήλωσε, μιὰ και ή Έντυ ήταν άναμεταξύ μας ή πιό νέα, πως αυτή θάναβε τὰ κεριά τη στιγμή των προσφωνήσεων και των επιδορπίων.

Έφερα τ' άνθογυάλια μου, την παλιά μου άνθισμένη πολυθρόνα, τὰ σκεπάσματά μου και σήμερα το πρωί, σαν τελειώσανε, όταν άκούστηκε ή τριπλή φωνή τους.

— Έλάτε νά δήτε !

Με τρία σάλτα, σά νά ήμουν α ή ήχώ της φωνής τους, διέσχισα τον διάδρομο

Το δωμάτιο, πραγματικά, είχε καλή όψη.

Γιρλάντες ήτανε πάνω στους τοίχους σαν χοντρό φρεστόνι ποικιλμένο με τριαντάφυλλα, το ώραίο μου σκέπασμα, σκέ παζε έξ ολοκλήρου τη μαβιά μπογιά του κομοδίνου, λουλούδια στο τζάκι στραφοκοπούσαν μέσα στον καθρέφτη και το τραπέζι με τ' άσπρο τραπεζομάντηλο. είχε πυραμίδες όλόκληρες φρούτα.

Και τώρα οι καλεσμένοι, είναι κομπλέ.

Μόνο ο Μάρκοβιτς έχει άργοπορήσει ως προειδοποίησε.

— Δέν άνακατεύομαι — φωνάζει ή Κλάρα ένω δυναμώνουν οι φωνές και ο θόρυβος—ο καθείς άς διαλέξει τη θέση του!

Και γυρνώντας μας την πλάτη, με τις βαρειές κοτσίδες της πού τις πέφτουν στους ώμους, φορεϊ ένα πρασινωπό φουστάνι, και σιάζει μιὰ τελευταία φορά, λεπτομέρειες του τραπεζιού.

Κάποιος ψίθυρος πίσω της, ένα κοκκινωπό μπράτσο γύρω από τη μέση της.

— Κλάρα! Μπορούμε νά σάς βοηθήσουμε;

Γυρνά βλέπει:

Η Ντάλια.

Η Ντάλια, δέν είναι ένα συνηθισμένο πλάσμα, δέν είναι κανείς, είναι το κορίτσι.

Το δίχως άλλο, αυτό δέν πάει νά πη τίποτα. Η Ζουλιέττα και ή Μιράντα έχουν πεθάνει. Η έποχή μας δέν είναι, για ένα αυγινό πλάσμα, πού θα ήτανε κάτι πιό πολυ από την ύπόσχεσι του ίδιου του έαυτού της. Μά είναι κιόλας ο έαυτός της.

Δέν είναι άνήξαιρη, είναι άγνή, και για νά άγαπήση, δε θα περίμενε τον έρωτα.

Η Ντάλια, έρχεται από μιάν άλλη έποχή, έρχεται από τη χώρα με τὰ φιδέρ και με τους θρούλους.

Ο πατέρας της έξοριστηκε από εκεί. Θέλησε νά τον ακολουθήση. Δέν είχαν χρήματα. Έκαμαν πεζή, σχεδόν όλο το ταξίδι. Ξεπésαν ένα βράδυ, όπου τὰ πόδια τους είχαν κουραστεί και άρνιόντανε νά προχωρήσουν, στα βρομερά προάστεια του Παρισιού.

Πήραν ένα δωμάτιο.

Η γυναίκα

Ο άντρας, από τη δεύτερη μέρα δέν άνασηκώθηκε. Και από τότε, ολοκλήρη την ήμερα, ή Ντάλια σκύβει, και κεοδίζει ένα γλίσχρο μηνιάτικο σε ένα γραφείο, πού την περισφίγγουν οι τοίχοι του, σαν κλοιός.

— Μά, το κάνω αυτό για νά άναθρέψω τον πατέρα μου!

Έκαμε κουνώντας το κεφάλι, σαν την είδα για δεύτερη φορά.

Δε θα ξεχάσω ποτέ, το τι ήταν ή πρώτη φορά.

Είχα γυρίσει, λίγο πιό άργα από το συνηθισμένο, πιό κουρασμενη ίσως και ούτε καν είχα στο νου μου, ν' άνάψω τη λάμπα.

Η σκιά ήταν σαν όνειρο... Ουρανός !

Μιὰ όπτασία φάνηκε στοιμωγμένη άνάμεσα στη σκιά και στην πόρτα, τολμώντας μόλις... Ήταν ένα μέτωπο πλαισιωμένο με χλωμό χρυσάφι, ο τρομερός λεκές ενός προσώπου, μάτια με χίλια μπιζουτέ.

Ανάμεσα σε δυο νεανικά μπράτσα, ή σεμνότητα άγγελικού κορμιού, κ' ένα σκέρτσο, πού λές και ήταν κι' αυτό ξανδό ,

Πλησίαζε :

— Φτιάσαμε ένα γλύκισμα της πατρίδος μας, άφίστε νά το μοιραστούμε. Κ' έπειτα εξαφανίστηκε.

Το δώρο της, έμνε στο τραπέζι πάνω...

Μέσα στην φούστα της, από άνοιχτόχρωμο πανί, και γύρω γύρω δαντέλες, ή Ντάλια τώρα, λές φωτισμένη από κάποιο ρόζ βεγγαλικό, χαμογέλασε σ' όλους όπως θα χαμογελούσε κανείς στην ευτυχία πού άρχισε νά τη διαβλέπη.

— «Το ώραίο σας κόκκινο φουστάνι...» Βεβαίως την Τρούντ, άγκαλιάζοντάς την άνάλαφρα.

Πώς τὰ καταφέρνει νά μένη άπλή και πραγματικά άσκητική ή Τρούντ κάτω απ' αυτό το φουστάνι πού μοιάζει σαν πλουσιοστολισμένο σάγμα ;

Νοιώθω πως είναι τόσο άπλή, ώστε κανένα στολίδι νά μὴν προσθέτη τίποτε παραπάνω στο πρόσωπό της.

Άληθινά ή ψεύτικα, τὰ στολίδια χάνονται. Αυτά τὰ στολίζει και το κάθε τι πού φορεϊ, εξαγιαζεται και της μοιάζει. Όλα. Έξόν απ' τ' όνομά της.

Γερτρούδη, Τρούντ, Τρούντελ !
Έχει την σκοτεινή εκείνη λάμψη
των Ρώσων, αυτήν την υποχθόνια και
σχεδόν ανεξήγητη λάμψη.

Είτε γελά, είτε ξανάβει, είτε μιλεί
με πάθος για τιποτένια πράματα, έχει
πάντα ύψωμένο ένα δάχτυλο, το μεγάλο
της δάχτυλο.

— Χριστέ !

Και το στόμα της είναι ευαγγελικό.
Τα μάτια της λές από το ίδιο μάρμαρο.
Έχουν αναλαμπές σαν πετροκάρβουνα.
Ανατινάζονται πίσω της τα μαύρα της
σκουλαρίκια και ξεσκεπάζουν ολόκληρο
το μοντέλο της, ένα μέτωπο έντονο,
ένα μέτωπο που μοιάζει σαν διάδημα.

Πιά άλλη γυναίκα θα μπορούσε να
τολμήση την υπέρτατη αδιαντροπιά να
δείξη το γυμνό της μέτωπο; Ποιά θα
κέρδιζε;

Το περίεργο είναι πώς η Τρούντ
δεν είναι όμορφη παρὰ μόνο ως εκ
θαύματος.

Λιγούλακι μικρότερη ή μύτη της θα
ήτανε πλατσουλή, ενώ η λιμνοθάλασσα
των ματιών της μόλις σκεπάζει τα άγρια
κύματα τα μανιασμένα, που κρύβονται
μέσα της.

Πόσες εξ αιτίας ενός παραμικρού α-
τυχήματος έφευγαν από την όμορφιά.

Η Τρούντ, αυτή ως εκ θαύματος
έφευγε από την ασκήμια.

Η Μάνια, η αδελφή της, τόσο δια-
φορετική, με το γυαλιστερό και σβέλτο
κορμί της χαϊδεύει τα δώρα.

— Δεν τα είδατε όλα, Τρούντ, έλατε
κάτω.

Βιβλία, χαλκογραφίες, πορσελάνες,
κεντήματα λεπτά. Όλα αυτά τα ωραία
πράματα έρχονται από μέρους φτωχών
ανθρώπων, που θα φύγουν πεζή τη νύ-
χτα απόψε για τα σπίτια τους τα μακρυ-
νά, για να κάνουν οικονομία τρεις πεν-
τάρες του τράμ.

Γιατί είμαστε όλοι πιο φτωχοί κι'
από τους φτωχούς.

Έξον ως τόσο ο Μάρκοβιτς.

Η Μάνια μου διηγήθηκε πώς είναι
άπειρα πλούσιος και πώς είχε να ξε-
δεύη το μήνα τουλάχιστον χίλια φράγκα.

Δεν ξαίρω αν είναι ή φτώχεια που
δημιουργεί αναμεταξύ μας αυτήν την α-
δελφωσύνη. Μένει κανείς και νοιώθει

τον εαυτό του άνετα, αγαπιόμαστε όλοι
αναμεταξύ μας, αγαπούμε και τη Λόννη,
τη μικρή Έλβετίδα με τα μάγουλα που
τα βερνικώνει με φιασίδι, ακόμη και το
Μιχάλη, το μυταρά, που η μούρη του
μιάζει σα ράμφος πουλάδας.

Τόσο το χειρότερο για τον Μάρκο-
βιτς, έμεις θ' αρχίσουμε. Η όχλοβοή κα-
ταπαύει λίγο, όλοι κάθονται, αυτοί δώ οι
δυό τους στην ίδια καρέκλα, κάμποσοι
στο κρεβάτι, πολλοί καθισμένοι κατά-
χαμα, νεαροί, κορίτσια, κρατιούνται από
το χέρι τόσο σφιχτά, τόσο άγνά, που δεν
μπορώ ακόμη να το συνειθίσω.

— Σειρά σου, Μάνια !

Ένα τραγούδι ρευστό και όρμητικό
αναβλύζει από ανάμεσα από τις καλαμω-
τές και σās παρασύρει πολύ μακριά, εκεί
κάτω στους άγριους κάμπους, που τους
ξουρίζει ο άερας, ή οι ρεματιές, που με
τα μεγάλα χαλίκια τους βουίζουν κυλόν-
τας σαν καταράχτες.

Τι δύναμι προσοχής πάνω σ' αυτό
τα πρόσωπα !

Αραγε να είναι ο Μάρκοβιτς ;

— Μπρός !

Με τα σκληρά του χαρακτηριστικά
σαν χαραγμένα μέσα σε πέτρα, ένας δυ-
νατός κι' αυτός. Τα μάτια του που είναι
φουσκωτά, ψάχνουν ανάμεσα στην πα-
ρέ. Βρήκαν εκείνο που ήθελαν.

Η Ντάλια σηκώνει το κεφάλι, κοκ-
κινίζει και ως τα μαλλιά της ακόμη την
καλύπτει μια άχνη πορφύρα.

Ξαίρει τον έρωτα αυτού του πολυ-
δαρμένου παληκαριού, τον ξαίρουμε ό-
λοι. Όμως αυτή άρνήθηκε να γίνη γυναί-
κα του, γιατί δεν τον αγαπά.

Δεν θα της ξανακάνη πια λόγο.

Ός τόσο τίμια, πλησιάζει ο ένας τον
άλλο, κοιτάζονται κατάματα.

Με την άγνη και στρογγυλή σαν αμ-
φορας χειρονομία της, του δείχνει μια
θέσι δίπλα της.

— Έδω !

Και σαν τρομαγμένη του κάνει νό-
ημα :

— Σιγά !

Τώρα είναι ο Πρίκωφ που διηγείται
μιαν παιδική του ανάμνησι. Θα νόμιζε
κανείς πώς ακούει παραμύθι, φανταστι-
κό, όπου αυτός θα ήταν το τελώνιο, και
ταυτόχρονα κι' ο συγγραφέας του.

Καλύβες που τις δέρνει ο παγωμένος
σίφουνας, όνειρα άόριστα, με μελανια-
σμένες σάρκες, τρυφερότητες εξ άλλου...

Παρά τη γιγάντια μασσέλα του, και
παρά τα άγρια μαλλιά του, τί ανάλαφρο
ύφος, τί γλυκειά μορφή.

Λές και μιλά απόκοντα σε μικρά
παιδιά.

Περνά ο καιρός; Κανείς δεν το αν-
τιλαμβάνεται. Ξεχάσαμε την ώρα.

Αναβλύζει νιότη, σα μπορούκε από
παντού, απ' το στήθος της Κλάρας ά-
πλώνεται τούτη τη στιγμή με το χέρι της
Ντάλια, που μοιράζει το μάνια: ένα
πραγματικό συμπόσιο φτωχών, συμπόσιο
ανθρώπων, που πεινούν κάθε ώρα και
στιγμή: Φέτες ματερό κρέας πάνω στο
ψωμί, σφιχτοζυμωμένα γλυκά, χοντρά,
γυαλιστερά φρούτα. Και θάπρεπε να
βλέπη κανείς, τα τραχειά αυτά κορίτσια
έτσι που δαγκώνουν το κρέας.

Πώς τους αγαπώ όλους !

Ανάμεσά τους κατάλαβα για πρώτη
φορά το τί είναι, ή ανθρώπινη φωνή,
και ή ζεστασιά που διαμοιράζεται, αυτή
που περνά απ' άγκωνα σ' άγκωνα και
ένα πλάσμα το κάνει ένα σύνολο πλά-
σματα, έναν άγρο με στάχια τιν κάνει
ολόκληρη συγκομιδή, ανθρώπινη.

Μα εγώ δεν θα ήμουν σε θέσι να
προτιμήσω έναν απ' αυτούς.

Μόνο ένας απ' τους νεαρούς αυτούς
θα με τρώμαζε σα να λέμε, λίγο και ο
τόνος της φωνής του, θα μου φαινότανε
βάρβαρος.

Το φουστάνι μου καλοκομμένο, τα
παπούτσια μου πάρα πολύ λεπτά, και το
πουνκαμισάκι μου από μουσελίνα, πάν
ότι αποτελεί το στοιχείό μου, θα μου
προκαλούσε τύψη, ακόμη ως κι' ή ώρα
που ξεδεύω το πρωί, αντίκρυ στον κα-
θρέφτη, σαν να έκτενα τον εαυτό μου
να είμαι όμορφη.

Έχω φαίνεται το ίδιο συναίσθημα
για τ' άλλα κορίτσια, γιατί στο βάθος
άνδρες ή γυναίκες δεν μου κάνουν καμ-
μιαν αίσθησι στη διαφορά.

Θα προχωρούσα μάλιστα και περισ-
σότερο. Αν ή φιλία μ' έφερνε ακόμη
πλησιέστερα με καμμία απ' αυτές, θα
τις μάλλονα.

Αλήθεια! Μπορεί να συχωρέση κα-
νείς, σ' όλες τους, αυτά τα παπούτσια

που μοιάζουν σαν παντούφλες;...αυτήν
την έλλειψη προσοχής και σεβασμού προς
τους άλλους που παρουσιάζουν στην έμ
φάνισί τους;

Θα αντίλλαζα τάχα μαζί τους, τις
ήρεμες μέρες μου, με τις ήφαιστειώδεις
μέρες που ζούν αυτές;

—Τί θ' απογίνω!

Λέει ή Τρούντ, κάποτε και ρίχνεται
στο κρεβάτι της, με λυγμούς.

Ο καιρός περνά και πεθαίνει, μα
μέρα, δυό μέρες, ξεσφαιρώνεται.

Ξέχασε το γραφείο της, ξεχάσε το
γεύμα της, τα ξεχάσε όλα. Ξεχούσε
το μέτωπό της στο τζάκι, και το κατώτατο
των δακρύων της, απλώνεται πάνω στα
μαλλιά.

Αν αλήθεια γινόμασταν φίλοι, θα
μου συχωρούσε τάχα το σιγασμένο μου
δωμάτιο, τη φροντίδα που έχω για
την τάξη, για την ακρίβεια, και για το
μέτρο;

Όταν στις αρχές που γινήκαμε γειτό-
νισσες μιλούσε για μένα, έλεγε:

—Ξαίρετε; ή μικρή που γυρνά και
βγαίνει πάντα την ίδια ώρα, που κάνει
τόσο λίγο θόρυβο, και που βάζει που
δρα.

Κι' αυτό ήταν αρκετό, για να με πε-
ριγράψη.

Περνά με σάλτα, κι' απλώνει με
σκορτσάρια, ή νύχτα που ένώνει τό-
σα σοβαρά πλάσματα. Η Ντάλια είναι
ξαναμένη, κι' ο Μάρκοβιτς την παρακο-
λουθή με το μάτι του.

Και να δίχως να το περιμένη κανείς,
έτσι όπως στριμωγμένοι όλοι μαζί τους
έρχεται ένα τραγούδι στο στόμα —ποιός
έχει ανάψει τη σπίδα —και το δωμάτιο
κορώνει σα τζάκι που λαμποκοπά από
τις φωνές.

Δεκαπέντε φλόγες ανακατεμένες σε
μια μονάχα φλόγα.

Είναι ένα όρμητικό τραγούδι, που
όλο και δυναμώνει, με τρανιάγματα με
χασμωδίες, με σβραχνά ουρλιαχτά όπου
ή χαρά γίνεται τρέλλα, και το γέλοιο ά-
νατοιχίλα.

Για να την τραγουδίσουν αυτήν την
χαρά, έχουν τη σιωπηλή τους έξαρση, και
την επιμέλεια εκείνη με την οποία κά-
νουν το κάθε τι.

Κάθονται δίπλα στο μικρό τζάκι, και

κρύβω τὰ μάτια μου.

Θὰ ἤθελα νὰ τοὺς ζητήσω συχώρεσι, γιατί δὲν ξαίρω τὸ θερμὸ τοὺς τραγοῦδι, γιατί δὲν ἀποτελῶ ἓνα σύνολο μαζί τους, νὰ τοὺς ζητήσω συγγνώμην γιὰ ὅλα καὶ ἀπὸ ὅλους.

Θὰ ἤθελα... Θὰ ἤθελα...

Τάχα νὰ ζῇ στὸν κόσμον ἐκείνος ποὺ δὲ θὰ εἶχε νὰ συχωρέσει τίποτα καὶ στὸν ὁποῖο κανεὶς δὲ θὰ εἶχε νὰ συχωρέσει τίποτα ;

Νὰ ἤμουν μαζί του, ἴση του, σιμά του, πρόσωπο με πρόσωπο, καὶ μόνη με ἓνα μόνο !..

VI

Βρισκόμασταν καὶ οἱ τρεῖς, οἱ δύο Λουαζὼ κ' ἐγώ, μέσα στὸ στενὸ τετράγωνο ποὺ τοὺς χρησιμεύει γιὰ τραπεζαρία καὶ παρκεταρισμένη ὅπως εἶναι με τὰ μικρὰ ψάθινα καθίσματα, μοιάζει σὰν αἰθουσα ἀναμονῆς μοναστηριοῦ.

Ἡ βραδυά, μιὰ σκοτεινὴ βραδυά ἔξω, περικοῦσε τοὺς τοίχους με τὸ μυστήριό της.

Ὅσο πιὸ σκοτείνιαζε, τόσο καὶ πιὸ πολὺ χαύνη γινότανε ἡ πρόθεσι νὰ σηκωθῶ ν' ἀνάψω τὴ λάμπα. Τί νὰ τὴν κάνω τὸ κάτω τῆς γραφῆς ; Σ' ὁλόκληρο τὸ κυγκλίδωμα καίγανε φῶτα.

Ὁ καθέννας μας, βρισκότανε σὰ φυλακισμένος στὴ σιωπή του.

Ἡ σκιὰ ἀνατριχοῦσε γλυκά, πάνω ἀπὸ τοὺς ὦμους.

Εἶχα κουβαριασθῇ κοντὰ στὴ σόμπα μου, με τὸ πηγούνη τεντωμένο.

Μιὰ γλυκειὰ ζεστασιά ἀπλωνότανε, ὁλόγυρα. Δὲν εἶχαμε τίποτα στὸ νοῦ μας.

Οἱ δύο Λουαζὼ εἶναι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους ποὺ ξαίρουν νὰ σωμαίνονται. Πέρνουν τὴ βραδυά σίτι τους ; πειδὴ εἶναι Παρασκευή, καὶ κάθε τι μαρτυρεῖ πὼς εἶναι εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν παρουσία ἑνὸς τρίτου ἀτόμου μέσα στὸ δωμάτιο· ὅλα μοῦ τὸ λέν αὐτό, ἔξω ἀπὸ τοὺς οἱ ἴδιοι.

Δὲν εἶναι πολὺ γέροι, μὰ δὲν μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς πὼς δὲν εἶναι δύο γεροντοπαλήκαρα, ἀφοῦ στὴ συντροφιά τους δὲν αἰσθάνεται κανεὶς, τὴ στενοχώρια κείνη ποὺ νοιώθει μιὰ γυναίκα, σὰ

βρίσκεται με ἄντρες μόνους.

Μόλις πᾶτε, σὰς δίνουν τὸ καλόκαρδο χέρι τους. Ὑπομονητικὸς ἀπειρα ὁ Ρεμὺ μαζεὺν τὸ καπέλλο μου, τὰ γάντια μου, τὸ πανωφόρι μου ποὺ τὸ πατᾶ καὶ σὰν τρομαγμένος κι' ὁ ἴδιος κάτω ἀπὸ τὸ φορτίο του πηγαίνει καὶ ντύνει τὸ πόρτ—μαντῶ τῆς εἰσόδου, με μιὰ προσοχή τόσο ἀδέξια ποὺ τὸ καπέλλο κυλᾷ χάμω.

Κάθομαι, κάθονται κοντά μου, μιλάμε γιὰ τὸ γραφεῖο, κάποτε—γιατί δὲν εἶναι βέβαια δυνατό νὰ κάθεται πάντα κανεὶς καὶ νὰ μὴ λήθῃ τίποτα—καὶ ὅταν τὸ θέμα ἔχει ἐξαντληθῇ, τότε προτείνω νὰ κάνουμε τσαῖ. Μόνο γιὰ νὰ ἐρεθίσῃ κανεὶς τὸ λαίμαργο μάτι τους, σὲ αὐτὰ τὰ γεροντοπαλήκαρα, ἀξίζει τὸν κόπο νὰ τοὺς τὸ προτείνω.

—ὦ! ναί, ναί! τσαῖ.

Θὰ νόμιζε κανεὶς πὼς μισοῦρίζουν.

Κάνω τὴ δουλειά μου αὐτὴ με μιὰν ἄνεσι, ποὺ ἔχει ἀποχτήσῃ μιὰν ἀνωτερότητα. Εἶναι πιθανὸ νὰ ξαναγίνωμι γιὰ μιὰ στιγμή γυναῖκα, ἀνάμεσα σὲ δύο προσεχτικὸν ἄντρες, καὶ νὰ με κάνουν σὰν ἓνα εἶδος θεότητα τοῦ σπιτιοῦ, ἐκείνην ποὺ ἐκτελεῖ τελετουργικὸ, ποὺ παρέχει τὸν ἄρτον τὸν ἐπιούσιον, ποὺ μοιράζει τὸ γάλα, μόλις ἓνα συνεφάκι, καὶ τὴν κοιτάζουν ταυτόχρονα, στὴ σκυμμένη στάσι της.

Αὐτὸ με κάνει νὰ πηγαίνω ἐρχομαι πιὸ σιγά, με μικρὰ βηματάκια, με συμμαζεμένες χειρονομίες καὶ δίχως νὰ μετακινῶ τὴ σκιά.

Οἱ δύο μου παλιοὶ φίλοι !

Ὁ Ρεμὺ παρακολουθεῖ τὸ διάβασμα με μιὰ προσοχή ἀθῶα, ποὺ φουσκώνει τὸ βαρὺ τοῦ μέτωπο, προσέχει τὸ πρόσωπό του καὶ σφίγγει τὰ χέρια.

Ὁ Μιγκό, (ὅταν τὸν κοιτάζω τὸν φωνάζω κι' ἐγὼ Μιγκό) στρίβει τὸ τσιγάρο του κι' ἔχει ὄρεξι ἀπόψε γιὰ φλυαρία, ψαχουλεύοντας τὴ μνήμη του.

— Καὶ τὴν πρώτη μέρα, τὸ λοιπόν, σὰν ἤρθατε στὸ γραφεῖο, τί δειλὸ ὕφος ποὺ εἶχατε.

Οἱ ἀναμνήσεις ἔχουν ἓναν τόνο ἀκατανίκητο. Ὁ Ρεμὺ, ἀπὸ τὴν γωνιά του, γουρλώνει τὰ καλά του μάτια, καρφώνοντας τὸ γαλάζιο τοῦ βλέμμα ποὺ τοὺς προσφέρουν—σὰν ζωγραφιὰ ποὺ κρέμε-

ται ἀπὸ κλωστή, ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα τὰ ξέθωρα—καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι κι' οἱ τρεῖς μας τσακωνόμαστε στὸ δόλωμα, γιατί ἓνα χαμόγελο ἀπλώνεται στὸ πρόσωπό μας.

—Χτυπᾷ τὸ κουδοῦνι ! Μὰ ναί ! Χτυποῦν τὴν πόρτα.

Τὸ τριπλὸ κουδούνισμα, ἔσπειρε δέξια κι' ἀριστερὰ τὰ κεφάλια μας καὶ ἡ διαπεραστική του πρόσκλησι σκορπᾷ λεπτεῖς δονήσεις !

Ὁ Ρεμὺ σηκώθηκε ἐχθρικά καὶ καρτερικά. Πάντα αὐτὸς σηκώνεται κι' ἀνοίγει.

Κάθε ἀναμονὴ εἶναι στενοχωρητική, ἀκόμη κι' αὐτὴ ἀπὸ τὴν ὁποία δὲν πρόκειται νὰ βγῇ τίποτα.

Ἡ ψυχὴ ὁπισθοχωρεῖ, συμμαζεῦεται καὶ μένει ἡ θέσις γιὰ κανένα ἀναπότρεπτο δυστύχημα.

Εἶναι γιατί ἡ ζωὴ σὲ κάθε στιγμή, ἔχει τὸν καιρὸ νὰ ἀλλάξῃ ὅρη.

Ἐνα μεγάλο ρεῦμα ἀέρος μπαίνει στὸ δωμάτιο, καὶ φέρνει μαζί του τὴ νέα φωνὴ ἐνὸς ἄντρα. Θέλω νὰ φύγω.

Οἱ δύο Λουαζὼ τὸν περιποιῶνται.

—Τί ἐκπληξίς ! Πόσο εἴσθε καλός !

Τρίβουν τὰ χέρια τους.

—Ὁρῖστε λοιπόν, καὶ καθήστε !

Δὲν ὑπάρχει πιὰ καιρὸς γιὰ νὰ φύγω γιατί ὁ ἄγνωστος ὑποκλίνεται κιόλας μπροστά μου, καὶ τὰ ἐπιφωνήματα κρύβουν ἄσχημα ἓνα τραῦλισμα, ποὺ με κάνει νὰ ντρέπομαι.

Ὁ καινουργιοφερόμενος κάθισε κοντὰ στὸ τζάκι πάνω στὴν ἄσπρη καρκελίτσα στὰ δεξιὰ τοῦ Μιγκό, καὶ δὲ θέλησε νὰ ἀνάψουμε λάμπα.

Μὰ τότε πιὰ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο. Ἡ σιωπὴ μας ἔχει χαλάσει, ἐπίσης καὶ τὸ χουζοῦρι μας, ἐπίσης καὶ ἡ ζεστασιά...

Ἐτσι ὅπως κάθομαι εἶμαι πολὺ καλά γιὰ νὰ τὸν παρατηρῶ.

Πόσο χρονῶ ;

Τριάντα τεσσάρω, ἴσως τριάντα πέντε χρονῶ...

Τάχα, εἶναι ἀλήθεια ὁμορφος ;

Κανεὶς δὲν ξαίρει ! Εἶναι παρὰ πολὺ μελαχροινός. Φαίνεται γερὸ τὸ κορμί του, τὰ μάγουλά του εἶναι τραβηγμένα καὶ τὸ μέτωπο του σκληρὸ σὰ σφυρί. Ὅσο πᾶει πρὸς τὴ βᾶσι τοῦ προσώπου, ἡ γραμμὴ ἀπολεπτύνεται, στίς μασέλες τίς

μακρουλές, φωτίζεται ἀπὸ δύο τολμηρὰ μάτια, ὅπου τὸ γκρίζο τους φαίνεται ἀνακατεμένο τὸ φώσφορο.

Ἡ χειρονομία εἶναι συμπυκνωμένη καὶ μᾶλλον αὐταρχική.

Μιλεῖ λίγο, μὰ αὐτὴ ἡ ὁρμητικὴ φωνὴ ἔρχεται σὲ ἀντίθεσι με τὰ λίγα του λόγια, τοῦ δίνει ἀξία, λές καὶ ξεπροβάλλει ὁλοζώντανος ἀπὸ τὴ γῆ, ἐνῶ μένει ὀρθιος, σὰ γιὰ νὰ κρατῇ τίς ἀποστάσεις.

...Τόρα τὸ σκέπτομαι : δὲν ἔχουμε ἀκόμη παρὰ τὸ τσαῖ.

Μακάρι νὰ εἶναι ἀκόμη τῆς ὥρας, ἀπόψε.

Ἐνα, ἓνα, βγάξω ἀπὸ τὴ κρυφὸνα τους, τὰ φλιτζάνια με τὰ μαλαματένια τσαρτσάφια, τὰ τόσο ὥραϊα, τὸ μοναδικὸ κεντητὸ τραπεζομαντηλάκι, τὴν τσαγιέρα με τὴ χρυσὴ μύτη καὶ τὰ λουλούδια ποὺ ἀπλωναν τὰ πέταλά τους στὰ σκοτεινά : νὰ ὅλο τὸ λοῦσο τοῦ τραπεζιοῦ.

Ἐτσι, τὸ κεφάλι του, βουτηγμένο μέσα στὸ κιὰρο-σκουῖρο, καὶ τὸ μποῦστο μου σὰν φασκιωμένο κάτω ἀπὸ ἓνα χρυσὸ δέρας σκιᾶς... Τί ὁμορφα ποὺ εἶναι νὰ βρίσκουμαι ἀνάμεσα τους, προστατευμένη ἀπὸ τίς κινήσεις μου, καὶ ὀρθια γιὰ νὰ κοιτάζω καὶ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς καλοτυχισμένους.

Ἐκείνον πρὸ παντός.

Γιατί, πλάι σ' αὐτόν, ποὺ μόλις μιλά, οἱ δύο Λουαζὼ διαχυτικοὶ καὶ πρόσχαροι, ξαφνικὰ ἔχουν κατσουφιάσει.

Θέαμα γλυκό, ὅλος διόλου καινούργιο γιὰ μένα, τὸ θέαμα τῆς παρέας αὐτῆς με τὰ τρία πρόσωπα, ὅπου ἀκούονται λόγια, γιὰ κοινὲς ἀναμνήσεις καὶ λεημονημένα ὀνόματα.

Ἐχουν σχεδὸν ξεχάσει ὅτι μιὰ γυναῖκα εἶναι σιμά τους. Κι' αὐτὸ με καθυσάχαξε.

...Μὰ ἂν αὐτὸς ἀνασηκωνότανε τὰ μάτια του κοιτάζοντάς με, θὰ θυμότανε νὰ μοῦ ἀπευθύνῃ εὐγενικὰ τίς συνηθισμένες φράσεις, ἂν ἀναβε ἔτσι τὸ συνειθισμένο πόλεμο μεταξύ μας.

Ὁχι ! Ὁχι αὐτό ! Ὁχι αὐτό !...

Εἶναι τόσο εἰλικρινής, τόσο τίμιος ἀνάμεσα στοὺς δύο του φίλους, μιλεῖ με τόση ἀκεραιότητα δίχως φτιασίδι, δίχως φροντίδα νὰ δῇ τί ἐντύπωσι κάνει : ὄχι αὐτό.

Δίνω στὸν καθέναν τους, ἀπὸ ἓνα

τρεμάμενο φλυτζάνι, πού τὸ δέχονται, καὶ γρήγορα γρήγορα, μέσα στὸ προστατευτικὸ σκοτάδι ὅπου ἔχω σειάξει τὴ θέσι μου. καὶ ὅπου ὁλόξεστη ἀκόμη, γυρνῶ ν' ἀκούσω αὐτὸ τὸ πρόσωπο πού μὲ ξαφνίζει καὶ πού κάνει τὴν καρδιά μου νὰ χτυπᾷ.

Μοῦ μίλησε.

...Μοῦ μίλησε, Θεέ μου, ὅπως δὲν τῶχει κάμη ἀκόμη ἄνθρωπος : δίχως νὰ ζητήση νὰ μὲ δῇ, δίχως νὰ προσπαθήσῃ νὰ μοῦ ἀρῇση δίχως ὑστεροβουλία ὅπως καὶ στοὺς δυὸ ἄλλους, ὅπως ἴσως νὰ μιᾷ καὶ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του.

Αὐτὸ, ἀναβλύζει λοιπόν, ἀπ' τὸ βάθος μιᾶς ἀπλῆς σκοτεινιάς, καὶ μιᾶς ἀπρόβλεπτης ἐλπίδας, ν' ἀκούῃ κανεὶς ἀπ' ἕναν ἄντρα ἀληθινὰ λόγια γυνῆς ;

Ἀποκρίθηκα μὲ τὴν ἴδια πίστι, δὲν εἶχα πιά κανένα φόβο, καὶ πιά τίποτα νὰ ὑπερασπίσω, μὰ μιὰν χαρὰ πού μ' ἐξυπηρετοῦσε.

Καὶ τὸ ἄρωμα τῶν λέξεων πού ἀπλωνότανε ἀνάμεσα στοὺς τέσσαρεις μας, σ' αὐτὸν τὸ ἀπόδινα.

Ἀπὸ τὸ πυρακτωμένο τζάκι, ἔρχεται μιὰ δυνατὴ ζεστασιὰ πού ἀνάβει τὰ μάγουλα.

Αὐτὸς ὁ ξένος, ὁλόσιμά μου φαίνεται σὰ βασιλιάς σκυμένος πάνω ἀπὸ μιὰ βρύσι.

Ἡ λάψι πού εἶχε τὸ χαμόγελό του γέμιζε θέλητρα τὸ μέτωπο ἐκείνου, πού μοῦ εἶναι πιά τώρα σὰ γνωστό.

Εἶναι ἀκόμη αὐτὸς ; ἕνας ξένος ;

Μὰ ξαφνικά,

— Τί ὦρα εἶναι ;

— Ἐντεκα καὶ εἴκοσι !

— ὦρα νὰ φεύγω !

Ναί ! ναί ! πρέπει νὰ φύγω.

Μὲ τὸ τίναγμα πού μ' ἔκαμε νὰ βρεθῶ ὁλόρθη, ἡ παρῆα ὁλόκληρη ξεχαρβαλώθηκε, ὁ καθεὶς προσφέρεται νὰ μὲ συνοδεύσῃ, καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένη ν' ἀρνηθῶ ταυτόχρονα τρεῖς προσφορές.

Δόστε μου τ' ἀδελφικά σας χέρια ! Θέλω νὰ φύγω ὁλομόναχη.

Καὶ μοῦ ῥίχνονται ματιές, τόσο διαφορετικὲς ἀπὸ τίς ματιές τῶν ἄλλων ἀνδρῶν.

Κατεβαίνοντας δέχομαι κατακέφαλα τῆς σκάλας τίς τρεμουλιαστὲς ἀρμονίες πού μοῦ πετᾷ ἀπὸ τὸ σκαλοκέφαλο, ὁ

Ρεμύ, κάθε Παρασκευή,

— Μὴν τρέχετε γρήγορα ! Προσέξτε καλά...

Τὰ τελευταῖα ἀπομεινάρια τῶν λόγων του, κατρακυλοῦν στὴ σκάλα σὰ βόλοι.

Ρεμύ, ἀγαπητέ μου φίλε, μὴ φοβᾶστε. Πηγαίνετε μέσα. Εἶναι μιὰ ἀπέραντη ἐκπληξη αὐτὸ πού παίρνω φεύγοντας μαζί μου.

Θέλω νὰ χορέψω, θέλω νὰ κλάψω.

Ἡ φωνὴ ξαφνικά ἔσβυσε, μαζί μὲ τὸ φῶς τῆς σκάλας.

Νά, ὁ δρόμος,

Εἶναι ἕνας στενὸς καὶ μεγάλος δρόμος γεμάτος μιὰν ὁλοκάθαρη νύχτα πού λὲς καὶ τὴν πιάνεις μὲ τὰ χέρια σου.

Ποῦ πάει ἄραγε, ὁ ἀνάλαφρος αὐτὸς οὐρανός, πού τὸν ἀκολουθεῖ τὸ κοπάδι τὰ σύννεφα, τ' ἀσπρουλιάρικα ;

Ποῦ πᾶνε οἱ μεγάλες μας ὁρμές ;

Ὑπάρχει ἐδῶ κάτω, ἕνας ἄντρας ἀκέραιος στὴ φωνή του, τίμιος στὸ βλέμμα του ἕνας ἄντρας ἀδελφικός, καὶ πού τὸν ἔχω συναντήσει !

VI

Γιὰ πρώτη μου φορὰ διηγήθηκα τὸν ἑαυτό μου σ' ἕνα ζωντανὸ πλάσμα.

Ὅχι, τόσο μὲ λόγια καὶ μὲ λεπτομέρειες, ὅσο μὲ βαθειὰ λαχτάρα νὰ μισανοίξω τὴ βαθειὰ μου ψυχὴ καὶ παρουσιαστῶ τέλος αὐτὴ πού εἶμαι.

Νὰ μιλῇ κανεὶς γιὰ τὸν ἑαυτό του !

Αὐτὸ τὸ αἰνιγματικὸ, τὸ ἀκαθόριστο, τὸ ἀπιαστο, τὸ θερμὸ, τὸ νὰ σὲ συναρπάξουν ἀντίθετα ρεύματα, τὸ νὰ σὲ πολλαπλασιάζουν διαρκῶς, αὐτὸ πού σὲ κάνει νὰ εἶσαι, πῶς νὰ τὸ πῇ κανεὶς ;

Νὰ τὸ πῶ μὲ στόμα τίμιο, μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα, μὲ φωνὴ πιστὴ, μὲ τὴ σιωπὴ.

Δὲν θαρροῦσα πῶς ἦταν ποτὲ δυνατό ἕνα τέτοιο χάρισμα. Καὶ ὅταν ἴδω θήκαμε τὴν Κυριακὴ, Ὅχι ! Δὲν ἤξαιρα ἀκόμη.

Στεκόμουν ὁλόρθη καὶ βηματίζα ἐπὶ τόπου ἀνάμεσα στὸν κόσμον πού ἔκανε οὐρὰ μπρὸς στὴ μικρὴ πόρτα τοῦ θεάτρου γιὰ τίς θέσεις τῶν δυὸ φράγκων,

ὅταν γυρνῶντας, ψάχνοντας μηχανικὰ τὰ πρόσωπα, ὀχτῶ ἢ δέκα σειρὲς παρακάτω. Αὐτὸς.

Δυὸ ἐβδομάδες εἶχαν περάσει ἀπὸ ἐκείνην τὴν Παρασκευὴ καὶ τὸ χαρούμενο βλέμμα μου στηρίχθηκε ἐπάνω του. Σὰν ὑπάκουη ἡ κεφαλὴ του γύρισε πρὸς τὸ μέρος μου.

Μὲ βλέπει, φωτίζεται,

Γύρω μας τὸ πλήθος ἐνδιαφέρεται, οἱ γυναῖκες μὲ τὴν συνηθισμένη ἀδιαντροπιά τους, οἱ ἄνδρες σαρκαστικά, μὰ κανεὶς τους, φυσικά, δὲν σκέπτεται νὰ παραχωρήσῃ τὴ θέσι του.

Ἀνάμεσα ἀπὸ τίς χαρμάδες πού ἀφίνουν τὰ καπέλλα, τὰ μάγουλά μας τὰ ζωογονεῖ ὁ ἄερας κι' ἀνταλλάσσουμε τὴν καλημέρα μας καὶ μαντεύω μᾶλλον παρὰ ἀκούω τὴν ἐπιθυμία του νὰ μὲ δῇ.

Τότε, τὴ στιγμὴ ἐκείνη εἶχα τὴν ἐντύπωσιν πῶς ριχνόμουν αὐτὸ νερό.

— Τὴν ἐρχόμενη Κυριακὴ ! Σπίτι μου ! Θέλετε ;

Ἐνα ἄγνωστο ρεῦμα μὲ παράσερνε. Φαίνεται πῶς ὀρισμένους προλήψεις εἶναι βαθειὰ ριζωμένες μέσα μας. Τὶ τὸ περίεργο νὰ τὸν δεχθῶ στὸ δωμάτιό μου ;

Μοῦ φάνηκε πῶς ἡ πρωτοβουλία μου αὐτὴ ἔγινε μπουκνὸ στὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης καὶ ὅταν ἀκουσα τὴν ἀπάντησί του ἡρεμὴ καὶ φυσικὴ, δὲν εἶχα πιά τὸ τὸ θάρρος νὰ τὸν κοιτάξω κατάματα καὶ στριμώχθηκα, ἐνῶ τ' αὐτιά μου πυρόνανε, πάνω στὸ γηραλέο κύριο μὲ τὸ πανωφόρι, πού ἔρριχνε πάνω μου ἕνα βλέμμα φανύου, περιπαιχτικὸ καὶ ἐπίμονο.

Κατὰ τὴ διάρκειαν ὅλης τῆς συναντίας, ζοῦσα ἀλληλοδιάδοχα, σὰ νὰ εἶχα διαπραΰνει κανένα ἐγκλημα ἢ καμμιὰ περιλάμπρη πράξι.

Ἡ ὦρα δύο. Τὸν εἶχα φωνάξει. Σηκώθηκα τὴν αὐγὴ, κι' ὅλα ἦσαν ἔτοιμα στὶς δύο παρὰ δέκα.

Τὰ λουλούδια καὶ οἱ πρασινάδες πού εἶχα πάρει ἀπὸ τὴν ἀγορά, εἶχαν ὅλο τὸν καιρὸ νὰ προσαρμοσθοῦν στὴν ἀτμόσφαιρα καὶ νὰ σμίξουν μεταξύ τους.

Τὸ κρεβάτι μου μὲ τὸ σκέπασμά του, δὲν ἔμοιαζε πιά τώρα γιὰ κρεβάτι καὶ τὸ δωμάτιό μου περιποιημένο, χαϊδεμένο γωνιὰ γωνιά, λαμποκοποῦσε σὰν κόσμημα κι' ἔμοιαζε σὰν πραγματικὰ σπι-

τικό.

Τὴν τελευταία στιγμὴ, πέρασα τὴν ἄσπρη μᾶλλιν ῥόμπα μου, ἐκείνη μὲ τὴ στριφνὴ ζώνη, μὲ τὰ μισὰ μανίκια καὶ ἡ πιὸ δύσκολη δουλειὰ ἀπ' ὅλες, ἦτανε τὸ γιαπὶ πού ἔκτισα μὲ τὴ χτενισιά μου.

«Νὰ μὴ φαίνουμε ἀναμάλιαρη, σὰ νὰ μὲ περιστοιχίζαν πουρνάρια πού παίζουν φωτιά, κι' ὥς τόσο νὰ εἶμαι λίγο ὁμορφη. ὦ ! χαρά !... ὦραία, καὶ νὰ τοῦ ἀρῶσω.

Ἐπέμενα ὁλοένα, κοιτάζοντας ἀδιάκοπα στὸν κατρέφτη.

Δυὸ παρὰ πέντε.

Τρία μικρὰ χτυπήματα, τρία ὑπόκωφα βήματα, τρεῖς ἀντίλαλοι.

Ἦταν αὐτός !

Τὸ χέρι μου ἔτρεμε λίγο ὅταν τοῦ τοῦ τόδωσα, κι' ἔτσι πού μὲ διέτρεχε τὸ βλέμμα του, μ' ἔπιασε μιὰ καταπληκτικὴ ντροπὴ, μὲ κρύωσε, ἄρπαξα γρήγορα τὴ σάρπα μου κι' ἔκρυψα τὸ μπράτσο μου.

Ὁ πρῶτος αὐτὸς φόβος διασκεδάστηκε πολὺ γρήγορα.

Ἐφερε μαζί του, τὴ μεγάλη ἄνεσι ἐκείνων πού δὲν ἔχουν παρὰ τὴν ἀπλότητά τους καὶ ὅλη τὴν ἀντρίκεια του σοβαρότητα, ὅλη του τὴν προσοχή, τὸ καλὸ του χαμόγελο γεμᾶτο βεβαιότητα.

Ἦταν αὐτοῦ, κι' ἐνοιώθα πῶς ἡ ἡρεμία του μεταδινότανε σὲ ἐμένα.

Καθίσαμε.

Δὲν ξαίρω πιά ἀπὸ τί εἶχαμε ἀρχίσει οὔτε πῶς ἦρθε λόγος καὶ πού διηγήθηκε τὰ παιδικὰ του χρόνια τὰ θλιμμένα, τὴ φτωχικὴ του νεότη, τὴ μητέρα του, τίς σπουδὲς του, τὴ θεληματικὴ του τωρινὴ ζωὴ.

Ἀκουα χρόνια χρόνια, τὸ ἕνα πρόσωπο ἔπειτα ἀπ' τὸ ἄλλο τόπο τόπο, καὶ μέσα μου, ἕνα κενό, ὅλο καὶ πιὸ μεγάλο γέμιζε μὲ ἐλπίδα καὶ μὲ σκέψεις, πού φαινότανε πῶς τίς εἶχα πάντα.

Τὶ συρροὴ γλύκας, τί ζεστασιὰ καὶ τί ἔκστασι, καὶ τί...

Μόλις ἀνάπνεα.

— Σειρά σας

Ἦτανε δυὸ βήματα, ἀπὸ τὸ παράθυρο, καθισμένος ἀντίθετα στὸ φῶς πάνω στὴ μικρὴ μου καρέκλα, κι' ἀπὸ τὸ βάθος τῆς πολυθρόνας, ἔβλεπα σὰν ἀπὸ πολὺ κοντὰ, τὴν ἀπόχρωσι τῶν ματιῶν του.

Τὰ δικά μου ἦτανε πολὺ λιγώτερο ταχτοποιημένα, λιγώτερο διαυγῆ, καὶ σὺν πάσῃ τέλος μὴν ἔχοντας τὶ ἄλλο νὰ πῶ.

Ὡς τόσο τὰ μάτια του φωτιζόντανε, προχωρούσαμε μαζύ, τόσο εὐτυχισμένοι, τόσο ὅμοιοι, ὥς ἂν νὰ κρατιόμασταν κι' οἱ δύο ἀπὸ τὸ χέρι πολὺ σιμά, καὶ τὸ ἀνάλαφρο παρελθόν μου, ἔπαιρνε κάποια βαρύτητα.

Μιλήσαμε γιὰ τὸν ἔρωτα—μιλᾷ κανεὶς πάντα γι' αὐτὸν ὅταν μιλᾷ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του—μὰ δίχως νὰ τὸν ξεχωρίσουμε ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους.

Ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ πῇ τί εἶναι ὁ ἔρω;

Ὁ ἔρως, εἶμαι ἐγώ, εἶναι αὐτός.

Τὴν ἡμέρα πού θὰ ἀγαπήσω, ὁ ἔρως θά' ᾔχῃ ἀλλάξει, καὶ θὰ μοῦ μοιάζῃ καὶ δὲ θὰ εἶναι πιά αὐτός ὁ ἔρως γιὰ τὸν ὁποῖο μιλοῦν.

Θὰ εἶμαι ἀπλούστατα, ἐγὼ ἡ ἴδια ἀναστημένη.

Ἔτσι ὅπως σωμαίναμε, στὴ θαλπορὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ δωματίου, οἱ δύο ἡ ψυχὴς στὸ ἴδιο ἐπίπεδο, τὸ βλέμμα καρφωμένο στὶς μουσελίνες τῆς κουρτίνας, ἄκουσα πὼς μ' εὗρισκε ὁμορφῇ.

Ἀναγνώρισα, πὼς τὰ περίμενα αὐτὰ τὰ λόγια.

Θὰ ἤθελα νὰ τὰ φιλήσω, νὰ τὰ δῶ νὰ ὑψώνονται δίχως πλεονεξία, καὶ εἶναι ἡ μοναδικὴ ἐπιθυμία τῆς ὁμορφιάς μου...

Τότε μοῦ φαίνεται πὼς ἔκλεισα τὰ μάτια.

Ἐνας τρομερὸς δεσμὸς γινότανε ἀνάμεσα στὸ ὄρατο κορμί μου καὶ στὸ κρυμμένο μου εἶναι.

Δὲν ἀποτελοῦσα πιά παρὰ ἓνα καὶ μόνο πλάσμα. Κι' ἦταν χάρις αὐτόν.

Πόσην ὥρα μείναμε ἔτσι, σοβαροὶ καὶ γελαστοὶ ὁ ἓνας κατάντυκρα στὸν ἄλλο; Δὲν τὸ ξαίρω οὔτε ἐγὼ καλὰ καλά...

Ἡ ὥρα ἄρχισε νὰ συγχίζεται, τὸ μπουκέττο τοῦ τραπέζιου ἔρριχνε τὰ φύλλα του καὶ μᾶς παρουσίαζε τὴ μαύρη καρδιά του.

Μιὰ γλυκεῖα ἀνάσα, μέσα στὸ μούχρωμα, ἀνατάραξε τὶς κουρτίνες.

Ἄν ἔφυγε, αὐτὸ ἔγινε δίχως νὰ διακόψῃ με, δίχως σκορτσάρισμα, καὶ δίχως νὰ πάρῃ τέλος τίποτα.

Μόλις ἔννοιωσα πὼς εἶχε πιάσει τὸ χέρι καὶ πού μοῦ τὸ εἶχε ἐπιστρέψει, ἡ πόρτα ἄδειασε, καὶ γύρισα στὴν ἔρημη πολυθρόνα μέσα στὸ δωμάτιο, πού φαινότανε σὰ νὰ μεγάλωσε μὲ τὴν ἀπουσία του καὶ μὲ τὴ παρουσία του.

Τὰ μπράτσα μου βάραιναν, κι' ἡ σκέψι μου ἔσβυσε...

...Ποιὸς μιλεῖ; Τί τρέχει;

Σὰν πιασμένη στὸ δίχτυ τῆς στενῆς λωρίδος τοῦ φωτός, καὶ σὰ νὰ πιάστηκε σὲ φάκα, ἡ βαμμένη κεφαλὴ τῆς κυρίας Νοέλ, σὰ φασουλῆς, ἀναφαίνεται ἀπὸ τὴν πόρτα.

Αὐτὴ ἐδῶ;.. Καὶ μάλιστα τώρα;..

Πετιέμαι ἀνυπόμονα καὶ προχωρῶ.

—Τὰ συγχαρητήρια μου! Ὁραῖο παλληκάρι...

Ἄ! Τούτῃ τῇ φορὰ εἶναι πάρα πολὺ!

—Μωρὲ μουντράκι! Χαρὰ στὰ μάτια!.

Μπράβο!.. Καλορίζικα!

Καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὸ χαμόγελό της, τὸ πονδραρισμένο πρόσωπο χάνεται στὸ σκοτάδι πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα.

Μόνη, εἶμαι πιά, τώρα πιά μόνη;

Ἀπὸ τὸ παράθυρο πού ὁ ἀέρας του μοῦ φρεσκάει τὸ μέτωπο, βλέπω τὸ δρόμο βυθισμένο στὴν κυριακάτικη ἡρεμία του, καὶ τὸ δωμάτιο πού γυρνῶ καὶ τὸ κοιτάζω, ἀγκαλιάζει ἀνάμεσα στοὺς τοίχους του, μιὰ βραδιὰ μοιραία κι' ἐπίσημη.

Τὸ ἄρωμά του ἀνεβαίνει σὰ λιβάνι, τὸ τζάκι μὲ τὰ λουλούδια μοιάζει σὰν

Ἄγια τράπεζα, μ' ἓνα μπουκέτο κερία.

Δὲν ξαίρω πιά.. δὲν ξαίρω πιά.

VII

Εἶναι πάντα ἀργοπορημένος. Τόχω παρατηρήσει αὐτό.

Σχεδὸν πάντα ἐγὼ περιμένω.

Ἐκεῖ κάτω στὸ γραφεῖο του, ἡ δουλειά του, τελειώνει, σχεδὸν στὴν ἴδια ὥρα μὲ τὴ δική μου. Μὰ ὁ δρόμος πού μᾶς χωρίζει, εἶναι μακρὺς, καὶ πρὶν τὸν δῶ ν' ἄρχεται, ἡ ὥρα μου φαίνεται ἀτελείωτη.

Τὰ πρῶτα λεπτὰ περνοῦν δίχως νὰ τὸ καταλάβω, κι' ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιο ὅπου περιμένω, κοιτάζω νὰ σκολνοῦν οἱ

ὑπάλληλοι στὶς ἐφτά.

Δὲν ἔγινε ποτὲ κανένα σινιάλο.

Καὶ ὅμως ταυτόχρονα ξεχύνεται στὸ δρόμο, ὅλο τὸ βουερὸ ἐκεῖνο πλῆθος, καὶ κεῖ σὰν χαιρετισμὸς στὸ ἐλεύθερο τὸ φῶς, ἀκούς χίλια ἐπιφωνήματα, καὶ μιὰ ὀχλοβοὴ πού μαρτυρεῖ τὸ ξελάφρωμα.

Ἀπόψε φέγγει ἀκόμη, καὶ τὸ πλῆθος λὲς καὶ δὲ βιάζεται νὰ διαλυθῇ.

Ὅταν τελειώνει κανεὶς τὸ μερόκαμα, λὲς κ' εἶναι δύσκολο, νὰ ξαναβρεθῇ ἐλεύθερος, κάτω ἀπὸ τὸ γιορτερὸ οὐρανὸ.

Τὰ μάτια ἀνοίγονται καὶ σὰ νὰ τσουζουν.

Τὸ καλοκαῖρι λὲς καὶ χτυπᾷ στὸ τζάμι.

Εἶναι ὁμορφα ὡς τόιο. Ὅμορφο νὰ νοιώθῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸ του πάνω στὰ γερὶ του πόδια, καὶ τὰ πλερόνια του ἐλεύθερα.

Κ' ἂν κἀν ὁμορφο ἢ ἄσκημο καιρὸ, ἂν οἱ γυναῖκες βιάζονται, αὐτὸ τὸ κάνουν γιὰ νὰ τὶς παρατηρῇ ὁ κόσμος στὴ βιάσι τους.

Ὁ δρόμος ἄδιασε. Ἀκόμη γυναῖκες σουλατσάρουν μὲ σκυμένο κεφάλι, περνώντας καὶ ξαναπερνώντας μπρὸς ἀπὸ ἓνα τετράγωνο σπῆτι. Κι' αὐτὲς ἐπίσης περιμένουν κάποιον.

Νάτος!

Ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ πολυθρόνου δρόμου, τὸ σχῆμα μόνο τοῦ καπέλλου του μὲ προειδοποιεῖ, καὶ νοιώθω τὴ σιγουράδα ἐκεῖνη πού μοῦ φέρνει ὁ ἐρχομὸς του κάθε φορὰ.

Αὐτὸς εἶναι, ἡ ψηλὴ του σιλουέττα ξεχωρίζει τώρα ἀπὸ ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ πλῆθος, μεγαλώνει κι' ὅσο πάει ὅλο καὶ τοῦ μοιάζει.

Προχωρῶ νὰ τὸν ἀνταμώσω, σιγὰ σιγὰ, χαμογελώντας χωρὶς νὰ τὸ θέλω, ἐνῶ ἐκεῖνος βιάζεται κι' ὅταν ἀγγίζουν τὰ χέρια μας ἀνοίγει ἡ καρδιά μου.

Μιὰ καταθλιπτικὴ στιγμή, χλιαρὴ ἔκστασι, σμίξιμο.

Καὶ κάθε βράδυ γίνεται τὸ ἴδιο, σὰ νὰ μὴ τὸν εἶχα βρῇ τὸ προηγούμενο.

Ἄς πάρουμε τὰ βουλεβάρτα. Κάνει τόσο καλὸ καιρὸ. Ἐχουμε ὥρα.

Οἱ ἐρωτήσεις μας σκορταύτουν ἡ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη, δὲν περιμένουμε κἀν τὴν ἀπάντησι. Πὼς πέραςε ἡ μέρα, τί ἔγινε σήμερα, ὅλες οἱ λεπτομέρειες κι'

ὅλα τέλος πάντων.

Στὴν πραγματικότητα ἐκεῖνο πού ἀκούμε, εἶνε τὰ βήματά μας.

Τὸ ἓνα πάνω στ' ἄλλο τους, ἔχουν τὸ ἴδιο σχῆμα καὶ κάνουν τὸν ἴδιο κρότο.

Ἀνακάλυψι.

Καρδιά πλημμυρισμένη, δὲν εἶναι παρὰ ἓνα καὶ μόνο βῆμα πού μᾶς πάει.

Περπατᾶμε πλαίι πλαίι κι' ἡ ἀπόστασις, πού εἶναι μεταξὺ μας δὲν μᾶς χωρίζει.

Ὁλόκληρη συνοδεία ζευγαράκια μᾶς ἀκολουθοῦν καὶ μᾶς προηγούνται.

4

Τάχουμε ὅλα ἀπαριθμήσει, τὸ κάθε τί πού ξαίρουμε, τὸ τί εἴμαστε καὶ δὲν πρόκειται νὰ εἴμαστε ὅμοιοι, γιὰ νὰ εἴμαστε ἀδέλφια· οὔτε εἶναι ἀνάγκη νὰ προσερχόμαστε ἀπὸ τὴν ἴδια καταγωγὴ. Φτάνει νὰ ὑπηρετοῦμε μὲ τὴν ἴδια καρδιά τὴν διαφορετικὴ ἀλήθεια.

Ὅχι, δὲν πρόκειται νὰ εἴμαστε σ' ὅλα ὅμοιοι. Τάχα δὲν εἶδα ἓκατὸ φορὲς πὼς εἴμαστε διαφορετικοί;

Γιατὶ νὰ θέλῃ κανεὶς νὰ εἶναι διαφορετικός;

Πὼς νὰ φαντασθοῦμε πὼς τὰ κορμιά μας τόσο ξεχωριστά, οἱ ἡλικίες οἱ ἄνισες, τὰ φυσικά μας τόσο ξεκάθαρα καὶ τὰ πεπωμένα μας ἀντίθετα προσφέρονται αὐοιβαῖα στὶς ἴδιες ἐπιδράσεις;

Μὰ τὰ πῶς τιποτένια πράγματα τὰ παίρνουμε ὁ καθένας μας ἀνάλογα μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν του, ὁ καθένας ξεχωρὰ.

Καὶ ὁ δρόμος αὐτὸς πού προχωρεῖ κατ' ἐπάνω μας, τὰ πάγκα καὶ τὰ καφενεῖα, τὸ πλῆθος μὲ τὰ φλογισμένα μάτια, οἱ σκόνες, ὅλα αὐτὰ τὰ βλέπει τάχα ὅπως τὰ βλέπω ἐγώ;

Ἡ στιγμὴ τούτῃ, εἶναι μέσα του ἡ ἴδια στιγμή;

Ἐγὼ ξαίρω καλά πὼς ὄχι!

Στάσι! Ἀπὸ πού νὰ περῶμε; Ἐκμηδενισμένη ἀπὸ τὸ θόρυβο μαύρη ἀπὸ τοὺς διαβάτες μὲ τὰ χίλια πόδια κηλιδωμένη ἀπὸ τοὺς συνωστισμούς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διασχιζομένη ἀπὸ βολίδες κουδουνίσματα, κορναρίσματα καὶ αὐλακωμένη ἀπὸ τοὺς τροχοὺς, ἡ ἀπέραντη λεωφόρος χύνει στὴ πόλιν τὸ μηχανικὸ της ἠφαίστειο.

Ἄς τρέξουμε.

Πέρασε τὸ δυνατό του μπράτσο κάτω ἀπὸ τὸ δικό μου, καὶ με χαρούμενες περπατησιές, φθάνομε ἐπὶ τέλους λαχανιασμένοι, φεγγοβολοὶ στὴν γῆ τῆς ἡσυχίας.

Νὰ τώρα ἔνα βουλεβάρτο, ὅπου ἐπὶ τέλους μπορεῖ νὰ ἀναπνεύσῃ κανεὶς, ἔπειτα, ἔνα παλιὸ σοκκάκι ἤρεμο σὰν ἐπαρχιακό, ὅπου φωλιάζει ἡ σιωπὴ Χω νόμαστε αὐτοῦ μέσα.

Μά...

Δὲν εἶχα προσέξῃ τὴν κοκκινάδο πού μοῦ εἶχε ἀνεβῆ στὰ μάγουλα.

Τὸ μπράτσο του εἶναι πάντα στὸ μπράτσο μου σίγουρο, φυσικό.

Γιατὶ δὲν σκέφθῃκα, πὼς θὰ μπορούσε νὰ ἦταν πάντα ἔτσι;

Θὰ τολμούσα νὰ τοῦ πῶ, πόσο μοῦ εἶναι γλυκὸ νὰ τὸ νοιώθω τόσο σιμά μου, τόσο κοντὰ οἱ δύο ζωές μας, συγχισμένες οἱ δύο μας ψυχές.

Πόσο μοῦ εἶναι ἀπαραίτητο αὐτό!

Τὰ αἰσθήματα προχωροῦν γρήγορα καὶ ἡ χαρὰ προχωρεῖ καὶ δυσκολεύομαι πολὺ νὰ τὰ ἀκολουθῇσω.

Ὅταν ἡ καρδιά μου θὰ ἔχῃ κοπάσει —ναὶ Θεέ μου— θὰ τοῦ μιλήσω, θὰ νοιώσω τὴν πνοή του στὴ φωνή μου, τὴ ζεστασιά του πάνω στὸ στήθος μου καὶ θὰ τὸν ὑπακούσω.

Πλησιάζουμε στὸ σπίτι μου.

Ἀκόμη αὐτὸς ὁ δρόμος, ὅπου ὁ χαρούμενος ἀέρας χορεύει γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, μερικὲς ἀκόμη στιγμὲς καὶ θὰ χωριστοῦμε.

Νὰ χωριστοῦμε;

Ἀ! Ζαίρω τώρα τί πρέπει νὰ πῶ.

Ζαίρω τί θέλει ἡ θέλησί του, καὶ ἡ ζωὴ μου, καὶ ἡ ζωὴ του. Θὰ βρῶ τὰ λόγια πού πρέπει...

—Ἀκοῦστε βρῆκα. Ὅς μὴ χωριστοῦμε πιά ποτέ. Ποτέ. Ναί! Ἐγὼ σὰς τὸ ζητῶ. Ὅς ζήσουμε μαζί. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ τίποτα ἄλλο, αὐτὸ τὰ συνοψίζει ὅλα καὶ εἶναι τὸ πᾶν νὰ ζήσουμε μαζί.

Εἶναι ἔρως αὐτό;

Κανεὶς δὲν ξαίρει ἀκόμη, μὰ ξαίρω πὼς πρέπει νὰ ζήσουμε μαζί καὶ σεῖς, τὸ ξαίρεται ἐπίσης αὐτό...

Ἡ φωνή μου, μοῦ φαίνεται τόσο φουσκωμένη, πὺν νοιώθω στὸ στόμα μου γεύσι δακρύων.

Πῆρε τὰ δύο μου χέρια, με τράβηξε κοντὰ του, τὸ βλέμμα του χύθηκε μέσα στὰ μάτια μου πὺν βιάζονται νὰ ξεφύγουν, ὑποστηρίζοντας με τὸ σῶμα του, τὸ σῶμα μου πὺν τρικλίζει καὶ πὺν εἶναι ἀδέξιο, πὺν προσπαθεῖ νὰ μένῃ ὁλόρθο καὶ πὺν ὡς τόσο ὅλο τρέμει.

Ὁ δρόμος ἔχει ἐξαφανιστεῖ, ὁ θόρυβος τοῦ σύμπαντος, ὁ ἥλιος πὺν γέρνει καὶ ὑμνολογεῖ ἐκεῖ κάτω, σὲ μιὰ χουσιῇ δόξα μέσα, τ' ἅγια ἀρραβωνιάσματα...

Καὶ δὲν ἀκούω πιά τίποτα κάτω ἀπ' τὰ κλειστὰ βλέφαρα, παρ' ὅτι μόνο ἔνα βαρὺ μαῦρο ἐκκρεμὲς με γρήγορους χτύπους πὺν χτυπᾷ τὸ στήθος μου παὶ θὰ ρυθμίσῃ στὸ ἐξῆς τὶς ἐνωμένες μας ὑπάρξεις.

VIII

Ἡ οἰκογένειά μου ἀγάλεται.

Μὲ εἶδε νὰ μπαίνω, ἀπὸ τὴ γερὴ καταπακτὴ τοῦ γάμου στὴ ζωὴ τὴν «καθὼς πρέπει», ἀπὸ τὴν ὁποῖα εἶχα βγῆ γιὰ πολὺν καιρὸ,

Στὰ καθησυχασμένα μάτια τους, πῆρα μιὰν ἀξία, ἔγινα κάποιος. Στὸν πυρετὸ τῶν πρώτων στιγμῶν, εἶχα αὐτὴν τὴν ἐντύπωσι πὼς μοῦ τὰ συγχωροῦσαν ὅλα...

Ἀγαλίασι.

Μοῦ ἔστειλαν ἔνα θαυμάσιο φουστάνι, με εἰδοποίησαν πὼς εἶχαν ὁργανώσει ἔνα μεγάλο γεῦμα γιὰ νὰ δοθῇ εὐκαιρία νὰ γνωρίσουν τὸν μέλλοντα σύζυγό μου.

Παρὰ τὸν ἀποτροπισμὸ μου, εἶχα πιαστῇ μέσα στὰ γρενάζια καὶ ἡ χαρὰ μου νὰ ξαναδῶ τὴ μαμά, μ' ἔκαμε νὰ μὴν προσέξω σὲ τίποτα:

Αὐτὴ τὴν κατάστρεψε.

Μποροῦσα νὰ μὴν δῶ τὴν περιφρονητικὴ τῆς στάσι μπρὸς στὴ φτώχεια ἐνὸς ἄντρα; τὴν τρομοκρατημένη τῆς ὑποταγῇ μπρὸς στὸ τί θὰ πῇ ὁ κόσμος:

—Ζαίρεις; Ἐρχεσαι δῆθεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλία.

Ἐμεῖς δώσαμε μάλιστα καὶ λεπτομέρειες. Μὴ μᾶς βγάζεις ψεῦτες.

Καὶ ὁ δῆθεν σεβασμὸς, με τὸν ὁποῖο με περιέβαλλε στὴ σκέψι τοῦ κύρους πὺν δίνει ὁ γάμος σ' ἔνα κορίτσι!

Ἦταν ἀλήθεια, νὰ τρομάζῃ κανεὶς:

Ἡ ἀγαλίασί τους, εἶχε ρεψίματα γε-

μάτα ἐκδικητικότητας.

Τὶ μυστικὴ λοιπὸν ἀρετὴ μπορεῖ νὰ ἔχῃ ὁ γάμος, τί καταπίσει, τί ἦττες, τί ἀλυσσίδες με περιμένουν;

Μπαίνω τάχα σὲ φυλακή;

Μὰ μοῦ ἦταν ἀρκετὸ νὰ στρέφουμαι πρὸς αὐτόν, νὰ λούζω τὴ ματιά μου, στὰ γαληνεμένα νερά τῶν ματιῶν του, γιὰ νὰ ξαναβοίσκω τὴ σιγουράδα μου, καὶ τὸν παλμό μας.

Γι' αὐτούς, τὸ δίχως ἄλλο, ὁ γάμος εἶναι ἔνα τέλος ἀμετάκλητο, ἕνας χαλκὸς πὺν σὰς κρατεῖ. Εἶναι ἡ τιμωρία αὐτοῦ τοῦ ἄγριου κ' ἐλεύθερου ἐνστίκτου, πὺν βγαίνει μαζί με τὴν πνοή.

Γιὰ μᾶς, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ μόνον λέξι.

Σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος, ὁ χρόνος ἔμεινε στάσιμος, τὸ κάθε δευτερόλεπτο κοιμωλιασμένο, ψεύτικο, καὶ δὲν ξαίρω κ' ἐγὼ, τί τὸ φαρμακερὸ καὶ τὸ ἀποσυντεθειμένο, ἀναδίνανε οἱ στάσεις τους.

Μοῦ φαινότανε πότε πότε, σὰ νὰ μὴν εἶχα ποτέ, ἐγκαταλείψει τὸ ὑποκριτικὸ ἐκεῖνο τόπο, τὰ χουσιῇ ἐκεῖνα ἐπιπλα. Βρισκόμουν σὲ ἀπόστασι ἀπ' αὐτόν, φαινομενικὰ ἀδιάφορη μὰ αὐτὸ τὸ ἔκαμα, γιὰ νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὶς βέβυλες ματιές τους τὸν ἄθωο μας ἔρωτα.

Μᾶς ἄφισαν μόνους γιὰ μιὰ στιγμὴ, καὶ ἀπ' ὅλη ἐκεῖνη τὴν ἐσπερίδα πὺν ὡς τόσο δὲν εἶναι πὺν μακριὰ ἀπὸ μιὰ βδομάδα, εἶναι ἡ μόνον εἰκόνα πὺν συγκατατοῦσα.

Ὅταν λέω πὼς εἶμασταν μόνον, αὐτὸ δὲν εἶναι πολὺ ἀκριβές.

Εἶναι ζήτημα ἀρχῆς, νὰ μὴν ἐγκαταλείπονται ποτέ μόνον τους οἱ νέοι.

Ἡ ἀδελφή μου, καὶ τὸ ψηλὸ ἐκεῖνο παλληκάρι, ὁ ἀρραβωνιαστικὸς τῆς ἦταν σιμά μας, καὶ οὐτε κ' ἐμεῖς ξαίραμε καλὰ καλὰ, πὺν ἀπὸ τὰ δύο ζευγάρια, εἶχε τὴν ἀποστολὴ νὰ φρουρῇ τὸ ἄλλο.

Ἐκεῖνοι, ἀγκαλιασμένοι τρυφερά ἀπὸ τὴ μέση, ἀρχισαν νὰ φιλοῦνται, νὰ σφίγγουνται. Ἐκεῖνη τέντωνε τὰ χεῖλη τῆς, ξεδίπλωνε τὸ φειδίσιο τῆς κορμὶ, τὸν πείραζε, καὶ ὅταν εἶχαν κάπως κουρασθεῖ, με ποισμένα χεῖλη, ἀκουσα τὸ λαχάνιασμα μιᾶς φράσεως πὺν τελείωνε ἔτσι:

—Θὰ μ' ἀγαπάτε πάντα;

—Ναί! Πάντα...

Μουμμούρισε αὐτὸς στ' αὐτὴ τῆς.

Ἐγὼ κοκκίνισα.

Ὅχι ἀπὸ προσβεβλημένη ντροπὴ.

Μὰ ἐμεῖς δὲν εἶχαμε ποτε σκεφθεῖ τέτοιους ὁρκους.

Μοῦ φανῆκαν τρελλοί.

Πὼς εἶναι δυνατό νὰ ὁρκίζεται κανεὶς πὼς θ' ἀγαπᾷ πάντα, νὰ λήῃ σ' ἔναν ἄντρα;

—Στὴν αἰωνιότητα τῆς καρδιᾶς σου, θὰ εἶμαι ἡ πιὸ ὁυροφη, ἡ μόνη.

Καὶ πάντα καὶ ποτέ: οἱ δύο αὐτὲς λέξεις πὺν τις διαψεύδει ἡ ζωὴ σὲ κάθε τῆς λεπτό, πὼς ἡ ζωντανὴ καρδιά νὰ μὴν τις διαψεύδῃ;

Φαίνεται πὼς εἶχα ὕψος κάπως χαζό. Ἡ ἀδελφὴ μου γύρισε, μᾶς εἶδε συμμαζεμένους, μᾶλλον κατσουφιασμένους, σὲ ἀπόστασι ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο μας, ἐξ αἰτίας ἡ ἴδια σκέψις.

—Τί κρύοι πὺν εἶναι, οἱ ἐρωτευμένοι!..

Καὶ σὰ νὰ μᾶς ἔδινε τὴν ἀπάντησι πὺν ἔπρεπε, φίλησε τὸν ἀρραβωνιαστικό τῆς.

IX

Εἶναι στὰ κέφια του, ὁ θυρωρὸς με τίς τρεῖς διπλὲς τῆς κοιλιᾶς, γιὰ τὸ τοῦ δώσαμε καπνὸ:

—Τὰ λεφτὰ πὺν ἔρχονται ἀπὸ ἐρωτευμένους, εἶναι σὰ νὰ μὴν εἶναι λεφτὰ. Εἶναι σὰν χαῖμαλιά πὺν φέρουν γοῦρι...

Καὶ ἦρθε ξαφνικά, γιὰ νὰ μᾶς προσφέρει, με ὕψος γεμάτο πατρικότητα, ἔνα κομμάτι κερὶ:

... καὶ ἂν ἐσχαστοῦν οἱ κύριος καὶ κυρία, ὡς ἔχουν τὸ νοῦ τους μὴν ἀρπάξῃ φωτιά...

Τὸ εἶχε κάμει κατὰ βᾶθος αὐτό, γιὰ νὰ μᾶς τσακώσῃ τὴ στιγμὴ πὺν φιλιώμασταν.

Ἄς εἶναι!..

Εἶναι πολὺ καλὴ αὐτὴ ἡ κατοικία, με τὰ δωμάτια τῆς, τὸ ἔνα μέσα στ' ἄλλο σὰ νὰ βαστοῦν μπράτσο.

Τὸ καλακαίρι θὰ εἶναι φωτερά, ἡσκάλα εἶναι πολὺ καθαρή ἡ αὐλὴ στραφτοκοπᾷ καὶ εἶναι δροσερὴ με τὴν πράσινη ἀλέα τῆς καὶ με τίς γλίστρες.

Τὰ παράθυρά μας κοιτάζουν πάνω

στις κορφές των δέντρων.

Ένα δέντρο στην πόλι μέσα ! Είναι τόσο σπάνιο πράμα :

Τό πρωϊ, την άνοιξη, θά μās τουφεκίζουν οι φωνές των πουλιών.

Έδω λοιπόν θά ζήσουμε.

Τά δωμάτια αυτά, όπου ο αέρας είναι περνωρισμένος, τὰ πατώματά τους με λεπτά σανίδια, αυτά θά μās χορηγούν ως περιοχή, ως κτήμα, ως βασιλείο μας.

Οί τοίχοι αυτοί είναι ο όριζοντάς μας.

Έτσι, σάν ήμουν παιδί, κι' όταν τό βράδυ έσιαζα τό κρεβάτι μου έλεγα μέ τό νοῦ μου.

— Άχ ! Νά μεγαλώσω...

Όταν δεκαπέντε χρονών, έλεγα ;

— Άργότερα !

Έδω λοιπόν είνε τό τέμα τοῦ θρόνου. Αυτό ήταν όλο, ή γοητεία...

Χθές άκόμη, αυτός ο τόπος δέν είχε άλλο λόγο ύπάρξεως, παρὰ μόνο ένα κυτταρισμένο ένοικιαστήριο πού τῷ παιονε ο αέρας καί τό κουνούσε σάν φτερό πάνω από τό δρόμο,

Καί τόρα είναι ή διπλή μας ζωή, πού μπήκε στα άδυτά της, πού διάλεξε τὰ τοιχώματά της καί πού ώρισε τό σημείο της συναντήσεώς της.

Αυτό λοιπόν είναι εκείνο πού θά ονομάσουμε : «τό σπιτικό μας».

Όταν σās καμτακάνει έξω ή βροχή καί κάνει την περπατησιά νά τρίζη, όταν ο άνεμος λυσομανά, θά βρίσκετε άναπαύο σέ τοῦτο τό λιμάνι.

Κάθε φορά πού κερδίζουμε ένα καινούργιο φίλο, πού θά τοῦ τὰ έχουμε πῆ όλα κι' όχι άκόμη τῇ σιωπῇ, γιά νά τοῦ προσφέρουμε τήν τελευταία μας όψι, θά ύποχρεώσουμε αυτό τό κατώφλι κι' αυτός τοῦς τοίχους νά τοῦ πουν τό καλώς ώρισε.

Καί όταν τό Μάη μήνα, θά μās ξυπνά ή χρυσή αύγή, όταν θά πηδοῦμε από τό κρεβάτι γιά νά νοιώσουμε στό μάγουλό μας τό λαμπρό χάδι, θά είναι τό παντζούρι αυτό, πού θ' άνοίγη γιά ν' άφίνη νά μπῇ ή αύγή,

Όταν έρχεται κανείς από τὰ άχνά δωμάτια, ή μικρή τραπεζαριούλα φαίνεται λιγώτερο εγκαταλειμένη.

Τό ταβάνι, έχει άκόμη τήν θέσι γιά τήν κορμάστρα τῆς λάμπας, γύρω γύρω στό πάνω μέρος τοῦ τοίχου υπάρχουν άρραβουργήματα καί μπρός στό τζάκι από ψεύτικο μάρμαρο καφετί, στη θέσι αυτή όπου άόρατα πύρινα δάχτυλα εγκατέλειψαν στό βάθος τῆς στάχτες τους, λές καί είναι άκόμη ζεστό.

Η κουζίνα είναι τόσο μικροσκοπική τόσο όμοια μέ παιχνιδάκι, ώστε δέν μπορεί νά χωρέση τίποτα : καν οὔτε ή λησμονιά.

Μ' όλο πού τὰ πλακάκια της είναι ραγισμένα, μ' όλο πού τό φουρνέλλο της είναι σκουριασμένο, ως τόσο, είναι τό μόνο διαμέρισμα πού δέν δίνει τήν έντύπωσι ότι φωνάζει: Βοήθεια !..

Θά φθάσουν οι μυρουδιές καί ή άναάναλαμπή τῆς φωτιᾶς γιά νά ζωντανέψη.

Έδω είναι ή στιγμή, πού βλέπει κανείς κατὰ πρόσωπο τῇ ζωῇ—τήν αληθινή. Όχι κείνη γιά τήν όποία μιλά όλος ο κόσμος.

Ός τῇ στιγμῇ αὐτήν, ο έρωτάς μας δέν στηριζότανε παρὰ μόνο πάνω σέ χωματένια πόδια. Ήταν ταυτόχρονα εύκολος, μόλις χειροπιαστός καί όμοιος μέ τὰ λόγια.

Ήταν— τό διακρίνω καλὰ—ένas μελλούμενος έρωτας.

Νά λοιπόν τόρα πού πρέπει νά τόν βάλουμε μέσα στό βασίλειο του, νά τοῦ χαράξουμε τὰ σύνορα του, τό όρόσημο, νά τοῦ ζητήσουμε νά άκτινοβολῇ σέ αλήθεια, νά τόν εξαναγκάσουμε νά ύποστῇ δοκιμασίες.

Άς μιλεῖ, κι' ας μās έμπνέει.

Άργότερα όταν θά υπάρχουν γύρω μας έπιπλα σάν έτοιμες φράσεις, θά εἴμαστε λιγώτερο άνετα.

—...Θέλεις; Αυτό θά είναι τό δωμάτιο σου. Μὲ τῇ μὰτ αὐτῇ ταπεσαρία, όπου ή σκέψις στηρίζεται καί ύποπεδώνεται, καί ή θέσις αὐτῇ, είναι έτοιμη γιά ένα ντιβάνι. Είναι καμωμένο λές γιά σένα τό δωμάτιο. Κοῦτα! Σέ περιμένει. Έγώ, θά κατοικήσω στό άλλο, ξε αἰτίας ή ντουλάπα γιά τὰ φουστάνια μου, καί στό κατώφλι τοῦ παράθυρου, θά μοῦ αρέσει νά σκύβω γιά ν' αναπνέω τόν αέρα πού φυσά.

Θά κάνουμε επισκέψεις. Θά εἴμαστε

ελεύθεροι καί άνετα. Έσύ, πās έρχεσαι, δέχεσαι φίλους κανείς ήτι σου αρέσει, δέν έχεις νά μοῦ δώσης λογαριασμό γιά τίποτα.

Μά, γιά νά εἴστε ευχαριστημένοι γιά νά συγκαταστήτε τῇ χαρᾷ πού έχει κανείς στη μοναξιά του, θά μās φανῇ ὡς δύσκολο.

Ο τοίχος αὐτός πού μās χωρίζει δέν είναι τό κάτω τῆς γραφῆς, παρὰ μιὰ λεπτή μεμβράνη από τήν όποία θά ξεφεύγη ή γειτονική παρουσία.

Όταν οι φίλοι σου θά είναι γύρω σου, μέσα στη ζεστασιά τοῦ θορύβου πού άναδίνει ή φιλία, θά άκούη ἔτσι, νά μπαίνει σάν παρείσακτη ξαφνικά, μιὰ σκιά πού θάχη κινήσεις γυναικας.

Στό βάθος τῆς σκέψεώς τους, θά μās παντρέψουν, εἰσένα καί ἑμένα.

Καί δίχως καν νά τό άντιληφθῇς, άνάμετα στίς φωνές τους, τῇ στιγμῇ εκείνη, θ' απομακρύνονται από σένα.

Πιστεύεις αλήθεια, πώς θά εἴμαστε ευτυχισμένοι ;

Έγώ δὲ θάθελα, νά σου φύγουν οι φίλοι σου. Μοῦ φαίνεται άδικο, νά σ άγαποῦν λιγώτερο, ξε αἰτίας τοῦ έρωτα.

Εἶσαι τάχα σίγουρος πώς μπορεί κανείς, πώς έχει τό δικαίωμα, νά στηρίξη ἐφ' όρου ζωῆς τήν πιό άγνή έλπίδα του, πάνω στό ἴδιο κεφάλι, καί ἐν όνόματι τοῦ έρωτος, άκόμη, τό πλάσμα πού διαλέγεις, μπορεί τάχα νά παραμείνη τό καλλύτερο ;

Πές μου, εἶσαι βέβαιος, πώς δέν έρχεται ώρα, πού τόν μισεῖ κανείς τόν έρωτα ;

Καί ή πιό όμορφη ένωσι, μπορεί νά μείνη ώραία ;

Γιατί, ύπογράψαμε ένα συμβόλαιο : οὔτε συζήτησι γι' αυτό. Τήν όρμη όμως αὐτῇ πού άποτελεῖ τό είναι μας, αὐτῇ τῇ διαρκῇ άναμονῇ, αὐτῇ τῇ μέθῃ πού μās κυνηγά, τί θά πρέπει νά τήν κάνουμε ;

Ξαίρεις ; Δὲ θάχουμε μόνο τόν εαυτό μας ενάντια σέ μās. Τὰ πράματα έπίσης, θά θέλουν νά μās επιστρατεύσουν κι' αὐτά.

Όταν ή στενή κατοικία, θάχει πάρετ' άχνάρια μας, καί θά μās κολλήσῃ σὺ νήθιες, κ' ένα ρολόι με χτύπους, κι' ένα όλόκληρο περιβάλλον θά βαραίνουν πά-

νω μας.

Τότες, τό πλήθος οι λαχτάρες' τὰ ὅπεροχα μυστικά, τό στασι τῆς θλίψεως, ή μοναδική έλπίδα, θά πρέπει λοιπόν νά τὰ μπάσουμε όλα μονομιᾶς από τῆς πόρτες μας !

Μά πές μου, πώς θά κάνουμε ;

Καί ή ευτυχία, ή *πραγματική* ευτυχία δίχως φρένα, δίχως εξαναγκασμό, θά πρέπει νά τῇ φυλακίσουμε ἐδῶ ; Έδῶ καί όχι άλλου ;

Καί γιά μās τοῦς δυο πού εἴμαστε διαφορετικοί, πρέπει νά είναι ή ἴδια αὐτῇ ή ευτυχία.

Διηγούνται στα παιδιά, σένα παραμῦθι άνακατεμένο νεράιδες καί μαγικά, πώς μιὰ φορά κι' έναν καιρό ήταν μιὰ βασιλοπούλα, πού τό φουστάνι της, ξαίρεις, τό βαρὺ χρυσοκέννητο φουστάνι της, περνούσε σάν ἔδινε μιὰ μαγική προσταγή, μέσα από τό δαχτυλιδάκι της.

Οί έραστές καί οι άραβωνιασμένοι πιστεύουν πώς γνωρίζουν τον έρωτα.

Μά δέν έχουν ζήσει δυο-δυο μαζί, καί *κάθε μέρα*, Δέν ξαίρουν τί πράμα είναι αυτό,

Έκείνοι πού αγαπιούνται ὅπως στα βιβλία, δέν ξεκινᾶνε γιά νά πάνε μακριά. Καί αν ο δρόμος στην πρώτη του στροφή, σπύνει τήν άχυρένια φωτιά, τό κακό δέν είναι μεγάλο. Άρκει μιὰ άλλη σπῖθα, γιά ν' άνάψη μιὰ άλλη φωτιά.

Υπάρχουν έπίσης καί κείνοι πού παραιτούνται. Έγκαταλείπουν τό κάθε τί πού είναι αυτοί, λιγίζουν τὰ γόνατα κι' έμπιστεύονται τόν εαυτό τους στόν έρωτα.

Μά οι άλλοι, αυτοί πού δέν είναι φτιασμένοι από μάρμαρο ήρώων, εκείνοι πού δέν θέλουν νά λένε ψέμματα, οὔτε νά παραιτηθοῦν από τίποτα, εκείνοι πού δέν έχουν οἶκτο γιά τόν άλλο, εκείνοι πού αγαπιούνται ὅπως στη ζωή, εκείνοι πού είναι σάν καί μās τέλος πάντων, πώς είναι δυνατό νά πράξουν αυτοί ;

Ίσως νά ξαίρης καλλύτερα απ' ἑμένα. Εἶσαι άντρας, εἶσαι πιό ήλικιωμένος. Μά ἐγώ άναρωπιέμαι.

Ήμουν έτοιμη, ὅπως είναι οι γυναίκες, γιά τὰ μεγάλα πράματα, τὰ αδύνατα. Δέν σκεπτόμουν ποτέ άρκετά καθάρᾳ μὰ έννοιωθα τὰ αισθήματά μου νά

μέ διαπερνούν σά μεγάλες μαχαιριές.

Μου δίνανε μιὰ πρωτοδύναμη ζωή, κι' ἂν ἔπρεπε νὰ ἀναποδογυρίσω ὄρη, νὰ σχίσω ποτάμια μέ φωτιά, ἢ νὰ πεθάνω ἀντὶς ἐσύ, θὰ τὸ ἔκαμα μονομιᾶς, δίχως νὰ σκεφθῶ, κλείνοντας τὰ μάτια μου.

Καὶ νὰ ποῦ ἡ δοκιμασία εἶναι μπροστά μου.

Γιατὶ δὲν περιμένομε παρὰ μόνο πάντα τὴ δοκιμασίαι..

Αὐτὴ ἐδῶ, δὲν ἔχει παρὰ φτωχὲς χειρονομίες, μιὰ συνηθισμένη μορφὴ, ἕνα μικρὸ ὄγκο, μονότονες στιγμές.

Σταματᾷ, ὡς τὸ συμμαζεμένο ἴσκιο πού δένεται στὰ πόδια μου καὶ τὰ μπράτσα μου, πού ἤμουν ἔτοιμη νὰ τὰ ἀνοίξω εἶναι—τὸ βλέπεις—σὰ μολυβένια.

Πρὶν ἔμπω ἐδῶ ὁ ἔρωσ σου ἔμοιαζε, καὶ τὸ μέλλον λαμποκοποῦσε σὰ γορτὴ πού ἀρχίζει.

Τὶ μένει ἀπ' ὅλα αὐτά;

Δὲν ἀκούω τιὰ στὰ αὐτιά μου τὴν χαρούμενη κωδονοκρουσία τῶν χρυσῶν ὑποσχέσεων, δὲν νοιώθω πὰ τὸ «Ὡσαννά» τῆς καρδιᾶς μου καὶ στὴ σκοτεινὴ αὐτὴ γωνιά ὅπου βρίσκεσαι μοῦ φαίνεται πὼς μόλις σὲ βλέπω.

Ναί! Βλέπω ὁλόγυρα τὴ μικρὴ κατοικία ὅπου τὸ ἀμφίβολο βραδυνό, δὲν ἔχει ἀκόμη τὴ θέσι του.

Ἡ σιωπὴ εἶναι γυμνή, ἡ ζωὴ μᾶς δείχνει τὸ σκελετό της. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ θαμπὰ τζάμια, βλέπει κανεὶς πὼς ἡ ὥρα ἔχει φλογισμένα τὰ μάτια της καὶ μέσα στὴν ἀλύγιστη ἀλήθεια τους οἱ τοῖχοι εἶναι μπροστά μας, τέσσερες ὁλόρθοι μάρτυρες.

Λαχταρῶ νὰ πάρω δρόμο.

X

Ὅταν ὅλος ὁ κόσμος βολεύτηκε, μέ τὴ στράκα πού ἔκαμε τὸ καμουτσί, ἡ συνοδεία ξεκίνησε.

Μιὰ στροφὴ οἱ ῥόδες καὶ τὸ ἀμάξι ἐπικεφαλῆς τραβοῦσε ὅλη τὴ σειρὰ, πιτσιλιότανε ἀπὸ ἥλιο καὶ προχωροῦσε ἀνάμεσα στὸ σιωπηλὸ σοκάκι.

Στὰ ἀμάξια μέσα, προσπαθοῦσαν νὰ στιβαστοῦν: οἱ κυρίες πρόσεχαν πάρα πολὺ νὰ καθήσουν καλὰ καὶ νὰ μὴν τσαλακώσουνε τὰ μεταξωτά τους φουστὰ-

νια, ἐνῶ οἱ κύριοι μισοκαθόντανε μέ γόνατα γεμάτα προσοχή.

Ἦδη ἦταν πὺλ καλὰ ὀπωσδήποτε.

— Τὶ ὥραϊος καιρὸς!

Εἶπε μιὰ κυρία.

— Ἔχουν τύχη.

Κι' ἐπειδὴ κανεὶς δὲν ἀπαντοῦσε, ἐρχοῦν ἔξω τὸ βλέμμα, κοιτάζοντας τὸ δρόμο, ὅπου ἄνθρωποι φορῶντας τὰ καθημερινὰ τους, σταματοῦσαν γιὰ νὰ σεργιανίσουν, μέ μᾶτι γεμάτο ζήλεια.

Τὸ δεύτερο ἀμάξι πηγαίνει πολὺ γρήγορα κι' ὁ ἀμαξᾶς προσπαθοῦσε νὰ συγκρατήσῃ τ' ἄλογά του.

— Πές τε ὅ,τι θέλετε. Εἶναι μιὰ ὠραία νύφη!

— Μπᾶ! Εἶναι ὅπως κι' οἱ ἄλλες. Ἐκεῖνο πού τῆς πάει, εἶναι ὅτι εἶναι ξανθιά. Μιὰ μελαχροινὴ, ὡς νύφη, δίνει τὴν ἐντύπωσι σὰ μιὰ μῦθα μέσα στοῦ γάλα. Τέλος πάντων αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μου.

Ἡ συνομιλία ἀρπάχθηκε ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια. Εἶχε καλὰ ξεκινήσει. Ἡ μιὰ παρατήρησι ἔφερε τὴν ἄλλη καὶ τῆς ἔδινε ζωηρότητα.

Ἦταν μέσα στὰ μετὰξια, νοιώθανε πὼς τοὺς περιτριγύριζε ἐπισημότητα καὶ παίρνανε μέρος σὲ μὴσημαντικὴ ἱερουργία.

— Ἀκουσα νὰ λὲς ὁ κόσμος ὅτι πέρσῃ τὸ εἶχε σκάσει ἀπὸ τὸ σπῆτι της μέ...

Τὸ ἀμάξι σκουιτούφλισε, ἔγειρε, μὰ δὲν χάλασε τὴν παρέα.

Ὁ κάθε ἐπιβάτης του ἐξ ἄλλου ἐνοιωθε τὸν ἑαυτό του νὰ συνδέεται μέ τοὺς τρεῖς ἄλλους μέ μιὰ συμπάθεια πού ὅλο κι' αὔξανε.

Τὸ δίχως ἄλλο.

Μιὰ ἔμμονη σκέψι τυρανοῦσε ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ νύφη τοὺς εἶχε ἐμφανισθῇ μέσα στὴν ἀστρική λευκότητά της.

Ὅλοι τὴν κοίταζαν κι' ὅλοι εἶχαν νὰ κάνουν γι' αὐτήν.

— Δὲν ἀνέχομαι δυὸ μέτρα καὶ δυὸ σταθμά.

Ἔλεγε παρακάτω μιὰ ἄλλη κυρία.

— Γιὰ τὸ γάμο τῆς ἀδελφῆς της, ἔ; Καὶ τί δὲν ἔκαμαν! Καὶ γι' αὐτὴν τὴν καὶ μενοῦλα καμμιά τσιριμόνια... Τὶ τὰ θέλετε. Γιὰ μένα ἡ ἀδικία...

Ἡ φωνὴ της τραντάζεε μαζὺ μέ τ' ἄ-

μάξι κι' αὐτὸ λὲς κι' ἔδινε ἕνα εἶδος ρυτίδες σ' ὅλα της τὰ λόγια.

Μὰ ἡ γειτόνισσά της ἦταν χωμένη στὴν ὄνειροπόλησί της καὶ δὲν ἔβγαζε μιλιὰ.

Μιὰ θριαμβικὴ καὶ ἀπόμακρη μέρα ἀνάβλυζε ἀπὸ τὸ παρελθόν, ὅπου κι' αὐτὴ ἐπίσης πού μιλοῦσε ἦτανε στὰ ὁλόασπρα ντυμένη τότε...

— Εἰκοσιεπτὰ χρόνια σ' ἕνα μῆνα...

Ὡς τόσο περνούν γρήγορα τὰ χρόνια.

Σ' αὐτὸ πάνω κορώνει ἡ συζήτησις.

— Ἡ κοπέλλα, δὲν ἐπέτυχε διόλου. Αὐτὸς δὲν ἔχει πεντάρα.

— Ἐσχάτε πὼς εἶναι εἰκοσιδυὸ χρόνων, γεμάτα γεμάτα αὐτὴ, καὶ τοὺς σύζυγους.. τοὺς παίρνει κανεὶς ὅπου τοὺς βρῇ.. Δὲν εἶναι, βλέπετε, γεμάτοι οἱ δρόμοι...

Τὰ παχειὰ μέτωπα ἀρχίζουν νὰ ἰδρωκοποῦνε. Μὰ τί λοιπόν; Συνωστισμός σὲ ἀμάξια; Κάποιο δυστύχημα; Ὅλοι τεντώνουν τὰ κεφάλια του. Ὁχλοβοή.

— Καθῆστε ἡσυχᾶ, κυρία, δὲν μπορεῖ νὰ δῇ κανεὶς τίποτα. Θὰ σπάσετε τὴν ἐγκρέττα σας. Νά! Ὅταν σὰς τὸ λεγα ἐγώ;

Ὁ συνοδεία σμίκρηνε τὸ μῆκος της σὺν καπριτωμένο ἐρπετό, πού συμμαζεῖε τὸ κορμί του.

— Ἐ, ἔ, ξαίρω κάποιον πού ἀπόψε δὲ θὰ στενοχωρηθῇ διόλου.

Τὰ γέλια φαίνονται σ' ὅλα τὰ στόματα, τόσο, ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ πῇ ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τους πὼς καταλοβαίνονται.

Ὅμως καὶ τούτῃ ἐδῶ ἡ κυρία, μέ τὸ ὕφος πού ἔχει, ὅτι δὲ ξαίρει τὰ πολλὰ.

Μὰ τέλος πάντων, τί;

Δίχως νὰ περιμένῃ νὰ τὴν παρακαλέσῃ κανεὶς, ἠρωϊκά, σκύβει τὸ κορμί της πάνω ἀπὸ τὸ κυπελοειδὲς καπέλλο, πού φορεῖ ἡ κοροῦλα της, σηκώνει στὰ πρόσωπα τῶν τριῶν ἄλλων καὶ μουρμουρίζει, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἀνατινάζονται.

— Ὁχι δά!

Ἀκούστηκε τρίξιμο παπουτσιῶν, θρόισμα μεταξωτοῦ φουστανιοῦ κι' ἔπειτα τ' ἀμάξι ἔβαλε πάλι μπρός.

Ἐρχονται τώρα τὰ γέλια τοῦ νέου. Ὡ! ὅχι πολὺ χαρωπά, μὰ κάτι γλυκὰ καὶ ἀκαθόριστα εὐλαβικὰ κρυβότανε ἀνάμεσά τους.

Ἐνα κορίτσι πού δὲν ἦταν ἀκόμη κοπέλλα δεκατεσσάρων χρονῶν. Δὲν, εἶχε παρὰ τὰ προσωπικά της αἰσθήματα, ὅμως αὐτὰ τὴν κρατοῦσαν τόσο ντυθῆρα πού εἶχε ὕφος πριγκιπέσσας. Σκύβοντας λίγο κατάφευγε νὰ δῇ τὴ νύφη.

— Ἡ νύφη!

Ἡ λευκὴ αὐτὴ λέξις, φτερούγιζε γύρω της κι' ἀναπηδοῦσε σὰν ἀνάλαφρο τόπι. Μὰ μόλις τὴν καλοκοίταξε καὶ τὰ μάτια της χαμηλώσανε. Ἡ ἴδια συγκίνησις, τὴν ἔπιανε τὴν Κροιακὴ στὴν ἐκκλησία. Βλέποντας τὸ δισκοπότηρο στὴ λάμπι τοῦ ἡλίου, ἀκούοντας τὴ μουσικὴ.

Ἡ ἔκστασις μέσα της λὲς καὶ τραγουδοῦσε:

— Κ' ἐγὼ μιὰ μέρα...

Τὸ τελευταῖο ἀμάξι, βασιλοῦσε μακρὰ. Ἦταν ἕνα χαμηλὸ κλειστὸ ἀμάξι. Ἐνα μπουκέτο ἀπὸ τὸ παραθυράκι, ξεπρόβαλε σὰν πυροτέχνημα καὶ σκορποῦσε τὴ μυρουδιά του. Τὰ κεφάλια γυροῦσαν ἔκτατοι σὰν νὰ συγκρατοῦσαν τὴν παρθενικὴ ἀνάμνησι πού ἄφινε στὸ πέρασμά του.

Καὶ ἤμουν ἐγὼ ἡ νύφη. Ἦμουν αὐτοῦ. Ὑπάκουσα στίς παρακλήσεις τῆς μαμᾶς καὶ δέχτηκα νὰ πάρω μέρος σ' αὐτὸ τὸ μασκαράδικο.

Ὁ ῥόλος μου συνίστατο εἰς τὸ νὰ δέχομαι πλῆθος βλέμματα πού συγκεντρωνόντανε πάνω μου, νὰ τὰ νοιώθω νὰ καρφώνονται, δυνατὰ, ἐπίμονα περιεργὰ σὰν σὲ στόχο.

Ὅμολογῶ ἐξ ἄλλου, πὼς κάτω ἀπ' τὸ χιονάτο βέλο μου, μέ τὸ ἱεραικὸ μου ἐκεῖνο ὕφος τὸ δεχόμουν αὐτὸ μέ κάποια ἀλαζωνία!

Ἐκαμα ὥρα πολλὴν γιὰ νὰ ξεντυθῶ.

Ἡ ἀμφίεσίς μου κρατιότανε ἀπὸ χίλιες μεριές, κρυμμένες, ἀπὸ διπλές, ἀπὸ καρφίτσες.

Κοπίασα πολὺ γιὰ νὰ ξεφορτωθῶ.

Τὸ δωμάτιό μου μέ φοβίσει. Πᾶρε μας στὴν κατοχὴ σου μοῦ λένε τὰ ἔπιπλα.

Δοᾶσε, διάταξε, ἐξασκήσου, εἶσαι στὸ σπῆτι σου, ἀνήκεις στὸν ἑαυτό σου, ἡ ζωὴ σου ἀνατέλει: παραμονεύουμε νὰ δοῦμε τί θὰ κάνης..

Όσο πιο πολύ αβξάνει ή προτροπή σας, όσο πιο πολύ νοιώθω πώς λιγώνομαι, τόσο λιγότερο προχωρώ.

Όσο κι' αν καλῶ εἰς βοήθειά μου τις ιδέες ἀπ' τὸν ἔξω κόσμῳ, καμμιά ἀπ' αὐτὲς δὲν μὲ σαγηνεύει.

Επαναλαμβάνω παραδείγματος χάριν, ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι ἡ ἀμοιβαία δοκιμασία καὶ τῶν δυὸ μας, ἡ ἔνωση ποὺ ἀρχίζει. Μοῦ φαίνεται πὼς καταλήγω σὲ ἀποφάσεις, μὰ μόλις τις πλησιάζω τις βλέπω νὰ καταρρέουν ἢ νὰ τρέπονται εἰς φυγὴν πρὸς τις κουρτίνες τῶν παραθύρων.

Πρέπει ἀλήθεια, ν' ἀγωνιστῶ.

Τάχα δὲν εἶναι πιὸ καλὰ, νὰ βάλῃ κανεῖς τὸ κεφάλι ἀνάμεσα στὰ χέρια τοῦ στήν πλαδαρότητα καὶ τὸ χοῦρι τῆς πολυθρόνας μου, ποὺ εἶναι ὁλοκαίνουργια ;

Όταν ἐπιστρέψαμε σπῖτι, πρὶν ἀπὸ λίγο, αὐτὸς πρῶτος, ἐννοίωσε τούτη τὴν ταραχή.

Κοιτάξαμε τὸ σπῖτι μας, καὶ τὸ φέραμε βόλτα, ὅταν μὲ πῆρε στὰ χέρια του, ψηλὰ στὸ στήθος μου, ἐννοίωσα τὴ ζεστή σάρκα τοῦ φιλιῶν τοῦ.

Μοῦ φάνηκε, πὼς ἐνοιῶθα ἓνα χτύπημα στὰ σπλάχνα.

Στριμώχθηκα, ἔγινα σὰ μπάλλα, σὰν ἔτοιμη ν' ἀμυνθῶ, κ' ἓνας κακὸς φόβος μ' ἔκαμε νὰ τουρτουρίζω.

Σήκωσε τὸ κεφάλι. Δὲν τὸν εἶχα δεῖ ποτέ μου τόσο τραγικό. Γὰ χαρακτηριστικά του εἶχαν σκληρύνει, τὸ χρῶμα τῶν ματιῶν τοῦ σχεδὸν ὑγροποιημένο.

Ἀποτραβήχθηκα, ἔξω ἀπ' αὐτόν, σὰν ἓνα βλασταρι ποὺ τὸ κόβουν ἀπὸ τὸν κορμὸ τοῦ.

Ξαφνικά, μιὰ ἀθελή κίνησι μ' ἔρριξε πρὸς τὸν καθρέφτη, σὰ νὰ ἦταν νὰ δῶ ἐκεῖ μιαν ἀπαντησι σ' ὅλα.

Καὶ εἶναι ἴσως ἡ αἰώνια ἀπάντησι στὸ αἶνιγμα τοῦ κόσμου, ποὺ σὰς προβάλλει ἓνας καθρέφτης.

Εἶχα πῆ μέσα μου:

—Θὰ εἶσαι σιμὰ του, θὰ εἶστε καὶ οἱ δύο μαζί ἴσως, καὶ θὰ εἶναι ὑπεράνθρωπο τὸ νὰ προσπαθήσετε νὰ εἶστε εὐτυχισμένοι.

Φανταζόμουν τὴ ζωὴ σὰ μιὰ μάχη, σὰν ἓνα ἔργο, σὰν ἓνα ἀριστοῦργημα.

Πρόβλεπα τις χειρονομίες μου· παρῶν ὅλεματικὲς πράξεις, συντελοῦν στὴν τελειότητα, καὶ ξεχνοῦσα κείνη τὴ στιγμή, πὼς αὐτὲς θὰ γινόνταν μὲ αὐτὰ τὰ μπράτσα ποὺ τὸ χρῶμα τοῦ εἶναι χλιαρὸ καὶ ποὺ οἱ μασχάλες τοῦς ἔχουν τὴ μυρουδιά τοῦ πιπεριοῦ.

Εἶχα σκεφθῇ.

—Μὲ διακρίνει ὁλόκληρη, τὸν ἔκαμα νὰ τὰ διαβάσῃ ὅλα.

Μὰ ὅχι! Δὲν ξαίρει τίποτα.

Δὲν ξαίρει τὴ γλυκεῖα φόρμα ποὺ ἔχουν τὰ στήθια μου, τὴν ψηλὴ λύρα τῶν γοφῶν μου, οὔτε τὴ σάρκινη καμπύλη ποὺ περιβάλλει τις γάμπες μου, οὔτε αὐτὸ τὸ ἄγνωρο κορμὶ ποὺ ἡ ἔκφρασί του ἀλλάζει τόσο, ποὺ εἶναι σὰν παραμῦθι γεμάτο ῥίγος ποὺ συνουσιάζεται μὲ τὸ φῶς, καὶ διηγεῖται φωναχτά.

Μοῦ μένει νὰ τοῦ κάμω, μιὰν ὑπερτατὴ ἐκμυστήρευσι.

Ἐκείνην τοῦ κορμιῶν ποὺ ἀποκαλύπτεται, ποὺ τολμᾷ νὰ ξεμολογήθῃ.

Τάχα δὲν εἶναι ἡ πιὸ ἀγνή;

Μὰ δὲν ἔρχεται πρὶν ἀπὸ τὴ μοναδική της ὥρα, γιατί πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ σὲ μιὰ στιγμή ἀλήθειας, μιᾶς ἀλήθειας τόσο γυμνῆς καὶ τόσο ξαφνικῆς, ποὺ μὲ τρομάζει, μὲ τρομάζει.

Περίεργο. Ἀπόψε, γιὰ πρώτη φορὰ, ζῶ ὁλόκληρη μὲ ὁλόκληρο τὸ κορμὶ μου.

Ὑπάρχω, παντοῦ ὅπου βρίσκεται ἀκόμη κι' ἔτσι ποὺ μένω, ἀκίνητη καὶ τενωμένη πρὸς τὸν καθρέφτη, παρακολουθῶ μιαν γραμμὴ ποὺ μπορεῖ νὰ γίνῃ τοξοειδής, νὰ μεγαλώσῃ, νὰ λυώσῃ καὶ ποὺ περιέχει ἤδη τὴ μορφὴ τοῦ ἔρωτα.

Μπορῶ νὰ τὰ ὑποθέσω ὅλα. Γιατί, γιὰ νὰ εἶναι ἐρωμένη μιὰ γυναῖκα δὲν εἶναι καμμιά ἀνάγκη νὰ ἔχῃ ποτέ της ἀγαπήσει.

Δὲν θὰ εἶχα ἀν τολμοῦσα, παρὰ νὰ τὸν περιβάλλω μὲ τοῦτον δῶ τὸν κολλιέ, νὰ τὸν σφίξω πολὺ δυνατὰ ἀκόμη πιὸ δυνατὰ, καὶ ἡ στιγμή θαρρότανε ὅπου θὰ ξεχνοῦσα τὴν αἰδῶ τῆς μοναξιάς μου.

Καὶ δίχως πιά νὰ ξαίρῃ τίποτα ἡ γυναῖκα, πρέπει νὰ χαθῇ, νὰ σκορπίσῃ νὰ παραδεχτῇ πὼς τὴν ψυχὴ τὴν ὁμορφὴν, πιὸ ὁμορφὴν ἀπ' ὅτι εἶναι ἡ ἴδια ἡ

γυναῖκα.

Μπορῶ ἀκόμη νὰ πάω πιὸ μακριά, γιατί ἡ σάρκα ποὺ προαισθάνεται δὲν εἶναι δυνατό νὰ ἀπατηθῇ.

Όταν σμίγουν, γυναῖκα κι' ἄντρας δίπλα ὁ ἓνας στὸν ἄλλο τοῦς καὶ λυσσασμένοι σὰν δύο ἀντίπαλοι, ἡ γυναῖκα ἡ ὑποταγμένη, ὀπλισμένη μὲ τὴν ἀδυναμία της, γίνεται τότες ἡ πιὸ δυνατὴ.

Εἶμαι κιόλας σίγουρη, νοιώθω κιόλας, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀμαθῆς σάρκας μου, πὼς φωλιάζει μέσα μου τὸ σπέρμα τῆς κυριαρχίας.

Δὲν εἶμαι ἐγώ! Εἶναι μιὰ μοῖρα πιὸ ἡλικιωμένη ἀπὸ ἔμένα ποὺ ζητᾷ νὰ συντελεσθῇ.

Καὶ ξαφνικά νοιώθω φόβο...

Μὰ εἶμαι τρελλή... Ὁ ἄντρας, ἡ γυναῖκα, οἱ δύο αὐτὲς λέξεις δὲν εἶναι παρὰ λέξεις, δὲν εἶναι σώματα ζωῆς. Τὰ συναισθήματα! Τάχα ὑπάρχει ἔστω κ' ἓνα ὅπου ν' ἀναγνωρίζω τὸν ἑαυτό μου ;

Ἡ ἀλήθεια ;

Μὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια τῶν ἄλλων, αὐτὴ ποὺ σὰς ἔρχεται εἶναι πάντα διαφορετική.

Τάχα δὲν εἶναι τρέλλα, νὰ φοβόμα-

στε πράγματα ποὺ ἔξαρτοῦνται ἀπὸ μᾶς ;

Εἴμαστε λοιπὸν δυὸ ξένοι, γιὰ ν' ἀργοπορῶ τόσο, νὰ τρέξω πρὸς αὐτόν ;

Τάχα δὲν βρίσκεται πίσω ἀπ' αὐτὴν τὴν πόρτα. αὐτὸς ποὺ τὸν σκέπτεται τὸ κορμὶ μου ;

Καὶ δὲν ἀρκεῖ τάχα νὰ κοιταχτοῦμε ;

Ὑπάρχει μήπως ἔστω καὶ μιὰ μόνη ἐρώτησι, ποὺ νὰ μὴν μπορεῖ νὰ τὴν καταλάβῃ ;

Γυρεύουμε νὰ εἴμαστε εὐτυχισμένοι.

Όλα αὐτὰ εἶναι τόσο ἀπλᾶ.

Ἀχ ! πὼς χανόμαστε κάθε μέρα καὶ πὼς πλανιόμαστε, πὼς ὑποφέρουμε στὸ περιθώριο τῆς καρδιάς μας, καὶ πὼς προσπαθοῦμε ν' ἀγκαλιάσουμε τὸ ἀδύνατο !

Μὰ ἀπόψε, ἀπόψε ποὺ νᾶτανε, δὲν ὑπάρχει παρὰ ἓνα διάφραγμα, ἀνάμεσα στὸ μυστικὸ μου καὶ σ' ἔμένα.

Δὲν ἔχω νὰ κάνω παρὰ μόνη μερικὰ βήματα. Τὰ κάμω.. Καὶ ὁ ὧμος τοῦ, εἶναι ἔτοιμος. Δὲν ὑπάρχουμε παρὰ μόνο ἐμεῖς οἱ δυό. Ἐχῶ τὸ χέρι μου καρφωμένο στὴν πόρτα τοῦ, νοιώθω τὴν καρδιά μου νὰ χτυπᾷ σὰ νὰ ἦταν γυμνή. Εἶμαι ὁμορφὴ, ζῶ..

Καὶ ἴσως νὰ μὴν εἶχα δίκιο !

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΖΩΗ

I

Πρὸ πάντων τὰ μάτια τοῦ.

Ἀπὸ τότε ποὺ τὰ μάτια αὐτὰ ἀποτελοῦν μέρος τῆς ζωῆς μου, ξαίρω τὸ πόσο νοσταλγοῦν τὴ Βρετάνη καὶ πόσο θλιμένο ἄπειρο βάζει αὐτὴ μέσα σ' ἓνα πλάσμα.

Εἶναι ὅπως αὐτὲς τῆς ράτσας της, κοντοπόδαρη, συμμαζεμένη καὶ οἱ χειρονομίες της γίνονται γιὰ νὰ κρούβῃ καλύτερα τὰ χέρια της.

Ἡ γυναῖκα

Τραγουδᾷ μιλιῶντας κι' ἀναστενάζει ὅταν σπαίρνει. Λέγεται Μαρία, σὰν ὑπερστροφία τῶν τριάντα φράγκων καὶ δεκαοχτῶ χρονῶν.

Δὲν εἶναι, βέβαια, γιὰ τὸν χῶρο ποὺ καταλαμβάνει. Δίχως τὴ ματιά της, ποὺ μοιάζει σὰ μαβὶ ἀγκάθι, μόλις θὰ μποροῦσε νὰ τὴ διακρίνῃ κανεῖς.

Χτυπᾷ ἐφτὰ ἡ ὥρα καὶ βρίσκομαι κιόλας στοὺς δρόμους μὲ σκυφτὸ κεφάλι, ἀναίσθητη στὸ φώναγμα τῶν μαγα-

ζιων, σπρωγμένη από μιὰ πορεία τυφλή, μετὰ τὰ μάγουλα ξαναμένα στὸν ἀέρα.

Μπαίνουν στὴ μεγάλη ἀμαξόπορτα, ἀνέβαιναν τέσσερες τέσσερες τὶς σκάλες, χτυπῶν διὰ φορὸς τὸ κουδούνι. Ἀτέλειωτα λεπτὰ τῆς ὥρας, λαχανιασμένη σπρώχνω, ἡ πόρτα ἀνοίγει ὑπουλα τραβηγμένη. Καὶ ἡ Μαρία κρυμένη πίσω, τραβιέται στὴν ἄκρη, ἀνασηκώνεται στίς μύτες τῶν ποδιῶν της γιὰ νὰ μ' ἀφίση νὰ περάσω.

Εἶναι σχεδὸν ἱεροσυλία αὐτὸ πού κανω τὸ νὰ μιλῶ τόσο δυνατὰ καὶ νὰ φέρνω μαζύ μου τόσον ἀέρα ἀπὸ ἔξω.

— Τὸ γεῦμα εἶναι ἔτοιμο, Μαρία ; Ἐγὼ εἶναι ὅλα ;

Βέβαια, πρέπει νάχη ἀπαντήση, γιατί ἡ Μαρία δὲν ἀπαντᾷ ποτέ. Βρίσκομαι κιάλας στὴν κουζίνα.

Θεέ μου, τίποτα δὲν ἔχει γίνει ἀκόμη.

Ἄς εἶναι. Ἄς ἀνασκουμπωθῶ. Μοῦ φαίνεται πὼς ἔχω ἀκόμη ὁλόκληρη μισὴ ὥρα.

Ἐνῶ γδύνομαι, νοιώθω αὐτὸ τὸ σφίξιμο τῆς καρδιάς, πού με πιάνει βουβὰ σὰν βλέπω ἀκαταστασία.

Τὸ νερὸ βράζει κιάλας κι' ἡ κουζίνα μπαίνει σὲ κίνησι.

Δὲν ἤξαιρα πὼς μποροῦσα νὰ κάνω τόσο γρήγορα.

— Στὸ κάτω τῆς γραφῆς δὲν εἶναι παρὰ ἓνα παιδί.

Κι' ὁλόγυρά μου ἡ Μαρία πάει κι' ἔρχεται. Βλέπω νὰ πέφτουν σὰν δυὸ σπάτουλες τὰ δυὸ χοντρά καὶ σκαμένα της χέρια, τ' ἀκούω νὰ χτυποῦν τόνα πάνω στ' ἄλλο με βουή, σὰν κουζινικά σκεύη.

Τὴν πιάνουν φούργιες, σκουντουφλά πάνω μου, κάνει σὰν τρελλή ὅπως θὰ μποροῦσε νὰ ἦταν τρελλὸς οἱ χελῶνες, τσακίζεται στὰ δυὸ, γιὰ νὰ μαζέψῃ ἀπὸ χάμω μιὰ φλούδα.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε πὼς δὲν ὑπάρχει πολὺς χώρος.

Τῆς μιλῶ παιδιάστικα, ὅπως μιλᾷ κανεὶς στὰ παιδιά.

— Μὲ καταλαβαίνετε, Μαρία ; Καὶ ξαίρετε ; Δὲν πρέπει νὰ με φοβάστε. Ἐγὼ δὲν εἶμαι κακός.

Τὸ ξυλιασμένο σὰν πεθαμένου πρόσωπό της χαλαρώνει ἀπότομα καὶ ὅλα της τὰ χαρακτηριστικὰ συσπῶνται.

Ἡ Μαρία ἔρχεται ἀπὸ μακριά. Ἡταν νερκωμένη στὴ μονότονη σκιά ἐνὸς ἀκαθόριστου κρησφύγετου. Τὸ οὐρανὶ γαλάζιο πού ἔχει στὰ μάτια της τὸ σηκώνει λίγο, δίχως νὰ τὸ ρίχνῃ πουθενά, μὰ ἔχω ὅλον τὸν καιρὸ νὰ δῶ πὼς ξυπνᾷ ἡ ἔμμονη ἔχθρα της.

Μιὰ μόνον λάμψη.

Τὰ κοκκινισμένα μάτια της ἀνοίγουν, καὶ εἶναι ἤδη χαμηλωμένα.

Τὸ πλάσμα, ξαναταχτοποιήθηκε στὴν ἀόριστη ἐκείνη τάξι τῶν πραγμάτων, πού εἶναι ἀπροσπέλαστα καὶ χαμένα.

Καταλαβαίνω καλὰ.

Δὲν μπορεῖ νὰ μ' ἀκούσῃ. Εἶμαι γι' αὐτὴν ἡ καταπίεσις, ἡ ἀλλαγὴ, ἡ ἐξορία, αὐτὸ τὸ περίφημο, ἔλλειψι συνηθείας, πού κάνει τοὺς ἀπλοϊκοὺς νὰ χάνουν τὰ νερά τους.

Καὶ μ' ὅλο, πού πάντα τὴν εἶχαν κακομεταχειριστεῖ, τὴν εἶχαν ἐγκαταλείψει, τὴν ἔδερναν, καταλαβαίνω ὡς τόσο...

Προσπαθῶ νὰ εἶμαι ἀκόμη πιὸ γλυκειά, νὰ στραφῶ πρὸς αὐτὴν, χαμογελώντας, γιατί ἐπιτέλους, ἡ πρώτη καλωσύνη πρέπει βέβαια νὰ φαίνεται...

Καὶ θὰ ἦταν τόσο καλὸ, νὰ καλλιέργησω τὴ χέρσα αὐτὴ φύσι, νὰ τῆς τὰ ἐξηγήσω ὅλα ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Ἡ σκηνή, ἡ ψεσινή, μοῦ ξανἀρχεται στὸ μυαλό.

Εἴμασταν στὸ τραπέζι, ἔφερνε τὴν ἀχνιστὴ σουπιέρα, τεντώνοντας τὰ μπράτσα της καὶ τὸ βάρος τῶν ποδιῶν της, ἀκουγότανε σὰ νᾶσερνε ἄλυσσιδες. Μόλις ξαναγύρισε στὴ κουζίνα της, σὰ σκύλος πού σέρνεται στὸ σπιτάκι του, ἀκούω νὰ σπάζουν πιάτα. Σηκώνομαι :

— Ἐσπασε τίποτα ;

— Ὁχι, κυρία !

— Μὰ τέλος πάντων Μαρία.

— Ὁχι, κυρία, ὄχι κυρία !

Ἡμουν πολὺ κοντὰ της, τὴν κοιτάζω τούτῃ τῇ φορὰ κατὰματα, καὶ βλέπω καθαρὰ κόκκινους λεκέδες πάνω στὸ ἄσπρο δέρμα της.

Καὶ ἀναδινόταν ἀπ' αὐτὴν, ἡ παιδιάστικη ἐκείνη ἀθωότητα τοῦ παιδιοῦ, ὅταν τὸ κατηγοροῦν γιὰ κάτι.

Ὁ λαιμός της τεντωμένος, ἔκανε τὴ φωνή της νὰ τρέμῃ :

— Μὰ ὄχι ! Ὁχι ! Ὁχι !

Καημένη Μαρία. Μετανοιώνω :

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμη Μαρία ! ἀπατηθήκαμε...

Ἐμενα ὡς τόσο ἀκίνητη, καὶ προσπαθοῦσα νὰ βρῶ, γιατί ἓνα ἀνθρώπινο πρόσωπο μπορεῖ νὰ ἀλλοιώνεται ἔτσι ἀπὸ τὴν τρομάρα πρὸς ἓνα ἄλλο πρόσωπο.

Στεκότανε κι' αὐτὴ ἀκίνητη, καὶ μ' ὅλο πού ἦταν λίγο περίεργη ἡ στάσις της δὲ τὸ εἶχα παρατηρήσει αὐτό, θέλησα νὰ πλησιάσω. Ἐβαλα τὸ χέρι μου στὸν ὦμο της.

— Μικρὴ μου Μαρία !

Τότε αὐτὴ τρίκλισε, χτυποῦσε τὰ πόδια της πάνω σὲ σπασμένες πορσελάνες πού ἐξακολουθοῦν νὰ σπάνουν, καὶ τὸ πρόσωπό της πῆρε ὅψι ἱκετευτική.

Κρυμμένα κάτω ἀπὸ τὴ βρετανικὴ της φούστα, μετὶς δίπλες πού πέφτουν ἴσαμε χάμα, θρύμματα... τὸ ὥραϊο κινέζικο φλιτζάνι μου.

Πῆρε τὸ ὕψος τοῦ κοριτσιοῦ πού μεγάλωσε στίς καλόγηρες, σωριάστηκε στὸν τοῖχο καὶ μετὶς τοὺς ἀγκῶνες της ἔκρυψε τὸ κούτελό της.

Τὸ κορμί της, σὰν μέλισσας κορμὶ σωρίαζε κι' ἄπλωνε. Καὶ ἔκλαιγε, πυκνὰ καὶ γρήγορα δάκρυα.

Μαζεῖοντας τὰ κομμάτια, σταματοῦσα γιὰ νὰ τὴν παρηγορήσω.

— Δὲν εἶναι δικό σας φταίξιμο. Μαρία... Ἐλάτε... Ἐλάτε τώρα !

Ἡ Μαρία εἶναι σκυμμένη δίπλα μου τρίβει τὸ νεροχύτη μετὶς μιὰ βούρτσα καὶ τρίβει ὁλοένα στὴν ἴδια θέσι.

Τὸ νερὸ πιτσιλᾷ τὴν πέτρα, καὶ πιτσιλᾷ καὶ τὸ φουστάνι ἐνῶ κι' αὐτὴ ὁλοένα, τὴν μοναδικὴ καὶ αἰώνια χειρονομία της.

Μάταια, ὅτι κι' ἂν κάνω. Εἶναι βουβή, καὶ ὅσο πιὸ πολὺ προσπαθῶ νὰ πάω πρὸς αὐτὴν, τόσο ἀνυπόφορο αἶσθημα ἀδυναμίας.

Σκουντουφλῶ, μετὶς ὁλόκληρο τὸ βάρος μου σ' αὐτὴν τὴν θαμμένη ἐκφρασί τῆς Βρετανῆς, καὶ κάθε φορὰ αὐτὸ μετὶς κάνει νὰ πονῶ.

Μαρία.

Καὶ πιστευτὰ ἐγὼ, πὼς ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ νὰ νοιώθουνται τὰ πλάσματα στὴ μοναξιά τους. Ἀπεναντίας ; ἡ ἀγάπη βρίσκεται ὅταν εἴμαστε ἀναρίθμητοι.

Ὁχι, ὄχι, ὁ ἔρωτας δὲν εἶναι τὸ συναισθημα τῶν δύο. Ὁχι μόνον τὸν αἰσθάνεται κανεὶς θὰ ἠθέλει νὰ ἀγαπᾷ τὸ πᾶν, ἀκόμη μάλιστα καὶ ἄλλες καρδιές, ἔξω ἀπὸ ἐκείνην πού ἀγαπᾷ.

Πιὸ πολὺ αὐτὴ κρύβεται.

Καὶ τί ἐνδιαφέρει, τώρα ἡ Μαρία ; Προσπαθῶ νὰ ἐπανέλθω σὲ ἐκεῖνο πού μοῦ ἀνήκει.

Καὶ γλήγορα, γιατί ἐκεῖνος θὰ γυρίσῃ. Θὰ εἶναι ἡ εὐθυμία του, ἡ χαρὰ του πού θὰ στραφτοκοπήσῃ στίς φωνές μας. Θὰ ποῦμε ἓνας στὸν ἄλλο πὼς περάσαμε τὴ μέρα μας, καὶ θὰ διηγηθοῦμε τὴν ἀγαπημένην μας ἔνωσι πού δὲν διαρκεῖ παρὰ μόνο ἀπὸ δεκαπέντε μέρες...

Ἡ Μαρία εἶναι αὐτοῦ. Τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ τὴ σβύσῃ,

Ἡ ὀργὴ κοχλάζει μέσα της, καὶ ἔπειτα στρέφεται πρὸς τὸ μέρος μου.

Δὲν εἶναι λύπη, εἶναι ἓνα. Τὶ ἁμαρτία ἔχω κάνει, γιὰ νὰ μὴ βρίσκω τὴ συμπαθεία :

Δὲν μοῦ χαμογελᾷ, καὶ τώρα ἐγὼ ἔχω ἄδικο.

Τὶ λείπει ἀπὸ τὸν ἔρωτα μου, κι' ἔχω τώρα πρὸς σταμάτια μου, τὴν ἐνοχὴ θλίψι μιάς ἀποτυχίας ;

Ἡ θλίψι μου γιὰ τὴ Μαρία, κι' ἡ ἀγάπη μου γι' αὐτὴν, ὅλα αὐτὰ δὲν κάμουν παρὰ ἓνα, ἀφοῦ δὲν ἔχω παρὰ μιὰν καρδιά.

Καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀποσπρώχνουν, ἡ καρδιά αὐτὴ δὲν εἶναι τάχα μικρή ;

Ἡ Μαρία ἀνασήκωσε τὸ ἄδύναμο κορμὶ της, παράτησε τὴ βούρτσα της.

Τὰ βλέμματα της λὲς καὶ τρυποῦν τὰ ντουβάρια. Σκουπίζει στὴν ποδιά της τὰ βρεμμένα της χέρια, πού τὸ δείχνει φανερὰ πὼς εἶναι ἀποκλειστικὰ δικά της.

Τὶ νὰ κάνω ;

Πιστεῖνε ὡς τόσο σὲ κάτι. Ὑπάρχουν τὸ δίχως ἄλλο χειρονομίες πού θὰ τὴν συγκινοῦν.

Θὰ πρέπη νὰ ὑπάρχῃ κάποια λέξι πού φτάνει νὰ τὴν ξαίρῃ κανεὶς γιὰ νὰ ἀνοίξῃ τὸν τάφο τῆς καρδιάς της.

Σταμάτησα.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ, ἄφισα τὴ δουλειά μου...

Ποῦ λοιπόν, νὰ πρέπη νὰ βρῇ κανεὶς

τις ἔσχατες λέξεις τῆς ἀγάπης ἀπλές καὶ δύσκολες—ὅταν ἀγνοοῦμε τὴ λέξι πού ἀρκεῖ γιὰ νὰ κάνη νὰ ἀνθίσῃ στὴν ἀφάνεια, μιὰ δύστυχη Μαρία;

II

Σὰν θὰ εἶμαι γρηά, θ' ἀρχομαι νὰ ζεσταίνομαι στὴν θαλπωρὴ ὀπτασία τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ ἔρωτά μου.

Θ' ἀπλώνω τ' ἄσαρχά μου μπράτσα, θὰ ζητιανεύω λίγη φλόγα, λίγο χυμό, θὰ ξαναγυρνῶ μὲ καρδιά πού θὰ τιτιβίζει, μὲ βῆμα πού θὰ εἶναι ὅλο τρέμολο, στὸ τωρινό μου σήμερα.

Κακόμοιρη, γρηά μαραμμένη, δὲ θυμᾶσαι πιά.

Θὰ σοῦ κάμουν, βέβαια, τὴν ἐλεημοσύνη μιᾶς εἰκόνας, ἐνὸς ἀγκαλιάσματος. Βλέπεις πῶς φιλιόμασταν οἱ δυὸ σύζυγοι, πῶς πηδοῦσα στὸ πλευρό του, πῶς τὸ στόμα του ἀκουμποῦσε στὸ καρπερό μου μάγουλο καὶ πῶς γελοῦσαμε ἕνα γέλιο, πού δὲν ὑπάρχει τ' ὅμοιό του.

Ἄιντε, εἶναι ἀρκετὸ γιὰ σένα! Ξαναγύρνα στὸν χερμῶνά σου, στὸν παρθένο ἀγρὸ τῶν γηραιῶν σου, στὰ χρόνια σου πού κρέμονται πάνω ἀπὸ τὸ χάρο.

Ἴσως νὰ ἤμουν ἡ πρώτη πού σοῦ κρύβω τὴν ἀλήθεια.

Ἡ ἀλήθεια ἡ σημερινὴ δὲν ἔχει λάμψη, δὲν ἔχει φωταύγεια. Ἡ χαρά μου ὡς νιόνυφη δὲν εἶναι διόλου αὐτὴ πού φανταζόμουν.

Τὸ κύριο μοτίβο τῆς ζωῆς μου τώρα, ἡ βαθεῖα τῆς ἀπασχόλησι, δὲν εἶναι νὰ ἐφευρίσκω καινούργιο λόγια ἀγάπης, εἶναι νὰ διεξάγω τὴ μάχη γιὰ τὴ ζωὴ πού ἀγοράζουμε, πού ἀγοράζουμε μὲ πενταροδεκάρες καὶ μὲ τόσο κόπο.

Εἴμαστε φτωχοί.

Ὁ καθεὶς μας κερδίζει τὸ ψωμί του καὶ ἀποφασίσαμε νὰ πάρω γὼ πάνω τὰ ἔξοδα γιὰ τὴν κοινὴ μας σωτηρία.

Πρόκειται—εἶναι τὸ καθήκον μου—νὰ ἐφευρίσκω τὰ γεύματα καὶ πρέπει νὰ εἶναι αὐτὰ ὑγιεινά, θρεπτικά, εὐχάριστα στὸ μάτι, ἔξυπνα, τέλεια στὴ γεύσι.

Πρόκειται ἀκόμη νὰ ἀναζωογονῶ τὸ σπιτικό μας, νὰ τὸ στολίζω, νὰ τὸ κάνω χουζούρικο, κόμοδο, νὰ τοῦ δώσω τὸν ἀέρα τῆς καλοζωίας. Πρόκειται νὰ ἐξοικονομῶ χρόνο νὰ ἀσκῶ πάνω στὰ ἀντι-

κείμενα μιὰ ἀδιάκοπη τυραννία, νὰ μὴν ἀμελῶ τίποτα, νὰ ὑπηρετῶ τὴν τάξι μὲ δουλοπρέπεια, τὴν ὑγεία μὲ ἐπαγρύπνισι.

Καὶ πρόκειται τέλος νὰ τὰ ἐπιτύχω αὐτὰ τὰ πράματα, πού εἶναι τὸ πᾶν καὶ γιὰ νὰ ἐπιτύχω τόσο καλά, ὥστε ὅταν τὸ κατορθώσω καὶ τὰ κατακτήσω, αὐτὸ νὰ μὴ μᾶς βαραίνει.

Ἄν τουλάχιστον εἶχα λίγα λεφτὰ γιὰ νὰ ξεκινήσω γιὰ τὴ μάχη, θὰ ἦταν πολὺ εὐκολο. Μὰ τὸ ποσὸ πού διαθέτω, θὰ μπορούσε νὰ ἰσοφαρίσῃ τὸ πολὺ ἕναν κουκλίστικο προὑπολογισμό, εἶναι μόλις μιὰ πρέζα, ἀδυσώπητα μικρό.

Ἐξ ἄλλου δὲν ἔχω παραπάνω ἀπ' ὅτι πρέπει ἐφευρετικὴ καρδιά, οὔτε τὴ φαντασία ἐκείνη πού νὰ καλπάζη μακριά.

Ὁ Ἔρως;

Γιατὶ δὲν προβλέπουμε ποτέ, ὅτι θὰ ὑπάρξουν νούμερα, φροντίδες χρηματικές, τόσο ὀδυνηρές, καὶ πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλο αὐτές;

Γιατὶ νὰ μὴν ξαίρουμε, πῶς τὰ ζητήματα αὐτά, προσπερνοῦν τὸν ἔρωτα, καὶ πρὸ παντὸς στὴν καθημερινὴ ζωὴ;

Ἡ ὑποχρέωσιν ἀ σηκώνουμαι μιανῶρα προτιήτερα ἀπὸ τὴν συνηθισμένη ὥρα, γιὰ νὰ πηγαίνω μόνη μου στὰ ψώνια. Ὑποχρέωσι νὰ μάθω νὰ ράβω, γιατί ἕνα κα νούργιο φουστάνι καὶ ἡ χαρὰ πού νοιώθω ὅταν ἀρέσω σ' αὐτόν, εἶναι μιὰ ἐρωτικὴ ἐπιθυμία, μὰ εἶναι ταυτόχρονα καὶ ἕνα χρηματικὸ ποσὸ.

Μὰ εἶναι ἐπίσης—αὐτὸ δὲν τὸ ἤξεира ἕνας ἀπέραντος θοῖαμβος, νὰ τὸν νοιώθω *ἐκεῖνον* στὴν ἄνεσι, καὶ ὁλόχαρο, σὰν ξαναβρίσκει τὸ σπιτάκι μας.

Μὰ εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ χαρὰ πού νοιώθω ὅταν τὸ βλέπω νὰ ἐκπλήσσεται. στὰ ἐπιδόρπια σὰν φέρω περήφανα ὠραιότατα φρουτὰ.

—Κοῖτα!

Εἶναι ἡ ταπεινὴ δόξα, γιατί μπόρεσα ν' ἀγοράσω μὲ τὶς πενταροδεκάρες μου, τὴν ὥραϊα ἀνθοδέσμη, πού στολίζει τὸ δωμάτιό του.

Σὰν ἤμουν νέα τραβοῦσα πρὸς τὸν ἔρωτα. Προαισθανόμουν πύρινα λόγια βλέμματα γεμάτα φλόγα καὶ δυὸ ἐπίσημες παρουσίες.

Ἐλεγα μὲ τὸ νοῦ μου:

—Ὁ Ἔρως!

Καὶ νὰ πού ἀνάμεσα στὶς καθημερινὲς πεζότητες, καὶ στὴν ἀπλὴ δουλειὰ βρῆκα τὴν βεβαιότητα τοῦ ἔρωτα.

III.

Κοιμόμασταν πλάϊ πλάϊ, οἱ ἀναπνοές μας ἀνακατωμένες καὶ τίποτα δὲν ἦταν πρὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ πλησίασμα αὐτοῦ τοῦ ὕπνου μου καὶ τοῦ κορμιοῦ του.

Σὰν ἔσβυνε ἡ λάμπα, ξαπλωνότανε δίπλα μου καὶ ἐγὼ ἀποτραβιόμουν συμμαζεμένη μακριά του, γιατί φοβόμουν ἀκόμη καὶ στὸ σίγουρο σκοτάδι, νὰ δεῖξω τὰ γυμνά μου μπράτσα καὶ τὸν κρυφὸ μου κόρφο.

Στὴν ἀρχὴ ἔτρεμα, ἀλλὰ μόλις ἄγγιξε μόνο τὴν ἀνάμα μου, κουβαριάζομουν γλήγορα ἀνάμεσα στὰ μπράτσα του καὶ μέναμε ἔτσι σιωπηλοί, βυθισμένοι στὴ γλύκα καὶ στὸ σκοτάδι.

Ἦτανε μιὰ ζωντανὴ ἐντύπωσι τῆς θαλπωρῆς.

Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίμονη ζεστασιά, κάτω ἀπὸ τὰ δεσμά πού μὲ κρατοῦσαν, μὲ σκέπαζε μιὰ νάρκη, γιατί οἱ μέρες εἶναι κουραστικές καὶ ἐνῶ ἀνασηκωνότανε σιγὰ πάνω στὸν ἄγκωνα του, γιὰ νὰ μὲ νανουρίσῃ μὲ τὰ σκοτεινά του μάτια χαλαρώνοντας ἀθελά μου τὸ εὐεργετικὸ ἀγκάλιασμα, ἀποκοιμόμουν σὰν παιδί.

Μὰ χτὲς βράδυ—ἦταν ὡς τόσο μεσάνυχτα—ο ὕπνος ἀργοῦσε ναρθῇ.

Ἐκεῖνος, μοῦ εἶχε φιλήσει τὰ χεῖλη, μοῦ φίλησε τὸ στήθος.

Νὰ ὅμως, πού μιὰ περίεργη θέλησι ξεχώριζε ἀπὸ μένα.

Ξεμπέρδευαν, γιὰ νὰ ξαναμπερδεύουν πάλι τ' ἀγκαλιασμένα μέλη μας...

Σὲ ποιά δύναμι ὑπάκουα;

Μοῦ φαινότανε, πῶς ἐννοιωθὰ φόβο, ναὶ ἀλήθεια, τὸν φοβόμουν.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς μ' ἔσφιγγε κιόλας πολὺ δυνατά...

Ἔτσι γιὰ παιχνίδι στὴν ἀρχή, τὸ κεφάλι μου, ἀπομακρυνότανε, μὰ ἐννοιωθὰ νὰ μὲ κυνηγᾷ ἡ ρυθμικὴ του ἀγάσα, τὰ μπράτσα του νὰ περιζώνουν τὴ σάρκα μου, τὰ νύχια του νὰ τὴ γρατσουνοῦν, καὶ τὸ πέτρινο κορμί του, νὰ μὲ βαραίνει σὰν μυλόπετρα.

Ὁχι...

Φοβόμουν...

—Φτάνει πιά!

Ὅσο πιὸ πολὺ τοῦ ξέφευγα, τόσο πιὸ πολὺ ἐκείνος μὲ κυνηγοῦσε...

Λές, λοιπόν, νὰ μὲ κατέβαλλε;

Ἐνα κῦμα τρόμου, μ' ἔφερε στὴν ὄψι τοῦ ἐλεύθερου ἀέρα, ντροπιασμένη γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου, ἀρχισα νὰ ἀμύνουμαι μ' ἕνα βίαιο ἀποτροπιασμό, πού μ' ἔκανε νὰ σουρῶνω τὰ χεῖλη μου.

Ἄ! Τὸν ἀπεχθανόμουν...

Μὰ ἐκ νέου, τὸ πρόσωπο του ἔπνιγε τὸ δικό μου, καὶ τὸ στόμα του ἔστιβε τὸ στόμα μου.

Ἦταν ὁ πιὸ δυνατός, καὶ ἐγὼ ἔκλεινα τὰ μάτια μου...

...Ὅταν ὁ σίφουνας τῆς ὁρμῆς του, ἔσκουζε μέσα στὴ σιωπῇ, ἦταν ταυτόχρονα ἕνα σκληρόκαρδο ξέσχιμα.

Θὰ ἤθελα νὰ μὴν ὑποστῶ αὐτὴν τὴν ἐπαφὴ πού μ' ἀναστάτωνε ὁλόκληρη, πού ἦταν βαθεῖα, ὅμως ἔμενα μὲ σταυρωμένα χέρια, καὶ ρυγμένη στὸ κρεββάτι σὰν ψώφιο ζῶο.

Ἦδη, τὸ διπλὸ κορμί πού ἀποτελοῦσαμε οἱ δυὸ μας, ἀρχίσε νὰ χωρίζεται σὲ δυό: Ἐκεῖνος πιά ἀποκαμωμένος, ἀφηρημένος, καὶ ἐγὼ στὴν πληγιάρα ἐγκατάλειψι, ἐνὸς συναισθήματος τόσο καταπληκτικοῦ...

Οἱ στιγμὲς μοῦ φανήκανε ἀτελείωτες, ὡς πού νὰ τὸν νοιώσω νὰ μὲ τραβᾷ πάνω του, γιὰ νὰ μὲ φιλήσῃ γλυκὰ γλυκά, σὰν τ' ἄλλα βράδια.

Ἀκούμπησα τὸ κεφάλι μου, στὴ λάκα τοῦ ὅπου του, ξαναπῆρα πάλι τὴ θέσι μου τὴ χλιαρὴν ἀλλὰ ἡ τρυφερότητα ἦτανε τώρα βαθεῖα ἀμπαρωμένη μέσα μου, καὶ οἱ μῦς μου εἶχαν συσπασθεῖ.

Φαινότανε, πῶς δὲν ἐπιθυμοῦσε πιά νὰ μιλήσῃ, ἦταν ἀγνώμων σὰν πεθαμένος. Μιὰ χλιαρὴ ἀχτίδα τὸν φωτίσε.

Καὶ τούτῃ τὴ νύχτα, μὲ τὰ μάτια μου ὁρθάνοιχτα, περίεργα, ἐγὼ ἤμουν ἐκείνη πού τὸν εἶδα νὰ κοιμάται.

Πρὸ παντός, ἦταν ἕνα δευτερόλεπτο. Ἐνα δευτερόλεπτο, ὅπου ἡ ἔνωσι τῶν δυὸ μας κορμιῶν, προκάλεσε σὰν μιὰ σπύθα...

Ἦμουν ἐξουθενωμένη, καὶ ταυτό-

χρονα γυρισμένη πάνω του και σχεδόν ταυτόχρονα, αποσπασμένη σαν συντριμμι πού το σέρνει το κύμα, ένα κομμάτι του ξαυτού του πού τ' αποσπρώχνει με όργη στην ξένη γή.

“Αν είχα καιρό να σκεφθώ θά είχα σκεφθῇ πώς ότι εκείνο το δευτερόλεπτο άξιζε όλη τή ζωή, όλο το θάνατο και μάλιστα πιδ πολύ άπ' τή ζωή.

Κι' άπό μακριά, στην ήρεμία μέσα :
Αυτό λοιπόν είναι ή ήδονή ;
Δέν είναι παρὰ μόνο αυτό :

V

Οί νύχτες περνούν σαν άλυσσίδα.

Πιδ πριν, ή νύχτα άπαρτιζότανε άπό μέρα και νύχτα : άσπρο μαύρο, μαύρο άσπρο.

“Από «τότες» ή ζωή μας άλλαξε μο- νομιάς και θά ήθελα σιγά σιγά, να μην ήταν πια παρὰ μόνο μιὰ συνεχής νύχτα.

VI

Παρατήρησα σήμερα το πρωϊ τα τζά- μια στις βιτρίνες, μου ρίχνανε την εί- κώνα μου—ότι με περιέβαλλε όλόγυρά μου, ένα περίεργο κύρος.

Είναι μιὰ αυτοπεποίθησι όλως διό- λου νέα και άπροσδιόριστη, ένας ρυθ- μός πιδ ξεκάθαρος.

“Αγοράζοντας τα ψόνια μου, τόλμη- σα να κάνω παζάρια, και όλες οι γυ- ναίκες τής αγοράς με μεταχειριζότανε ως ίση πρὸς ίσους.

Με το άποφασιστικό και σταθερό μου ύφος έκαμα τή Μαρία να ξεσκεπά- ση τόν άχνόν ωκεανό των ματιών της, και θάλεγε κανείς πώς ανάμεσα στις δυό μας, μεσολαβῇ μιὰ απόστασι.

VII

Μας ξεχωρίζουν, μάς δείχνουν σχε- δόν με το δάχτυλο. Μιλούν με φθόνο για τή μεγάλη μας ευτυχία, σά για κάποιον περιπετειώδες ταξίδι, πού δέ γίνεται παρὰ μιὰ μόνο φορά στη ζωή.

—“Εσεῖς οἱ νιόπαντροι. “Εσεῖς ή ευ- τυχία. “Εσεῖς οἱ ευτυχισμένοι.

Τι τάχα να σημαίνει αυτό;

Φαντάζονται μήπως οἱ άνθρωποι πῶς

μπορεῖ κανείς να είναι ευτυχισμένος τό- σο γοργά, τόσο εύκολα, και πῶς φτάνει να είναι δυό! μαζί στην άνωφέρεια τής ζωῆς για να βροῦν την πλείριαν ευτυχία; Ευτυχισμένοι!

“Όταν όλα συντελοῦν, να σᾶς άπο- μακρύνουν: ή αντίθετη φύσι τοῦ άντρα και τής γυναίκας, τὰ αντίθετα συμφέ- ροντα τους άκόμη και αὐτή ή έλξι τοῦ κορμιού!

Ευτυχισμένοι! όταν ξαίρει κανείς πῶς δυό πλάσματα, όσο σι-α και αν είναι, είναι πάντα, και παντοῦ και για όλη τους τή ζωή χωρισμένα, όταν έξ αιτίας αὐτοῦ τούτου τοῦ γάμου πρέπει, όσο έ- λεύθερος κι' αν είναι κανείς να συμβα- λει, να τσακίση!.. όταν έξω άπό το ζευ- γάρισμα, ο καθείς έχει τή δική του μοῖρα και τήν ακολουθεῖ και όταν τέλος, όταν συντελεσθῇ ή μέρα, σαν για να ξηγίνη ότι έγινε, τὰ φιλιὰ τής νύχτας άναστα- τώνουν τή σάρκα—να το κορμί, να το αίμα, να τὰ χείλη τοῦ έρωτα—και άπό φίλοι πού ήσαν δυό άνθρωποι, βρίσκον- ται να είναι έρωμένοι!

Το δίχως άλλο, νοιώθουμε κάποτε πραγματικές στιγμές γοητείας και είναι γλυκό, να ξαποσταζῇ κανείς πάνω σε έναν ώμο, και νάχη ένα μάρτυρα και εί- ναι γλυκό επίσης να βλέπετε έναν άν- τρα να σᾶς χαμογελά και να σᾶς παίρ- νη στην άγκαλιά του.

Μα να είναι κανείς ευτυχισμένος!.. Μα να νοιώθει κανείς τόν άλλο, πλέ- ρια σύμφωνο με τόν άλλο...

“Ο άντρας και ή γυναίκα, είναι πριν άπ' όλα δυό έχθροί, και το νοιώθουν αυ- τό σε κάθε στιγμή.

Και λέτε πῶς υπάρχει ὡς τόσο στο βάθος ενός άπροσπέλαστου στερεώματος, μιὰ υπέροχη συνεννόησι, και ότι πρέπει να φθάση κανείς αὐτοῦ, κι' αν άκόμη ο δρόμος είναι υπεράνθρωπος, κι' αν ά- κόμη μάς λείπει ή δύναμι.

Και ή άναμονή αὐτή, και ο δρόμος αὐτός, αν ποτέ φθάση κανείς, να τόν ξαναρχινᾷ κάθε μέρα, γιατί το πλάσμα αλλάζει κάθε μέρα.

Εἶμαι κιόλας κάπως πιδ δυνατή, κά- πως πιδ άπλη, λίγο πιδ έρωτεμένη, ὡ- μως δέν είμαστε άκόμη «ευτυχισμένοι».

VIII

Στα χρόνια όπου ζοῦμε, καμμιὰ γυ- ναίκα δέν έχει το δικαίωμα να ζῇ εις βά- ρος τής εργασίας τοῦ άντρα.

“Εκείνη πού τολμά να το κάνει τέ- τοιο πράμα, ως πληρώση να λίτρα και ως παραιτηθῇ άπό κάθε αξιοπρέπεια, ως παραδεχθῇ τόν ξεπεσμό της και ως δεχ- θῇ τόν συγκαταβατικόν έρωτα πού δίνει κανείς ως βοσκή στους αδύνατους

“Ας μην παραπονιέται.

“Ο άντρας αρχίζει—το ξαίρουν καλά αὐτό οἱ γυναίκες—άπό τοῦ να λατρεύη αὐτή τήν αδυναμία :

—« Η γυναίκα μου».

Αὐτό το εύθραυστο και το μη μοῦ άπτου, εκείνες οἱ άργόσχολες μέρες, οἱ άνώφελες, τὰ χεράκια πού δέν νοιώθουν να κάνουν τίποτα, τὰ στολίδια πού φο- ροῦν χάρι στον άντρα, τὰ ματάκια τὰ γεμάτα έκπληξι, τὰ μικρά βηματάκια, όλα αὐτά πού διαψεύδουν τόν άγῶνα τής ζωῆς, ο άντρας στίς αρχές τὰ λα- τρεύει.

“Επειτα ο άντρας περηφανεύεται γι' αὐτά.

—“Εγώ τήν προστατεύω, τήν υποστη- ρίζω, τήν τρέφω! “Εγώ!

“Υπώνεται τότε για λίγες βιθμίδες —ή υπερηφάνεια κάνει τους ανθρώπους ν' άψηλώνουν—και τή βλέπει αὐτήν πιδ χαμηλά, άνίκανη, μωρό, ξένη στον άγῶνα τής ζωῆς, ξένη ως πρὸς τή δύναμι τής ζωῆς, και τίποτα πια δέν μπορεῖ να συντελέση στο να μη νοιώθουν το χω- ρισμό, όλο και πιδ πολύ κάθε μέρα. Και για να σιμώση τόν άντρα, είναι άναγκα- σμένη ή γυναίκα να κοιτάζῃ ψηλά, και για να τήν πλησιάση, ο άντρας κάνει τήν κίνησι τοῦ ανθρώπου πού κατε- βαίνει.

“Αν ο έρωτάς του εξακολουθήση, δίχως και να τῶχουν καταλάβῃ οὔτε ο ένας οὔτε ή άλλη, αὐτός άποχτᾷ σιγά σιγά κι' άσυναίσθητα ένα είδος περιφρό- νησι για τή γυναίκα.

Και είναι σωστό αὐτό. Και πολύ κα- λά πού γίνεται έτσι...

Δέν είναι άρκετό για τή γυναίκα το ότι κάνει παιδιά...

Διακοπές! Φεύγουμε για τήν έξοχή.

Στο τραῖνο μέσα, αἰσθάνομαι το δι- πλό σφιγμό τής άμαξοστοιχίας πιδ γλυ- στοῦσά να κατακυλᾷ, πιασμένη ανάμεσα στίς δυό σιδερένιες βέργες της, πού φτύ- νει το κομπολόι τόν άτμό, πού σά να τήν κυνηγᾷ λές, ή ίδια της ή γρηγοράδα πού τρέχει, τρέχει...

IX

“Ενηά μέρες ἤδη από τότες πού εί- μαστε έδῶ, στην έξοχή

Μα είναι μέρες περίεργες, δίχως ά- ξονα, δίχως στήριγμα, πού πέρασαν σαν έξω από κάποιον περιστατικό.

Λές μιὰ κραυγή από κάποιον κατω- φλι...

“Η φύσι, δέν επιτρέπει να τήν άγγί- ζης και να εισχωρῇ ὅπως ὅπως σ' αυ- τήν...

Λαχταρούσαμε να ζήσουμε σ' αὐτήν τήν έξοχή, άπό μακριά και βάλαμε με το νοῦ μας και τήν φανταζόμασταν σαν ὄασι γεμάτη δροσιές.

Τήν βλέπουμε τώρα κάτω από τα πό- δια μας, με το σώμα της εκείνο πού μο- σχοβολᾷ, ο άέρας της φτιασιδώνει τα μάγουλά μας, τὰ βλέμματά μας παίρνουν τή φλόγα τοῦ ἡλίου, τήν άναπνέουμε κάτω από τόν πανύψηλο θόλο τοῦ ου- ρανού της.

Παρά τήν φλογερή μας επιμέλεια να τήν χαροῦμε, αὐτή μάς κορύβει μυστικό το μυστήριο της

Εἶναι μιὰ μανία ευχάριστη και κου- φή για τα παιδιά της.

“Όταν τήν πλησιάζουμε, ο λόγος της ξεφεύγει, σκεπάζεται, σωπαίνει.

—Θά θέλατε να πιάσετε τίς κινήσεις μου, να μαζέψετε χορταράκι, χορταράκι τήν λεπτή μυρουδιά μου, να σκεφθῇτε σαν τα δέντρα, να ακολουθήσετε τα βή- ματα των χωρικών, πού είναι οἱ μόνοι συγγενείς μου να μην είστε παρὰ ένα κύμα ὅπως το διάστημα να ξεδιαλύνετε τίς σχέσεις των πραγμάτων, να περιβλη- θῇτε τή ζεστασιά μου.

Αὐτό λαχταροῦν ὅλοι οἱ άνθρωποι. Αὐτό βαραίνει και τίς δικές σας καρ- διές.

Μάταια ὅμως!

Μη δοκιμάζετε, μη σᾶς φουσκῶνο- τὰ μυαλά, ανταλλάσσετε άναμεταξύ σ' υ

τις ανατριχίλες των πυρετών σας.

Ἐγὼ ὅμως δὲν σᾶς γνωρίζω!

Ἐδῶ γιὰ νὰ νοιώσῃ κανεὶς τὴ φύσι, χρειάζεται τὸ δίχως ἄλλο, μιὰ καρδιά πὺξ ξεμοναχιασμένη, ἕνα κορμὶ πὺξ σκυφτὸ πρὸς τὴ γῆ, ἕνα μέτωπο πὺξ σιωπηλό.

Ἐμεῖς εἴμαστε παρείσακτοι.

Τὸ βράδυ μόνον συνουσιάζεται κανεὶς μετὰ τὰ πράγματα καὶ γίνεται τὸ ἕνα μαζὺ τους.

Ἡ νύχτα περιμένει — βλέπεις! — πίσω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα καὶ πᾶμε κι' ἔμεῖς νὰ τὴ συναντήσουμε.

Πιάνουμε χέρι χέρι, νοιώθω τὴ χαρὰ μου σὲ καλὴ διάθεσι. Ἐκεῖνος χαμογελά, ἐνῶ ἐγὼ ἐπαγρυπνῶ γιὰ νὰ μὴν κρυώσῃ. Καὶ νὰ μας τώρα, μετὰ ἐνωμένους ἄγκωνες, περπατώντας γερά καὶ χτυποῦμε ρυθμικὰ τὴν περπατησιὰ μας, σὰ δύο φίλοι πὺξ ἦσαν κάποτε συμμάχητες στὰ ἴδια θρανία.

Εἶναι μακρὰ, πίσω μας, τὸ μικρὸ συμμαζεμένο χωριουδάκι. Ἡ στροφή τοῦ δρόμου κατάπιε θαρρεῖς μετὰ τὰ βράχια τῆς πλαγιάς καὶ τελευταία καλύβη καὶ σκόρπισε τὸ μελίσσι τὰ σπιτάκια.

Μπρὸς στὰ μάτια μας εἶναι ἀκόμη ἀνοιχτὰ χωράφια καὶ βουνά, καὶ ἀπλώνονται ὑποτακτικὰ στὰ μάτια μας, σὰν ἕνα πρόσωπο δίχως γέλιο.

Σιωπή!

Τὸ λιόγεμα, κατεβαίνει ἐπίσης πρὸς τὸ μέρος μας, καὶ γιὰ νὰ τὸ ὑποδεχτοῦμε φαρδαίνουμε τὰ στήθη, κι' ἀνοίγουμε τὰ ρουθούνια μας.

Στὴν ἀπέναντι πλαγιά, μιὰ κίτρινη αἰχμὴ ἔχει ἀνάψει — ἔπειτα ἄλλη, ἔπειτα ἄλλη, — ἐκτελῶντας ἕνα ἄγνωστο καθήκον.

Ἡ νύχτα περίμενε γιὰ νὰ ξεσπάσῃ. Μὰ νὰ τὴν τώρα πὺξ ἔρχεται μαζὺ μας. Ἐκεῖ στὰ χωράφια μέτα, ἔχει πνίξει τις ἐλιές πὺξ ἦσαν δίχως ἄμυνα. Γιὰ νὰ ἀντισταθοῦν δὲν εἶχαν ἄλλο παρὰ μόνον τοὺς αἰωνόβιους κορμούς τους, ζοῦσαν μόνον στὸν φωτερό ἀέρα, καὶ μουρμούριζαν ἀναμεταξύ τους σὰν φυσοῦσε τὸ ἀεράκι.

Τώρα ὅλα εἶναι μαῦρα. Δὲν ξεχωρίζει κανεὶς τὴ σιωπὴ ἀπὸ τὴν ἀπόστασι, τὸν φόβο ἀπὸ τὸν ψῆθυρο. Ὅλα τὰ πράγματα ἔχουν κολλήσει κι' ἔχουν γί-

νει ὅλα μαζὺ σὰν ξόβεργα, δέντρο με δέντρο, πλαγιά μετὰ πλαγιά, δίχως σιλουέττα πιά, δίχως φυσιογνωμία.

Ὅλα ἔχουν ἐκμηδενιστῇ κι' ἀκόμη καὶ τὰ κυπαρίσια, πὺξ παντοῦ εἶναι σὰν ἐξόριστα, αὐτὰ πὺξ τὴν ἡμέρα ὑψώνουν περήφανα τις κορφές τους πρὸς τὸν οὐρανό, ἔχουν τώρα κι' αὐτὰ μετὰ τὴ σειρά τους, προστεθῇ μέσα στὴ νύχτα.

Μπρὸς στὰ μάτιατὰ κουρασμένα πιά, γιὰ δὲν βλέπουν τίποτα. Ἡ νύχτα ἀπλώνει μετὰ καλωσύνη τὸ ἀχνό της σκοτάδι. Ἐξ ἀπ' αὐτὴν καμμιὰ γραμμὴ γιὰ νὰ συγκεντρώσῃ τὸν ἐσωτερικὸ παλμό, καμμιὰ προοπτικὴ, τίποτα τὸ ξεκάθαρο πιά, παρὰ μόνον τὸ ἴδιο μας τὸ κορμὶ. Δὲν εἶχαμε ποτέ μας οἱ δύο μας μαζὺ εἰσχωρήσει σὲ μιὰ τέτοια μοναξιά, καὶ ποτὲ πρὶν δὲν βρεθήκαμε τόσο γυμνοὶ ὡς ἕνας ἀπέναντι τοῦ ἄλλου. Αὐτὸ μᾶς κάνει νὰ προχωροῦμε μετὰ βῆμα βαρὺ κι' ἐπίσημο, σὰ νὰ περνούσαμε μπρὸς ἀπὸ τὰ βλέμματα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἰδέα πὺξ εἴμαστε ζευγάρι.

Ἐμεῖς. Ἐμεῖς οἱ δύο.

Εἶναι τάχα τόσο ἀνάγκη νὰ ριζώνεται μιὰ ἰδέα στὴν καρδιά τῶν πλασμάτων, γιὰ νὰ τὰ κἀνῃ νὰ στέκονται ὀρθία; Ἄν δὲν ἐννοιωθῇ τὸν παλμό τοῦ ἔρωτά μου, πὺξ μετὰ ἐξαναγκάζει νὰ ζῶ, ἡ νύχτα, χάνοντας κάθε λόγο σεβασμοῦ τῆς σκιᾶς μου, θὰ μετὰ ξάπλωνε, φαντάζομαι, ἀνάμεσα στὰ χαμόκλαδα, μέσα στὴν ἡρεμία τοῦ χάους.

Ὅμως, νοιώθω ὑπερασπισμένο τὸν ἑαυτό μου.

Ἡ κάθε γουλιὰ τοῦ δροσεροῦ ἀέρα, δίνει στὴν ἰδέα τοῦ στήθους μου μιὰ καινούργια ἀνατριχίλα, μιὰ καινούργια δύναμι καὶ τὴ νοιώθω ν' ἀνεβαίνει μέσα τόσο γρήγορα. ὥστε νὰ πρέπει νὰ τρέξω γιὰ νὰ τὴν προφτάσω.

Γιὰ νὰ τὴν φυλάξω καὶ γιὰ νὰ με προστατεύσῃ, μαζεύω καὶ ξαναλέω μπρὸς σ' αὐτὴν ὅλες τις ὥραιες ἀναμνήσεις μου.

Εἶναι οἱ νύχτες, τ' ἀγκαλιάσματά μας, τὰ φιλιὰ μας, ἡ μπόρα πὺξ ἔδερνε τὰ κορμιά μας;

Ὁχι! Δὲν εἶναι αὐτὲς οἱ πὺξ ὥραιες μας ἀναμνήσεις.

Βρίσκω κι' ἐγὼ τώρα, ὑψώνοντας τὰ

λαχταρῶ ν' ἀγαπήσω ἀκόμη πὺξ πολὺ.

Πρέπει λοιπὸν νὰ σταματήσουμε μιὰν στιγμὴ, ἐκεῖ ὅπου ἡ δημοσία, μᾶς φαίνεται σὰν δρόμος ὑπερφυσικός, γιὰ νὰ κρεμεται τώρα πάνω ἀπὸ τὸ χάος...

Λαχταρῶ νὰ περπατήσω κι' ἄλλο.

Δὲν προχωρεῖ κανεὶς ποτὲ ἀρκετὰ μακρὰ.

Πρέπει λοιπὸν τώρα νὰ γυρίσουμε, στὸ σπίτι, στὴν ἀκίνητη τὴ λάμπα, στὰ βουβὰ φιλιὰ;

Ὁχι ἀμέσως!

Ἄς συγκρατήσουμε ὅσο μπορούμε τὴ μεγάλη αὐτὴν σκοτεινὴ στιγμὴ.

Ἄς μείνουμε λίγο σ' αὐτὴ τὴ θέσι, ὅπου κι' αὐτὸς ἀκόμη ὁ χρόνος θὰ μπορούσε νὰ σταματήσῃ.

Τὰ δέντρα γέρουν πὺξ χαμηλὰ ἀπὸ ὅτι γίνεται συνηθέστερα,

Καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἥρεμο λιβάδι ἡ σκιὰ μπορεῖ νὰ παίξῃ στίς τέσσερις γωνιές.

Κατὰ βαθὺς, ἐκεῖνο πὺξ σᾶς κάνει νὰ σταματᾷτε εἶναι ἡ ἀθλιότητα.

Γυρνῶ ἀπὸ τὴ νύχτα, καὶ δὲν φέρνω πιά ἀπὸ ἐκεῖ, παρὰ μόνον αὐτὸν τὸ λαιμὸ πὺξ μετὰ πνίγει παρὰ τὸ κορμὶ πὺξ σφίγγει σὰν ὄστρακο τὴν βουβὴ τὴν καρδιά μου,

Καὶ ἡ ματιὰ μου εἶναι τυφλή.

Ἄν ἔβγω ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου, παντοῦ πὺξ ἐκεῖ ἀπλώνεται ἡ ἐρημὸς πάνω στὸν κόσμον, ἡ κοιμισμένη ἐρημιά.

Ὁλόσιμά μου, εἶναι αὐτός, μὰ ἀφοῦ ζῇ, δὲν μπορεῖ νὰ κἀνῃ τίποτα γιὰ μένα τὴν ἴδια.

Οὔτε κι' ἐγὼ μπορῶ νὰ κάνω τίποτα γι' αὐτόν.

Νόμιζα πὺξ ἀγαπώντας τον, τὸν γέμιζα μ' ὅλα τὰγαθὰ τοῦ κόσμου.

Ὁ ἔρως δὲν ἀρκεῖ.

Εἶδα ἀπόψε τὴ ζωὴ, πὺξ ἀνάβλυζε ἀπὸ τὴ γῆ, ἐξέχωρα ἀπὸ τὸν ἔρωτα ἐξέχωρα ἀπὸ τὴν δική μου,

Εἶδα τὴ ζωὴ του, ἀνοιχτὴ σ' ὅλους τοὺς ἀνέμους, καὶ ξεχωρισμένη ἀπὸ τὸ κάθε τί, νὰ ἀνυψώνεται καὶ νὰ ἱκανοποιεῖται.

Καὶ βλέπω πὺξ συμβαίνει ἀκριβῶς αὐτό.

μάτια, τὴ θέσι ὅπου θὰ ἦσαν τὸ στερεώμα ἂν ὑπῆρχε ἀκόμη, τὴν εὐλογημένη γλῦκα πὺξ μετὰ περιβάλλει, γιὰ τὸν νοιώθω αὐτὸν δίπλα μου, τὸ μεγάλο αἶσθημα πὺξ μοῦ σφίγγει τὴν καρδιά γιὰ τὴ ζωὴ του. Τὸν συνταυτίζω μετὰ τὸ δέος, μετὰ τὸ σέβας, μετὰ τὴν πίστι, μετὰ τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ ἔλεος.

Καλὰ καλὰ, δὲν ξαίρω οὔτε ἡ ἴδια πὺξ τὸν νοιώθω μέσα μου.

Αὐτὸς μετὰ σπρώχνει στὴ δρόσι, ἀκόμη καὶ στὴν τόλμη, στὴν ἀφοβία καὶ χτίζει γύρω μου ἕνα εἶδος τριπλὸ φρούριο, κι' ἔτσι νοιώθω τὸν ἑαυτό μου σὲ ἀσφάλεια.

...Αὐτὸ δὲν εἶναι μιὰ ἀνάμνησι.

Ριζωμένα τώρα αὐτὰ τὰ συναισθήματα σὲ τούτῃ ἐδῶ τὴ γῆ, φεύγουν ἀπὸ τὸ παρελθόν, καὶ γίνονται μέλλον; μέλλον.. τὸ μόνον πὺξ βρίσκει κανεὶς προχωρόντας στὸ ἄπειρο.

Ἀνεβαίνει κανεὶς, μ' ἕνα σάλτο, στίς κορφές τοῦ ἔρωτα.

Ὁ ἔρως εἶναι τὸ μέλλον πὺξ τὸ τραβᾷ σὰ μαγνήτης ἡ καρδιά.

Αὐτὸς εἶναι δίπλα μου,

Ἡ σιλουέττα του εἶναι τραχειά, σὰ γραμμὴ μετὰλλινη, ἐνῶ τὰ βήματα του πατοῦν τὸ χῶμα καὶ περπατοῦν γερά πάνω σ' αὐτό.

Περπατῶ δίπλα του, κι' εἶναι τὸ μόνον πὺξ ζητῶ, δίχως τίποτε ἄλλο.

Ἴσως, λίγο πὺξ πέρα, τὰ βήματά μου νὰ κάνουν λιγότερο θόρυβο, ἴσως οἱ ὦμοί μου, νὰ πιάνουν λιγότερο τόπο.

Μὰ τί ἄλλο, μπορῶ νὰ λαχταρῶ;

...Ναί!

Ξαίρω μιὰν ἄλλη λαχτάρα.

Ἀγαπώντας τον μ' ὅλη μου τὴν καρδιά, μ' ὅλη μου τὴν πνοή, μ' ὅλο μου τὴ εἶναι, θάθελα νὰ τὸν ἀγαπῶ παραπάνω.

Δὲν φθάνει κανεὶς μιὰ γιὰ πάντα στὸν ἔρωτα.

Ἡ καρδιά μου μπορεῖ νὰ γεμίξῃ αἰώνια, δίχως ποτὲ νὰ χορτάσῃ.

Πόσον καιρὸ μπορῶ νὰ περπατῶ;

Μπορῶ νὰ πηγαίνω, νὰ πηγαίνω δίχως νὰ σταματῶ, καὶ νὰ ξεπεράσω τις πηγές τῆς νύχτας.

Ἡ νειότη μου εἶναι ἀστέρευτη, τὰ πόδια μου δὲν θὰ κουραστοῦν.

Είναι μια δρόκκληρη ζωή, ή δική του, μοναδική και σημαντική.

Δέν είναι μόνο ή εικόνα, πού με άναζωογονεί, ή φωνή πού με κάνει νά ζώ ή όψι πού λατρεύω.

Είναι μια άπροσπέλαστη δύναμι ζωντανή, άποκλειστική κ' ελεύθερη, πού ή καρδιά μου την παραγνωρίζει γιατί τόν αγαπώ.

Είχα δίκιο πού ήθελα νά εξαφανισθώ πριν άπό λίγο γιατί σίγουρα δέ θά με λογαριάζει αυτός.

Πέρα άπό τη συμμαζεμένη και περιωρισμένη ύπαρξί μου, αυτός, είχε για ν'άναπνή δρόκκληρο τό άπειρο.

Πού είναι τό λοιπόν, οί βραδιές πού περιμένα για νά μάθω ;

Δέν ξαίρω άπό αυτόν, παρ'ό μόνο τόν έρωτά μου γι' αυτόν. Μά και μόνη ή δική του ύπαρξις, διαψευδει π'άν ότι ξαίρω γι' αυτόν.

Πούδ θά μου πη, ώς πού πρέπει νά προχωρήσω, και πού πρέπει νά φθάσω;

Κοιμήθηκα δρόγυμνη στην άγκαλιά του, έζησα δίπλα του μ' όλες του τις φροντίδες, άνακάτεψα τό σώμα του στο σώμα μου, και τοῦ δόθηκε σε μια χαρά μέσα, πού τίποτα δέν μπορεί νά την φθάση.

Δέν έδωσα παρ'ό μόνο τόν έαυτό μου! Ένώ ό Έρως άπαιτεί, περισσότερο..

Και μια μεγάλη βεβαιότητα με φέρνει στόν έαυτό μου, και στραφτοκοπ'ά μέσα μου, ως αν τό φώς αυτό, ν'άχει άναβλύσει άπό τη μέση του λειβαδιού.

Δέν είμαι παρ'ό μόνο μια γυναίκα, δέν ξαίρω νά σκέπτομαι παρ'ό μόνο με άλματα, ξαίρω ν' αγαπώ όπως κλαίνε.

Όμως έρχεται μια μέρα πού είναι τό βράδυ τοῦ έρωτά μου και πού σκύβω και κάνω μετάνοια, άγκίζοντας με τό μέτωπό μου τη βαθειά αλήθεια. Άκούω, την καλή μου θέλσι μέσα στην καρδιά μου, και καταλαβαίνω περίεργα πώς ή τελεία ένωσι τοῦ άντρα με την γυναίκα δέν άποτέλεσε ποτέ μέρος τών φυσικών πραγμάτων, και δέν άρκει άκόμη ν' αγαπιόνται, δύο πλάσματα για νά είναι εύτυχισμένα, μαζί μαζί.

Έλα!

Μπορούμε νά γυρίσουμε.

Σφίξε με άπάνω σου αν θέλεις. Πιό δυνατά! Άκόμη πιο δυνατά.

Κι' ως μη βγάλουμε τσιμουδιά.

Ξαίρω γιατί είμαι εύχαριστημένη:

Τό μπράτσο σου είναι ή παντοδύναμη ζωή μου, είναι τό βήμα μας τό τόσο γερό.

Δέν ξαίρω γιατί, τ' άνάλαφρο σκοτάδι, φαίνεται σά νά ξεδιαλύνη. Νά ζούμε, νά προχωρούμε, νά σχίζουμε τό στενό δρομί με μάτια στραφτερά σάν αστρα, νά περπατάμε δυό, σάν ένα μονάχο πλάσμα πάνω στη γη, ν' ακολουθούμε τη νύχτα πού δέν την βλέπουμε..

..Κ' έπειτα, Θεέ μου! άντικρύζοντας τόν ούρανό, νά καταλαβαίνουμε μ' έρωτα, εκείνο πού πάει, άκόμη πιο ψηλά και άπό τόν έρωτα..

V

Άν δειλιάζω νά βγώ στο δρόμο, αυτό συμβαίνει γιατί νοιώθω βαρύν τόν έαυτό μου.

Έχω την έντύπωσι πώς όλα τά βλέμματα στρέφονται στην κοιλιά μου.

Δέν ύπάρχει άμφιβολία : τά κοριτσάκια πού περνούν, με δείχνουν τό ένα στο άλλο τους, με τη ματιά τους, τη λοξή, τη φευγαλέα και την ξενισμένη γιατί αυτά είναι άκόμη πιο πονηρά ύποκριτικά άπό τις πραγματικές γυναίκες και ή ματιά τους αυτή με στενοχωρεί.

Δυό άτέλειωτους μήνες άκόμη, πρέπει νά περιμένω πριν άπό την πρώτη κραυγή τοῦ παιδιού μου!

Άν τοῦλάχιστον, δέ σήκωνα παρ'ό μόνο αυτό.

Μά όχι!

Νοιώθω επίσης νά ώριμάζη, μια φυλακισμένη άγάπη πού χτυπ'ά τά κάγκελα τοῦ κλωβού της και άνυπομονεί σε βαθμό, πού δέν ξαίρω πιά, δέν μπορώ τί νά κάνω για νά τόν διασκεδάσω αυτόν.

Τά μικρά προικιά τοῦ μωρού, είναι όλως διόλου έτοιμα.

Φασκές άπαλές στην αφή, κουκλίστικα ζιπουνάκια, σκουφίτσες πού δέν χρησιμοποιούνται ποτέ, μου έχουν πη, μπιχλιμπίδια καραγκιοζίστικα, πανικά γλυ-

κά σάν τό μετάξι, σαλιαρίστρες πιο στρογγυλές και πιο φουσκωτές κι' άπό κονκάρες.

Τ'άχω άπλώσει όλα αυτά μπροστά μου και τό καθένα τους πού περν'ά από τό χέρι μου, μου φαίνεται σά νά ζωντανεύη.

—Δυό μήνες, πριν ξαίρω καλά αν θά είμαι όμοια με τις άλλες γυναίκες, σάν κλώσσα με κλειστά φτερά και μέσα ή καρδιά, φλογερή για τόν έαυτό μου, γκρινιέρα και με φαρμακερό μάτι για τ' άλλα τά μικρά.

Δυό μήνες, πριν ξαίρω τό φίνο λόγο τοῦ άγριου αυτού έρωτα πού άκουσα νά λένε ξεπροβάλλει μονομι'ας.

Ός τόσο μου κάνουν τη μύση Οί άλλες οί γυναίκες με χαίρονται. Όλες έχουν ύφος σά νά κουμουλιάζονται ή μια πάνω στην άλλη τους, για νά άνοίξουν τόπο, ν' άπλωχωρέσω.

Πραγματική τάχα άδελφосύνη ; Άνεπαίσθητη χαρά νά βλέπη μια γυναίκα την αντίπαλό της για μια στιγμή μειωμένη, άπογυμνωμένη άπό τ' αγαθά της.

Είσχωρ'ω σιγά σιγά στα μυστικά τους:

—Έσε'ς τί αισθάνεοθε;

—Εγώ ..

Είμαι ό στόχος τών άναμνήσεών μου..

Με την άδιαντροπία πού έχουν όλες τους, ή κάθε μια τους ύπερθεματίζει και οί λεπτομέρειες είναι τόσο επακριβείς, τόσο άφθονες, ώστε εκείνο πού προπαντός ξαίρω, είναι πώς ή κάθε μια άπό τις άφηγήσεις αυτές, είχε γίνει χιλιάδες φορές πριν την άκούσω εγώ.

Οί λιγώτερο φλύαρες γυναίκες, είναι οί μητέρες, πού «τράβηξαν πολλά».

Δέν τους μένει πιά παρ'ό μια μόνη άνάμνησι τεράστια και επαναλαμβανόμενη, όπου ή ζωή τους συγχίζεται με τη ζωή πού έφεραν τόσες φορές μέσα στα σπλάχνα τους

Ποιάν νά πιστέψη κανείς;

Πολλές με έπλησίασαν, και πολλές μου έχουν μιλήσει.

Καμιά δέ μου είπε τό μυστικό της μητέρας, τη λέξι πού θά χρησίμευε ως όμολογία, τη χειρονομία πού θά μούδινε άπό μνικρά τό θησαυρό πού με περιμένει, πού θά με έκανε επιτέλους νά κα-ταλάβω.

Άκουσα άπό τό στόμα τους, την κλάψα για την άθλιότητα της παιδοποιίας, για τόν πόνο τοῦ τοκετού.

Τις είδα νά κανχώνται με άλαζωνία, και με σεβασμό, πού έχει κανείς προς τά είδωλά του, τις περιποιήσεις πού έκαμαν στα μικρά τους.

Όμως ή μητρότητά τοῦ, σ'αματά αυτό.

Δέν έμαθα.

Δέν ξαίρω άκόμη.

Πρέπει λοιπόν νά περιμένω μήνες.

Βυθίζω τά δάχτυλα μου μέσα στα κοινόλευκα πανικά, τά μωρουδιακά.

—Φαντάζεσαι άνάμεσα σε αυτές τις δαντέλες, τό κεφαλάκι τοῦ παιδιού σου; Έλα! Προσπάθησε νά φαντασθής..

Αυτόδς μου χαμογελ'ά δίχως νά μου άπαντ'ά, συγκλονίζεται δρόκκληρος μέσα στη σάρκα του τη τόσο διαυγή, τόσο προετοιμασμένη για την πατρότητα την επικείμενη, πού εγώ, βρίσκομαι έκατό λευγες πίσω του.

Αυτόξ ξαίρει τοῦλάχιστον γιατί θά τ' αγαπήση, ξαίρει γιατί ήδη τ' αγαπ'ά.

Εγώ είμαι κατσουφιασμένη κιόλας άπό την άποκαρδιωτική προοπτική, πού δείχνουν οί άλλες γυναίκες. Ίσως κι' άπό προγονική κληρονομικότητα, πού μου έχουν μεταβιβάσει οί προγιαγιάδες μου

Γιατί τάχα νά είμαι διαφορετική άπό τις άλλες γυναίκες ;

Πιο θαύμα θ'άπρεπε νά με κάνη καλύτερη ;

Ήδη, ή ζωική βαρύτητα ξαναπαίρνει μέσα μου τά δικαιώματά της.

Τό κορμί μου δέν είναι παρ'ό μια βαρειά θήκη και τ'όχει κατακυριεύσει ό ύπνος τ'όχει βουκολακιάσει τό αίμα τό πυχτό, πού τά κύτταρά του έγκαταλείπονται στόν άπόγονό μου τόν εύτυχισμένο και τό ναρκωμένο,

Ή ίδια ή καρδιά μου είναι μουνδιασμένη

..Νά ξαπλώσω στο κρεβάτι μου, τσακισμένη πάνω στα τσακισμένα στήθη μου, νά μη κουνιόμαι πιά, νά συλλογιέμαι.

Νά σκέφτομαι μόνο, σε στιγμές διακοπής, ένα άνάλαφρο άνάδεμα πού άνοίγει τό χ'άδι του. στριφογυρν'ά γλυκά π'ά-

νω του και ξανακλείνω τὰ φτερά του.

XI

Μόλις τολμῶ τώρα νὰ σηκωθῶ.

Μὲ γνώρισε στὴν καλοκαιρινή μου σβελτάδα, ὅταν οἱ φλογισμένοι δρόμοι γινότανε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου ἐπικίνδυνα μονοπάτια γιὰ σκαρφάλωμα κατσικιῶν καὶ τὸ λυγερό μου κορμί, ποὺ τὸ εἶχε προσέξει, ὅπως μ' ἐβεβίωσε αὐτὴ, μ' ἐξασφάλισε τὴν ἀγάπη της.

Ζούσαμε στὸ ἴδιο πανδοχεῖο.

Μοῦ εἶχε ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα κάνει ἐντύπωση, ἡ ἀνθηρὴ νεότης τῆς γυναίκας αὐτῆς, ποὺ ἀπόφευγε μὲ τόση δεξιότητα τὸ βάρος τῶν σαράντα χρόνων καὶ ποὺ ἕνας ἐραστής μὲ ἐκδικητικὸ βλέμμα, μὲ μέτωπο ταύρου, κοντόλαιμος, τὴν συνώδευε παντοῦ. Ἴσως, κοιτάζοντάς τὴν ἀπὸ πολὺ κοντά, νὰ μπορούσε κανεὶς νὰ μαντεύσει πάνω στὸ δέγμα της, τὸ διάφανο, τὸ λεπτέπλεπτο δίχτυ, τὶς ρυτίδες.

Τὶ σημαίνει!

Αὐτὴ λαμποκοποῖσε, ὅπως ποτὲ ἐμεῖς οἱ νέες δὲν θὰ τὸ πετύχουμε.

...Μαῦρο σ' ἄσπρο. Ἐνα κεφάλι παραφορτωμένο μὲ μυστήρια καὶ σκοτάδι νύχτας, δυὸ τζοβαρικά—μὰ ὄχι δυὸ ρεματιὲς πράσινα νερά, στὴ θέσι τῶν ματιῶν, ἕνα στόμα ποὺ ξετσαχέλωνε πολὺ καλύτερα ἀπὸ ὅλα τ' ἄλλα στόματα, τὸ ἀποτύπωμα τοῦ φιλοῦ, ἕνα κορμὶ ποὺ θὰ ἦταν πολὺ ψηλὸ, μὰ ποὺ ἦταν καθαρόαιμο καὶ ζυμωμένο καὶ λυγερό, περιέβαλλε τὸ πλάσμα αὐτὸ μὲ μεγαλεῖο.

Φουστάνια, ποὺ ἀποτελοῦσαν ἐφευρέσεις γιὰ νὰ ἀποκαλύπτουν τοὺς παχουλοὺς γοφούς, τὶς παιχνιδιάρες γάμπες, τὰ χυτὰ στήθια.

Ἀκισμοὶ ποὺ ἀναβαν, οὔτε κι' ἐγὼ ξαίρω, ποιὲς ἀστραπές.

Ἡ γυναῖκα, τέλος πάντων σ' ὅτι ἔχει τὸ φαρμακερὸ καὶ τὸ παιδιάστικο.

Ἡ σύμπτωσι τὴν ἔφερε ἀκριβῶς ἀπέναντί μου καὶ ἀνάβλυζε ἀπὸ πάνω της τόση γοητεία καὶ τόσο κῦρος, μὲ τὸ δξύ της χαμόγελο, μὲ τὴ φλογισμένη της ὄψι, μὲ τὴν ἀκίνησί της, ἔτσι ποὺ τὸ λιτὸ ἐκεῖνο γεῦμα μοῦ φάνηκε λουκούλειο.

Ἐπειτα, ἦταν ἕνα πρωῒνό.

Εἶχα ξεκινήσει ἀσκοπα καὶ μόνον ὅταν αὐτὴ μ' ἐπλησίασε, αὐθόρμητα, σὰ

νὰ ὑπῆρχαν ἤδη ἀδελφικοὶ δεσμοί, ἀνάμεσα στίς γυναῖκες.

Ἡ ὁμορφιά της εἶχε μιὰ βαθειὰ φωνὴ μητρικὴ καὶ μὲ λέξεις ποὺ ἠχοῦσαν σὰν κρύσταλλα, μοῦ ἔκαμε ἀμέσως ἕνα καταπληκτικὸ ἐγκώμιο γιὰ τὸ τι χαριτωμένο ἀντρώγυνο ποὺ εἶμασταν.

Μὰς εἶχε προσέξει.

Ἄ! Πόσο μονιασμένοι θὰ εἶμασταν...

Παντρεμένοι μήπως;

Μπά!...

Καὶ τὸ μυτερό της στόμα σχημάτιζε ἕνα μορφασμό.

Μὰ εἶχαμε ὥς τόσο τέτοιους τρόπους νὰ πιανόμαστε μπράτσο. νὰ κοιταζόμαστε, νὰ φυλάγουμε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, πού...

Αὐτὴ μιλοῦσε, μιλοῦσε...γιὰ νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, τὰ εἶχα χαμένα.

Τάχα, ἐμᾶς νὰ παραστήνε, ἔτσι, ἐμᾶς ποὺ μᾶς συνεπαίρνει τὸ πάθος καὶ ποὺ ἀναζητήσαμε ἀχόρταγα τὶς μπόρες;

Τάχα, δὲν ἦταν μᾶλλον ὁ ἐρωτὰς τῆς αὐτοῦ ποὺ μοῦλεγε;

Δὲν ἤξαιρα τί νὰ τῆς ἀποκριθῶ. Κι' ὥς τόσο δὲν μπορούσα ν' ἀναγνωρίσω τοὺς ἑαυτοὺς μας

Ἐκείνη τότε σταματοῦσε, κι' ἀγκαλιάζοντάς με, δήλωσε πὼς ἤμουν ἕνα ἀγριοκόριτσο, καὶ πὼς αὐτὸ τῆς ἄρσεε.

Φθάνουμε στὸν κατήφορο, στὴ γωνία ὅπου ἡ ἐξοχὴ γίνεται ἀπότομη.

Ἐμεῖς βαδίζαμε μ' ὁριή.

Σούφωνα τὰ φρύδια μου.

Τὰ ὅσα μοῦλεγε, μοῦ φαινότανε, σὰν ἀπὸ ἄλλην ἐποχὴν, σὰν ἀπὸ ἄλλον κόσμο.

Ὅλα της, μοῦ λέγανε γιὰ ἔρωτα, ὅλα ἦσαν ἀφιερωμένα γι' αὐτόν, καὶ ἄρχιζε ἴσως νὰ δημιουργεῖται ἀνάμεσά μας μιὰ ἀπόστασι.

Ἡ ἴδια της ἡ ζωτικότητα, μ' ἔκαμε νὰ τὴν βλέπω περιορισμένη.

Τὸ ἐνστικτὸ τὸ ἐρωτικὸ τὸ περιορισμένο στὴν ἀνάγκη τοῦ ἀντρα.

Ὡς τόσο μὲ τραβοῦσε.

Γνωριστήκαμε ἀκόμη περισσότερο. Μὲ ξάφνιζε ὅλο καὶ πὺ πολὺ. Εἶτε γιὰ τὴν εἶδα πὲρ τὸν ἐραστή της πάνω στὸ καναπέ τῆς σάλλας, νᾶχη μιὰ συνομιλία ποὺ τὴν διακόπτανε ἄγρια ἀνεμοδαρόματα, ὅπου τὰ λόγια ἀνταλλάσσόντανε στόμα μὲ στόμα, εἶτε γιὰ τὴν εἶδα νὰ

τροιγυρνᾷ σ' ἕνα εἶδος ἄγρια ἐγκατάλειψι ἀνάμεσα στὰ χαμόκλαδα, εἶτε γιὰ τὴν ἦρθε πρὸς ἐμένα μὲ λαμποκοπὲς χειρονομίες γιὰ νὰ ρίξη στὰ πόδια μου τὸ ἀκάνθινο στεφάνι της... Ἦταν τέλος πάντων ἡ γυναῖκα, ὅπως τὴν φαντάζονται οἱ ἄντρες, ὅπως τὴν θέλουν.

Ἦταν ἡ μοιραία ἐκείνη γυναῖκα, ποὺ καταβάλλει τὸν ἀντίπαλο ἢ καταβάλλεται ἀπὸ αὐτόν καὶ δὲν ξαίρει τίποτα παραπάνω ἀπὸ αὐτό.

Ἦταν τὸ δυστυχημένο πλάσμα τὸ φτιασμένο μὲ δάκρυα καὶ γοητεία.

Δὲν μιλοῦσε ποτὲ γιὰ τὴν ζωὴ της οὔτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ της.

Εἶμασταν δυὸ γυναῖκες, ἡ μοῖρα μας ἦταν ἡ ἴδια, ἀγαποῦσε κι' ἀγαποῦσα. Τί χρειαζότανε περισσότερο;

Ὁρεβουάρ!.. Σὲ λίγο.

Εἶχε φωνάξει. τὴ στιγμὴ τοῦ φαγητοῦ μας, ὅταν τὸ ἀμάξι μας ἔβαζε πρὸς τριζόντας τὶς ρόδες του.

Ἐμεῖς ὄρθια, μὲ τὸ κεφάλι τρυφερὰ γεμμένο, καὶ τὸ βέλο της ποὺ τὸ παίρνε ὁ ἀέρας, λὲς καὶ ἔκαμε ἀκόμη πὺ μακρόσυρτο τὸν ἀποχαιρετισμό.

...Ὁ δρόμος ἔστριψε. Μοῦ φάνηκε πὼς δὲν θὰ τὴν ξανάβλεπα ποτὲ.

Καὶ πρὶν ἀπὸ λίγο, καθὼς πήγαινα νὰ ξαπλώσω, ἕνα ἐπιταχτικὸ κουδούνισμα, τρύπησε τὴ σιωπὴ.

Ἦταν αὐτὴ ἡ ἴδια, τὸ χαμόγελό της, τὸ φουστάνι της, τὸ βέλο της.

—Τί ὁμορφὴ γωνίτσα.

Πόσο θὰ εἴστε καλὰ ἐδῶ μέσα.

Τὸ λοιπόν; Τὸ λοιπόν; Εὐτυχισμένη πάντα;

Ἐπειτα, νὰ ποὺ μὲ τὸ γέλιο της κάπως βάρβαρο, ἀντιλαμβάνεται πὼς περμένω παιδί.

—Μὰ ἡ ἰδέα!

Πετᾶ τὰ γάντια της στὸν ἀέρα, καθεται κι' ἔπειτα ἀνασηκώνεται καὶ νοιώθω καλὰ ἀπὸ τὸν πυρετό της, πὼς τὸ χουζούρικο σπιτάκι μου, καὶ τὸ ἥρεμο ὄφος μου τὴν ἀπογοητεύουν.

Βέβαια, δὲ θὰ εὐχότανε νὰ βρῇ τὴν δυστυχία, οὔτε καμμιὰ συγκεκριμένη καταστροφὴ. Ὡς τόσο ὅμως τῆς φαινόμουν σὰ νὰ εἶχα περάσει σ' ἐχθρικὸ στρατόπεδο.

Ἦρθε μοῦ λέει, γιὰ τὴν εἶχε καὶ μούς. Προσπαθῶ νὰ τὴν καθησυχάσω.

Νὰ κρατήσω τὰ χέρια της ποὺ τᾶχει μέσα στίς χοῦφτες μου, νὰ ἀνακαλύψω πάνω στὴν ἀγριεμένη ὄψι της τὶς καταστροφὲς τοῦ πόνου, γιὰ τὸ μού λέει;

—Ὁ πόνος μου!

Θὰ πῇ πὼς ὑποφέρει. Μὰ δὲν μπορῶ νὰ συγκινηθῶ.

Νά: Ὁ ἐραστής της τὴν ἀπατᾷ. Εἶναι σίγουρη γι' αὐτό.

Σκάλιζε τὰ συρτάκια του. Βοῆκε γράμματα γυναικεῖα, ὅπου γινότανε λόγος γιὰ ἕνα ραντεβού τώρα τελευταῖα.

Καὶ νόμισε πὼς πέθανε διαβάζοντας το...

Ὅμως οὔτε κι' αὐτὸ ἀκόμη μὲ συγκινεῖ.

Ξανάβει! Στὸ γεῦμα, νά! ποῖν λίγο, εἶχαν μιὰ σκηνή, ὅπου βρίστηκαν καὶ οἱ δύο τους...

Μὲ πιάνει τώρα ἀηδία.

Γιὰ νὰ τῆς δείξω πὼς τὴν προσέχω, καὶ πὼς ἀκούω μ' ἐνδιαφέρον, τῆς θέτω ἐρωτήματα.

—Τὸ λοιπὸν ἐξηγηθήκατε; Τώρα ὅλα εἶναι ξεκάθαρα μεταξύ σας;

Ἀποτραβᾷ ὁρμητικὰ τὰ χέρια της καὶ μοῦ φωνάζει:

—Μὰ τὸ λοιπόν, δὲν κατεβαίνετε;

Νὰ ἐξηγηθοῦν!

Αὐτὸ θὰ ἦταν πάρα πολὺ εὐκολο. Γραπώθηκαν ἀπὸ τὴν πρώτη πρόφασιν. ὁ καθεὶς τοὺς προσπαθοῦσαν τὴν πραγματικὴ αἰτία, ὁ καθεὶς τὴν δική του καὶ ἤθελε νὰ ξαίρει μόνον τοῦ ἄλλου.

Πρέπει λοιπὸν ν' ἀκούσω καὶ τέλος;

—Μ' ἔδειρε!

Ἐκλείσε τὰ ὠραῖα της μάτια σὰ θυμὰ, ἔδειξε τὶς ἐπτά πληγὲς τῆς καρδιᾶς της καὶ περιμένα τοῦλάχιστον τὸ καταφύγιο τοῦ στήθους μου, καὶ τὸ βοηθητικὸ μου μπράτσο.

—Μὰ θὰ ἦταν τόσο ἀπλό, νὰ πῇτε ἕνας στὸν ἄλλο σας τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ προσπαθήσετε νὰ καταλάβετε ἕνας τὸν ἄλλο.

Τὸ λιγερό κορμὶ τῆς πύθνηρος ποὺ εἶναι τὸ δικό της ἀρνιέται λὲς τώρα ν' ἀναπηδήσει.

—Τὴν ἀλήθεια; Ποιὰν ἀλήθεια; Πιστεύεται λοιπὸν ἐσεῖς πὼς ὁ ἔρωτας εἶναι ἕνα ἀπλό πράγμα; Μ' ἀπάτησε! Μπορῶ νὰ ξαίρω ἐγὼ, ἄλλην ἀλήθεια ἔξω ἀπ' αὐτήν;

Καί τὴν παίρνουν τὰ δάκρυα, ἔτσι ποὺ τὰ ὁμορφά της μάτια δὲν εἶναι πιά τώρα παρὰ δυὸ φωτερὲς ματωμένες τρύπες.

Νὰ πρέπει τάχα νὰ τῆς πῶ, ὅτι εἶμαι ἀναίσθητη μπρὸς στὴν τόση ἀπελπισία της, ὅτι ὁ ἔρωτάς της δὲν εἶναι παρὰ μιὰ πλάνη βγαλμένη ἀπὸ τὰ βιβλία, καὶ ὅτι δὲν εἶναι κὰν ἔρωσ αὐτὸ τὸ πράμα;

Νὰ πρέπει μήπως νὰ τῆς πῶ, ὅτι ὁ ἔρωσ εἶναι κάτι τὸ λογικό, ὅτι στὸ βέβαιον εἶναι ἀπλὸς, καὶ ὅτι τὸν βρίσκει κανεὶς, πολὺ λιγότερο στὴν παραφορὰ καὶ μᾶλλον τῇ γλύκα ποὺ φέρνει;

Πρέπει ἔως νὰ τῆς πῶ ὅτι ὁ ἀντρας, ἔχει πολὺ *περισσότερο ἀπὸ μᾶς τὸ γούστο καὶ τὴν κλίσι γιὰ τὴν ἄλλη γῆ*; καὶ ὅτι μὲ τὸ ν' ἀγκαλιάζει τὸν περαστικὸ πειρασμὸ αὐτὸ δὲ σημαίνει πὼς κάνει ἔγκλημα ἐνάντια στὸν ἔρωτα ποὺ τὸν προτιμᾷ;

Πρέπει;

Μὲ προσηρῆ:

— Καταλαβαίνω, καταλαβαίνω, ἔσεῖς δὲν ἀγαπᾶτε. Καημένη μικροῦλα! Θὰ δῆτε ὅταν κάποτε θ' ἀγαπήσετε!

Καὶ περιφέρει τὸ προφητικὸ της βλέμμα στὸ σιγουρισμένο δωμάτιο, στὸ ἀφάνταστο χουζοῦρι, ποὺ τὴν περιβάλλει.

Τὶ εὐγενικὰ πρόφασι νὰ βρῇ γιὰ νὰ φύγῃ γρήγορα, γρήγορα;

Ἐκαμε τόσο δρόμο γιὰ νὰ συστην- τήσῃ μιὰν πραγματικὴ ἀδελφὴ στὸν ἔρωτα.

Καὶ θὰ κλαίγαμε κ' οἱ δυὸ μαζὺ πᾶν στὸν κοινὸν ἐχθρὸ ποὺ εἶναι ταυτόχρονα καὶ ὁ κοινὸς Θεός.

Θάφευγε στὴν ἐνδοξὴ πτῆσι της, βο- ηθημένη, ἀναδιπλασιασμένη γιὰ τὴν αἰ- ωνία πάλη.

Θὰ τὴν ἀφίσω νὰ φύγῃ ἔτσι;

Ἀφοῦ μπόρεσα νὰ βρῶ μιὰν ἡρεμία ψυχικὴ ποὺ οὔτε κὰν τὴν ὑποψιάζεται θὰ τῆς ἔκαμα βέβαια ἔλεος νὰ τὴν κρατήσω κοντὰ μου.

Θὰ τῆς πῶ:

— Ὁ ἀγαπημένος δὲν εἶναι ἐχθρὸς οὔτε Θεός, εἶναι ὁ φίλος ποὺ πρέπει νὰ βρῇ μιὰ γυναῖκα, μαζὺ μὲ τὸ πάθος της.

Τὸ ξαίρω καλὰ πὼς αὐτὸ εἶναι δύσ- κολο, πὼς χρειάζεται ἀτσάλενια θέλησι, καὶ εὐλάβεια στὶς κινήσεις, ὅμως ὀρκί- ζομαι πὼς μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ κατορ-

θώσῃ αὐτό!

Στὸ φῶς τοῦ παραθύρου ποὺ τοῦ ἔχει ἀνοίξει τὴν κουρτίνα, κ' ἔτσι ὅπως ἡ αὐλὴ τὴν τραβᾷ σὰν πηγάδι, ἡ ὄψις της ἀναδίνεται ξαφνικά — εἶναι ὁ ἴδιος ἄνθρωπος; — παραμορφωμένη ἀπὸ τὸ φῶς.

Μένουν στὴν ἄκρη τῶν πρασίνων μα- τιῶν της τὰ ἴχνη τῶν δακρύων. Μὰ τὰ προισμένα της μάγουλα εἶναι τώρα αὐ- λακωμένα, ὅλο ρυτίδες.

Τὰ χεῖλη ἀναιμικά ἔχουν χάσει τὴ φρεσκάδα τους τὴν νεανικὴ, ὁ ὥραϊος ἀ- λαβάστρινος λαιμός της ἔχει τώρα τε- ντωθῇ ἀπὸ δυὸ ζᾶρες, τὸ πολύτιμο κορμί, τὸ θριαμβικόν, ἔχει κατακαθῆσει κου- μουλιαστό, σὰ σπασμένο παιχνιδάκι.

Θεέ μου! Προχωροῦσα ἀπλώνοντας τὰ μπράτσα τὰ ἀδελφικά, τὸ πνεῦμα τὸ νέο ποὺ θᾶδινε μιὰν καινούργια ἀνοιξι.

Δὲν εἶμαι ἡ μόνη, καὶ ἄλλες νεαρὲς γυναῖκες θὰ μιλοῦσαν μαζὺ μου ὁ ἔρωσ ἀπὸ τὸν ὁποῖο ζοῦμε δὲν θὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἔρωσ αὐτὸς ποὺ ἔχει σκοτώσει ἄλλες γυναῖκες.

Μὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ἤμουνα ὁλόσιμά της, πλησίασε τέλεια στὸ φῶς...

Καὶ ἀρνήθηκα τότες νὰ τῆς ἐξηγηθῶ. Δὲν εἶχα τίποτα νὰ πῶ.

Εἶναι εἴκοσι χρόνια, πιὸ μεγάλη ἀπὸ ἐμᾶς...

XII

Εἶχα τὴν ἐντύπωσι πὼς δὲν ἤμουν ἔτοιμη.

Καὶ ὅταν τὰ ἄκουαν αὐτό, οἱ ἄλλες γυναῖκες μοῦ λέγανε γελῶντας:

— Μὴν χολοσκᾶτε λοιπόν! Ἀρκεῖ νὰ γίνῃ μητέρα μιὰ γυναῖκα, γιὰ νὰ ξαίρῃ νὰ ἀναθρέψῃ τὸ παιδί της.

Ἦταν ἡ τύχη ποὺ μ' ἔφερε σὲ αὐτὸν τὸ δρόμο.

Περνοῦσα. Τὸ νοσοκομεῖο. Μιὰ μυ- ρουδιὰ σιγανὴ καὶ ἄνοστη, ποὺ ἔβγαζε ἀπὸ τὰ ντουβάρια ἡ μεγάλη ξώπορτα, περιέβαλε μὲ μιὰν λεπρὴ ὁμίχλη τὸ βρωμερὸ κτίριο.

Μιὰ μεγάλη σειρὰ γυναῖκες, ποὺ τίς ἔβγαζε τὸ σταχτὶ χωνὶ τοῦ δρόμου χωνό- τανε στὸ χάος τῆς ἐξώπορτας.

Δὲν ξαίρω τί ἰδέα μὲ ἔπιασε.

Γύρισα ξοπίσω, καὶ μπῆκα κ' ἐγὼ κατόπι τους.

Μᾶς ἔβαλαν πρῶτα νὰ περιμένουμε σὲ μιὰ αἴθουσα, γεμάτη μπόχα φαρμα- κείου, ποὺ μᾶς ἔτσουζε στὰ ρουθούνια.

Κάποιος πάλευε στὴ πόρτα, καὶ ἀμέ- σως, ἄρχισε τέτοια ὀχλοβοή, τέτοια συν- αυλία, ἀνθρώπινα νιαουρίσματα, ξελα- ρυγγίσματα, ποὺ μ' ἔπιασε ἓνα εἶδος πανικός.

Μὲ τὴ βουβὴ ὑπομονὴ ποὺ ἔχουν τὰ κτήνη ὅταν ἀποθηκεύονται ὅλα μαζὺ, αἱ γυναῖκες διαμοιράζονται, γεμίζουν κάτι ἐντυπα, καὶ μὲ μιὰ μηχανικὴ κίνησι, κου- νοῦν ἡ καθε μιὰ τὸ πακέτο ποὺ ἔχει στὰ χέρια της.

Ἡ γυναῖκα αὐτῇ, εἶχε μιὰ ὄψι ἀναι- μική σὰν νὰ τὴν βγάλανε πνιγμένη. Εἶδε τὸ ἱκετευτικὸ μου βλέμμα καὶ ἔκαμε μιὰ χειρονομία εὐεργέτιδος καὶ ἀνασήκωσε γιὰ μένα τὸ πυκνὸ γκριζο φισοῦ, τὸ φασκωμένο, ποὺ τῶσφιγγε πάνω της.

— Τριῶν μηνῶν, μοῦ εἶπε...

Γιατὶ οἱ γυναῖκες λένε τὴν ἡλικία τῶν μωρῶν, περισσότερο, ἀπὸ ὅτι λένε τ' ὄνομά τους.

Τὸ μικροσκοπικὸ πραγματάκι, σοῦ- ρωσε τὸ μουτράκι του, ποὺ ἔμοιαζε σὰν ξεφτισμένο μετάξι, τεντώθηκε, ἀνοίξε δυὸ ματάκια, ποὺ μοιάζανε λίγο σὰ γυά- λινα, χαλκιαδιασμένα στὸ μενεξεδι καὶ ἔβγαλε ἀπὸ μιὰ τρύπα δίχως δόντια τὸ μακρόσουροτο παράπονό του.

Μὲ προβλεπτικὸ χέρι ἡ μητέρα του, εἶχε ἀποτραβήξει κιόλας ἀπὸ τὴν τσέπη της, ἓνα κομμάτι λάστιχο ποὺ μετέβαλε τὸ παράπονο σ' ἓνα «ρου-ρου» γατίστικο, μονότονο καὶ ἀδηφάγο.

— Θὰ σωπάσης; ἔ; Θὰ δῆτε εἶναι ὁ- λόκληρη φασαρία!

Μοῦ εἶπε κοιτάζοντας τὴ φουσκω- μένη μου κοιλιὰ.

— Ἐγώ... ἐξακολούθησε δὲν εἶχα τύχη. Δὲν ἔχω γάλα. Ὅσο καὶ ἂν τοῦ δίδω χυμὸ κρέατος, δὲν τὸ ὠφελεῖ διό- λου! Ἄν νομίζετε ὅτι τὰ ὠραῖα λόγια τοῦ γιατροῦ παχαίνουν τὰ παιδιὰ... Αὐ- τοὶ καλὰ δὲν ξαίρουν τὸ τί εἶναι ἓνα παιδί...

— Ἀκούω.

Ἐσφόνισε μιὰ χοντρὴ ξανθιά, ποὺ σήκωνε ἓνα παχουλὸ παιδί μὲ προγοῦ-

λια, καὶ ποὺ τὰ γαλάζια μάτια του, φαι- νότανε ἀπ' ἀνάμεσα, ἀπ' ἓνα εἶδος δυὸ μπουτονιέρης ποὺ ἦταν ἀνοιγμένες στὸ τοῦλι ποὺ σκέπαζε τὸ πρόσωπό του.

— Ἐ! Κοιτᾶτε τὸ δικό μου. Ἐννιὰ μηνῶν καὶ τρώει κιόλας ὅπως ἐμεῖς. Ἐ; Τί λέτε σεῖς γι' αὐτό;

Μᾶς περιτρυνύριζαν κ' ἄλλες γυ- ναῖκες.

— Τὶ ἔρχεσαι τότες νὰ κάνης ἐδῶ χάμω;

Ρώτησε μιὰ τεράστια γυναῖκα ποὺ εἶχε σὰ δράκαινας μαλλιά γκριζωπὰ καὶ ποὺ ἔσταζε λὲς αἷμα ἀπὸ τὰ μάγου- λά της.

Ἡ ἄλλη, ἦτανε μιὰ τούμπα στὸ μι- κρό της, ἀνοίξε τὰ παχουλὰ του κρέατα κ' ἔδειξε τὸ κορμάκι του γεμάτο κόκκι- να σπειριά.

— Μπά! Δὲν εἶναι τίποτα!

Εἶπε πάλι ἡ ξανθιά.

Ἡ δράκαινα πάλι, ἔδειξε τὸ δικό της τὸ παιδί καὶ εἶπε:

— Εἶναι τῆς κυρίας μου! Εἶναι τὸ τρίτο τοῦτο δῶ. Λὲς πὼς ἡσυχάζει ἡ καρδιά της, ὅσο δουλεύει στὸ ἐργαστά- σιο; Ἐγὼ ὅμως δὲ νοιάζουμε γιὰ παιδιὰ, ἔκαμα ἔντεκα...

Ἀκούστηκε ἓνας ψίθυρος γεμάτος συμπάθεια, ποὺ τὸν συνόδευσε μιὰ δια- μαρτυρία.

— Μοῦ μένουν δυὸ!

Ἐπειτα ἄρχισε νὰ χοροπηδᾷ στὰ χέ- ρια της, τὸ παιδί.

— Κ' ἔχεις καὶ τοὺς ἀντρες ποὺ σοῦ πρίζουν τὴ σπλήνα μὲ τὰ παιδιὰ. Πότε τοὺς δίνεις πολλὰ, πότε πάρα πολὺ λίγα, πότε διόλου. Ὅλο γκρινιαίνουν. Πότε λένε πὼς δὲν τὰ λούζεις, πότε πὼς δὲν τὰ ζυγίζεις. Στὸν καιρὸ μου δὲν κάμανε τόσες φασαρίες, κ' ὥς τόσο μεγάλωναν μιὰ χαρὰ τὰ παιδιὰ. Ἐγὼ ὅμως εἶπα τῆς κόρης μου: Ἐ! Θὰ μ' ἀφίσης νὰ χάνω ὅπως καταλαβαίνω. Ἡ τὰ ξαίρω ἢ δὲν τὰ ξαίρω τὰ παιδιὰ. Ἐγὼ στὰ δι- κά μου, τοὺς ἔδινα ψωμόνερο, αὐτὸ εἶναι. Ἄν θές νὰ δυναμώσῃ τὸ παιδί. Τὸ μό- νο γιατρικό!

— Ναὶ ἀλλὰ τὸ δικό μου ἔχει βρογ- χίτιδα. Ποῦ στὸ δαίμονα τὴν ἄρπαξε.

Πολεμῶ τώρα νὰ πάρω ἓνα σιροπάκι ἀπὸ ἐδῶ.

Ἡ πόρτα ἀνοίξε διάπλατα καὶ μὲ τὸ

νόημα πού τους έκανε μιὰ νοσοκόμα, σηκώθηκαν όλες κι' έτοιμάστηκαν νά μπουνε στήν αίθουσα όπου στεκότανε και περίμενε ένας γέρος με μιάν άσπρη μπλουζά.

— Ο Γιατρός.

Μουρμούρισαν οί γυναίκες με ύφος εύλαβικό και ταυτόχρονα γεμάτο έχθρα. Καί πραγματικά ο άνθρωπος αυτός, φαινότανε αδιάφορος και δίκαιος όπως θα πρέπει νάναι ένας Θεός.

Στό γυμνό τραπέζι πού ήταν μπροστά του, βρισκότανε συμμετρικά άπλωμένα ένα σωρό εργαλεία της δικαιοσύνης του.

Με μιάν αξιοπρόσεκτη επιδεξιότητα οί γυναίκες ξεφάσκωναν τὰ μωρά τὰ γυρνούσαν, τ' ανασκούμπωναν. Η μιὰ μετά την άλλη, προχωρούσαν σά νά προσφεραν τὸ παιδί στο γιαιτρό. Είχαν τούτη την ειδολωλατρική και άναντροη στάσι πιστών, πού προσφέρουν ανάθημα στο θεό.

Από τὸν πάγκο όπου καθόμουναι, τίς έβλεπα με σφιγμένη καρδιά και είχα μιάν εικόνα τοῦ τι θα μπορούσα νά κάνω κι' εγὼ τὸ παιδί μου αν ήμουνα στή θέσι τους.

Σηκώθηκα σέρονοντας τὸ διπλό μου βάρος.

Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι ἡ μητρική τρέλλα πού την έξυμνοῦν και της λατρεύουν. Κι' εγὼ τώρα μ' έμπιστοσύνη θα παραδινόμουναι λοιπὸν σ' αὐτήν την τρέλλα ; Έγὼ πού δὲν ξαίρω τίποτα παραπάνω από αὐτές, εγὼ πού δὲν ξμαθα ακόμη τὸν άγνωστο έρωτα πού με περιμένει.

Γιατί αὐτὸς ὁ άνθρωπος, δὲν σηκώνεται αὐτὸς πού ξαίρει, γιατί δὲν σηκώνεται νά της πῇ την αλήθεια, νά της άνοιξη τὰ μάτια, νά δηλώσει καθαρά και ξάστερα πὼς τὸ ένστικτο δὲν εἶναι άναγάρτητο, οὔτε αλάνθαστο, πὼς εἶναι άποτρόπαιο και κάποτε μάλιστα έγκληματικό :

Πλήθος γυναίκες, βγαίνοντας, με σμίξανε στήν μεγάλη έξώπορτα, γιατί περπατῶ με δύσκολα βήματα και μιὰ από αὐτές μου λέει :

— Θα δῆτε τι λέει αὐτή ἡ μαίμου, ὁ γιατρός. Σὲ λίγο θα εἶναι ἡ σειρά σας...

Ναί, ξαίρω :

Τὸ νά εἶναι μιὰ γυναίκα μητέρα, αὐτὸ θα πῇ πὼς θα κάμη την δωρεά μιᾶς ζωῆς και πὼς θαῶχη δικαίωμα θανάτου στο παιδί της.

Και πὼς θα κάμη χρῆσι τοῦ δικαιώματος.

XIII

Ξεσχίσματα, πόνοι, πού ξαναρχινοῦν, μαρτύριο άπερίγραπτο, ὀδύνη ριζωμένη μέσα στο σώμα, μάχη, κραυγές ματωμένες.

Τὰ θυμάμαι ὅλα και τότε πού δάγκωνα τὰ σεντότια μου, τότε πού ούρλιαζα σάν άγρίμι κι' ὅλα ὅλα και ὅτι οἱ ὥρες συνώδευαν τὰ δευτερόλεπτα και ποτέ δὲν έρχότανε ἡ ὥρα, πού μου φαινότανε ἡ τελευταία κι' ὀλόκληρο τὸ εἶναι μου ξεσηκωνότανε ενάντια στον ἴδιο τὸν εαυτό μου και πὼς δὲν είχα πιά τὴ δύναμι νά υποφέρω.

Τὸ κεφάλι μου γυρνούσε με μιὰ ίσχυρία χτηνώδη κι' έτοιμοθάνατη πνιγότατε μέσα στο προσκέφαλο, μούσκευε στον ἕδρω, πήγαινε νά σπάσει σάν πάνω σὲ βράχο.

Και ὅταν μιὰ καταχθόνια ενεργητικότητα, μου έκαμε ένα ξεσχίσμα πὺ μεγάλο, πὺ σκληρὸ από ὅλα τ' άλλα, άκουσα ἀόριστα μιὰ κραυγή, πού δὲν ήταν πιά ἡ δική μου.

Τὰ πυρωμένα μου βλέφαρα κολλήσανε, κατακύλισα σὲ μιὰ άβυσσο ήλιόλουστη και βαρειά.

Τελείωσε ! Τελείωσε !

Αποκοιμήθηκα...

Έμεινα πολὺ σ' αὐτήν την ληθαργική άκνησία ;

Ποιὸς ξαίρει !

Σάν ξανάνοιξα τὰ μάτια, ένας ένας οἱ τοῖχοι τοῦ δωματίου μου, μου φάνηκαν γυμνοί και άσπροι σά νά τους έστηνε ὀλόρθους ένα έλασμα.

Υπῆρχε γύρω μου, μιὰ τρομαχτική σιωπή, γεμάτη ὡς τόσο σφυρίγματα κ' έβλεπα γυναίκες νά σκύβουν, νά χάνουνται, νά παίρνουν και νά φεύγουν άγκαλιὰ άσπρόρουχα ματωμένα σά νά βγαίνανε από σφαγεῖο.

Τὸ παιδί μου ! Τὸ παιδί μου !
Ο πατέρας του, θριαμβευτικά μου τὸ έτεινε, και τότες ήλθα στον εαυτό μου.

Μὰ Θεέ μου ! Τὶ άσχημο πού ήτανε.

Ένα παπουδιασμένο μοῦτρο σάν γριίστικο, μιὰ μύτη σάν ὄρνιο, ένα μέτωπο γεμάτο τσίπες, μάγουλα σάν κιτρινάδι αὐγοῦ θρυμμένου, χέρια άπαράλλαχτα σάν τὰ πόδια τοῦ πουλιοῦ, και νύχια πραγματικά ;..

Στό σημείο εκείνο πού τ' ὀνομάζουν «κορφή» τὸ κρανίο του χτυποῦσε τρομαχτικά, σκεπασμένο ὀλόγυρα από ένα είδος χορτάρι πὺ λεπτό και πὺ ανάλιαφρο από εκείνο πού έχουν τὰ κλοσσώπουλα.

Τὸ πῆρα στὰ χέρια μου, ξαίρω, ξυλιασμένο μέσα στὰ φασκιά του.

Ακριβῶς τὴ στιγμή εκείνη τὰ μάτια του μισανοίξανε σὰ λέπια, και μᾶς δείξανε τὸ μενεξεδι γυαλένιο χῶμα τους, πού σὰ ν' άντανακλοῦσε κάποιο γαλάκτωμα.

...Αὐτὸ τὸ πρᾶμα εἶναι τὸ παιδί μας ;

Και κείνος κι' εγὼ, τὸ φιλούσαμε σιγά, εύλαβικά στὰ μάγουλα τὰ χονδάτα, πού είχαν μιὰ γλυκειὰ μυρουδιά, και δὲν τολμοῦσα νά πῶ τίποτα,

Τότε ;

...Ποῦ εἶναι τὸ λοιπόν, ἡ κραυγὴ τοῦ αίματος, ἡ αγκαλίασὶ της σαρκός, ὁ παλμός τοῦ έρωτος, τὸ ένστικτο τέλος πάντων, τὸ σκοτεινὸ ένστικτο της μητέρας ;

— Όχι !

XIV

Τὰ πράματα αὐτά.

Μου φαινόταν τὼρα, μέσα στήν αλήθεια τους, ὅπως ὁ γυιὸς μου μου έμφανίζεται με τὴν πραγματικὴ του μορφή.

Μὰ δὲν φτάνει νά λήη κανείς :

— «Τὰ βλέπω» !

Φύλαξα επιμελέστατα, ὅλα τὰ δικά του πορτραῖτα.

Θέλω νά κρατήσω ἡμερολόγιο της καρδιάς, πού μου έχει δώσει.

Εἶναι εύκολο νά τὰ λήη κανείς αὐτά.

Τὰ άλλα συναισθήματα, εἶναι πάρα πολὺ συνδεδεμένα με τὸ συμφέρον και

Ἡ γυναίκα

γι' αὐτὸ δύσκολα κανείς μπορεῖ νά περιγράψῃ τὸν εαυτό του.

Έδῶ, πρέπει νά διηγηθῇ κανείς τὸ αίμα ενός νέου πλάσματος.

Ο έρωσ δὲν εἶναι δυνατό νάχη έναν ὀρισμό, μὰ ἡ καρδιά μιᾶς μάννας μπορεῖ ν' άνοιξη σὰ βιβλίο.

Εἶναι άπλῆ, άγνή από κάθε ξένο μίγμα, και άκόμη και τὸ άπειρό της εἶναι περιορισμένο.

Τὸ μωρό μου εἶναι κοντά μου, δοκιμάζοντας ἀδέξια τὰ πρῶτα του βήματα στον κῆπο, και δίχως ν' ανασηκώσω τὰ μάτια μου από τὸ εργόχειρό μου έπαυρυνῶ και τοῦ χρωστῶ χάρι.

Εἶναι αὐτό.

Όσο κι' αν αλλάξῃ, ὅλο και κάθε μέρα, εγὼ ξαίρω απ' έξω τίς κινήσεις του, τὴ μεγάλη του μπουκλα όπου τυλίγεται ὁ ήλιος, τὰ λεπτεπίλεπτα τόξα, τὰ φρεΐδια του, τὴ χουσή σκόνῃ πού φυσᾷ ὁ αέρας στὰ ρόδινα μάγουλά του, τὸ στρογγυλό του προφίλ και τὸ σιδερένιο του σβέρκο, τὴ βεντάλια τῶν δακτυλίων του, τὴ μοναδική του σιλουέττα, πού εἶναι μοναδική μόνο για μένα στον κόσμο ὀλόκληρο.

Γιὰ νά ξαναθυμηθῶ, πὼς κάποια μέρα, βρέθηκε κουβαριασμένο μέσα στὰ σπλάχνα μου τὰ ζεστά, και πὼς τὸ είχα μέσα μου, σάν ένα από τὰ ὄργανά μου, σάν μυστικό δικό μου, ὅπως έχει κανείς μέσα του τὴν ένδόμυχη χαρὰ και λύπη του.

Γιὰ νά τὰ ξαναθυμηθῶ, τὰ βάζω ὅλα αὐτὰ με τὸ νοῦ μου...

Δὲ θυμάμαι πιά τίποτα !

Βιάζομαι νά τὸ δῶ νά μεγαλώσῃ, και νά μάθῃ νά ακούῃ.

Έχω βοῇ λόγια για τοὺς άλλους, και τοὺς έχω μιλήσει.

Αὐτοὶ ὡς τόσο δὲν μου έχουν δώσει παρὰ έναν ἀόριστο έρωτα και μου έχουν κάνει χάος τὴν καρδιά μου.

Σὲ αὐτό, πού μου έχει δώσει ένα συναίσθημα καταληπτό, δὲν τοῦ έχω πεῖ τίποτα ακόμη.

Τὸ αγαπῶ, ὅπως δὲν αγαπῶ κανένα, γιατί εἶναι τὸ μόνο ζωντανὸ πλάσμα πού εἶμαι υπεύθυνη γι' αὐτό.

Ο έρωσ μου, εἶναι πρῶτ' απ' ὅλα, αὐτό. Όταν σκύβει μόλις συγκρατῶ τὴν κραυγή μου. Όταν ὁ ήλιος σιμῶνει,

μπαίνω ανάμεσά του για να το σκιάσω.
"Αν κάμη καμμιὰ νέα κίνησι ή ανη-
συχία με κυριεύει.

"Όλα μου φαίνονται κίνδυνος: το κά-
θε τι πού το άφορα.

Είναι παιδί ζωηρό και καλοφτιαγ-
μένο που όλοι το θαυμάζουν, και χαμ-
γελά όταν το πλησιάζουν, ένα καλό φυ-
σικό γέλοιο. Μά ό θάνατος του και ή
ζωή του διακυβεύονται διαρκώς μέσα
στη σάρκα μου.

Είναι ένα έπαθλο τραγικό, ένα αί-
ματηρό μαρτύριο που σ' ας θέτουν, και
αυτού είναι όλο το βάθος του μητρικού
έρωτος.

"Ετρεξε ως τον κισσό, κάπου καμμιὰ
τριανταριά μέτρα από την καρέκλα μου,
και αναγκάσθηκα ν' άφίσω το έργοχειρό
μου: τόσο το ξεμάκρεμά του αυτό, μ' έ-
κανε να τρομάζω.

Πότε πότε, σκουντουφλώντας μου
φέρνει κανένα ξυλοράκι που τ' αχει ψα-
ρέψει μέσα στην άμμο όπου παίζει, ή
κανένα χαλίκι. ή ότι δήποτε άλλο:

—Νά! μαμά!

"Αν εξαφανιζόμουνα δίχως ν' άφίσω
τίποτα;

"Όχι μιὰ διαθήκη! Νοιώθω πώς δεν
είναι δικαιο, πώς δεν είναι σωστό, πώς
δεν είναι ήθικό, πώς δεν είναι τίμιο, να
λές στο παιδί σου μέσα απ' τον τάφο:

—Πρίν απ' τα πρώτα σου βήματα ή
ζωή σου είναι έτοιμη. Για να είσαι ευ-
τυχισμένος, σου έχω απομακρύνει την ά-
ξιοπρέπεια και το αίσθημα της Δικαιο-
σύνης.

Τό σκληρό άγώνα που ζωογονεί έναν
άντρα, την πρωταρχική φροντίδα της
ζωής, την άκραιότητα, την τιμή τέλος
πάντων. "Όλα αυτά δεν τα χρειάζεσαι, ά-
φοι είσαι παιδί μου.

Κοπίασα, έγδυσα κόσμο, κι' αυτό το
έκαμα για σένα

Θά είσαι άπαλλαγμένο από την
φροντίδα να βγάλεις το ψωμί σου, να κά-
νεις ένα επάγγελμα. Θά επαναπαυθής
στην εργασία των άλλων, θά έχης την
αυταπάτη ότι θά ξεχωρίζεις απ' αυτούς.

Σ' αυτό θά είχε συντελέσει ή κάθε
προσπάθεια, άφίνοντάς του παρουσία.

"Όταν θάχη μεγαλώσει, όταν θά γί-

νη μεγάλο παληκάρι που θά το κοιτά-
ζει ο κόσμος, ξαφνισμένη τότε, θάχω ά-
ραγε το θάρρος να το κοιτάζω κατάματα
και να του πω:

—Δέν είσαι το π' αν για μένα. Δέν ή-
σουν ποτέ ή συνολική μου πίστι.

Σε ύπηρετησα γονατιστή, σε άγάπη-
σα σε λάτρευσα σ' α είδωλο. Μά δεν ξεγε-
λάστηκα. "Ηξαιρα καλά, πώς αγαπώντας
ένα παιδί, δεν κάνει κανείς άλλο παρ' α
να δίνη δίχως να πέρνη ως αντίλλαγ-
μα, άπολύτως τίποτα.

"Επεφύλλαξα σ' άλλους την άνώτερη
θέσι.

Την ουσία της ζωής μου, τον βαθύ-
τερο σκοπό της, αν καλά υπάρχει σκο-
πός στην ζωή, τον έδωσα σ' άλλους.

"Ετσι, έχεις όλο το δικαίωμα ν' απο-
μακρυνθής από μένα.

Πρέπει να γίνης καλλίτερός μου.
Πρέπει να μ' άπαρνηθής.

Μπρός σ' αυτό που είσαι, κοίτα, εγώ
υποτάσσομαι. Και το σεβασμό αυτόν που
άπαιτούν από τα παιδιά, σου τον χαρί-
ζω. Τον παίρνω πάνω μου. "Εγώ θά
πρέπει να σε σέβομαι. "Ότι κι' αν έπρα-
ξα, ποτέ ή ζωή μου να μη σου χρησι-
μεύση ως παράδειγμα. Δέν υπάρχει πα-
ράδειγμα. Δέν θά υπάρχουν παρ' α μόνο
σύ, έσύ μόνος, τίποτα έξόν από σένα.

Θάχης τόσα να κάνης. "Όλα όσα δεν
έπραξα εγώ.

Πήγαινε! Τράβα μπρός. Μη γυρν' α
πίσω σου.

Γιατί τάχα θάπρεπε να γεννηθής,
αν δεν ήταν να μου φύγης;

Είσαι βέβαια σάρκα από τη σάρκα
μου, όμως σάρκα που δεν μου μοιάζει.
Είσαι σαν ένα ρεύμα έναντιό μου, ας πύ-
γασες από μέσα μου...

Είσαι το κάθε τί που λέει: όχι,
στο κάθε τί που είναι ή δική μου ύ-
παρξι.

"Αν πονώ, μη και σε χάσω; "Αν φο-
βοῦμαι γι' αυτό;.. "Αν υποφέρω;

Αυτό να μη σε νοιάζει έσένα. "Εχω
προειδοποιηθεί την ήμέρα όπου γεν-
νήθηκες. Το ξεροίζωμα που έννοιωσα
θά διαρκέση έφ' όσον διαρκώ εγώ.

"Εγκαταλείπει ένας τον άλλο μας
και χωριζόμαστε σε κάθε στιγμή.

Τό δικό σου μέτωπο τραβά προς τον
οὐρανό. Τό δικό μου πάει κατά τη γή.

"Ετσι πρέπει να είναι.

Δίχως έσένα βλέπεις... "Εγώ θά είχα
δίκιο. Δέν γεννήθηκα όμως γι' αυτό. Γεν-
νήθηκα για να βρής έσύ τη δικαίωσι...

"Όχι! Μην άργοπορείς. "Η ζωή δεν είναι
παρ' α ένας χωρισμός, μιὰ αναχώρησι και
ό κάθε σταθμός είναι προδοσία.

Θά είχα καταλάβει πολλά πράματα
χάρις σ' έσένα.

Προσπάθησα πάντα να είμαι διαν-
γής και να γνωρίζω καλά τον έαυτό μου.
Μά ήταν τραβοῦσα στο βάθος των πραγ-
μάτων, θέλω να πω στο βάθος του έαυ-
τού μου, μου έμενε πάντα κάποια άλλη
ψυχή αντίρκτη, που άρνιότανε να πύ
το μυστήριό της και άμφέβαλα συχνά
για το ότι μπορεί κανείς ανθρώπινα να
ξάιρη την αλήθεια.

Δέν ξεγελιόμουνα.

Τό πραγματικό μου μερίδιο στο ά-
γνωστο, ή άδιαπέραστη ψυχή μου είναι
αυτού στα μάτια σου μέσα και κείνο που
δέν έμυθα εγώ θά το διαβάσης έσύ. "Αν
έβλεπες τότε το πώς σε καμάρωνα.

Με τους ταξειδιώτες που έρχονται
από πολύ μακριά, αυτοί που πήγαν στις
παραμυθένιες χώρες, τις κουρμένες κά-
τω από κάποιο ωραίο χρυσό όνομα, μ'
αυτούς μοιάζεις έσύ.

Τά μάτια σου θά δοῦνε πιο πέρα
από τον όρίζοντα που με πνίγει και
σου λέγω πώς μεταξύ των δυό μας, έ-
κείνος που πρέπει να γονατίση, ν' ακού-
ση και να μάθη, δεν είσαι σύ.

...Μικρούλη μου! Θά σου χρωστώ
τό μόνον έρωτα που είναι θλιμμένος και
τέλειος, εκείνον που δεν κάνει άλλαξιές
και δεν υπόσχεται καμμιάν άμοιβή.

"Αφοῦ σου τάχω δώσει, δεν θά μου
χρωσι' ας τίποτα...

Θάχω τάχα το θάρρος να του τα πώ
αυτά έτσι;

Θά είναι ίσως οδυνηρό αυτό, μά βρύ-
σκω πώς είναι ήδη μιὰ σίγουρη χάρι το
νάχη κανείς μπροστά του είκοσι χρόνια
για να τα πραγματοποιήση αυτά.

Νάτο που έρχεται προς έμένα.

Τήν φορά αυτή τρέχει, κουνώντας
στο παχυνό του χεράκι, ένα κλαρι που
τόκοψε ολόμοναχό του.

"Οχυρώθηκε πάνω στα γόνατά του
σαν πάνω σε δύο στρογγυλές σφαίρες.
Τά χοντρά μαγουλάκια του είναι κατα-
κόκκινα, και πέφτοντας πάνω μου τραυ-
λίζει:

—Μαμά!

Κάνει το χαδιάρη, και κυλά το κε-
φάλι του στο στήθος μου.

Τόσο όσο για ένα οδυνηρό ωλί, τόσο
όσο για ένα βιαστικό άγκάλιασμα τόσο
όσο για να μ' άγγίση, κι' έπειτα πάλι
μου ξεφεύγει άμέσως.

XV

"Η δοκιμασία είχε συντελεστή.

Ζήσαμε πλάι πλάι στην γυμνή έξο-
χή, και ανακατέψαμε τις ταπεινές χειρο-
νομίες της ζωής, τις άμεσες φροντίδες.
Συμμεριστήκαμε τους ίδιους περιπά-
τους, τον παλμό της πορείας, την μυρω-
μένη σιωπή του δάσους, όλη την έλευθε-
ρία τη γραμμένη στη γή με τα νερά.

Τά βλέμματά μας, από δω και μπρός
νοιώθουν άδελφικά το ένα τ' άλλο τους
κι' έχω την άπίθανη έλπίδα να μπορώ
να πώ μιὰ μέρα:

—Βρήκα μιὰ φίλη!

"Ηδη, τ' όνομά της, αυτό και μόνο
μου φαίνεται ύπεροχο. Εὔα!

Τή γνώρισα στο γραφείο όπου δου-
λεύω.

Τί ωραία εμφάνησι, την πρώτη μέρα!

Είναι τόσο σπάνιο, να συναντήση
κανείς σε μιὰ γυναίκα, τη δύναμι ένω-
μένη με τη γλύκα, έτσι που ή περπατη-
σιά της μου φάνηκε λίγο υπερφυσική.

Δέν ήταν ως τόσο, παρ' α βεβαιότη-
τα που είχε για τον ίδιο τον έαυτό της,
και το μεγαλείο εκείνο που προσδίδει ή
ύγεια.

Λές και χώριζε κύματα για να πε-
ράση.

Τήν έβλεπε κανείς, σ' όλο της το ύ-
ψος, στην τολμηρή της μυστικότητα, και
δέν έψαχνε πιά να βρή τα μάτια για να
ρωτήση το μυστικό τους, όπως γίνεται
με τους άλλους ανθρώπους.

"Όλα αυτά, τάλεγαν, το χαμόγελο
των ειλικρινών χειλιών, ή στάσις ή ειλι-
κρινής του κεφαλιού, το όμορφο καστανό
μάτι, που έπεφτε κατ' ευθείαν πάνω σας.

Στις άρχές, εκείνο που μάς συνέδεσε

ήτανε μιὰ κάποια ἐπιφύλαξι.

Εἶχα παρατηρήσει, τὴν ἐπιμέλειά της, τὴν ἐπιθυμία της νὰ κάνῃ τέλεια τὸ κάθε τι ποὺ ἔκανε, πράμα ποὺ ἔμοιαζε σὰν ἡρωισμό καὶ πού, λές τὴν ἔκανε τὰ ξεπετιέται σὰ γιὰ νὰ προαπαντήσῃ τὴ ζωὴ, καὶ γιὰ νὰ τῆς πάρῃ λίγο τὸ μερδικό της.

Ἡ σιωπηρὴ μας συνεννόησι, διάρκεσε ἀρκετά.

Ἐνα βράδυ, γιὰ νὰ ἀναπολήσω τὸ σπιτάκι της, καὶ τὴ χαρούμενη ἀναμνηνὸς συζύγου ποὺ τὸν ἀγαποῦσε, εἶπε μιὰ φράσι τόσο τρυφερή, τόσο θερμή, τόσο ντροπαλὴ ἔτσι ποὺ ἀντελήφθηκα μέσα της τὴ γυναῖκα.

Ἡ ὄψις της, κλειστὴ πάντα χάρι στὴν ἐνεργητικότητά της, καὶ σχεδὸν πάρα πολὺ ἔντονη εἶχε πάρει μιὰ γλύκα κι' ἔγινε σοβαρή, σὰ νὰ τὴν κάλυψε ἡ ψυχικὴ ἡρεμία.

Φανταζόμουν πὼς ὁ ἄντρας της, τῆς ἔμοιαζε: γιατί ἡ γυναῖκα εἶναι ἐκείνη ποὺ κάνει καὶ ξεκάνει τὰ ἀντρώγυνα.

...Ἡ βραδυὰ ἐκείνη ἦτανε φωτερὴ κι' ἀνάλαφρη.

Εἶχαμε ξεκινήσει μαζύ, φεύγοντας ἀπὸ τὸ γραφεῖο.

Θὰ κρατήσω γιὰ πολὺν καιρὸ θαρρῶ, τὴν ἀνάμνησι τῆς ὁλοκάθαρης ἐκείνης φωνῆς ποὺ μιλοῦσε καὶ μοῦ ἀποκάλυπτε, τὴ φλόγα, τὰ νειάτα της, τὸν πυρετό της, τὴν ἀνησυχία της γιὰ τὴ ζωὴ.

Ἀρχισα νὰ φοβοῦμαι, μὴ καὶ φθάσουμε πολὺ γρήγορα στὸ σημεῖο ὅπου θ' ἀπρεπε νὰ χωριστοῦμε...

— Ἀλλοίμονο! Εἶχαμε κιόλας φθάσει.

— Ἀντίο, γι' αὐριο!

Μοῦ εἶπε.

Ἀφήνοντάς την, ἔβαλα σχεδὸν τὴν τρεχάλα μὲ ἀναστατωμένο στήθος, γεμάτο εὐγνωμοσύνη.

Καὶ τὸ θυμοῦμαι: Τὰ μάτια μου τσοῦξαν.

Πᾶνε κάμποσοι μῆνες ἀπ' αὐτό. Καὶ σὰν πήραμε τὴν ἀπόφασιν νὰ πᾶμε νὰ περάσουμε μαζὶ τὶς διακοπές μας, προαισθάνθηκα ὅτι δὲ θ' ἀργήσουμε νὰ συνδεθοῦμε μὲ στενὴ φιλία.

Ἔτσι ἔγινε.

Τὴν τρολλὴν προσπάθεια νὰ θέλῃ νὰ σμίξῃ κανεὶς δυὸ ζευγάρια φτωχὰ μέσα στὸ ἴδιο φτωχὸ σπίτι—τὴν κάναμε.

Ζήσαμε εὐτυχισμένα καὶ χαρούμενα. Πρέπει μοῦ φαίνεται νὰ πιστεύῃ κανεὶς στὰ θαῦματα.

Ἐγὼ πιστεύω. Αὐτὴ ἡ ὥραία, ψηλὴ καὶ ἡλιοψημένη νέα ποὺ περπατεῖ δίπλα μου τούτῃ τῇ στιγμῇ μὲ τὴ χαρούμενη ἐπωδὸ τῆς περπατησιᾶς της καὶ τὴν ἀναλαμπὴ τῆς σάρκας της εἶναι τὸ πιὸ συγκινητικὸ θέλγητρο τῆς ἐξοχῆς αὐτῆς.

Κ' ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι τὸ θαῦμα.

Κι' ἄλλες γυναῖκες, πέρασαν πάνω ἀπὸ τὴν αἰώνια γῆ, ποὺ ἦταν κι' αὐτὲς γεμάτες ζωὴ καὶ γοητεία, κ' ἐπίσης παθητικές.

Μὰ δὲ μοῦ φαίνεται νὰ μπόρεσαν νὰ συνδεθοῦν ποτὲ τους, μαζὶ καὶ κατὰ τέτοιο τρόπο δυὸ γυναῖκες.

Θὰ ἐπιτύχουμε τάχα κάποια μέρα αὐτὴ κι' ἐγὼ, τὸ ὑπέροχο ἐκείνο ἀριστούργημα ποὺ λέγεται φιλία;

Αὐτὸ μοῦ φαινότανε σχεδὸν ἀδύνατον ἀνάμεσα σὲ δυὸ γυναῖκες.

Τὶς εἶδα πάντα τὶς γυναῖκες νὰ συμμαχοῦν ἐνάντια στὸν ἄντρα.

Δὲ μοιάζουν παρὰ μόνον στὴν κοινὴ τους ἔχθρα.

Μόλις ὅμως εἶναι μαζὶ, ἡ ἀνθρωπότητα χωρίζεται σὲ δυὸ στρατόπεδα καὶ εἶναι σχεδὸν πάντα ὁ δόλος καὶ τὸ ψέμμα ποὺ συντελοῦνται μέσα στὸ γυναικεῖο στρατόπεδο.

Μιὰ γυναῖκα ἀπέναντι μιᾶς ἄλλης; Εἶναι πάντα δυὸ ἐχθρές, ποὺ ἀντιμετωπίζουν ἢ μιὰ τὴν ἄλλή τους.

Ἄν ἡ ἔχθρα τους κατευνάζεται κάποτε, αὐτὸ γίνεται μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ συνεννοηθοῦν καὶ νὰ στήσουν παγίδα στὴν ἀδυναμία τοῦ ἄντρα.

Γύρισε καὶ μοῦ εἶπε:

— Γρήγορα! Ὁ ἄπρεπε νὰ εἶχαμε κιόλας γυρίσει σπῆτι!

Καὶ τὸ χαμόγελό της ἔχει τόση ἐμπιστοσύνη, καὶ ἡ καρδιά μου εἶναι τόσο γεμάτη τρυφερότητα, ἐκείνη λομποκοπᾷ τόσο, εἶναι τόσο καλὰ στὴν ὑγεία της, καὶ τόσο ὀρμητικὴ ὥστε λέω μὲ τὸ νοῦ μου, πὼς θὰ πρέπει μιὰ μέρα ν' ἀλλάξῃ τ' ὄνομα τῆς φιλίας καὶ νὰ πάρῃ τ' ὄνομα τοῦ ἔρωτος.

XVII

Εἶχαμε ἀποφασίσει νὰ γιορτάσουμε τὴ διπλὴ ἐπέτειο τῶν γάμων μας.

Ἐυπνήσαμε σήμερα τὸ πρωὶ πολὺ νωρίς, καὶ σμίγοντας τὰ μπράτσα μας, κανονίζοντας τὰ βήματα μας, ὁ ἕνας πάνω στὸν ἄλλον, φθάσαμε ὡς τὴν ὄχθη, σὰν νὰ εἶχαμε δώσῃ ραντεβοῦ.

Τὸ γεῦμα μας, τὸ πήραμε στὸ ὑπαίθρο, κάτω ἀπὸ τὶς δράνες ποὺ σκιάζανε τὰ κεφάλια μας.

Δυὸ χρόνια...

Τὸ ἀπόγευμα κύλισε, γλυκὰ γλυκὰ.

Κάθεται κοντά μου. Βλέπω τὸ προφίλ του, ἔτσι ὅπως κοιτᾷ τὴ ρηματιά.

Μετροῦμε στὰ δάχτυλά μας τοὺς μῆνες ποὺ πέρασαν.

Σταθμός!

Καὶ νοιώσαμε κι' οἱ δυὸ τὸν ἑαυτὸ μας ἑτοιμο γιὰ νὰ συνεχίσουμε τὴν πορεία.

Δυὸ χρόνια!

Τὶ ἔχουν γίνει στὸ ἀναμεταξύ, ὁ ἔρωτος μου, ἡ ἐλπίδα μου, ἡ καρδιά αὐτὴ ἡ ἀνεξάντλητη ποὺ εἶχα μέσα μου.

Εἴμαστε οἱ δύο μας: αὐτὸ εἶναι ὅλο.

Ἡ ἴδια νοοτροπία ἂν ὄχι τὸ ἴδιο πνεῦμα ρυθμίζει μέσα μας τὸν παλμό.

Ἡ ἴδια φλόγα, ἂν ὄχι ἴδια καρδιά, καίει μέσα καὶ στοὺς δύο μας.

Καὶ γιὰ νὰ σμίξουμε, γιὰ νὰ σιμώσουμε τέλεια δὲν ὑπάρχει ἄλλο μέσο ἀπὸ τὴ σιωπὴ.

Ἀγαπιόμαστε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορὰ.

Καὶ ὅμως δὲν μιλιόμαστε.

Ἄν μοῦ ἔλεγαν τὴν πρώτη μέρα:

— Θὰ ἤθελες νὰ τοῦ τὰ ἐξηγήσῃς ὅλα. Τὸ τί εἶσαι, τὸ τί βλέπεις, τὸ τί θέλεις. Θὰ ἤθελες νὰ τὸν ρωτήσῃς γιὰ ὅλα γιὰ τὸ τί εἶναι, τὸ τί βλέπει, τὸ τί θέλει. Καὶ θὰ ἤθελες νὰ τοῦ τ' ἀποκαλύψῃς ὅλα. Ἐκείνο ποὺ σὰς συμβιβάζει τοὺς δύο σας, εἶναι ἀκριβῶς τὸ μεταξύ σας ἀσυμβίβαστο: Νὰ τὸ μεριδίό σου, νὰ τὸ μερίδιό μου. Καὶ νὰ ὁ ἥλιος ποὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸν φθάσουμε, ἀπὸ αὐτοῦ πρέπει νὰ τραβήξουμε.

Ἄν τ' ἀκουα αὐτά, θὰ κουνούσα τὸ κεφάλι μου.

Γιατὶ πραγματικά, ἔτσι εἶναι.

Μὰ ἂν ἦτανε νὰ τραβήξουμε πὸ μακριά:

— Θαρρῇ μιὰ μέρα, ὅπου, δὲ θ' ἄχστε πιά τίποτα νὰ μάθῃ ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου σας, τίποτα νὰ πῇτε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον σας. Δίχως νὰ ἐξηγηθῇτε, θ' ἄχστε καταλάβῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο σας.

Δὲ θὰ πιστεῦα πὼς θὰ ἀνατείλῃ ποτὲ μιὰ τέτοια μέρα. Θὰ φώναζα πὼς ἕνας ὁλόκληρος αἰῶνας, δὲν μπορεῖ νὰ φθάσῃ γιὰ νὰ κάνῃ δύο πλάσματα νὰ συμφωνήσιν, γιατί αὐτὰ ἀλλάζουν μὲ τὴν κάθε στιγμὴ, καὶ θὰ νόμιζα πὼς ὁποιος τὰ λέει αὐτὰ ξεστομίζει βλαστήμιες.

Ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἦλθε.

Στὴ μαγευτικὴ αὐτὴν ὥρα, τὰ λόγια εἶναι περιττά. Αὐτὸς ὑπάρχει, κι' ἐγὼ ὑπάρχω.

Καθόμαστε σ' ἕνα σκιερὸ καλυβάκι ὁλοπράσινο ὅπου τὸ κάτω τῆς γραφῆς, τίποτα δὲν μᾶς συνδέει τὸν ἕνα μὲ τὸν ἄλλο μας.

Οὔτε ἡ ζεστασιὰ τοῦ φυλλώματος, οὔτε τὸ ἄρωμα τοῦ νεροῦ ποὺ μουρμουρίζει κρυμμένο, οὔτε ἡ ὥραία στιγμὴ, καὶ οὔτε κι' οἱ νύχτες ποὺ περνοῦμε, οὔτε οἱ μέρες ποὺ περιμένουμε, οὔτε τὸ μικρὸ παιδί ποὺ κοιμάται ἐκεῖ κάτω, στὴ κουνίτσα του.

Ἄν κάτι μᾶς ἐνώνει, αὐτὸ εἶναι ἡ ἐλευθερία ποὺ αἰσθάνεται ὁ καθένας μας.

Δὲν πρέπει νὰ λήῃ κανεὶς ποτέ:

— Ἔτσι εἶναι ὁ ἔρως!

Γιατὶ ὁ ἔρως, εἶναι ὁ οὐρανὸς ποὺ λατρεῖ ἡ καρδιά, καὶ πρέπει νὰ διασχίσουμε ἀκόμη ὁλόκληρο τὸ στερέωμα.

Εἶναι ἕνα ἄπειρο συναίσθημα ποὺ μιᾶ καὶ ποὺ μᾶς σπρώχνει καὶ ποὺ ἀπαρτίζεται ἀπὸ βεβαιότητα καὶ διαύγεια.

Ἐγὼ εἶμαι σίγουρη γι' αὐτόν.

Θὰ μπορούσε νὰ διῇ στὰ χέρια μου, ἀκόμη καὶ τὸ ὅπλο τοῦ ἐγκλήματος—ἡ τουλάχιστον κατὰ τὴν ἀναπληρὴ τὸ ὅπλο ἢ νὰ τοῦ φαίνεται ὡς ὅπλο ἢ ὡς ἐγκλημα—δίχως καὶ νὰ σκυθρωπάσῃ γιατί θ' ἀναθυμιάται πὼς ἡ τρυφερότητά μου εἶναι ἀναμάχητη. Καὶ θὰ μοῦλεγε.

— Καλὰ!

Ἐπειτα θὰ μὲ πλησίαζε γιὰ νὰ με ἀκούσῃ νὰ τοῦ πῶ, γιατί αὐτὸ ποὺ κάνω εἶναι καλὰ! Καὶ εἶναι σίγουρος γιὰ μένα.

Θά μπορούσε νά μᾶς ἀφίση τὸ σπίτι του, τὸ παιδί του, τὸν ἔρωτά του, δίχως κἄν νά ρίξη ἓνα βλέμμα γύρω του. Ἐγὼ θ' ἄλεγα ἀπλούστατα :

— Ἐπρεπε νά φύγη ! Ἄς ὑπακούσῃ στὸν ἔρωτά μας κι' ἄς τραβήξῃ τὸ δρόμο του. Ἐμεῖς ἔτσι ἀγαπιόμαστε !

Ἐχω, βέβαια, καὶ τοὺς τρόμους καὶ τὶς ἀνησυχίες μου.

Στὶς ἀρχὲς ἔλεγα :

— Ἡ ζωὴ θά ἐπιτρέψῃ τάχα ἕναν τέτοιον ἔρωτα ;

Αὐτὸς ὁ ζῆλος κι' αὐτὴ ἡ θέλησι τὴν ἀπογίνουσι ; Καὶ θά τὸν ὀφίσουν νά τὸν ἀγαπῶ. ὅπως λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου ;

Εἴχαμε τὶς καθημερινὰς φροντίδες τῆς φτώχειας. Εἴχαμε τὴν κούρασι. Τρομαχτικά πράματα ὅλα αὐτά. Καὶ ὅμως, πόσες φορὲς δὲν ξεκαρδιστήκαμε κι' οἱ δύο μας μ' αὐτά.

Ἡ περπατησιά του, ἀκουγότανε τὸ βράδυ στὸ σκοτεινὸ διάδρομο. Ἐτρεχα στὴν πόρτα γιὰ νά δεχθῶ τὸ χαμόγελό του. Μὲ φιλοῦσε. Οἱ ὥρες κυλοῦσαν...

Ἐτσι, δυὸ ὁλόκληρα χρόνια μᾶς ἔδωσαν τὶς ἐποχὲς τους, μᾶς δώρισαν τοὺς καρπούς τους καὶ γινόμεσταν αὐστηροὶ ὁ ἓνας ἀπέναντι στὸν ἄλλο μας, ἀφοῦ ἡ τελειότητα ἀπὸ μακριὰ μᾶς ἀπεκάλυπτε τὴν ὄψι της.

Ἐτσι, δίχως νά ξεστομίσουμε μιλιὰ, μέσα στὴν θαυμασία σιωπῇ, φθάνουμε στὴ θεσπέσια γῆ τῆς ἐπαγγελίας, στὴν καρδιά τοῦ ἔρωτα.

Λέω αὐτὸ πού βλέπω.

Ἡ ζωὴ ἐπιτρέπει ὅλη τὴ φλόγα, ὅλο τὸ μεγαλεῖο δύο πλασμάτων καὶ ἀνάμεσα στὰ δύο τοὺς ἐπιτρέπει ἀκόμη καὶ τὸ ἀδύνατο.

Λέω αὐτὸ πού βλέπω. Αὐτὸ πού εἴμαστε.

Σὰ νά εἴμασταν συνεννοημένοι, σηκωθήκαμε κι' οἱ δύο μαζί.

Ξαίρουμε πὼς εἶναι ὦρα.

Τὸ παιδί μας μᾶς περιμένει, τὸ σπίτι μας, οἱ μέρες μας. Ἐπίσης καὶ χίλιες ἀνυπόμονες λαχτάρεις καὶ ὅλα ὅσα ἀκόμη ἀγνοοῦμε.

Θ' ἀκολουθήσουμε τὴ ρεματιά.

Ὡς ποῦ ;

Δὲν ξαίρω. Μὰ ξαίρω πὼς αἰσθάνομαι

γλυκὰ γλυκὰ καὶ πὼς τὸ μπράτσο του θά περάσῃ στὸ δικό μου μπράτσο.

Ἐχουμε μπροστά μας τὶς δυὸ ὁχθες μὲ τὰ σπιτάκια τοὺς ἀραδιαστά.

...Ναί ! Ἀκόμη ἓνα βλέμμα...

Πάνω ἀπὸ τὴν γυρτὴ πλαγιά, γιὰ νά γκρεμίσῃ μέσ' στὴν εὐτυχία, ὁ οὐρανὸς ἔχει πλαισίωσιν ἓνα ἀνάλαφρο συγνεφάκι μενεξεδι καὶ σὰ ν' ἀκούμε ἓνα πετρόχηρο Ἀλληλοῦξ

... Ἀῖντε, πᾶμε !

XVII

Μπήκε.

Δὲ θά μπορούσα νά πῶ, τὸ πὼς ὑποδέχτηκα τὰ πρῶτα του βήματα στὴ ζωὴ μου.

Δὲν θυμοῦμαι παρὰ μόνο μπερδεμένα πράματα.

Πλησίαζε ἀρκετὰ δειλά.

Ἡ καρδιά μου εἶχε ξυπνήσει. Ἐκεῖνος σίμωνε. Ἐνοιοῦθε ἀόριστα πὼς ἄρχιζε νά συντελεῖται ἓνα μεγάλο γεγονός, γιὰ μένα στὶς ἀπόμακρες περιοχὲς, καὶ πὼς ἡ σκιὰ τοῦ κορμιοῦ του, σκορποῦσε στὰ μάτια μου, ἓνα ἀπέραντο εὐαγγέλιο.

Τὸν εἶχα βρῆ πολὺ γλυκὸ. Παρατήρησα τὴ μεταλλικὴ λάμψι τῆς ἀνήσυχης ματιᾶς, καὶ πὼς τὸ ἀνάστημά του τὸν ἔκανε νά μοιάζῃ σὰ μεγάλο δέντρο πού δεσπόζει πάνω ἀπὸ τ' ἄλλα, καὶ χαμηλώνει τὰ κλαδιά του γιὰ νά μὴ μείνῃ μόνο.

Ἐ λοιπόν ; Τὶ ἐπρόκειτο νά κάνῃ, ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, τὴ στάσι θάπαιρνε, αὐτὸς, τὸ μόνο γερὸ πλᾶσμα ὅλης τῆς συντροφιάς. Μὴ θά συμπεριφερότανε σ' αὐτὸ μέσα τὸ λαμπρὸ σαλόνι γεμάτο γυναῖκες, θαμβωτικούς πολυελαίους, γυμτοὺς ὤμους, χειμαρρῶδη γέλια καὶ παχειὰ ἀρώματα ;

Ἐγὼ, εἶχα βέβαια δοκιμάσει, νά κάμω κάποια φιγούρα, μὰ σὲ λίγο ἀναγκάστηκα νά ὁμολογήσω τὸν ἑαυτό μου νικημένο.

Οἱ γυναῖκες αὐτές, δὲ μιλοῦν ὅπως ὅλος ὁ κόσμος.

Ἐκτὸς ἀπὸ τό : «ὑπέροχο, θαῦμα, μεγαλεῖο, ὄνειρο, τέλειο, μούρλια, ἀπαίσιο, τρομερόν, φρικτόν», εἶναι τέλεια ἄδειες ἀπὸ ἄλλα λόγια, καὶ μπροστὰ σὲ

τούτεις, τὰ μέτρια πλάσματα ὅπως ἐγὼ φθάνουν ὡς τὸ σημεῖο νά ντρέπονται, γιὰτὶ ἔχουν κάποια μόρφωσι, κάποια σκέψι, γιὰτὶ εἶναι ἱσορροπημένα, δίχως βίτσιο, δίχως κενότητα.

Καὶ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά σωπαίνομε.

Ὁ γηραλέος κύριος πού πλησίαζε τὴ συντροφία ὅπου ἤμουν ὅλη μαζωμένη, ὑποβόηθησε τὴν φυγὴν μου, καὶ ἀπὸ τὴ σίγουρη γωνιά ὅπου μπόρεσα νά καταφύγω, κι' ἔβλεπα νά τὸν περιτριγυρίζουν με βόμβους, νά τοῦ παρουσιάζουν ὁλόκληρη ὀχτάβα ῥόδινα στήθια, καὶ νά πολέμουν νά τὸν θαμπώσουν σὰν βεγγαλικά.

Ἐκεῖ κάτω, μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ, ἡ οἰκοδόποινα ἀγρυπνοῦσε σὰν κέρβερος, γιὰ νά μὴ συμβῇ καὶ διακριθῇ καμμιὰ ἀπὸ αὐτές, περισσότερο ἀπὸ ὅτι θ' ἄπρεπε.

Θά ἦταν φαίνεται κάποιο μεγάλο πρόσωπο, αὐτὸς ὁ γηραλέος κύριος ὁ γελαστός.

Ἐξ αἰτίας τοῦ καπνοῦ, ἡ ἀτμόσφαιρα γινότανε σιγὰ σιγὰ πνιγερή. Ἡ βουὴ πάλι ὅλο καὶ αὐξανε.

Καὶ καθώμουν ὅλη καρφωμένη στὴν ἄκρη τῆς καρέκλας μου δίχως νά τολμῶ νά κουνήθω.

Αἰσθανόμουν ἀκριβῶς ὅπως στοὺς ἐφιάλτες, ὅπου ἓνα φοβερὸ βάρος σᾶς πιέζει τὸ στήθος, κι' ὡς τόσο ἔχει κανεὶς τὴν διαύγεια τοῦ μυαλοῦ του.

— ... Πεθαίνω ! Πεθαίνω !

Τὸ βάρος, ὅλο καὶ βαρύνει περισσότερο.

— ... Μὰ ὄχι ! Ὁνειρεύομαι, τώρα θά ξυπνήσω ..

Καὶ νοιώθει κανεὶς νά τὸν ἀγκαλιάζῃ ἡ ἀδυναμία πού τὸν καίει, οὔτε νά μπορῇ ν' ἀποτινάξῃ τὸ βάρος, οὔτε νά ξυπνήσῃ ἀπὸ τὸν ἐφιάλτη.

Ἦταν τὴ στιγμὴ πού ἔκαμα μ' ὅλους τοὺς μῦς μου, μ' ὅλο μου τὸ θάρρος, μιὰν προσπάθεια γιὰ ν' ἀπολυτρωθῶ ἀπὸ τὸ καταθλιπτικὸ θέαμα.

Ἦδη, εἶχα βρεῖ τὴν εὐγενικὰ δικαιολογία γιὰ νά φύγω. Δὲν μοῦ ἔμενε πιά παρὰ νά σηκωθῶ νά φύγω. Καὶ τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ἐκείνη αὐτὸς μπήκε.

Ἡ οἰκοδόποινα, ἐρχότανε πρὸς τὸ μέρος του, μὲ τὸ τετράγωνο χαμόγελό της, μὲ τὸ χέρι τῆς ὑψωμένο πολὺ ψηλά, καὶ ἡ καλοδεχτικὴ φράσι πού εἶχε ἐπαναλάβει εἴκοσι φορὲς, τοῦλάχιστον, ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού ἤμουν ἐκεῖ.

Βρισκόμουν στὸ πέρασμα τους.

Μοῦ τὸν ἔφερε, ἔρριξε σὰν δυὸ σφαῖρες στὰ δύο μας πρόσωπα, μιὰν συλλαβὴ βαθύφωνη, μιὰν ἄλλη συλλαβὴ ὑψίφωνη, ἔπειτα τὸν παρουσίασε σὲ μιὰ παρέα ἐκεῖ καντὰ ὅπου ἐγὼ ἄκουα, τὴν ὑπόκωφη ἡχὴ τοῦ στόματός του, νά τρυπῶν μέσα στὴν καρδιά μου.

Εἶχα ξεχάσει τὸν καπνὸ, τὴν ἐπιθυμία μου, νά φύγω, τὴν ὀχλοβοή. Ἀκόμη καὶ τὸ βάρος ἀπὸ τὸ στήθος μου εἶχε ἐξαφανισθῇ.

Κ' ἔτσι, ξαφνικὰ μοῦ φεύγει ὁ ἐφιάλτης, κι' ἀφίνει στὴν θέσι του, τὸ γλυκὸ ὄνειρο.

Δὲν τὸν προσέξανε καὶ πολὺ

Ἡ θορυβώδης κυρία πού πρωτοστατοῦσε στὴν παρέα συγκέντρωνε ὅλα τὰ βλέμματα.

Ἦτανε κοντοφάρδουλη, καὶ μιλώντας κοιτοῦσε τὶς δυὸ φτεροῦγες της : γιὰτὶ ἔτσι μοιάζανε τὰ δύο τῆς χέρια. Πότε πότε, ἀπὸ τὸ θώρακά της, σὰν ἀπὸ γκράν κάσση, ἐβγαίνει ἓνα βιασμένο γέλιο.

Ὅταν γελοῦσε καλὰ καλὰ, γυρνοῦσε κοίταξε τοὺς ἄλλους, ἀναζητοῦσε τὸν θαυμασμό τους καὶ τοὺς ἐπέβαλε λύτρα θαυμασμοῦ.

Ἀναγκάστηκε ὅμως νά σταματήσῃ, μπρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ καινουργιοφρομένου, γιὰτὶ ἡ εἰλικρινὴς ὄψις τοῦ, φανέρωσε ἀμέσως τὴν ἐπίκρισι καὶ τὴν ἀντιπάθειά του.

Τί φλογερὸ εὐχαριστῶ θάθελα νά τοῦ πῶ !

Εἶχα νικηθεῖ. Νικηθήκαμε κι' αὐτὸς μὲ τὴ σειρὰ του. Καὶ τὸν εἶδα σὲ λίγο νά ψάχνῃ νὰ βρῇ ἓνα καταφύγιο...

Γιὰ μιὰ στιγμὴ, τὸ βλέμμα του, γλύστησε πρὸς τὸ μέρος μου κι' ἔπεσε ἐπάνω μου. Τὸν τρώμαξα κι' ἐγὼ ἐπίσης.

Τοὺς ἀπομακρύνθηκε μὲ τὸ ἴδιο στενοχωρημένο ὕφος, πού φαίνεται θά εἶχα κι' ἐγὼ.

Ἀπομακρύνθηκε πίσω ἀπὸ τὰ φοινίκια. Εἶχε ἐξαφανισθῇ.

Ὁ ἐφιάλτης μὲ ξανάπιανε. Μοῦ φαίνεται τώρα, πὼς μ' ἔσφιγγε μὲ τὰ γλυτζάνικα πόδια του, ἓνα τεράστιο χταπόδι.

Ἀπὸ τίς διάφορες παρέες, ἔφθασαν ἴσαμε τ' αὐτιά μου γυναικεῖα γέλια, πού μὲ χτυποῦσαν κατὰ πρόσωπο, σὰ νὰ μὲ καμτσίκωναν.

Ἐκαμα τότε γιὰ δευτέρη φορά τὴν ὑπεράνθρωπη προσπάθεια. Κι' ἐνῶ μὲ διαπερνοῦσαν τὰ βλέμματα τῶν γυναικῶν, ἐνῶ μὲ παρέλυε ἡ προσοχή τῶν ἀντρῶν, διέσχισα τὸ σαλόνι καὶ δυναμωμένη μὲ μιὰ ἐνεργητικότητα πού μ' ἐπηρέαζε, βρέθηκα κοντὰ σ' αὐτὸν τὸν ἀντρα.

Σήκωσε βαρεῖα τὸ βλέμμα του.

Νὰ χαμογέλασε;

Οὔτε κι' ἐγὼ ξαίρω.

Ὅμως φάνηκε πὼς μὲ αὐτὸς κοίταξε τὸ φῶς...

XIX

Ἐχω ἓναν καινούργιο φίλο.

Ἐνα φίλο.. Ὅταν τὸν ξαναβλέπω, πού φαίνεται πὼς ξαναβλέπω τὸ πᾶν ὅτι εἶμαι.

Μιὰ περίεργη εἰλικρίνεια, μὲ σπρώχνει πρὸς αὐτόν, μὲ φέρνει ὅλο καὶ πιὸ σιμὰ του.

Ὅταν λείπει, ἔχω τὸ συναίσθημα πὼς ἀνακαλύπτω ἓναν θησαυρὸ μέσα μου, καὶ ὅτι ἀντλῶ ἀπ' αὐτόν μ' ὅλη μου τὴ δύναμι..

Κι' αἰσθάνομαι σὰ νὰ συνοδεύουν ὑμολογίες τὰ βήματά μου...

XX

—Γιατί; Ναί! Πέστε μου γιατί σφίξατε τόσο τὸ χέρι μου;

Γέρνω πρὸς αὐτόν. Τὸ κεφάλι μου ἀγγίζει τὸ στήθος του. Ἐκστατικός, ἀφηρημένος καὶ γελαστός ὅπως ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

Δὲ μοῦ ἀποκρίθηκε.

Νὰ βρισκόμαστε ἄραγε, στίς ὄχθες τῆς ἀληθινῆς σιωπῆς, τῆς τελευταίας, ἐκεῖ ὅπου δυὸ πλάσματα βρίσκονται πρόσωπο μὲ πρόσωπο καὶ δίχως νὰ μιλοῦν,

λένε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο τους:

—Νάσαι! Σὲ βρῆκα.

Τὸ βραδυνὸ σκοτάδι μᾶς ἔχει περιτυλίξει. Στὰ δεξιὰ μου ἡ ὄψις του ἔχει σβύσει.

Εἶμαι τάχα σίγουρη πὼς εἶναι ἀκόμη δίπλα μου;

Σφίγγω τὸ χέρι μου, πού εἶναι μέσα στὸ δικό του.

Πιὸς καὶ κανονικὸς ὁ σφυγμός του, μὲ βεβαιώνει πὼς ὅλα εἶναι ἐν τάξει, πὼς ἐδῶ κάτω ὅλα εἶναι δίκαια, πὼς τέλος πάντων, ὅλα εἶναι ἀληθινά.

Τὸ ἀεράκι φυσᾷ.

Ἴσως νὰ φρεσκάρη. Ἄς περπατήσουμε.

Τραβοῦμε ὁλοῖσια μπροστά μας, καὶ παίρνομε ἔπειτα τὴν ἀλέα τοῦ κήπου.

Πῆρε, σιγὰ σιγὰ τὸ μπράτσο μου. Δίχως νὰ τολμήσω νὰ στηριχθῶ πάνω του, ἔτσι ὅπως νοιώθω πὼς ἡ παρουσία του μὲ τραβᾷ πρὸς τὴ γῆ, αἰσθάνομαι πὼς εἶμαι ὁ μόνος ἀνθρωπος στὴ ζωὴ του.

Ποιὸς θὰ τοῦ τὸ πῆ; Ποιὸς θὰ τοῦ τὸ πῆ ποτὲ αὐτὸ τὸ δράμα;

Θὰ μάθη τάχα ποτὲ, πὼς τὸν βλέπω;

Πῶς ὑπάρχει γιὰ μένα;

Οἱ ἄλλοι, κι' αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχαν τὸ πελώριο αὐτὸ ἀνάστημα, πάντα λίγο σκυφτό, ὡς σὰν νὰ μὴ τολμοῦν ποτὲ νὰ εἶναι ὅλος διόλου ψηλοί.

Ἐχω σμίξει, μὲ ὅτι ἀνέκφραστο ἔχει μέσα του.

Ὅλα τὰ ἐρωτήματα πού μπορεῖ νὰ θέσῃ στὸν ἑαυτό του ἓνας ἀντρας δίχως νὰ μπορῇ νὰ τὰ λύσῃ, ὅλοι οἱ ἀόριστοι καὶ συντριπτικοί του πόνοι, ὅλα αὐτὰ τὰ ἀντιμετωπίζω.

Ἡ ἀλέα ἀρχίζει.

Μιὰ ἀλέα ἐπιβλητικὴ, ὅπου τὰ δέντρα εἶναι στημένα ἀντίκρου, ἀντίκρου, ὁλόρθα, ἴσια καὶ πού σμίγουν τὰ κλαδιὰ τους σχηματίζοντας θόλο σὰν Γοτθικὴ ἐκκλησιά.

—Πέστε μου πὼς μ' ἀγαπᾶτε! Πέστε μου! Πέστε μου πὼς μ' ἀγαπᾶς!

Μίλησε γιὰ κεῖνον, γιὰ μένα, μοῦ μίλησε στὸν ἐνικό.

Στὸ βυθὸ τῆς ζωῆς μου ἐννοίωσα πάλι νὰ ξεσκίεται τὸ μέσα μου.

Βγαίνοντας ἀπὸ τὴν ἀλέα, ἡ τελευταία ἀχτίδα ἡ χρυσή, χάθηκε γιὰ μᾶς

μέσα στὴ μαύρη μᾶζα.

Δὲν ξαίρω ἐγὼ νὰ ἀποκρίνουμε σὲ αὐτὰ τὰ λόγια, ὅμως τὸ κεφάλι μου ὑψώνεται ἀργὰ σὰν θυμιατήρι καὶ τοῦ προσφέρω τὸ βλέμμα μου.

Ἄραγε νὰ τᾶχω πῆ ὅλα, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο;

Ἄς φύγουμε. Δὲν μπορῶ πιά.

Μοῦ ξανάπιασε τὸ χέρι καὶ τὸ ξανασφίγγει μὲ πυρετὸ μέσα στὴ χοῦφτα του. Κι' ἐγὼ ἀδύναμη, ἀκίνητη, ξυλιασμένη, νοιώθω νεκρωμένο καὶ ἤδη παγωμένο τὸ χέρι μου.

Τὶ ἔχω λοιπὸν κάνει, γιὰ νὰ μοῦ ταιριάξῃ αὐτὸ τὸ διάφανο ἡλιοβασίλεμα κι' αὐτὴ ἡ μακρόσυρτη ραψωδία πού ἀναβλύζει γύρω μας;

Ἐχω ἤδη ἀγαπήσει μιὰ φορά, καὶ ξαίρω πολὺ καλὰ τώρα τὴ σημασία ἔχει αὐτό, καὶ τὸ πόσο στοιχίζει.

Ἄν δὲν εἶχα αὐτὸν τὸν μεγάλο ἐνθουσιασμό γιὰ νὰ ἀγαπήσω ἓναν ἄλλον ἀντρα ἂν δὲν εἶχα νοιώσει τὸν ἑαυτό μου ἔτσι συνεπαρμένο ἄλλῃ φορά, θὰ εἶχα μήπως σήμερα αὐτὴν τὴν διορατικότητα;

Μὰ παρὰ τὸ βάθος τῆς καρδιάς μου, δὲν ἤμουν ἀκόμη οὔτε ἀρκετὰ μεγάλη, οὔτε ἀρκετὰ βαθυστόχαστη...οὔτε ἀρκετὰ!..

Φθάσαμε στὸ τέλος τῆς ἀλέας. Ὁ δρόμος μας σχεδὸν ἔχει τελειώσει. Μποροῦμε νὰ διασχίσουμε ἀκόμη αὐτὸ τὸ χέρσο γῆπεδο, ὅπου μερικὰ δέντρακια ἀπλώουν τὰ ξεραμένα τους κλαδιὰ.

Τὸ βλέπει μήπως τὸ παρελθὸν γύρω μας; Τὸ παρελθὸν πού εἶναι τόσο κοντὰ μας!

Σταματᾷ μπροστά μου, τὸ βλέμμα του στὸ τίηθος μου.

Τὶ πρέπει νὰ κάνῃ κανεὶς ὅταν δὲν ἔχει μπροστά του παρὰ ἓνα ἀδύναμο ἀνθρώπινο πλάσμα πού δὲν μπορεῖ νὰ κάνη τίποτα, μὰ τίποτα, γιὰ νὰ σταματήσῃ τίς ὑπεράνθρωπες στιγμές;

XXI

—Ὅχι! Μὴ σκέπτεσαι...Μεῖνε. Ἐγὼ εἶμαι. Μοῦ εἶχες τῇ πὼς ἀπόψε δὲν θὰ δούλευες! ἤλθα. Θὰ ἤθελα νὰ σοῦ μιλήσω...

Θὰ καθήσω κοντὰ σου, θέλεις; Χά-

μω! πάνω στὸ μαξιλάρι, κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Εἶναι ἡ θέσι πού ἀγαπῶ, ὅταν γύρω μου εἶναι ὅλα φωτερὰ, ὅπως τώρα.

...Ἄν ἀμφιταλαντεύομαι ἀκόμη, βλέπεις; Δὲν εἶναι γιὰ αὐτὰ πού ἔχω νὰ σοῦ πῶ εἶναι δύσκολα. Εἶναι πάρα πολὺ ἀπλᾶ ἀπεναντίας καὶ τὰ πάρα πολὺ ἀπλᾶ πράγματα δὲν βρίσκονται τόσα εὐκολα μέσα στὰ λόγια.

Δὲν πρόκειται νὰ σοῦ μάθω τίποτα. Ἐχεις καταλάβει.

Ξαίρεις,

Μὰ εἶναι βέβαια σωστό, ἐγὼ νὰ σοῦ προσπέσω καὶ ἡ ὁμολογία πού ἔχω νὰ σοῦ κάνω νὰ ξαναγυρίσῃ στὸν ἐρωτά μας, γιὰ τοῦ ἀνήκεις.

Πῶς μὲ κοιτᾷς;

...Τὰ μάτια σου βυθίζονται ὡς τὸ βάθος τῆς καρδιάς μου! Ναί! Αὐτὸ εἶναι...Βλέπεις, ἔ;

Ἴσως νάχῃ κιόλας τελειώσει αὐτὴ ἡ ὁμολογία, πού ἦταν τόσο μεγάλη πρὶν ἀρχίσῃ καὶ πού βάραινε τόσο πολὺ...Μὰ ὄχι! Γιὰ τὴν τὰ μάτια μου ἔχουν προισθῇ ἀπὸ τὰ δάκρυα κι' αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ὁμολογία δὲν ἔγινε ἀκόμη.

Τὸ λοιπὸν ἀκουσε. Οὔτε πιά κι' ἐγὼ ξαίρω τί θὰ σοῦ πῶ. Νὰ μὴ μὲ σταματᾷς. Ἀφισέ με νὰ προχωρήσω.

Θεέ μου! Θὰ ἤθελα ὅλα αὐτὰ νὰ ρθοῦνε μὲ τάξι καὶ εἶχα ὑποσχεθῇ στὸν ἑαυτό μου νὰ μὴ συγκινηθῶ, νὰ σοῦ φέρω ἀπλούστατα τὴ φωνή μου. Καὶ μάλιστα μπαίνοντας μοῦ φάνηκε πὼς εἶχα μεγαλώσει, πὼς κάτι μ' ἀνασῆκωνε. Ἀκουσα τὰ ἴδια μου τὰ λόγια ν' ἀναδεύουν μέσα μου σὰν πραγματικὰ ἀντικείμενα.

Τώρα, αὐτὰ πού ἔχω νὰ σοῦ πῶ μοῦ φαίνονται τόσο μικρά, μοῦ προξενοῦν τόσο πόνο, πού θὰ ἤθελα νὰ βρῶ ἄλλα λόγια.

Καὶ τὰ βάζω τώρα μὲ τὸ νοῦ μου, ὅτι δίπλα σ' αὐτὸ τὸ παράθυρο, ἔχουμε μιλήσει τόσες φορές μαζὺ γιὰ ἐρωτά, ὄχι γιὰ τὸ δικό μας, γιὰ ὁλόκληρο τὸν ἐρωτά... Θυμᾶσαι; Κι' ἔλεγες, θαρρῶ πὼς ἦσουν σὺ πού ἔλεγες:

«Εἶναι κάτι ὁραῖο. Ἐκεῖνο πού ἀγαπᾷ κανεὶς δὲν εἶναι τὸ πρόσωπο, εἶναι αὐτὴ ἡ ἀνάγκη πού νοιώθουμε μέσα μας ν' ἀγαποῦμε. Ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία γιὰ δυὸ πλάσματα, δὲν εἶναι τὸ

παραλήρημα όπου χάνονται, μα η αλήθεια στην οποία ξοναβρίζονται.

Και όταν βλέπαμε μαζί αυτές τις δύο αχτίδες που δεν είναι παρά μία και μόνη: τὴν ἔρωτα καὶ τὴν ἀλήθεια, τὰ λόγια μας ἦταν τόσο μεγάλα ὥστε ἀναγκασόμασταν τότες νὰ σωπαίνουμε.

Ἀπόψε, — ξαίρεις γιατί, — τὰ λόγια αὐτὰ ἀντὶ νὰ διηγηθοῦν τὸ ὑπέροχο μυστικό τους, δὲν εἶναι πιά παρὰ ἀγκίθια, πού γδέρνουν τὸ λαρύγγι μου.

Ὡς τόσο, σὰν μιλούσαμε στὴν ἴδια αὐτὴ θέσι, ὅχι, ἐγὼ δὲν μπορούσα, δὲν τὸ εἶχαμε πῆ, ὅτι ὁ ἔρως ἦταν τόσο ὁμορφος.

Μὲ εἶδες ν' ἀλλάζω, κι' ἔτσι πρέπει νάχει καταλάβει.

Καὶ τὸ πρωτὶ ἐκεῖνο πού στάθηκες μπροστά μου μόλις μπορώντας νὰ συγκρατήσης τὴν κατάπληξι πού ἔβγαине ἀπὸ τὸ στῆθος σου, ἔνοιωσα πὼς καταλάβαινες.

Ἴσως κιόλας νὰ ἦταν πάρα πολὺ φανερό.

Πηγαινοερχόμουν σιμά σου, μέσα σὲ μιὰ λάμψη πού με παρακολουθοῦσε.

Τὸ σπῆτι γινότανε γλυκὰ γλυκὰ χλιαρό, τὸ βράδυ δούλευα, ὅλο καὶ πιὸ εὐχάριστα, σὰν νὰ φοβόμουν μὴν ἀποκοιμηθῶ. Καὶ ὅταν συζητούσαμε γιὰ τις αἰτίες τοῦ κόσμου, ἐγὼ ἔδινα τις ἐξηγήσεις, λὲς κι' ἐγὼ μόνη ἦμουν ἡ σοφή.

Ἐβλεπα ἐπίσης καλὰ τὸ πὼς βυθίζόμουνα στὴ σιωπὴ μου, ὅτι ἦμουν κάποτε γαλήνια, μα πολὺ συχνὰ ἔνοιωθα τὸ μαρτύριό μου.

Μ' ἀκολουθοῦσες. Θὰ μπορούσα νὰ μὴ σοῦ πῶ τίποτα.

Μιὰ μέρα μᾶλλον παρὰ μὴν ἄλλη, εἶχε μὴπως παραπάνω τὸ λόγο της;

Τέλος ἦρθε μιὰ μέρα!

Ἦταν χθές.

Περπατώντας δίπλα σου πάνω στὴ βραδυνὴ γῆ, κατάλαβα ἀπότομα, πὼς ὑπῆρχε μέσα σου, μέσα μας, μέσα μου, ἓνα εἶδος προσκλητήριο καὶ στὸ ὁποῖο ἀπαντοῦσα.

Ἀπαντοῦσα, μ' ὅλη ἐκείνη τὴν ἀνάγκη τῆς ἀλήθειας, εἶναι τόσο βίαια, τόσο ἀγνή, τὴν ἀνάγκη αὐτὴν πού μοῦ τὴν εἶχες μεταδώσει σὺ ὁ ἴδιος.

Τὸ ἴδιο νοιώθω. ἀπόψε, τὸ βράδυ αὐτὸ πού με φέρνει πρὸς ἐσένα...

...Πάρτο, δέξου το, πρὶν μοῦ τὸ ἐπιστρέψεις.

Ἄς μὴν ψάξουμε νὰ βροῦμε, ἄς εἶναι πιὸ ὀδυνηρὸ γιὰ σένα πού μοῦ, τὸ δέχεσαι, ἀπὸ μένα πού τὸ προσφέρω.

Ἄς μὴ θυμηθοῦμε πὼς ὁ ἄντρας, ἔχει ριζωμένη στὴ σάρκα του τὴν ἀλαζωνικὴ αὐταρχικότητα τοῦ ἀρσενικοῦ, καὶ πὼς λέει: «παίρνω μιὰ γυναῖκα» «τὴν κατακτῶ» σὰ νὰ πρόκειται γιὰ κάποιο ἄψυχο ἀντικείμενο.

Ἄς μὴν ἀναρωτηθοῦμε ὥς ποῖο βαθμὸ εἶναι ὑπέροχο καὶ θεσπέσιο, τὸ σμῖξιμο τοῦ ἀντρα καὶ τῆς γυναίκας.

Ἄς μείνουμε στὸ δικό μας σμῖξιμο.

Ἐχει κανεὶς πάντα ὅλο τὸν καιρὸ νὰ ὑποφέρῃ, μα δὲν ἔχουμε παρὰ μόνο μιὰ φορὰ τὸν καιρὸ πού πρέπει γιὰ ν' ἀγαπήσουμε ἀληθινά.

Νά! Ἴσως τούτῃ τῇ στιγμῇ, ὅπου ἡ φωνή μου εἶναι φθαρμένη, ξεφτυσμένη ὡς τὴν οὐγία της, ὅπου ἀθελά σου ἀποσπρωξες τὸ κεφάλι μου, ὅπου στέκεσαι τόσο ἴσιος, ὅπως κάποιος πού εἶναι ἔτοιμος νὰ πέσι, ἴσως, τῇ στιγμῇ αὐτῇ νὰ σμίγουμε ἀκόμα πιὸ πολὺ παρὰ ποτὲ ἄλλοτε.

Κοιτάξεις ἔξω τὸ βράδυ πού ἀπλώνεται γύρω μας. . . Βλέπεις καλὰ! Ψέμματα;

Δὲν πρόκειται οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ, νὰ μεταφερθῇς ἀλλοῦ καὶ δὲν πρόκειται οὔτε νὰ σ' ἀγαπῶ λιγότερο. Γιατὶ σὴ μερα, οἱ καρδιές μας ἔχουν στραφῇ ἡ μιὰ πρὸς τὴν ἄλλη.

Ἐνα θαῦμα γίνεται καὶ δὲν ξεγίνεται.

Ἀκουσέ με!

Ἀκου με, σὰ νὰ μπορούσες νὰ με καταλάβῃς. Ἀφισέ με νὰ σκορπίσω στὰ πόδια σου τὸ ἄπειρο πού ἔχω μέσα μου,

Ἀπὸ τότε πού ἐκεῖνος μ' ἔχει σιμώσει, ὦ! ἂν ἤξαιρες, ἐσένα σ' ἀγαπῶ ἀκόμα πιὸ πολὺ.

Ὅχι μόνο νοιώθω τὸ χαμόγελό σου καὶ τὴν παρουσία σου γύρω μου, νὰ μ' ἀγκαλιάζῃ σὰν με χίλια μπράτσα. Μὰ νοιώθω σίγουρο τὸν ἑαυτό μου,

Ναί, νοιώθω πὼς γίνομαι καλύτερη καὶ — πέστο κι' αὐτὸ — πιὸ ὁμορφη.

Τὸ νὰ σ' ἀγαπῶ εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ λέγω ὅτι σκέπτομαι τὴν τελειότητα, τὸ μεγαλεῖο, τὸ φῶς καὶ τοὺς ἀπλώνω τὰ

χέρια μου.

Καὶ δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο.

Καὶ πηγαίνοντας πρὸς ἐκεῖνον, εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ ἐξακολουθῶ τὸν ἑαυτό μου, δὲν εἶναι σὰ νὰ σμικρύνομαι.

Ἀλλά...

Εἶναι λοιπὸν ἡ ἀντηλιά ἢ ἡ ἀνταύγεια τοῦ δέντρου πού σὲ δείχνει ἔτσι;

Τὰ μάγουλά σου εἶναι σταχτιά, τὰ μάτια σου εἶναι βουρκαμένα καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ σὲ κάνω ἴσως νὰ πονᾷς!..

Τῇ στιγμῇ πού πᾶμε ν' ἀγαπήσουμε ὡς θεοί, βλέπουμε πὼς ὑποφέρουμε σὰν ἄνθρωποι...

Συμβαίνει γιατί καταλαβαίνομαστε πάρα πολὺ καλὰ καὶ γι' αὐτὸ ὁ πόνος σου εἶναι ἀκόμη πιὸ μεγάλος, πιὸ βαθὺς καὶ γι' αὐτὸ ἡ ὁμολογία μου εἶναι πιὸ ἀναγκαία.

Ἄν ἤξαιρες! Ἄν ἤξαιρες!

Βλέπεις; Τρέμω ἀκομὴ προτοῦ σταματήσω, ἔτσι ὅπως ἀμωιταλαντεύομουνα τῇ στιγμῇ πού εἶχα καθίσει ἐδῶ δά.

Γιατὶ τῇ στιγμῇ πού θὰ σταματήσῃ ἡ ὁμολογία, τὸ νοιώθουμε καλὰ κι' οἱ δύο, πὼς θὰ σφραγισθῇ πιά ὡς τὸ τέλος μέσα μου.

Τάχα ξαίρει κανεὶς ποτέ, ἂν δὲν ἔχει παραλείψει ἴσα ἴσα τὴν οὐσιωδέστερη λέξι, τὴ λέξι τῆς ζωῆς πού λέει τὸ πᾶν πού δὲ λέγεται;

Δὲν ξαίρω πιά...

Μοῦ φαίνεται πὼς τὴν ἔχω μέσα μου, αὐτὴ τῇ λέξι...

Τὸ λοιπὸν, σοῦ ζητῶ νὰ μείνω σ' αὐτὴ τῇ γωνιά, κοντά σου, πολὺν καιρὸ ἂν τὸ θές.

Θ' ἀφίσῃς τὸ κεφάλι μου νὰ ξαποστάσῃ πάνω στὰ γόνατά σου.

Θαρθῇ τὸ σούρουπο, πού ἀνοίγει καλλίτερα ἀπὸ μένα τὴν καρδιά: τὴν καρδιά πού δὲ φαίνεται. Ἴσως κιόλας νάχει ἔρθει... Πές!.. Τ' ἀκοῦς;...

XXII

Πλησίασε.

Τὸ κρεβάτι ἔπαιρνε ὅλο τὸ χῶρο. Ἦταν ἓνα ἀπ' τὰ παλιὰ μεγάλα ἐκεῖνα κρεβάτια πού θρονιάζονται πάνω στὰ βαρεῖά τους πόδια καὶ μικραίνουν τὸ δωμάτιο.

Ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι αὐτό,

φαινόμουνα πάντα τόση δά!

Ἡ ξυπόλυτη περπατησιά του, σίμωνε ἀκόμη περισσότερο.

Ἐκλεισα ἀμέσως τὰ μάτια, μα ὅταν τὸ βάρος τοῦ κορμιοῦ του ὀλόκληρου, ἔπεσε πάνω μου, τότε μ' ἔπιασε ἓνα εἶδος τρόμος, κ' ἓνας ἀποτροπιασμός μου ξέσχιζε τὰ σπλάχνα.

Εἶχα σφιγμένα τὰ δάχτυλά μου, τὰ μπράτσα μου διπλωμένα πάνω στὸ πρόσωπό μου. Ἡ ἀναπνοή μου γινότανε κιόλας βαρεῖα, καὶ ἦμουνα τόσο ἀναστατωμένη, ἡ καρδιά μου τόσο ξεσκισμένο, ὥστε καὶ ἡ ἀφῆ ἀκόμη τοῦ σεντονιοῦ μοῦ ἦταν ἀνυπόφορη.

Ἔτσι, ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ὁ πυρετός, εἶχαν λίγο πρὶν σωριαστῇ στὰ πόδια μου, ὅταν μοῦ ἔπεσε τὸ τελευταῖο ροῦχο ἀπὸ πάνω, κάνοντας γύρο ἀπ' τὰ πόδια μου ἓναν κύκλο πού τὸν διασκέλιζε.

Ἡ προσοχή μου, εἶχε σταματήσῃ στὴς ταπετσαρίες τοῦ ντουβαριό τοῦ δωματίου μου.

Κ' ἔπειτα, ἡ σκέψις πού ἦταν μέσα στὸ κρεβάτι αὐτὸς γέμισε ξαφνικὰ τὸ μυαλό μου βουή, μεταβάλλοντας τὸ χρόνον τὸν ἀνάλαφρο, σ' ἓνα καυστικὸ ὑγρὸ πού μοῦ ἔμπαινε ἀπὸ τὸ στόμα, ἀπὸ τὰ ρουθούνια, καὶ πού ἔκαμε ὥστε ἡ κάθε στιγμὴ νὰ εἶναι γιὰ μένα μιὰ αἰωνιότητα γεμάτη κάψα.

Ἴσως, νὰ μὴν εἶχε νὰ κάνει, παρὰ μόνο μιὰ χειρονομία γιὰ νὰ με λυτρώσῃ ἀπ' τὴν ἀναμονὴ αὐτὴν.

Ποιὰν χειρονομία;

Δὲν ἄλλωνε κἂν οὔτε τὴν ἐλεημοσύνη τοῦ μπράτσου του. . . Συναισθήματα ἐχθρικά μαζερόντανε, κουμουλιά, κάτω ἀπὸ τὸ δέρμα μου, καὶ στὸ κορμί μου μέσα τόσο τὸ σφιγγε ἡ σύσπασις, ἡ καρδιά μου τὸν ἀπεχθανότανε...

Τέλος ἦλθε, ὁ πόνος μου εἶχε φθάσει στὸ τέλος του, καὶ ἡ γυμνή του παρουσία ἄγγισε τὴ δική μου.

Τολμοῦσα μόλις, νὰ βάλω με τὸ νοῦ μου, τὸ κορμί του τὸ κάπως μαλλιαρὸ πού μ' ἀγγίξε ἔτσι, τὴ γυμνή τὴ γάμπα, καὶ καυωνόμουνα πὼς ἠθελα ν' ἀπομακρυνθῶ, τσακισμένη κρυφὰ ἀπὸ κούρασι καὶ ἐπιείκεια.

Ὅπως ἓνας πνιγμένος, ἀνεβαίνει στὴν ὄψι καὶ ἀναπνέει τὸ γαλάζιο οὐ-

ρανό, έτσι ξεσκέπαζα σιγά σιγά το πρόσωπό μου.

Αναγκάστηκε να πλησιάση ακόμη περισσότερο.

Τὸν ἔνοιωσα ἀγάλια ἀγάλια, πὸν ζητοῦσε τὴ μέση μου.

Ὅσο κι' ἂν ὑπερασπιζόμουν με τοὺς ἀγκόνες γερά καρφωμένους, με τὶς γάμπες σφιχτὰ κλειδωμένες, ὥς τόσο μιὰ περίεργη νωχέλεια, ἄλειψε λὲς τὰ μέλη μου με τὸ χᾶδι τῆς, χαλάρωσα τοὺς μῦς μου, με παράσερνε στὴ δική του θέλησι, ἐπλάθε τὸ κορμί μου ὑποταχτικὸ σύμφωνα με τὴ θέλησί του, καὶ τὸ κεφάλι μου σὰ νεκρὸ πιά, ἔπεφτε πίσω.

Τὰ στήθια μου τώρα ἀγγίζανε τὸ στήθος του... Ἦταν ἀλήθεια;

Ἡ κοιλιά του ἀκουμποῦσε στὴν κοιλιά μου, ὅλο του τὸ κορμί ἔσμιγε με τὸ δικό μου.

Ναί! Ἦταν ἀλήθεια!

Μὲ κρατοῦσε, μικροῦτσικια, τόση δά, πάνω του, καὶ ἡ καρδιά του ξεπετιότανε κάτω ἀπὸ τὴν ἄπειρη ἀποκάλυψι πὸν ἦταν αὐτό...

Τὴ στιγμή, πὸν εἶχα ἐπιθυμήσει τὴ δωρεὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου ὥς μιὰν ὑπερτατη πράξι, ὥς τὴ μόνη ὀλοκληρωτικὴ ἀπλότητα μεταξύ μας, ὥς τὴν μόνη ἀνθρώπινη προσφορά, ὥς τὸ μόνο μέσο νὰ τοῦ δείχτῶ πραγματικά, ἡ μαύρη στιγμή τῆς ὁρμῆς, ἔσμιγε τὴ στιγμή αὐτή, καταγοῦσε κάθε ἐνδιάμεσο ἀποστασι καὶ ἔκαμε νὰ χάνεται ὁ γύρο μας κόσμος ὁ ξένος ἀπὸ μᾶς.

Πόσο ἤμουν αὐτυχεμένη...

Ἀκουα δίχως νὰ κινῶμαι, τὴ ζωὴ του πὸν κυλοῦσε βαθειά, καὶ με τὸν παλμό τοῦ αἵματος στὸ λαιμό του, με τὸ ἀγκάλιασμα τῶν μπράτσων του, με τὸ πὸν ἰσοπεδώνονταν οἱ θερμοκρασίες μας, κατόρθωνα νὰ τὸν γνωρίζω πολὺ καλλύτερα, παρὰ ὅσο τὸν εἶχα γνωρίσει ὅλες τὶς ἄλλες προηγούμενες φορὲς πὸν εἶχαμε βρεθῇ μαζί.

Τὸ κάθε ἀόρατο καὶ θερμὸ πὸν συντελεῖται στὸ βάθος ἑνὸς πλάσματος, ἡ κινητὴ μοῖρα καὶ τὸ μυστήριο πὸν κυλᾷ μέσα στὶς σταγόνες τοῦ αἵματος, ὅλο αὐτὸ τὸ μυστικὸ, τῶνοιωθα νὰ μοῦ λέη σι' αὐτί μου.

Ἔτσι!

Εἴμασταν ὁ ἓνας πάνω στὸν ἄλλο, ἀναπνέαμε ἀκριβῶς ταυτόχρονα. Εἶναι νὰ τὴ χορτάση κανεὶς τέτοια εὐτυχία; Τεντωνόμουν, ἐμπιστευόμουν τὸν ἑαυτό μου σ' αὐτόν. Ἦτανε μιὰ ὀλοκληρωσι ἀγνὴ καὶ γεμάτη υγεία.

Δὲν εἶχαμε ἀνάγκη νὰ κάνουμε καμμιὰν κίνησι, γιὰ νὰ νοιώσουμε ἐνωμένους τοὺς ἑαυτοὺς μας.

Δὲν πρέπει κανεὶς, νὰ ζητᾷ ἄλλοιῶς νὰ κἀνὴ περίληψι τοῦ ἑαυτοῦ του, οὔτε νὰ λὲη περισσότερα,

ἴσως πεθαίνοντας, νὰ βρίσκῃ κανεὶς ἀκόμη ἀνώτερη ἔκφρασι; τὸ φῶς πὸν τόσο τ' ἀναζητᾷμε.

Ὅμως οἱ ζωντανοὶ δὲν ἔχουν ἄλλα μέσα παρὰ τὸ νὰ σμίγουν τὶς σάρκες τους γιὰ νὰ μιλοῦνται σι' ἀλήθεια.

Ὡς τὴ στιγμή ἐκείνη, ἔψαχνα ν' ἀναζητῶ τὴν ἐπίγνωσι τοῦ ἑαυτοῦ μου.

Τώρα τὴν ἀγγίζα με τὰ χέρια μου.

Αὐτό: τὸ γερό του στήθος, ἡ γυνή μου κοιλιά, οἱ γάμπες μας γλυκὰ γλυκὰ μπερδεμένες, ἡ νευρικὴ του θέλησι γύρω ἀπ' τὸ κορμί μου, ἡ ἀνάσα του πάνω στὸ στόμα μου...

Τὸ νοιώθεις—ψέμματα:—πὸν ἔτσι κανεὶς ξαποστάζει ἀπὸ τὴ ζωὴ.

Νὰ μὴ νοιώθῃς πιά σὰν χάος τὴν καρδιά σου καὶ τὸν ἀλύπητο ἔρωτα πὸν δὲν κάνει ποτὲ χάρι, μὰ ἀπλούστατα νὰ ξαπλώνεται δίπλα σου, νὰ τρέχῃ τὸ σύμπαν ὀλόκληρο σὲ συνάντησί μου, ν' ἀνοίγῃ διάπλατα τὸ μυστήριο, νὰ με παρηγορῇ ἡ ζωὴ.

Σοῦ χρειάζεται Θεέ, ἓνα πὸν μεγάλο ἔλεος.

Πάνω στὰ συλλογισμένα μου χεῖλη, ἀκουμποῦσαν τὰ χεῖλη του, καὶ τὰ δύο μας στόματὰ φιλιόντανε με τὰ δόντια τους, με τὶς γλῶσσες τους, γελώντας με τὰ σκοτεινὰ ἐκεῖνα καμώματα τοῦ ἐνστίκτου, πὸν μ' ἔκαμε ν' ἀποτραβιοῦμαι, ν' ἀντιστέκουμαι, ἐνῶ τὸ αἷμα κόχλαζε στὶς φλέβες μου, καὶ με τραβοῦσε ἔξω ἀπ' τὸν ἑαυτό μου καὶ τὸν ἔκανε αὐτόν νὰ μ' ἀγκαλιάζῃ καὶ νὰ με σφίγγῃ ἀκόμη πὸν δυνατὰ.

Λὲς νὰ με φώναζε, νὰ με ἰκέτευε με τὸ εἶναι του, καὶ γι' αὐτὸ ἀνασῆκωνα τοὺς γοφούς μου, καὶ τέντωνα τὰ στήθια μου, ὀλόρθα πρὸς τὸ στήθος

του, καὶ μπερδεύα τις γάμπες μου στὶς γάμπες του;

Ἀρμονία ἔξυπνη, τυφλὴ καὶ ἀμοιβαία κατάληψι τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὸν ἄλλο!

Ἦταν ἄλλεπάλληλα ξαναγυρίσματα, τὸ σιγανὸ ξεδίπλωμα μιᾶς ἀόρατης συμφωνίας καὶ κύματα αἵμα πὸν ὁρμούσανε τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο.

Καὶ κάθε φορὰ πὸν μιὰ γραμμὴ πῆγαινε νὰ προστεθῇ σὲ μιὰν ἄλλη, καὶ πὸν ἓνα ἄτομο ἔδινε ζωὴ σ' ἓνα ἄλλο, ἦταν κάθε φορὰ σὰν ἓνα καινούργιο θαῦμα, σὰν ἓνας ἀπαραίτητος ρυθμός. Στὴν ἀντίληψί του μέσα, στὴ σημασία τέλος πὸν τὴν ξανάβρισκα, τὸ κορμί ἀφινε τὸ βάρος του πάνω στὸ κρεββάτι.

Ἡ μόνη ἀνατριχίλα τῶν χειρῶν μου, τὸ μόνο ἄγκιγμα τῆς φούχτας μου, ἦταν πὸν σημαντικὸ καὶ πὸν ἱερὸ ἀπὸ μιὰ προσευχή.

Καὶ τὸν λάτρευα, στὸ εὐτυχισμένο μεγαλεῖο τῆς σάρκας μου. Καὶ ἦταν ἡ πρώτη φορὰ πὸν τῶνοιωθα αὐτό!

Γιατὶ ἔλυσε τ' ἀγκάλιασμά του;

Τόκαμε βέβαια καὶ γιὰ νὰ μοῦ μιλήσῃ με λόγια ὅπως γίνεται στοὺς ἀνθρώπους, καὶ ξαφνιζόμουνα γιατί εἶχανε ὥς τόσο τὴ σημασία τους τὰ τρεμουλιαστὰ ἐκεῖνα λόγια πὸν ἐπιδροῦσαν πάνω στοὺς ἰστούς μου, καὶ ἔλυναν ὀλόκληρο τὸ εἶναι μου.

Μὲ κοίταζε με μάτια σχεδὸν ἀγνωρα, καὶ ἀναρωτιόμουνα τότες ἐγώ, πὸς νὰ μπορῇ τάχα κανεὶς νὰ τ' ὀνομάσῃ **βλέμμα**, αὐτὸ τὸ πᾶν πὸν ἀγκαλιάζει ὀλόκληρο τὸ εἶναι.

Ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο μας ἦταν μεθυσμένος;

Νὰ ἤμουν ἐγώ, με σηκωμένα σὰν τόξα τὰ μπράτσα μου πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου, ντροπιασμένη καὶ ταυτόχρονα περήφανη γιατί ἤμουν γυνή, χαρούμενη γιατί ἤμουν ὁμορφ;

Ἦταν αὐτὸς με τὸ αἷμα τοῦ πὸν κόχλαζε, γρήγορο καὶ προσεχτικὸ, ἀνασκαλεύοντας τὸ ἐγκαταλειμένο μου κορμί, παρακολουθώντας με τὰ χέρια του τὰ στήθια μου καὶ τὶς μασχάλες μου πὸν φωσφορίζανε, τὴν χλωμὴ ἀσπίδα τῆς κοιλιάς μου καὶ ὀλόκληρο τὸ κορμί μου, τεντωμένο γιὰ νὰ τοῦ ἰκετεύσῃ τὸ σημεῖο τῆς ζωῆς.

Ἦταν αὐτός;

Μὲ ξανάπιασε πάλι, καὶ τούτῃ τὴ φορὰ μιὰ θέλησι σχεδὸν τρομερὴ, δούλευε μέσα στὶς ἀρτηρίες μου καὶ πιστεύω πὸς ἔψαχνα νὰ τὸν πονέσω καὶ ἔχωνα τὰ νύχια μου μέσα στὴ σάρκα του.

Ἡ δύναμι τοῦ ξεπερνοῦσε τὴ δική μου.

Μιὰ ἀναλαμπὴ μοῦ ἔδειξε τὸ πρόσωπο του: δύο ρυτίδες αὐλάκωναν τὶς ἄκρες τοῦ στόμα του...

Στὰ μελίγρια τοῦ φαινόντανε δύο μελανὲς φλέβες.

Καὶ ἔνοιωσα, κλείνοντας τὰ μάτια μου πάνω στὴν ἀγνωρῆ ὄψι του, πὸς μοῦ ἄρρεσε τρομερά.

Ἡ τρέλλα φύσηξε τὸν πυρωμένο τῆς ἄνεμο. Ἡ κραυγὴ μου ἔγινε πὸν μακρόσυρτη.

Τὸ στραγγαλισμένο κορμί, σὰν πολυπλασιασμένο τώρα, εἶχε σταυρώσει τὰ μπράτσα του.

Τὸν ἔνοιωσα νὰ βαραίνει πάνω μου.

Τὴ στιγμή πὸν ὁ ῥόγχος τοῦ ἀντιλάλησε μέσα στὸ δωμάτιο γιὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴ φοβερὴ χαρὰ, ἡ ἡδονὴ γράπωσε ὀλόκληρο τὸ εἶναι μου, κάνοντας νὰ σειῶνται τὰ θεμέλια τοῦ σύμπαντος, πυρώνοντας μου τοὺς βολβούς, ρίχνοντας κεραυνούς, σκορπίζοντας ἵνα ἵνα τὸ κορμί μου, ἀπλωμένα ὅλα αὐτὰ πάνω στὰ κόκκαλά μου, στὸ κεφάλι μου μέσα κι' ἀνέβαιναν λυγμοὶ στὸ λαρυγγί μου, κι' ἔβγαινε ἀπὸ τὸ στόμα μου, πονεμένος στεναγμός.

...Καὶ τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ τὴ περιγράψῃ τὴ στιγμή αὐτή, καὶ οἱ ἔραστες πὸν τὴν χαρίζουν ἓνας στὸν ἄλλο τους, χωρίζονται ἀπ' αὐτὴν τὴν ἴδια, καὶ τίποτα δὲν εἶναι τόσο ὠραῖο, τόσο πλεῖο, τόσο...

Τελείωνε κιόλας.

Στὸν ἀχνὸ τῆς σάρκας, στὴν τραχύτητα τοῦ ἰδρώτα, ἡ ζωὴ ἔπεφτε ἀπ' τὴν πὸν ψηλὴ τῆς κορφῆς.

Ἐφθασαν ἀκόμη ἴσαμε τὴν ὄψι τῆς σάρκας μου, λεπτεῖς δονήσεις, ἓνα ἀναστάτωμα πὸν ξεψυχοῦσε καὶ ἀπὸ τὸ βάθος τῶν σπλάχνων μου, κάτι πὸν ἔμοιαζε σὰν ἀπόλαυσι ἢ πὸν ἀναζητοῦσε ἀκόμη τὴν ἀπόλαυσι...

Πάνω στο χαλασμένο κρεβάτι, τα κορμιά χορτάτα και άδεια, αγνοούνται τώρα το ένα τ' άλλο τους.

Συντρίμια σκόρπια ενός πλοίου που έχει ξεσχιστεί στα δύο.

Και το δικό του το κορμί φαίνεται θλιμένο και σκυθρωπό σαν πτώμα.

Πώς κοιμάται, πώς κοιμάται με άναποδογυρισμένο πρόσωπο, με χαρακτηριστικά που γυαλίζουν και τα φουσκώνει ο ύπνος.

Σε ένα τελευταίο ανατίναγμα της φλόγας, η λάμπα έχει σβύσει αφήνοντας πίσω της, την σιωπή νεκροταφείου,

Μα μια άχτιδα φεγγαριού που ήρθε από το παράθυρο, κατευθύνει ως το κρεβάτι την πένθιμη αναλαμπή της, θάφτει τα σκότη, κάμει να στραφτοκοπά σά σάβανο το σεντόνι, και αυτή η αναλαμπή ή πέρα από τη ζωή, ανάμεσα στο μνημοῦρι του δωματίου, κάμει τώρα το νεκρό στρώμα, σαν ένα είδος

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΕΞΕΛΙΞΙΣ

Είχα μετρήσει τις μέρες, και τοῦτο για να ὀνομάσω με τ' ὄνομα της—ένα νέο ὄνομα κάθε πρωί—την ἡμέρα αυτή, που λές και δὲν ἐρχότανε ποτέ.

Ἀποχαιρετιστήκαμε για δυὸ μῆνες, ζήσαμε τόσο πολὺ καιρὸ ὅ ἕνας μακρὰ ἀπ' τὸν ἄλλο μας, καὶ σχεδὸν δίχως εἰδήσεις μας, καὶ γι' αὐτὸ φαντάζομαι ἀπὸ τώρα, ἡ φλόγα θὰ εἶναι ἔπειτα ἀπὸ μὴν ὥρα, ὅταν θὰ σμίξουμε τὰ χέρια μας στὴ φλόγα τοῦ ἑωτὸς μας

Καταβάλω τόσο μεγάλη προσπάθεια για να παραμείνω γαληνεμένη.

Εἶχα ἐτοιμάσει τὸ σπίτι μου, ἔβαλα λουλούδια στ' ἀνθογυῶλια, ἔγινε ὁμορφη, καὶ εἶχα φορέσει τὴ βελουδένια ρόμπα πὺνίγει τόσο καλὰ τὸ φῶς, πὺν τὸ κάνει ἄφωνο κάτω ἀπὸ τὸ πρόσωπο σὰ ἕνας φωτοστέφανος ἀναποδογυρισμένος.

τραγικὸ καὶ γκρεμισμένο βωμό...

Τοῦ ἔχω δώσει τὴ ζωὴ μου, τὴν κοιλιά μου, τὴν βαθειά μου οὐσία.

Κ' ἔπειτα αὐτὸς κοιμήθηκε...

Ἐνα πλᾶσμα ἀγνοεῖ λοιπὸν πάντα τὸ τί τοῦ δίνει ἕνα ἄλλο πλᾶσμα ;

Ὁ ἔρως τῶν κορμιῶν δὲν παντρεύει τίποτα, δὲν ἀφίνει τίποτα.

Ὡς τόσο φαίνεται σὰ νὰ τ' ἀφέρνει ὅλα, καὶ πραγματικὰ τὰ δίνει ὅλα, στὴν πυρωμένη στιγμή ὅταν σφιχταγκαλιάζονται τὰ κορμιά.

Ἐχει νεκρωθῇ, ἡ χαρὰ πὺν τὴν ἔσφιγγα σὰ λεία πάνω στὴ σάρκα μου.

Τὰ χεῖλη μου ἔχουν στερέψει, τὰ δυὸ μου μπράτσα ἔχουν ἐξημωθῇ.

Μὰ ἐγὼ νόμιζα πρὶν ἀπὸ λίγο ὅτι θὰ ζοῦσα σὰ Θεός.

Καὶ εἶναι ἤδη πάρα πολὺ ὥραϊο, νὰ τὸ νομίζη κανεὶς αὐτό, ἔστω καὶ γιὰ μιὰ στιγμή.

Ἡ ὥρα οἰμῶνε. Τὸ ρολοῖ χτυποῦσε.

Μά, ὄχι ! Ἴσως νὰ πήγαινε μπροστὰ τὸ ρολοῖ. Τὰ κατοπινὰ ὅμως δευτερόλεπτα μὲ σφάζανε μέσα στὴ σιωπῇ.

Πῆγα νὰ δῶ στὸ παράθυρο. Γυρνώντας πάλι στὸ δωμάτιο, βρῆκα εὐτυχῶς πὺς ἔπρεπε νὰ κάνω ἀκόμη κάποιο σιγῶρισμα : τὸ τραπέζι εἶχε τραβηχθῇ στὴν πάντα, τὸ μπουκέτο δὲν ἦτανε καλὰ στὴ θέσι του, καὶ μερικὲς τρίχες πέφτανε ἀσκημα στὸ πρόσωπό μου.

Τέλος...

Μπόρεσα λοιπὸν ν' ἀναπνεύσω ὡς τὴ στιγμήν ἐκείνη !

—Ἐσύ !

Προχωροῦσε, κάπως δειλά, καὶ σχεδὸν σὰν ξένος.

Θυμήθηκα τότες, πὺς τὸ ἤξαιρε πάρα πολὺ λίγο τὸ σπίτι μου, καὶ τρόμα-

ξα μήπως δὲν τοῦ ἀρέσει.

Μὰ ἕνα σάλτο, μ' ἔρριξε πάνω του, τὸ κεφάλι μου στὸν ὅμο του, καὶ τὰ δυὸ του μπράτσα γύρο στὸ κορμί μου. Τὰ εἶχα ξεχάσει ὅλα.

—Ἐλα ! ἔλα εἶμαι εὐτυχισμένη.

Βρεθήκαμε στὸ μικρὸ μου δωματίκι ὅπου τὰ λουλούδια στὴ χλιαρὴ ἐκείνη ἀτμόσφαιρα ἀνοίγανε τὰ φύλλα τους, καὶ ξεσκέπαζαν τὶς ψεύτικες καρδιές τους...

Μὰ πὺς ἔχει ἀλλάξει !

Καὶ τὸ πρόσωπό του εἶναι ἀδυνατισμένο.. Γιατὶ αὐτὸ τὸ σκοτεινιασμένο μέτωπο, γιὰ αὐτὸς ὁ ῥόγχος στὴν ἀνάσα του, γιὰτὶ ἔτσι πεσμένοι οἱ ὅμοι του;

—...Τί τρέχει; Τί συμβαίνει;...

Δὲν ἀνακατεύαμε ἀκόμη παρὰ μόνο ἐρωτήσεις ἀδέξιες καὶ τυχαῖες, μὰ ἔνοιωσα ξαφνικὰ πὺς οἱ δυὸ μας καρδιὲς εἶχαν πάψη νὰ χτυποῦν ταυτόχρονα.

Ἄς μιλήσῃ! Νὰ μάθω...Τίποτα χειρότερο ἀπὸ τὴν ἀγνοία.

—Νὰ λοιπὸν...

Ἐκρυψε τὸ πρόσωπό του στὰ χέρια του. Καὶ μοῦ τὰ εἶπε :

Ἐπέφερε πάρα πολὺ μὲ τὴν ἀπουσία αὐτῇ. Τὸ κατάλαβε ἀκόμη μιὰ φορὰ αὐτό, μπαίνοντας τώρα σὲ τοῦτο τὸ σπίτι, ὅπου ὅλα τοῦ λέγανε πὺς εἶναι ξένος.

Δὲν μπορεῖ πιά νὰ ζήση δίχως ἐμένα, μακρὰ ἀπὸ ἐμένα οὔτε χωριστά. Τοῦ χρειάζεται ὅλος μου ὁ καιρὸς, ὅλες μου οἱ μέρες, ὅλα μου τὰ λεπτά.

Ὡ! Τὸ ξαίρει καλὰ, πόσο παράλογη εἶναι αὐτὴ του ἡ παράκλησις. Ὅμως στὴ ζωὴ, ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο ἐξὸν ἀπὸ τὴ λογικῇ.

—Ἀκουσέ με...

Ἐπάρχει καὶ τὸ ἐνστικτο, τὸ ἐνστικτο πὺν εἶναι πὺδ δυνατό.

—Μὰ δὲν καταλαβαίνεις λοιπὸν;.. Νά!...Σοῦ τὰ εἶπα ὅλα...Αὐτὸ εἶναι ὅλο.

Τὰ ξαναεἶπε πάλι, καὶ τώρα ἦταν λόγια διαφορετικὰ πὺν γεμίζανε τὸ στόμα του...λὲς κι' ἔβγαινε μπόρα μανιασμένη.

Ἄντίτροφα καὶ πολὺ περίεργα, ἐγὼ ἔνοιωθα μέσα μου μιὰ παγερὴ διαύγεια μυαλοῦ καὶ μιὰ φοικαλέα ἡρεμία.

Ἡ σιωπῇ καὶ ὁ φόβος, μοῦ σφίγγανε τὰ κόκκαλα.

Τί μπορεῖ ν' ἀπαντήση κανεὶς, σ' ἐκείνον πὺν ξαφνικὰ μιᾷ μιὰν ἄλλην γλῶσσα;

Δὲν ξεστόμιζα παρὰ μονάχα τὰ λόγια τὰ δικά μας.

—Ἀπάντησέ μου, σὲ παρακαλῶ, ἀπάντησέ μου...Ἄς μοῦ πῆς ὄχι, μὰ τοῦλάχιστον δόσε μου ἀπάντησι...

Θᾶπρεπε λοιπὸν νὰ ξαναρχίσω ἀπὸ τοῦ νὰ τοῦ τὰ δίνω ὅλα, καὶ νὰ τοῦ τὰ ἐξηγῶ ὅλα :

Ὡς τὴ στιγμή αὐτῇ στηριζόμουν σ' ἕνα βαθὺ ποτάμι δυνατό πὺν τὰ βαθειά του νερὰ μὲ παρακολουθοῦσαν. Καὶ νὰ πὺν ξαφνικὰ, ἕνας χείμαρρος ἐξορμᾷ, μανιασμένος, χύνει τὸ ταραγμένο του νερὸ καὶ τὸν ἀπαίσιο ἀφρὸ του.

Ἐπρεπε ν' ἀνέβω ἀπὸ τὴν ἀνάστροφη ὁλόκληρο τὸ ρεῦμα καὶ νὰ κάνω μιὰν ἀπελπισμένη προσπάθεια γιὰ τὴ ζωὴ ἢ γιὰ τὸ θάνατο.

Οἱ δεσμοὶ τῆς σάρκας, εἶναι λοιπὸν τόσο γελοῖοι, ὥστε ἀντὶ νὰ μᾶς ἐνώσουν μᾶς χωρίζουν τὸν ἕναν ἀπὸ τὸν ἄλλο μας, μᾶς ἀφήνουν νὰ βολοδερόμαστε ὁ καθεὶς γιὰ λογαριασμό του, παραλύοντάς μας τὰ μέλη, ὅπως τὰ φύκια ἐκεῖνα τοῦ βυθοῦ πὺν ἀπλώνονται πάνω μας;

Εἶναι λοιπὸν τόσο λίγο ἐπαρκεῖς οἱ δεσμοὶ τῆς ψυχῆς, ὥστε νὰ τοὺς λείπη πάντα ἕνας κῆκος, πάντα μιὰ λέξι, πάντα ἕνα βλέμμα;

Ἄν δὲν εἶχα βρῇ τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἀρμονία, θὰ ἀμφέβαλλα σήμερα—Θεέ μου—ὅτι ἕνας ἄντρας καὶ μιὰ γυναῖκα μποροῦν ποτὲ νὰ ἀγαπηθοῦν, δηλαδὴ νὰ συνεννοηθοῦν.

Ἡ σκέψι αὐτῇ, μοῦ ἔδωσε μιὰν ἀπίστευτη δύναμι.

Ἐνα κύμα ἄγγιξε τὸ στόμα μου καὶ περεχοῦσε τ' αὐτιά του, καὶ μὲ ἕνα τολμηρὸ σπρώξιμο τὸν ἀπομάκρυνε.

Ἡ γυναῖκα του.

Αὐτὴ πρὸ παντός!

Καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ προσώπου του μ' ἔκανε νὰ τοῦ μιλήσω πὺδ σιγανά.

Ἐτσι, τὸ λοιπὸν, γιὰτὶ συνέβη νὰ μὲ συναντήσῃ, θὰ λιποτακτοῦσε εἰκοσι χρόνια κοινὴ ζωὴ, περιποιήσεις καὶ θεωπευτικὲς συνήθειες, εἰκοσι χρόνια, ριζωμένα τόσο βαθειά.

Ἡ γυναῖκα αὐτή, ἦτανε τρυφερή, εὐθραυστη, στάθηκε ὥραϊα, καὶ εἶναι σχεδὸν πιά τώρα σαράντα χρονῶ γυναῖκα.

Γιὰ μιὰ γυναῖκα, εἶναι πιά περασμένη ἡλικία...

Ἡ παρουσία μου λοιπόν, θὰ συντελοῦσε στὸ νὰ τσακίσῃ μιὰ ἄλλη ὑπαρξί;

Κι' ἐγώ, ποὺ ἔφερνα τόση ὁρμή καὶ τόσο ἐνθουσιασμό γιὰ κάθε τι τὸ ὀμορφο, τὸ δίκαιο, τὸ θερμό, ἐγὼ λοιπόν ἔπρεπε νὰ κάνω τέτοιο πράμα;

—Ἡθελα, ἀγαπώντας σε, ὅλα νὰ εἶναι πιδὲ τέλεια, πιδὲ διανυγῇ, πιδὲ ἀνετα γύρο σου. Καὶ τὴ στιγμή ποὺ πίστευα μὲ τέτοια μέθη, ὅτι τὸ εἶχα κατορθώσῃ αὐτό, ἔρχεσαι νὰ μοῦ ζητήσῃς ἀπότομα νὰ ἀπομακρύνω τὸ φῶς ἀπὸ ἓνα πλάσμα; Γιατὶ κατὰ βάθος αὐτὸ μοῦ ζητᾷς.

Καὶ μάλιστα, δὲν ἦταν μόνο αὐτό.

—Ὁ ἄντρας ἐκεῖνος σι' ὄνομα τοῦ ὁποίου εἶχα φτιάσει τὸ σπίτι μου. "Ὅχι! πὼς ὅτι τάχα τρομάζω τὸ δικό του πόνο ἢ τὸν φοβάμαι τὸν ἴδιο.

—Μὰ θαρρῶ νὰ σοῦ τὸ ἔχω κιόλας πῆ. Ὁ ἄντρας αὐτὸς εἶναι ἀπαραίτητος στὸν ἀκτινοβολισμό μου: "Ακοῦς; "Απαράιτητος... Σκέψου πὼς εἶναι ἐκεῖνος στὸν ὁποῖο ἔχω πῆ τὴν ἀλήθεια, μπρὸς στὸν ὁποῖο μπόρεσα νὰ ζήσω φέροντας πάνω μου τὴν παρουσία σου, ποὺ ὑπόφευγε δίχως νὰ μ' ἀγαπᾷ λιγότερο, ποὺ προτιμᾷ τὴ χαρὰ μου, ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς καρδιάς του, καὶ ποὺ εἶναι αὐτός... Ναί! Αὐτὸς ὑπάρχει καὶ θέλεις νὰ μοῦ τὸν πάρῃς;

Καὶ ἂν ἀκόμη, γιὰ ν' ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ αὐτόν, μοῦ παρουσιάσῃς μιὰ πρόφασιν ἀνώτερη ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιο, ἓνα μέσο πιδὲ τέλειο νὰ μεγαλώσω καὶ νὰ **ξαίρω**, θὰ ἔφευγα δίχως φόβο, δίχως ἴσως ν' ἀμφιταλαντευθῶ, μιὰ καὶ ὁ ἔρως μόνον εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀνυψώνει τὴ ζωή. Μὰ ἐσύ, τί ἀντιπροβάλλεις; Τὸ αἰσθημα; Τὸ ἐνστικτο;

Τὸ ἐνστικτο, δὲν εἶναι ἓνας λόγος...

Εἶχα σηκωθῇ μιλώντας. Τὸ μέτωπό μου καὶ τὰ μάτια μου καίγανε, καὶ ἡ δική μου ὄψις σαβανωμένη κάτω ἀπὸ τὴ χιονάτη λάμψιν τῆς κουρτίνας, εἶχε ἀλλάξει ὁλόκληρη.

Ἦταν τὸ βλέμμα του, ἢ ἡ ρυτίδα

τοῦ στόματός του ποὺ τὸν ἄλλαζαν;

—Σημαίνει λοιπὸν πὼς δὲ μ' ἀγαπᾷς...

Τὸ ξαναεἶπε αὐτὸ σὰν παιδί, ποὺ πεισμώνει μὲ τίς λέξεις, καὶ ξανάκρυψε πάλι τὸ πρόσωπό του στὰ χέρια του.

"Αν ἐνοιώθα νὰ σκοτεινιάζῃ γύρω μου, αὐτὸ θ' ἄπρεπε νὰ εἶναι περαστικό.

Γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὸ, νὰ μᾶς ἐγκαταλείπῃ ὁ ἔρως ἔτσι μονομιᾶς...

"Ὁ καιρὸς ποὺ πέρασε, δὲν ὠρέλῃσε σὲ τίποτα. Καὶ ὅταν νοιώσαμε πὼς ἄρχιζε νὰ ἀπλώνεται ἡ στενοχώρια ἀνάμεσά μας, σηκώθηκε κι' αὐτὸς ἔπειτα ἀπὸ μένα, ἀκούμπησε βαρεῖα τίς γροθιές του πάνω στοὺς ὤμους μου μὲ κοίταξε μὲ σκοτεινὸ βλέμμα, σὰ διαβάτης καὶ περαστικός.

Κ' ἔπειτα ἔφυγε.

"Ακουσα σιγανὰ τὴ πόρτάν ποὺ ἐκλείνε.

Δὲν μὲ καταλαβαίνει λοιπόν;

Ἐγὼ νοιώθω γι' αὐτὸν ἓνα πραγματικὸ ἔρωτα, καὶ ὅχι τὴν ἄστατη αὐτὴ ὁρμή ποὺ τὴν συνεπαίρνει τὸ πάθος σὰν ἄνεμος.

"Ὅμοιος μὲ τὴ ζωή μου, ὁ ἔρως μου, μοῦ ἀπαιτεῖ ὅλες τίς κατακτήσεις ποὺ ἔχω κάμει, ὅλους ἐκεῖνους ποὺ ἀγαπῶ, καὶ τὸ βλέμμα μου ἐπίσης δέχεται ὅσο μπορεῖ περισσότερο οὐρανὸ καὶ χρῶμα.

Καὶ τίποτα δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ ἀναπνέω ὅλη τὴ ζωή. Γιατὶ μ' ἐμποδίζουν ν' ἀγαπῶ, τὸ κάθε τι ποὺ μοῦ εἶναι ἀγαπημένο;

..."Ἐρωτά μου, θὰ νικήσῃς, θὰ μπόρῃς νὰ δώσῃς νὰ σὲ καταλάβουν!

Δὲν εἶσαι ὁ ἄντρας αὐτὸς ποὺ φεύγει, οὔτε ὁ ἄλλος, οὔτε κανεὶς... Δὲν εἶσαι παρὰ μιὰ σάρκινη καρδιά, μιὰ καρδιά δίχως πέρατα καὶ δίχως ἀνάπαυσι, μιὰ καρδιά ποὺ χτυπᾷς ἀδιάκοπα, καὶ δίχως ἀντικειμενικὸ σκοπὸ. Μὴν ἐπιτρέψῃς νὰ μαραθῇ καὶ νὰ ξεριζωθῇ καὶ οὔτε μιὰ ὑπαρξίς.

"Αν ὁ ἔρως δὲν μπορεῖ νὰ πείσῃ, τί ἀνάγκη τότε νὰ προσφεύγουμε σ' αὐτόν;

Κι' ἔτρεξα γιὰ νὰ τὸν προφθάσω...

II

Εἶναι κοντὰ ὡς τόσο, ἡ πρώτη ἐκείνη μέρα τοῦ πολέμου.

Μόνο λίγοι μῆνες πέρασαν πάνω ἀπ' αὐτήν. Μὰ δὲν εἶμαι ἱκανὴ νὰ ξαναβρῶ στὴ μνήμη μου, καὶ παραμικροὺς ἴχνος.

Ἐκεῖνο ποὺ ξαίρω, εἶναι ὅτι θὰ εἶναι μέχρι τέλους, ἡ φλογερὴ μέρα τῆς ζωῆς μου: ἡ ἡμέρα τῶν ἡμερῶν.

"Ὅτι κι' ἂν συμβῇ, ἐμεῖς ποὺ τὴν ἔχουμε ζήσει, ἤπιαμε μονορούφι μέχρι τρυγὸς ὅλη τὴν πίκρα τῶν αἰώνων.

Νοιώσαμε στοὺς ὤμους μας ὅλα τὰ ἀστροπελέκια τοῦ οὐρανοῦ. Κι' ἐκείνη ποὺ ἀναρωτιοῦνται γιατί τάχα σ' ἐμᾶς ἐπάνω ἔλα αὐτά, δὲν ξαίρουν ἴσως πὼς ἡ δυστυχία καὶ ὁ πόνος περιμένουν πλάσματα τοῦ ἀναστήματός των...

Δὲν μιλῶ, γιὰ τοὺς παλαιότερους, γιὰ κείνους τῆς ἄλλης γενεᾶς, γιὰ κείνους τοῦ ἄλλοτεينوῦ καιροῦ:

Αὐτοὶ δὲν ἔπαθαν τίποτα.

Μὰ ἐμεῖς! Ἐμεῖς, τὴν ἡμέρα ἐκείνη!

Καταφέρνω τέλος πάντων νὰ ἀναπαριστᾶν μερικὸς αἰῶνες, μερικὲς λέξεις, μὰ αὐτά, δὲν μοῦ φέρουν στὸ μυαλό, τίποτα παραπάνω ἀπὸ τίς λεπτομέρειες ποὺ μοῦ ἔχουν δώσει γιὰ τὴν ἡμέρα ποὺ γεννήθηκα.

—Ἐμοιαζες σὰ μιὰ μικρὴ μαῖμοσ κοκκινότριχη, φώναζες πάρα πολὺ λίγο καὶ ἡ γιαγιά σου, σὲ φίλησε πρώτη. Ἐκαμε ἐκεῖνο τὸ βράδι μιὰν φοβερὴ ζέστη.

Ναί!

Θυμοῦμαι λόγου χάρι, τὴν πετρωμένη, ἀσπρουλιάρικη ὄψιν ποὺ εἶχε ὁ κ. Μπαρρέ ὅταν μπῆκε, πελώριος καὶ σὰν ἀγαλματόδης, στὸ γραφεῖο ὅπου ἔργαζόμασταν.

—Πάει!

Ἐφώνισε ἀπὸ τὸ κατώφλι τῆς πόρτας.

Κανεὶς, δὲ φάνηκε ν' ἔχει καταλάβῃ.

—Τοιχοκολλήθηκε!

Οὕρλιασε.

Καὶ προχωροῦσε ἔτσι, σὰ ρόπαλο ποὺ πέφτει.

Πὼς παίρνει φωτιά ἓνα χωράφι στάρια, στάχι στάχι κι' ἔπειτα ὅλα μαζί, ἔτσι μᾶς κόρωσε κι' ἐμᾶς ἡ κατάπληξι.

Γυναικα

Κι' ἔμεινε ὁ καθεὶς μας σὰν καρφωμένος στὴ θέσιν του, ἔτσι ποὺ μᾶς ἔδενε ἡ φλόγα.

Πυρκαϊά! Πυρκαϊά! Στιγμὲς κόκκινες, πνοὴ ποὺ θὰ πετάξῃ, ψυχὴ κουβαριασμένη μέσα στὸ στήθος, καὶ δὲν τὴν θέλει κιόλας κανεὶς.

Θυμᾶμαι, πὼς ἀναγκάστηκα νὰ στηριχθῶ στὸν τοῖχο γιὰ νὰ μὴ σωριαστῶ χάμω.

"Ἄλλες μικρολεπτομέρειες μοῦ ἔρχονταν τώρα στὸ μυαλό, μὰ δίχως νὰ μποροῦν νὰ ζωντανέψουν μέσα μου ὅλη ἐκείνη τὴν ἀπελπισία, οὔτε ὁλόκληρη ἐκείνη τὴν τρέλλα ποὺ εἶχε ξεσπάσει πάνω στὸν κόσμον.

Μοῦ εἶχε ἴσως μείνει μιὰ κάποια διαύγεια καὶ θὰ εἶχα φυσικὰ πόδια γιὰ νὰ περπατήσῃ, ἀφοῦ ἔτρεξα ἀμέσως σπῆτι...

Τὶ δρόμοι, τί κόλασι!

Ποῦ βρισκόμουν;

Δὲν μποροῦσα νὰ διακρίνω τίποτα, οὔτε τὰ τριγυρινά, οὔτε τὴν ἀποχτήνωσιν ποὺ μ' ἔσπρωχνε, οὔτε τὸν τρομαχτικὸ ἐκεῖνο ἔερα, ποὺ στούμπωνε τ' αὐτιά μου καὶ ποὺ χόρρευε τὸ βαρὺ του ἀνεμοστρόβιλο μέσα στὸ μυαλό μου.

Θυμᾶμαι πάλι ὅτι ξαναβρεθήκαμε οἱ δύο μας στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ποὺ περιεῖχε ἀκόμη τὴν συζυγικὴ ἀτυχία.

Περνώντας τὴν ἐξώπορτα, σὰν ζῶα ποὺ τρέχουν στὸ μακελλάρι, ἀργοπορήσαμε, εἴμασταν βαρεῖοι, ἄβουλοι καὶ ἡ σκάλα ἦτανε σὰ Γολγοθᾶς.

Δὲν πιστεύω ν' ἀνταλλάξαμε οὔτε μιὰ μόνη λέξη.

"Ὅταν ἡ πόρτα ἐκλείσει, ἀγκαλιαστήκαμε, μὰ δίχως νὰ φιληθοῦμε καὶ τὸ μάγουλό μου πάνω στὸν ὤμο του ἄφινε νὰ στάζουν δάκρυα, ποὺ λὲς καὶ δὲν τᾶ-κλαιγα ἐγώ.

Τὸ εἶχα σκεφθῇ πὼς θ' ἄφηνε.

"Αλήθεια!

Τὸ εἶχα σκεφθῇ ἀμέσως αὐτό.

"Ὅμως ἡ σκάλα αὐτὴ, τσαλαπατήθηκε, ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες, εἶχε κενωθῇ, ὅπως ὅλα τ' ἄλλα καὶ δὲν μπορῶ νὰ πῶ, πὼς ἦταν αὐτὴ ποὺ μ' ἔκανε νὰ ὑποφέρω παραπάνω, ἀφοῦ ἤμουν ἀποβλακωμένη καὶ δὲν εἶχα τὰ μέσα νὰ ὑποφέρω.

"Ἰσως νὰ μποροῦσα νὰ ξεκαρδισθῶ στὰ γέλοια ἢ καὶ νὰ ξεσκίσω τὰ μπρά-

τσα μου.

«Ήμουν σαν πέτρα που την πετάνε κανείς στο κενό.

Αγγίζοντάς τον ξανάπερνα λίγο λίγο από τα όσα επρόκειτο να χάσω!

Οι κατοπινές μέρες λές και βγήκαν από ηφαίστειο.

Δεν ήταν παρά στάχτη.

Μαθαίνουμε καινούργιες λέξεις, μια δλόκληρη ξένη γλώσσα φύτρωνε αὐθόρμητα κάτω από τη γλώσσα μας. Και τα τοπεία γινότανε κι' αυτά σαν ένα είδος ξμψυχα με δικό τους χαρακτήρα, με κινήσεις.

Και τροφή μας ήταν, αλήθεια, μόνον το τι γράφανε οι έφημερίδες. Η ανθρωπότητα δεν περιείχε πιά παρά μόνον άτομα, μόνον άτομα.

Σ' αυτούς ή ζωή, ή ζωή και ή μοίρα του κόσμου.

Και παίζανε τα λόγια με αριθμούς νεκρών και συνειθίζαμε το «θάνατο» — ανθρωπίνη θεότητα το κάτω της γραφής.

Και τίποτα πιά, δεν έμοιαζε με τίποτα.

Είχαν αρχίσει να μιλούν για δόξα!..

Ήρθε μια μέρα:

Τό φευγό του!

Θέλησα να έτοιμάσω τα πράματά του, όπως έκαμα στις παραμονές των ταξιδιών του, μ' έναν κατάλογο στο χέρι, με την παλιά μανία να του δώσω μαζύ του πάρα πολλά πράματα.

Γέμισα το σάκκο του με τα χρεώδη κι' έχυσα κρυφά ένα μικρό μπουκαλάκι γεμάτο από το άρωμά του, μια πίπα που του την είχα αγοράσει στα τελευταία του γενέθλια, ξεραμένα λουλούδια, την φωτογραφία του μικρού.

Ξεδιπλώνοντας τ' ασπρόρουχά του, ή φωτογραφία θάπεφτε.

Και φανταζόμουν σαν παιδί την έκπληξή του, την κραυγή που θάβγαζε.

Ποιν άφίσει το σπίτι, μόλις τον άναγνώριζε κανείς κάτω από τον στρατιωτικό του μανδύα, φίλησε άγρια τον γυόκα του σφίγγοντάς τον πολύ πολύ και σκύβοντας για να του κρύψη τα δάκρυά του.

Στο δρόμο, πηγαίνοντας, μου μίλησε πρό παντός για το παιδί μας.

Σκέψεις ανώδυνες, φόβοι επιπόλαιοι.

— Φτάνει να μη σε κουράσι πάρα

πολύ...Και να είσαι — ξαίρεις!.. — αὐστηρή!

Μά άκουα πώς μου έμπιστευότανε το μερίδιό του της δικής του επιβίωσης και κατάλαβα πώς θά ήταν ίσως πιο καλά να άποφύγομε και οι δύο μας τη σκηνή του χωρισμού που ώδηγοῦσε προς το θάνατο.

Στρατός ξεπρόβαλλε από όλες τις μεριές, κοπάδια με τ' άθώα μάτια, με όψεις περήφανες.

Παιδιά, άδελφια, έρωμένοι μεταβλήθηκαν σε ανθρώπινα άγάλματα, περιτριγυρισμένοι από χαλκό, από ζητωκραυγές, παδοβολητά, χρυσά, σημαίες, άρβύλλες.

Και ήταν μόνο αὐτή όλη μου ή κόλασι!

Μά ήταν άκόμη και ό άλλος, ό δυστυχισμένος μου άλλος, που είχε φύγει πριν άπ' έξη μέρες, δίχως καν να μπορέσω να τον άποχαιρετήσω.

Τώρα με φίλησε την τελευταία στιγμή. Πριν από αὐτήν ζήσαμε μια από τις στιγμές εκείνες της άθλιότητας, όπου άνακαλεί κανείς όλες τις δυνατές αὐταπάτες για να παρηγορηθί:

— Σ' αὐτόν! Μά τι λές!..Δέν είναι δυνατόν να του συμβή κακό...Δέν είναι δυνατόν!..

Ξαναγύρισα σέροντας τον πόνο μου, σά σχοινί. Ήτανε μια ανθρωποθάλασσα, μέσα στην οποία βρέθηκα και που όμοιά της δεν είχα ξαναδεί ποτέ μου.

Γυναίκα, έννοιωθα πώς κάτι με τραβοῦσε έξω από αὐτό το πλήθος, όπως είχα νοιώσει την πρώτη μέρα που είχε ξεσχισθεί ή ανθρωπότητα και είχε χωρίσει σε δυο στρατόπεδα.

Από τη μιάν οι άντρες από την άλλη οι γυναίκες. Μά τώρα, δεν μπορούσε πιά κανείς, να ξεχωρίση ούτε τον ίδιο τον έαυτό του.

Που είσασταν άδελφές μου, έσεις εκεί πέρα από τα σύνορά μας, από παντού; γυναίκες όλες της Εὐρώπης, και σεΐς Τρούνη, και Κλάρα, και Μάνια, κι' έσεις... κι' έσεις.

Τι κάνατε;

Ποιους κλέγατε;...

Βλέπατε, ψέμματα, το χάρο πάνω από τα κεφάλια των δικών σας. Και

ζούσατε και σεΐς το ίδιο αγωνιώδες καλοκαίρι, την ίδια εκείνη μέρα.

...Μά γιατί δεν άκούστηκαν οι φωνές σας, πάνω άπ' το όμόφωτο εκείνο σφαγείο:

Και συ πάλι δε μου λές!.. Έσύ που έχεις φωνή στο λαρίγγι, δάκρυα στη σάρκα σου μέσα δε μου λές;

Γιατί δεν άκούστηκε ούτε ή δικιά σου φωνή;

III

Συνηθίζω τρομερά, να πηγαινοέρχομαι ολομόναχη μέσα στο έρημο σπίτι.

Στο τέλος, παύω πιά να συλλογιόμαι, τα γυνά ντουβάρια, τη βουβή σιωπή, τα σβυστά παράθυρα.

Όλα με περιβάλουν με μιάν άόριστη συγκατάνευσι και νοιώθω πάνω στους ώμους μου, τη φρικαλέα δύναμη της συνήθειας!

Μου φαίνεται πώς γλυστρώ από κάποια πλαγιά στο βάθος της οποίας κανείς δεν με περιμένει, κανείς για να με ειδοποιήση πώς υπάρχει ίσως ένας γκεμός, κανείς για να μου πη, που τραβά αὐτή ή νέα ζωή!

Οι μέρες μου έχουν ρυθμιστή, σύμφωνα με τους νόμους που έκαμα έγω και που δεν βαρύνουν παρά μόνο πάνω σε μένα.

Πηγαινοέρχομαι, τριφογυρνώ το κλειδί στην κλειδωνιά, σουλατσάρω, έπειτα άρχινώ και τρέχω. Κάθουμαι να δουλέψω.

Ο κατρέφτης, κάνει κάποτε ν' άναπιδά μιá ξαφνική εικόνα που τρέχει να με συναντήση και που μου ξεφεύγει έπειτα.

Ός τόσο έχω ζήσει με τον ίδιο τον έαυτό μου.

Η μοναξιά μου σήμερα, είναι σαν καρπός, πονεμένης σάρκας, με πικρή γεύσι και που μου κάνει να νοιώθω στα σπλάχνα μου τη φωτιά κάποιου υγρού.

Είναι μιá περίεργη μοναξιά.

Δυό άνδρες έχουν γεμίσει τη ζωή μου: την έχουν κυφορήσει, την έχουν ζωογονήσει,

Μήπως πάει πολὺς καιρός, άφ' ότου έχουν γίνει όλα, αὐτά, μήπως έχουν

συμβή πουθενά άλλο;

Κανείς δεν ξαίρει πιά! Ζούν; πέθαναν;

Η αλήθεια είναι πώς θά πεινοῦν και θά κρυώνουν, πώς θά άνιούν, κλεισμένοι στα έγκατα της γής, σαν πραγματικά θαμμένα κορμιά.

Και μπορεί, σε τούτη τη συγκεκριμένη στιγμή, όπου τους φαντάζομαι ζεστους και να πηγαινοέρχονται, μπορεί να είναι κι' οι δύο τους παγωμένοι.

Και για να πάω στο βάθος των πραγμάτων, πρέπει να όμολογήσω πώς δεν υπάρχει σχεδόν πιά τίποτα το κοινό άνάμεσα σ' αυτούς που έχουν φύγει, και σ' έμένα που έμεινα.

Κάποτε, σαν είμαι ολομόναχη σκύβω σκύβω, ως που να φτάσω στο βάθος των πραγμάτων σαν να πηγαίνω γυρεύοντας να δώ τον πόνο που νοιώθω.

Ναι! άνταλλάσσουμε έπιστολές. Και μόνο έτσι προσπαθώ να φαντασθώ τη σκηνογραφία μέσα στην οποία ζούνε, και τα χοντροειδή χαρακτηριστικά της ιστορίας τους.

Σχεδόν κάθε πρωί, έχω ένα γράμμα.

Ο φάκελλος, καίει στα δάχτυλά μου, το χαρτί είναι γεμάτο μαῦρες γραμμές που έχουν την άξίωσι να σάς πουν διάφορα πράγματα.

Τους γράφω πριν πλαγιάσω.

Και οι λεπτομέρειες της μέρας μου, όπου δεν μου συμβαίνει άλλως τε και τίποτα, γίνονται σωρός δλόκληρος.

Τα πιο άσήμαντα περιστατικά που συμβαίνουν στο γραφείο, το γεῦμα στο έστιατόριο μέσα στις φωνές, ή άηδιαστική άπόπνοια, το έξημωμένο σπίτι, τα νέα του μικρού που όλο και παίρνει πάνω του στην έξοχή, και ή δουλειά μου έπειτα από το δείπνο, για να κερδίσω λίγα άκόμη λεπτά.

Βρίσκεται πάντα, κάποιος άνέκδοτο άνάμεσα σ' αὐτά όλα...

Χτυποῦν μεσάνυχτα!

Κάποτε, κλείνοντας το φάκελλό μου έχω την έντύπωσι πώς μιλούσα για κάποια άλλη.

Ός τόσο ή σκέψις τους, μου έχει γίνει έμμονη ιδέα. Είναι ένα κόκκινο σημάδι, γύρω από το όποιο αναπτύσσεται, περιστρέφεται και ζή ό έαυτός μου.

Και κάποτε έπίσης, σαν κλείνω τα

μάτια μου, περίεργες σκέψεις με πολι-
ορκούν και πού φτερουγίζουν σαν νυ-
χτερίδες. Και λέω με το νου μου :

Πόσες τάχα να είναι οι σκέψεις
αυτές που γεννιούνται και πεθαίνουν ο-
λόκληρη νύχτα ;

IV

Ο τύπος του νεαρού έρωτευμένου.

Καλοφτιαγμένος, άρκετά όμορφος,
μια δίχως χάρι, και η νεότη του όπλι-
σμένη με μια δειλή αξιοσημ.

Απόφευγα πάντα να του μιλήσω.

Χρειάστηκε απόψε, αυτή η άνοητη
πρόφασι, για να περπατήσουμε πλάι
πλάι.

Προσπάθησα με πολλή φροντίδα, να
μιλήσω για κάτι άλλο, και μόλις η
συνομιλία έπαιρνε ένα συγκεκριμένο
δρόμο, άλλαζα τα λόγια, και έστρεφα
την κουβέντα προς άλλη κατεύθυνση.

Έκείνος, εκατό φορές πιο επιδέξιος
και πιο πεισματάρης ίσως, ξανάφρανε
κοπιαστικά τη συνομιλία στο σημείο ο-
που ήθελε.

Η αιώνια κωμωδία, του άντρα.

Τα ίδια λόγια πάντα, ποιός να τους
το πη τέλος πάντων, πώς λένε όλοι τους
τα ίδια για να φθάσουν στον ίδιο
σκοπό.

Επιχειρούσε, θρασύτατα και άδέξια,
παραμονεύοντας με την άκρη του ματιού
του, και όταν είδε πώς του ξέφευγα, ο-
μολογήθηκε, έρριξε τα ζάρια του παί-
ζοντας την καρδιά του, με βραχνή φω-
νή με σκυμένη μύτη, με ολοκόκκινα αυ-
τιά.

Μου φαινότανε άνοστος και σχολα-
στικός ως τη στιγμή εκείνη, και σχεδόν
γελοίος μέσα στη μικρή του ύπουλότητα.

Ξαφνικά ξεγελάστηκε, φάνηκε σαν
άγιος, διανέστας, ίκετευτικός, και όλο
του το σώμα έπαιρνε κάποιο μεγαλείο.

Πώς έτρεμε το φτωχό παιδί!

Όταν του είπα την απάντησή μου,
μια γυναίκα ξαίρει να βρίσκη τόση σι-
γουράδα και τόση καλωσύνη, όταν δεν α-
γαπά :

— Συγγνώμη! — είπε — σās προσέβαλλα.

Τόν είδα ν' απομακρύνεται σκυφτός,
ταπεινωμένος ίσως, μα με την ελπίδα
πάντα που δίνουν οι λέξεις όταν έχει

τολμήσει κανείς να τις πη.

Να τον συγχωρέσω ;

Ός αν καμιά γυναίκα, να κρατούσε
ποτέ κάκια για την απέραντη δωρεά που
της κάμουν, ως αν καμιά από μās
μπορούσε να μείνη αναισθητή ως αν την
στιγμή όπου εκφράζεται ο έρωτας, να μην
πραγματοποιείται ένας μυστικός θεσμός.

Θυμάμαι όλους τους άντρες που μ'
έχουν αγαπήσει.

Ο καθείς τους φαντάζεται πώς μās
έχει ανακαλύψει και φαντάζεται πώς
ήξαισε το μυστικό μας.

Πραγματικά, ο καθείς τους μās α-
νακαλύπτει, και ο καθείς τους μās α-
καλιάζει λίγο.

Και θα τον θυμάμαι αυτόν, το μουρ-
μουριό του, το ξεύθημα του.

IV

Ένοιωσα την έντύπωσι του θανάτου.

Όχι, της στιγμής του θανάτου, γιατί
είναι ακόμη ένα μέρος της ζωής. Άλλα
της πρώτης στιγμής, που ακολουθεί το
θάνατο.

Κανείς δεν ξαίρει τίποτα, γι' αυτούς
που έχουν πια πεθάνει.

Δεν έχουμε την αντίληψη, παρά μόνο
του τι μένει.

Είχα πάει στην άκρη της προκυμαίας
ως το σημείο που το καμτσικώνει το
κύμα.

Πάνω από το κεφάλι μου, τρέχουν
τα σύννεφα.

Ήταν ένα κυριακάτικο πρωινό.

Η θάλασσα ήτανε γαληνεμένη. Ο
ήλιος έκαιγε τόσο, ώστε ήταν σχεδόν α-
δύνατο να υψώσω το κεφάλι.

Μόνο γυναίκες...

Άλοιμονο! Ούτε μια ώραϊα.

Μια δυο τρείς, δέκα, είκοσι, εκατό.
Θα είναι διακόσιες.

Ούτε μια!...

Μα έχουν όλεις τους, ένα τέτοιο κα-
τσουφιασμένο ύφος, ώστε θα έλεγε κανείς
ένα κοπάδι χήρες.

Εκεί κάτω, δυο άντρες, κάθονται α-
πόμερα σ' ένα παγκάκι, σά δυο φρόνιμα
παιδιά τιμωρημένα. Είναι φτωχοί και σά
βαριεστημένοι από την ζωή τους.

Όμως δεν φαίνεται να παίρτουν έ-

πίδηδες αυτό το ύφος.

Τί ανυπομονησία, νοιώθω.

Μια γυναίκα, μιλά σ' άλλες γυναίκες.

Τί τάχα άραγε να μās πη;

Έγώ κάθομαι, και φυλάγω το κά-
θισμα της Εύας, που τέλος πάντων κα-
ταφθάνει, έρχεται και κάθεται δίπλα μου.

Η όμιλίτρια άνεβασμένη πάνω σε
μια πρόχειρη έδρα, μιλεί, λέει και όταν
έχει σωπάσει ακούονται παλαμάκια και
«Μπράβο! Μπράβο».

Τελείωσε.

Το ακροατήριο τεντώνεται, χασμου-
ριέται, αρχίζει την όχλοβοή και απομα-
κρύνεται.

— Τί άνόητη! και η ανώφελη συγ-
κέντρωσι, αυτές οι γυναίκες.

Λέει η Εύα.

Το δίχως άλλο έχει δίκιο.

— Γρήγορα, γρήγορα το τραί μου...
Καληνύχτα!

Ός που να γυρίσω να δω, είχε κιό-
λας άνέβη στο τραί.

Είχα πη με το του μου :

— Να η φίλη μου, η συντροφισσά
μου, η αδελφή μου...

Και μου μένει απ' αυτήν, τη νύχτα
αυτή που είναι τρυφερή σαν την αυγή
μια μεγάλη συγκίνησι που αυτή δεν την
καταλαβαίνει.

V

Ο χοντρός θυρωρός με είχε προ-
ειδοποιήσει.

— Μία κυρία που έχει έρθει δυο
φορές. Τέλος πάντων, κυρία σās
λέω, είναι τρόπος του λέγειν... Μπουνιές
στά μούτρα, ένα κοντοφούστανο που της
δείχνει ως τα μπούτια... και πιστέψτε με
αν θέλετε, σαν την καλοκοίταξα, είδα
πώς μοιάζει με τη Μαρία σας, έτσι ο-
πως μοιάζουν μαζί δυο κόμποι νερό.

«Αν θάρθη τ' άπύγευμα, τί θέλετε
να της πω ; Ν' άρπάξω το σκουπόξυλο
λέω γώ...

— Μά ναί ! Κύρ Στέφανε... Να της
πείτε βέβαια ν' άνέβη.. Είμαι σίτι τ'
απόγευμα.

Κ' έκλεισα κοκκινίζοντας την πόρτα
του θυρωρείου. Όταν μεσάνοιξα την
πόρτα, είδα πώς ήταν η Μαρία.

— Όρίστε !

Πέρασε πριν από μένα και πήγε
μόνη της, στην τραπεζαρία κατ' ευθείαν
— «ή τραπεζαρία μου» έτσι έλεγε άλλη
φορά.

Με πολυ τουπέ κάθισε σε μιαν κα-
ρέκλα, και φαινότανε όλο εκείνο το
θράσος που έχουν οι δειλοί σαν δεν θέ-
λουν να δείξουν ότι φοβούνται.

— Μαρία... Μαρία... Μα πώς είναι
δυνιτόν ;

Φορούσε ένα μεγάλο ψάθινο καπέλ-
λο, από κόκκινη ψάθα, που της έγερνε
από το ένα μέρος κάτω από το βάρος
που είχαν κάτι τεράστια φτερά μαύρα
που τις κάμανε ένα είδος ψηλές άντένες
στο κεφάλι, όπως έχουν τ' άλλα στα
νεκρόμαξα. Δεν διακρινόντανε πια οι
πανάδες στο πρόσωπό της, γιατί της
είχε κρυψει κάτω από ένα παχύ στρώμα
πούδρας.

Μα τα μάτια της, τα ώραϊα της γα-
λάζια μάτια, είχαν πάντα το υγρό εκείνο
ξαφνιασμένο ύφος και τα ματόκλαδά
της ήταν βαμένα μαύρα, ενώ στα βλέ-
φαρά της είχε ένα είδος μενεξεδιά μπο-
γιά.

Ήταν η Μαρία.

Τέλος πάντων. Θα μάθαινα τώρα
τι σήμαινε εκείνη η επίμονη σιωπή της,
γιατί έφυγε από το σπίτι ένα βράδυ, δί-
χως να πάρη μαζί της ούτε τον μπόγο
με τα κουρέλια της, ούτε το προσευχη-
τάριό της.

Και θα μου έλεγε τώρα το πώς μια
μικρή ύπηρετιούλα, άτίθαση, είναι δυ-
νατόν να γίνη μια μικρή πόρνη, θρασύ-
τατη και θλιβερά στολισμένη.

— Έρχομαι να πάρω τα πράματά
μου...

— Είναι ακόμη αυτού, Μαρία ! Θα
σās τα δώσω...

Μα δεν μπορούσα να κουνίσω.

Ήταν ένα τρομακτικό θέαμα. Την
κοίταξα.

Είχε μια γοητεία γλυκειά και βα-
ρειά, σαν ένα μικρό ζώο.

Στεκότανε μπροστά μου άθωα και ά-
ξιορθήνητη και μου φαινότανε σαν ένα
μικρό μαμούδι από αυτά που τα λένε πα-
σκαλιές και που δεν πάει η καρδιά κα-
νενός να τα σκοτώση.

Ήσαν σαν ένα άρνάκι πεισματάρικο,

που θέλει κανείς να το χαϊδέψη και που αυτό φοβάται.

Παρατήρησα όμως δόλου κάτι μικροπράματα.

Είχε στο χέρι της ένα τσαντάκι από ύφασμα, που ήταν απaráλλαχτη μίμησι του δικού μου... Οί φιόγγοι των λουστρινιών της ήταν δεμένοι όπως στα δικά μου τα γοβάκια.

Είχε γίνει τώρα πολύ καθαρή, τα χέρια της ήταν ολοπάστρικά, ο λαιμός της της σαπουνισμένος.

Αντί να κάθεται άμεριμνα, το βλέμμα της έφερνε ολοένα βόλτα και ξανα-γυρνούσε πάλι κάθε φορά που ανακάλυπτε κάτι.

Με κοίταζε κατάματα, μ' ένα ξυνισμένο κι' επίμονο γυναικείο βλέμμα, που ήταν σά νάλεγε στον ίδιο τον εαυτό της :

—>Γέρασε; Άλλαξε; Όμορφινε άραγε;

Έφερνε βόλτα με το ίδιο της βλέμμα, γύρω γύρω στο δωμάτιο:

—Τί: Αυτή ή μικρή έταξέριτσα δεν ήταν στον καιρό μου. Ούτε αυτό το κάδρο. Ποιός λοιπόν κάνει τώρα το νοικοκυριό; Είναι καλοσιγυρισμένο το σπίτι...

Άνοιγόκλεινε το γιακά της ζακέτας της, για να δείξη τον ψεύτικο κολλιέ που φορούσε.

Τό παιδί είχε γίνει γυναίκα, και μου ήταν πιά όλωσδιόλου ξένη.

—Γιατί Μαρία; Γιατί;

Δεν μπόρεσα να κρατηθώ και να μην την ρωτήσω.

Άφισε τον άγκωνα της, να πέση πάνω στο τραπέζι.

Όταν, τον ξανανέβασε, το μάτι της το βαμμένο βούρκωσε, κι' άρχισαν να κυλούν ένα ένα δάκρυα πάνω στα μάγουλα της.

—Στενοχωριόμουν! Δεν ήταν το φταίξιμο δικό μου. Κανείς δεν με νοιάζοταν:

Τα μεγάλα λόγια!

Έχουν όλες τους, την συντριπτική αυτή ανάγκη. Εκείνο που ζητούν από τον έρωτα, είναι «κάποιος που να τις νοιάζεται».

Και κάτι χειρότερο ακόμη:

—Άμ' ή σκούφια μου!.. Όλοι με κοίταζαν! Δεν ντρέπεσαι; Έλεγα με το

νοῦ μου.

Ναι βέβαια! Ήταν και το άλλο. Ή ανάγκη να είναι όμοιες όπως οι άλλες γυναίκες—και γιατί όχι:

Ήθελε νάχη ή Μαρία, ένα τσαντάκι όπως της κυρίας και καπέλλο σαν κι' αυτά που έβλεπε στο δρόμο!

—Έτσι είναι!

Πρόσθεσε.

Και πραγματικά, έτσι ήταν. Οί γυναίκες που πάνε να πουληθούν δεν ξεπέφτουν πάντα από φτώχεια.

Είναι αφάνταστη ή κόλασι της ζήλειας μέσα στην οποία βράζουν. Οί πιο πολλές τους, στολίζονται, όχι τόσο για ν' άρέσουν στους άντρες, όσο για να κάνουν τις άλλες γυναίκες να σκάσουν από το κακό τους.

—Πόσο είστε δυστυχισμένη!

—Άχ, ναι!..

Τάχα να μπορούσε να ύπαρχη ήδυπάθεια σ' αυτήν την δυστυχισμένη Μαρία;

Οί γυναίκες, σπανιότατα είναι ήδυπαθείς!

Άκόμη και πολλές από εκείνες που είναι, δεν ήταν πρώτα, έγιναν.

Ήμουν κ' εγώ ένοχη για τον κακό δρόμο που είχε πάρει ή Μαρία. Είχα περιοριστή στο να χολοσκάνω για την πεισματάρικια σιωπή της, μα δεν είχα κάμει, τίποτα περισσότερο.

Θάπρεπε να είχα ταπεινωθεί, για να αξιωθώ το χαμόγελό της. Θάπρεπε να της είχα μιλήσει, να σβύσω στην καρδιά της την επιθυμία να εξισωθώ και ξεπεράσει έμένα την ίδια, πρόμα, που μās έμποδίζει όλες μας να γίνουμε αδελφές.

Είμαστε όλες ένοχες για τις πόρνες, και εμās πρέπει να μās πετροβολήση κανείς.

Είναι σχεδόν όλες τους μικρές Μαρίες με επιθυμία ενός μόνον άντρα, με την ειρωνική και ήθικη επιθυμία ν' άποκτήσουν ένα σπιτικό μόνιμο.

Όμως έμεις, ανεχόμαστε την άθλιότητα, και δεν ξαίρουμε να μιλήσουμε άναμεταξύ μας.

Πήρε το πακέττο της κάτω από τη μασχάλη της.

Έγώ, δεν ήξαιρα τί να κάμω και πώς να της φερθώ. Την πλησίασα άκαρδα,

και σκύβοντας λίγο την φίλησα αδέξια στο μάγουλο, όπου τα δάκρυά της, είχαν κάνει ένα είδος λάσπη με την πούδρα.

Άνατρίχιασε τότες αυτή, σά να της άγγιζα κάποια πληγή, συγκλονίστηκε γεμάτη άποτροπιασμό.

Τό γαλάζιό της μάτι άγρίεψε, γεμάτο έχθρα, δάγκωσε τα χείλη της, και έσφιξε το τσαντάκι της σά λεία.

Έπειτα έφυγε, άφίνοντας άνοιχτή την πόρτα, σαν ζωο που το καταδιώκουν.

VI

Ήμουν παραπάνω από είκοσι μέρες δίχως γράμμα. Όλο και κάθε μέρα έλεγα με το νοῦ μου, πώς αύριο θάχω κάτι.

Ξαφνικά, άκουσα το κουνδούνι, κι' ή καρδιά μου πήγε να πετάξη.

—Ποιός νάναι τέτοια ώρα;

Όρμησα και άνοιξα την πόρτα.

Μαύρη, σαν τριμμένη μπρός στην μαύρη πόρτα, με την ταπεινώσι εκείνη που έχουν αί καλόγηρες όταν ζητούν έλεημοσύνη: ήταν αυτή.

Ή θεία Ρενώ.

Μουρμούρισα μερικά λόγια γεμάτα ύποκρισία, γιατί με ένοχλούσε βέβαια ή ξαφνική αυτή επίσκεψη.

Στην ταραχή μου επάνω, παρ' όλίγο να την έλεγα «Θεία Ρενώ» και να της άπεκάλυπτα έτσι το παρατσούκλι που της έδινε όλη ή άλλη οίκογένεια, έδω και είκοσι χρόνια τώρα.

—Έμπα θεία μου!

Ένω περνούσε από κοντά μου, με κυρέψε άμέσως ή σκέψη πώς τό σπίτι ήταν άσιγύριστο.

Τά δωματιάκια μου μόνο κατά συνήθεια ήταν τόσο καθαρά.

Και αυτή τώρα ή ρόμπα. Και τα τρύπια παπούτσια μου.

—Σε άνησυχώ σέ μιάν τέτοιαν ώρα, είπε ή θεία Ρενώ.

Και κάθισε.

—Τό λοιπόν «Άγαπούλα μου.» Πās καλά; «Άγαπούλα» μου!..

Ή λέξις αυτή, στο στόμα εκείνο, που λές και ήταν καμωμένο από δύο ξεραμένα άντρες, ή λέξι αυτή, μου χύθηκε στο στήθος σά μαχαιριά.

Είχε μόλις καθίσει στην άκρη της καρέκλας και κουνούσε τό κορδόνι της

τσάντας της.

—Τρέχει τίποτα θεία μου; Κάποιο δυστύχημα!

—Νά κορούλα μου! Νά είσαι ψύχραιμη, άκουσε..

—Πέθανε!

Ένοιωσα ν' άνοίγη στα πόδια μου, όλόκληρη άβυσσο. Κάτι άστραψε κάτω από τα βλέφαρά μου.

—Έγώ...

Ή θεία σηκώθηκε σιγά σιγά. Είδα τα χέρια της πάνω στο τραπέζι, σαν μιá στίβα κουμποκίνια

—Ψυχραιμία, σέ παρακαλώ γι' αυτό.

Είχαν, δεν ξαίρω από ποιόν, κακές είδησεις σπίτι σου. Μά εγώ τους είπα: Είναι επίσημο; Έχασαν όλοι τους τό κεφάλι Κι' ό καθείς ήθελε να μην έρθει ό ίδιος... Τό λοιπόν, με ξαίρεις έμένα... Έγώ πάντα σ' άγαπούσα έσένα!

Ναί! Ναί! Κατάλαβα, πέθανε..

Στεκότανε πάντα στην ίδια θέσι, με τα δύο της χέρια δεμένα, και ένα νευρικό χαμόγελο, έκανε μιá σύσπασι πάνω στο πρόσωπό της.

Στεκότανε πάντα στην ίδια θέσι.

—Θεία μου! Πήγαινε!.. Θέλεις;..

Σε ίκστεύω, φεύγα..

Ίσως είχε να πη κάτι ακόμη, ίσως είχε σκύψει πάνω στα μαλλιά μου για να με φιλήση, ίσως να είχα άκουση σά σταγόνες ύγροδ' μολύβι, να πέφτουν οι λέξεις: «πατρίδα.. δοκιμασία... θυσία!»

Ή πόρτα έκλεισε, πάνω στον έρωτά μου τό δολοφονημένο.

Προσπάθησα να σηκωθώ και να στηριχθώ στα πόδια μου, και σέρονοντας τα πόδια μου, να σερθώ ως τό παράθυρο..

Μά ένοιωσα να τραβά κάτι τό πόδι μου, κάτι τό ψυχρό και τό γλυτάρικο, κάνει σαν σαλγκάρος. Και μιá παράξενη ζαλάδα, που δεν ήταν μόνο ζαλάδα του κορμιού, μ' έκανε να πέσω στην πολυθρόνα.

VII

Δίχως να προσφέρω λέξι, γιατί ή θλίψη έχει πέτρινο στόμα, φυλάω τό μυστικό μου στο βάθος του είναι μου, και σκύβω καρτερικά τη ράχι.

Ἡ οἰκογένεια μου, μ' ἐπισκέπτεται, ὁ καθείς τους γιὰ τὰς προφυλάξεις ἀπέναντι μου, καὶ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ καθενὸς τους τρέχει μέλι...

Ἀξίζα κατὶ καλλίτερο.

Γιατί, ὅταν ἦμουν εὐτυχισμένη, γιατί δὲν ἦρθαν νὰ σκύψουν πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου, ὅταν ἀκόμη ἦταν τότε καιρός;

Τώρα ὅταν ἔρχονται νὰ μὲ δοῦν, μοῦ φαίνεται πὼς βγάζουν ὅλοι τους μιὰν κραυγὴ ξελαφρωμοῦ. Μοῦ φαίνεται σὰ νὰ μοῦ λένε :

—Τέλος πάντων ὑποφέρεis ! Τώρα, ἐπιτέλουμε νὰ σὲ πλησιάσουμε!

Μὲ παρηγοροῦν καὶ μὲ νανουρίζουν, καὶ μοῦ φαίνονται σὰν τὰ κοράκια ποὺ μαλώνουν γιὰ νὰ ξεσκίσουν τίς σάρκες μου.

Μὰ ἂν ἔχουν τώρα τὴν ἀδιαντροπία νὰ ἐγκωμιάσουν τὴν ἀξία του, μοῦ φαίνεται πὼς δὲ θὰ μπορέσω νὰ κρατηθῶ.

Αὐτοὶ ποὺ τὸν μισοῦσαν ὅσο ζοῦσε!

—Σωπάτε σὰς λέγω!...Μὴν τὸν βρίζετε!... Θέλω νὰ εἶμαι ἡ μόνη ποὺ νὰ τὸν κλαίω πεθαμένο...

Ἐπὶ τέλους, φεύγουν...

Ἐκλείσαν μήπως τὴν πόρτα φεύγοντας;

Δὲν ξαίρω...Ἐχὼ σχεδὸν ξεχάσει νὰ κουνιέμαι ἀπὸ τὴ θέσι μου.

Εἶμαι μόνη μαζί σου!

Τὰ δύο μου γόνατα, ἔχουν βγάλει ρόζους, καὶ ὅταν δὲ θὰ μὲ βλέπει γονατιστή, νὰ δένω τὰ δύο μου χέρια σταυρωτά.

Ἐνῶ μέσα μου, ἡ φωτιά, ὅλο καὶ καίει τὰ σωθικά μου...

Εἶναι ἄνθρωποι, ποὺ ἔχουν τοῦλάχιστον τὴν παρηγοριὰ ὅτι κλαῖνε πραγματικούς πεθαμένους.

Τοὺς εἶδαν νὰ ψυχομαχοῦν καὶ νὰ πεθαίνουν, ἄκουσαν τὰ τελευταῖα τους λόγια, προσπάθησαν νὰ τοὺς γλυκάνουν τὴν ἀγωνία, ἔκαναν ὅτι μπόρεσαν.

Ἐσὺ πὼς πέθανες;

Κἂν οὔτε αὐτὸ δὲν ξαίρω.

«Ἐπεσεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς...»

Τὶ νὰ σημαίνει ἄραγε αὐτό;

Νὰ ἦταν πρωί; Ἦταν βράδυ; Ἦσαν μόνος; Φώναξες; Πόνεσες πολὺ; Ἄνοιξες ἀκόμη τὰ μάτια; Ἴσως νὰ μὴ

μποροῦσες. Ἴσως νὰ μὴ φώναξες πολὺ! Ἴσως νὰ ἔλεγες μὲ τὸ νοῦ σου πὼς ἔπρεπε νὰ ῥθῶ νὰ σὲ βρῶ!

Μὰ ναί! Ἐπρεπε νὰ ἦμουν ἐκεῖ, σιμά σου. Εἶναι δικό μου τὸ φταίξιμο. Ἐγὼ πάντα σὲ γιάτρεψα. Ἴσως νὰ ἦταν ἀρκετὸ ν' ἀγκαλιάσω τὸ κεφάλι σου, γιὰ νὰ σηκωθῆς πάλι ζωντανός.

Νὰ τώρα δεκαπέντε νύχτες, δεκαπέντε μέρες, δεκαπέντε χρόνια ποὺ ἡ καρδιά μου φωνάζει ὅτι πέθανες, ποὺ ἡ καρδιά μου ἔχασε τὴν ἐλπίδα νὰ σὲ ξαναῖδῶ, μὲ τὰ ροῦχα σου, μὲ τὴ μορφὴ σου...Δεκαπέντε μέρες ὅπου προσπαθῶ νὰ τὰ θυμηθῶ ὅλα, νὰ τὰ ξαναρχίσω ὅλα ν' ἀναρωτηθῶ.

Δεκαπέντε μέρες ὅπου δὲν μπορῶ πιά ν' ἀνθῆξω...Ὑπάρχει χῶμα στὰ χέρια σου, στὰ μάτια σου, στὸ κορμί σου ὁλόκληρο. Τὰ πόδια σου εἶναι κρύα καὶ ξυλιασμένα, σὰν πόδια ζητιάνου. Τὸ περσί σου εἶναι πρισμένο καὶ σκουλήκια πηγαίνοντάς σου πάνω σου καὶ σὲ τρῶνε. Δὲν θέλω! Δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω ὅπως εἶσαι.

Ὅταν σὲ συλλογιέμαι, σ' ἔχω μαζί μου ζωντανό. Πὼς θὲς νὰ μὴ νοιώθω πιά χαμένο τὸν ἑαυτό μου;

Δὲν μοῦ μένει πιά τίποτα.

Ἡ ἀνάμνησί σου ἡ ἴδια ἀρχίζει νὰ φθίρεται. Δὲν ξαναβορῶ πιά τὸν πραγματικὸ ἦχο τῆς φωνῆς σου.

Τὸ σῶμα σου εἶναι κρυμμένο.

Μοῦ φαίνεται πὼς πονῶ δίχως οὔτε ἐγὼ νὰ ξαίρω τὴν αἰτία.

Καὶ τότες, καὶ τότες, μὲ τὰ μάτια μου ἀγαπημένε ἂν δὲν βλέπω πιά, βλέπω ὡς τόσο τὴν παστρική ἀλήθεια.

Καὶ τὴν βλέπω. Καὶ νὰ τὴν:

Σ' ἄφισα νὰ φύγης. Συγκατάνευσα.

Οὔτε συζήτησι:

Ἐγὼ σὲ ἔχω σκοτώσει!..

VIII

Ἀκόμη μιὰ γυναῖκα, ντυμένη στὰ μαῦρα.

Τὴν ἔχω κιόλας δὴ αὐτὴν τὴ σιλουέτα, λίγο χροντρουλή, μὰ πολὺ γυναικεία.

Ἐχὼ ἤδη συναντήσῃ αὐτὸ τὸ πρόσωπο, γεμᾶτο χάρι καὶ ποὺ πᾶει τώρα μὲ τόσο βαρὺ βῆμα.

Φορεῖ, τὸ βαρὺ βέλο ποὺ φοροῦν οἱ χῆρες, μὲ τὸ ἄσπρο σειριτάκι μπρός.

Κι' αὐτὴ ἐπίσης...

Ἐνδιαφέρομαι γι' αὐτήν. Πιὰ νὰ εἶναι, αὐτὴ ἡ σαραντάρρα, ἀκόμη ξανθή, ἀκόμη δροσερὴ ποῦ...

Ἡ καρδιά μου σπᾶ. Ὁ τρόμος ποὺ τὴν κυριεύει, καὶ τὸ κακὸ ποὺ ξεσπᾶ ξαφνικά...

Αὐτὴ προχωρεῖ, περπατεῖ, δὲν ἀπέχει πιά παρὰ μόνο καμμιὰ δεκαριά βήματα.

Σταματᾷ!

Εἶναι αὐτή... Αὐτή!

Ἡ γυναῖκα του!

Τὸ ὀρκίζομαι. Σὲ ἀπόστασι δέκα βημάτων, καὶ σὲ ὅσο καιρὸ χρειάζεται γιὰ νὰ περπατήσῃ κανεῖς, μπορεῖ κανεῖς νὰ νοιώσῃ τὴν πιὸ μεγάλη ἀπελπισία.

Μοῦ δόθηκε ὁ καιρὸς, νὰ καταπιῶ τὴν ἀνάσα μου, καὶ νὰ νοιώσω νὰ μὲ χτυπᾷ, τ' ἀστροπελέκι τοῦ χάρου, γιὰ δεύτερη φορά.

Μοῦ δόθηκε ὅλος ὁ καιρὸς, νὰ γίνω δυὸ φορές χῆρα.

Ἐκείνη προχωροῦσε τρομαχτικά: Ἦταν ὁ χάρος ποὺ βάδιζε πάνω στὸ πεζοδρόμιο.

Δὲν ξαίρω τί μ' ἐπίασε καὶ ἤθελα νὰ τὴν σταματήσω.

«Εἶστε ἀλήθεια, σεῖς; Εἶναι ἀλήθεια αὐτός; Εἶμαι ἀλήθεια ἐγώ;»

Νὰ τῆς τὰ πῶ αὐτά, καὶ νὰ τὴν παρακαλέσω. Μιὰ τέτοια λαχτάρρα ἄρχισε νὰ γαυγίξῃ μέσα μου, καὶ χρειάστηκε νὰ σφύξω τίς μασσέλες μου, γιὰ νὰ μὴ μοῦ ξεφύγῃ ἡ κραυγή.

Ὡς τόσο, κάποιον βογγητό, πέρασε ἀπὸ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ χεῖλη μου.

Στενοχωρημένη, κάρφωσε τὰ μάτια της, ἀπόστρεψε ἔπειτα τὸ βῆμα της, ἐπιδεικνύοντάς ὅπως κανεῖς μπροστὰ σὲ μεθυμένο ζητιάνο, ποὺ μᾶς βρίζει, ζητώντας μας ἐλεημοσύνη.

Τὴν κοίταξα. Τὴν κοίταξα!

Φεύγει.

Φεύγει γιὰ ὅλη της τὴ ζωὴ Ἡ φοῦστα της σκουπίζει τὴ γῆ, πέρνοντάς μέσα στὸ μαῦρο πέπλο της, τὰ ἀπομεινάρια τῆς χαρᾶς μου, ἀφίνοντάς με ἐκεῖ, ἀποκηνομένη, χαζή, μόνη στὸν ἥλιο μέσα.

Φεύγει!

...Θεέ μου!

IX

Ὁ γυιὸς μου, μεγαλώνει.

Εἶναι ἓνα παιδί, μὲ κούτελο ποὺ τὸ πλαισιώνουν ὠραῖες μποῦκλες μὲ κόκκινα μάγουλα.

Πρέπει νὰ εἶναι ὠραῖο παιδί.

Μὲ πλησιάζουν συχνὰ στὸ δρόμο γιὰ νὰ μοῦ ποῦν:

—Τί ὁμορφο παιδί!

Καὶ ἀκούονται τὸ νοιώθω μεγάλη περηφάνια.

Ἀρχίζει νὰ φανερώνῃ τὰ φυσικὰ τῶν ἀνθρώπων.

Μιλεῖ, θέλει νὰ τὰ πιάνῃ ὅλα, θέλει νὰ τοῦ χαρίζουν πράγματα.

Τοῦ ἀρέσουν κι' ὅλας ἡ ἱστορίες.

—Καὶ τὸ λοιπὸν μαμακούλα! Ὑστερα; Τί ἔγινε ὕστερα;

Ἀρχίζει πάντα νὰ τὸ φιλῶ.

Ἡ καρδιά μου, ἀναπτύχθηκε καὶ μεγάλωσε μαζί του. Μόνο σήμερα νοιώθω πιά τὴ ζωὴ του ριζωμένη μέσα στὴ δική μου ζωὴ.

Δὲν εἶναι μόνο οἱ φροντίδες ποὺ μὲ κάνουν νὰ σμίγουν μαζί του. Εἶναι ἤδη τὰ φιλιὰ ποὺ μοῦ δίνει.

Ὅταν μοῦ λέει:

—Μαμά...

Στὸν τόνο αὐτό, ποὺ κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ τὸν θυμηθῇ, νοιώθω τὸν ἑαυτό μου περήφανο κι' εὐτυχισμένο.

Ὅταν μοῦ δένει τὰ μπράτσα του στὸ λαιμό, λές νοιώθω τώρα μιὰ ἀνταμοιβή τέλεια, πάρα πολὺ τέλεια γιὰ μένα.

Ὁ τρόμος αὐτὸς ποὺ μ' ἐπίασε ὅταν ἦταν μικρὸς τόσο μικρός, τόσο εὐθραστός, ὁ τρόπος αὐτός, τώρα πιά φεύγει.

Τὸ νανοῦρισα, τὸ μεγάλωσα, τὸ ἔθρεψα μὲ τὸ σάλιο μου. Ἐχει ποδαράκια γερά, ἔχει δύναμι στὸ κορμί του, ὅμως νοιώθω τώρα νὰ μοῦ γεννιέται μέσα μου ἓνας ἄλλος τρόμος, πολὺ πιὸ ἀπέραντος. Ὁ πιὸ μεγάλος τρόμος τῆς ζωῆς μου!

Τὸ νὰ ἀναθρέψῃ μιὰ μάννα ἓνα παιδί. Τὸ νὰ κρατῶ στὰ χέρια μου. τώρα πιά, ὅχι αὐτὸ ποὺ εἶναι, μὰ ἐκεῖνο ποὺ μπορεῖ, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι μιὰ μέρα.

Εἶναι σὰ νὰ γεννᾷ μιὰ γυναῖκα, γιὰ δεύτερη φορά τὸ παιδί της.

...Ὁ τρόμος του ἂν εἶμαι, ἄξια γι' αὐτό!

Καὶ νὰ μὴν ἔχω γιὰ ἄλλη βοήθεια, παρὰ μιὰ καρδιὰ γνωστικὴ καὶ ἔξυπνη, μιὰν καρδιὰ μεγάλου: τὴν καρδιὰ τοῦ παιδιοῦ μου!

Καί, ἀπέναντι σ' αὐτήν, μιὰν καρδιὰ δειλὴ, κι' ἀδύναμη, μιὰ καρδιὰ λιπόψυχη: τὴν καρδιὰ πού ἔχουν ὅλες οἱ μάννες!

Καὶ νὰ μὴν ἔχω τίποτ' ἄλλο, ἐξὸν ἀπ' αὐτά...

XI.

Μὲ εἶδε.

Καθισμένη στὰ χόρτα, κοντὰ στὸ δρομὶ τὸ ἀπότομο, πού εἶναι πάνω ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά καὶ πού τὴν ἀναστατώνει ὁ ἄερας.

Ἀπὸ ποῦ βγαίνει; Πῶς βρῆκε τὰ ἔχνη μου;

Τὶ βιάσι ἔχει, καὶ τρέχει ἔτσι πρὸς τὸ μέρος μου;

Ἔρχεται!

Εἶναι παρὰ πολὺ κοντά μου...

Προσπαθεῖ τώρα, νὰ πάρη ὕψος ἀδιάφορο καὶ νὰ καμωθῇ, τὸν ἀνώνυμο διαβάτη καὶ περαστικό. Περπατᾷ σιγὰ σιγὰ, μὰ ἄθελά του, τὸ πρόσωπό του ἀναστατώνεται, λαμποκοπᾷ, χαίρεται, ὅπως τὸ πρόσωπο τοῦ κυνηγοῦ πού ἀνακάλυψε τὸ θήραμα.

Κάνει τόσο τὸν ἀδιάφορο τώρα, ὥστε λὲς καὶ λίγο ἀκόμη θάρχιζε νὰ σφυρίζη μὲ τὸ στόμα του ἀμέριμνα.

Ἄν προσπαθοῦσα νὰ τιναχτῶ, νὰ λοξοπεράσω τὸ δρόμο, νὰ κρυφτῶ μέσα στὸ δάσος;

Πρέπει;..

—Καλὴ μέρα!

—Καλημέρα!

Στὸ πολὺ τὸ φῶς, ὁ ἄντρας αὐτὸς εἶναι ὥραϊος πραγματικά. Καὶ χαμογελᾷ, ὅπως ὅταν χαμογελοῦσα πρὶν ἀπὸ λίγο ὅταν ὁ ἥλιος ξεπροβάλλε πίσω ἀπὸ ἡν πλαγιὰ.

Τὸν εἶχα δῆ πάντα στὴ σκιά. Στὸ τραχὺ φῶς τῆς μέρας, τὰ μάτια του ἔχουν μιὰν γκρίζα ἀπόχρωσι, πὺ κρυστάλλινη ἀπ' αὐτὴν πού ἔχει ἡ θάλασσα.

Τραγικὴ μονομαχία τῶν βλεμμάτων.

Χιλιάδες ἐρωτήματα πού τὰ θέτουμε καὶ τὰ λύουμε σιωπηλά... Ἀνήκουστη γνωριμία, ἀνατριχίλα... Ἀνατριχίλα ἀβάστακτη.

Ἀγοκουνιέται πάνω στὰ πόδια του καὶ ἀναζητᾷ τώρα τὸ ψέμμα, τὸ ψέμμα πού θὰ καρποφορήσῃ.

Καὶ ὅταν μὲ ρωτᾷ μὲ μυστηριώδες καὶ ἐμπιστευτικὸ ὕψος ἂν:

...Θὰ διαρκέσῃ ἄραγε, αὐτὸς ὁ ὥραϊος καιρὸς;... Τότες, φορῶ κ' ἐγὼ μὲ τὴ σειρά μου τὴ μάσκα μου, κι' ἀρχίζω τάχα νὰ ψαχουλεύω τὸν οὐρανό.

—Δὲν ὑπάρχει φόβος!

Σιγουράδα, ὑποκρισία μεταξὺ μας. Ἔχει βρῆ ἓνα ἀξιόπρεπο θέμα κουβέντας. Καὶ ἐκμεταλλεύεται ἐπιδεξιότατα αὐτὲς τὶς μικρὲς φρασσοῦλες σάρκινες σὰν τὰ φιλιὰ πού δίνουν στὰ μικρὰ παιδιὰ.

Βαδίζει ἐπὶ τόπου.

—Ἀπαντήστε μου...

Ἰκετεύει ἡ ἀνατριχίλα πού αἰσθάνομαι μέσα στὰ μάτια του.

—...Ἀπαντήστε! Σὰς ρωτῶ,.

Ἄν! Δὲν ἔχω καμμιά ἐπιθυμία ν' ἀπαντήσω.

Μιὰ λέξι ἐδῶ, μιὰ λέξι ἔκει, πού προσφέρει κανεὶς μὲ τὴν αὐτοπεποίθησι ἐκείνη πού αἰσθανόμαστε ἐμεῖς οἱ γυναῖκες, μπρὸς στὸν ἄνδρα πού καταλαβαίνουμε πῶς μᾶς ποθεῖ.

Καὶ ἀκόμη, καὶ αὐτὴ ἡ ἀμυντικὴ στάσι.

Σὲ τί ἀλήθεια μᾶς ἐξαναγκάζουν καμμιά φορά οἱ ἄντρες.

Σκύβω ἀρκετά, κι' ἀρχίζω νὰ κόβω ἀπὸ χάμω χορτάρι.

—Θὸ φύγη;

Κατάλαβε.

Τὸ στῆθος του πέφτει σὰν φυσούνα, πού κλείνει, καὶ οἱ δυὸ μεγάλες του γάμπες, ξεριζώνονται ἀπὸ τὸ χῶμα ἐπιδεικτικά.

Μὰ γιατί λοιπόν, αὐτὸς ὁ δόλος κι' αὐτὴ ὅλη ἡ ὑστεροβουλία;

Γιατὶ δὲν ἀποτολμᾷ, μιὰν ἐξομολόγησι φυσικὴ εἰς ἀγνή;

—...Χαίρετε!...

—Χαίρετε!

Δὲν ἔχω τὸ κουράγιο νὰ θυμώσω ἐναντίον του. Εἶναι τόσο ὥραϊος καιρὸς.

Τὰ δέντρα μπλέκουν τὰ κλωνιά τους, οἱ ἀχτίδες τῆ ζεστασιά τους καὶ τὰ πουλιὰ τὶς φωνοῦλες τους.

Κάτω, ἔρχεται ἡ θάλασσα μὲ τὸν κρότο ἀλυσσίδας πού κάνουν τὰ κύματά της...

Καὶ ὁ ἄντρας αὐτὸς μὲ τὰ δόλια μάτια, δὲν εἶναι πιὰ τώρα παρὸ ἓνα μαῦρο ρημάδι, πού τὸ παίρνει ὁ ἄερας.

Εἶναι πάρα πολὺ ὥραϊος ὁ καιρὸς! Τὸ πὺ καλὸ πού ἔχει νὰ κάνῃ κανεὶς, εἶναι νὰ κλείνῃ τὰ μάτια του.

Τὰ κλείνω κι' ἐγὼ.

Δὲ θέλω πιὰ νὰ σκεφθῶ. Δὲ θέλω παρὰ νὰ νοιώθω πιὰ τώρα τὰ χλιαρὰ μικρὰ βέλη πού διαπερνοῦν τὰ χέρια μου, ἀπλωμένα ἔτσι πάνω στὸ γρασίδι.

Καὶ αὐτὴ ἡ περίεργη ἄνεσι, μοῦ εἶναι ἀρκετὴ, καὶ μοῦ τὰ ἀναπληροῦ ὅλα τ' ἄλλα.

Ἀλήθεια, κοιμήθηκα;..

Γλύκα! γλύκα!...τῶν χειλιῶν πού τὰ χαϊδεύει καὶ τὰ φιλεῖ ὁ ἄερας, γλύκα συντριπτικὴ καὶ πλέρια, ζωὴ εὐεργετική!

Μὰ!..

...Ἐκεῖνο τὸ μαῦρο φουστάνι... Οἱ νεκροὶ μου;.. Ποιοὶ λοιπόν;..

Δὲν ἔχω πάρε μόνον τὸν πόνο μου ἐγώ! Δὲν ἔχω παρὰ μόνον αὐτόν.

Τὶ κακὸ ἔχω κάνει γιὰ νὰ τὸν νοιώθω τώρα τόσο;

Ποιὰ τίποτα δὲν ἔρχεται στὴ θύμισι.

Παντοῦ ἡ γῆ μοῦ ἀχνίζει ἀπὸ ἀγάπιασι. Ἐκεῖ ἡ γαλάζια θάλασσα καὶ κεῖ ἡ ἀμυγδαλιά μὲ τὴν ὄνειρῶδη ἀσπρίλα. Παντοῦ χαρὲς καὶ χαρὲς...

Πότε!

Ποῦ εἶσαι τὰ λοιπόν;

Παντοῦ ἡ ἀπόστασι φρικιαστικὰ ζωντανή, ὅπου ἡ ἐλπίδα ἔχει ὅλα τὰ χρώματα καὶ ὅπου ὁ θάνατος ἔχει περάσει γιὰ τελευταία φορά!

XI

Ἐγινε ἔτσι, ὅπως καὶ στὰ μυθιστορήματα.

Ὁ ἄντρας πού ξαφνικὰ νοιώθει λαχανιασμένο τὸ θήραμά του, ἡ γυναῖκα πού παραδέρνει μέσα στὴν ἀγκαλιά του.

Ντροπιασμένη, ἀνασηκώνοντας τὰ μαλλιά μου, εἶχα ἀφίσει τὸ δωμάτιο.

Πῶς μπορέσαμε νὰ δουλεύουμε μαζὺ τόσον καιρὸ, μέρα μὲ τὴ μέρα, δίχως τίποτα νὰ μὲ προειδοποιήσῃ νὰ φυλαχτῶ; Ἡμῶν στραβή;

Προσπαθοῦσα νὰ δώσω μιὰν ἔννοια στὶς ἀναμνήσεις μου.

Ἦς τόσο: Ὄχι!

Θὰ τὸν ἀφίσω σὲ λίγο καὶ πρέπει νὰ τοῦ μιλήσω.

Ἡ κακὴ του συμπεριφορὰ τοῦ δίνει ἓνα ὕψος ταπεινωμένο, τὸν ἐξανθρωπίζει καὶ μοῦ τὸν φέρνει πὺ σιμά.

Αὐτὸς ἡ ἄντρας σοβαρὸς, λιγόλογος, συνειθισμένος ἀπὸ πολὺν καιρὸ στὶς μόνες χειρονομίες τῆς προσταγῆς, ἀποστειρωμένος ἀπὸ τὴν ἰσχύ πού δίνει τὸ χοῦμα καὶ ἀλυσσοδεμένος ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ δύναμι, αὐτὸς τώρα μὲ κοιτάζει μ' ἓνα βλέμμα παιδιάστικο...

Οἱ γυναῖκες ἔχουν πολὺ ἄδικο νὰ φαντάζονται πῶς ὁ ἄντρας ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτὲς, ὅταν ξεφεύγει τὸν πόθο του. Λέγω πράματα, δίχως συνάρτησι, δίχως ἄλλο σκοπὸ, παρὰ νὰ φθάσω σ' αὐτὸ πού μὲ ἀπασχολεῖ.

Αὐτὸς, κάθεται στὴν πολυθρόνα του ἔρχεται στὸν ἑαυτὸ του καὶ ξεσουφρώνει τὰ φρούδια του.

—Μὰ τέλος πάντων! Ὁ πλοῦτος!...; Γιατὶ ἐγὼ σὰς παντρεύομουν διχως τὸν ἔρωτά σας, καὶ σεῖς τὸ ξαίρατε αὐτό, πάρα πολὺ καλά! Καὶ δὲν κάματε τίποτα;

—Τὸ εἶπατε μόνος σας: Δὲν ἔκαμα τίποτα!

...Νὰ παντρευτῶ;

Μὰ εἶναι σὰ νὰ τὸ πάρω ἀπόφασι νὰ λέω πάντα ψέμματα, νὰ ἀπατῶμαι καὶ νὰ ἀπατῶ τὸν ἄλλο.

Καὶ εἶναι τρελλὸς νὰ νομίζῃ, ὅτι ἔνας ἄντρας καὶ μιὰ γυναῖκα, μποροῦν ποτὲ νὰ μείνουν αἰῶνια καταδικασμένοι ἓνας στὸν ἄλλο τους.

Παντρεύεται κανεὶς, δεσμεύει τὴν ψυχὴ του, καὶ ὑπόσχεται τὴ σάρκα του.

—Μὰ γιατί;

Ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιμένῃ. Εἶναι τόσο ἁπλό.

Τὸ αἶμα ἀνεβαίνει στὸ κεφάλι μου, τὰ χεῖλή μου, τὸ νοιώθω, θὰ στᾶξουν αἶμα καὶ σὰ σπαθιά διασταυρώνονται τὰ βλέμματά μας.

Δὲν εἶναι δυνατό νὰ δεχτῶ τὸ χοῦμα

του, πού θά μού τὸ ρίξη μὲ τὶς χουφτες γιὰ νὰ μὲ φιμώσει.

Νὰ τώρα πού μ' ἔχει πιάσει ἀμηνανία.

Πέφτουν τὰ χέρια μου, κάτω ἀπὸ τὸ βάρος πού μού δίνουν, τ' ἀνώφελα λόγια του.

Ὁ ἄντρας μιμεῖται τὴ στάσι μου. Ἐπειτα σηκώνεται ἀπὸ τὴν πολυθρόνα του.

—Θὰ φύγω! Θὰ πάω μακριά. Μὴ λυπᾶστε γι' αὐτὸ πού ἔγινε. Αὐτὸ εἶναι βλέπετε τὸ κέρδος τῶν γυναικῶν πού ἐργάζονται. Δὲ φοβόμαστε πιά τίποτα. Ἰσως νὰ βρίσκονται διαρκῶς κάτω ἀπὸ τὰ πλήγματα τῆς δυστυχίας, ἴσως νὰ πρέπει νὰ ἀγρυπνοῦμε διαρκῶς ἀλλὰ δὲ θὰ βρεθοῦμε ποτέ, κάτω ἀπὸ τὰ πλήγματα τῶν ἀντιπώπων.

Ὅχι...

Αὐτὸ εἶναι ὄλο! Φεύγω!

Νοιώθω στὴ σιωπὴ μέσα, πὼς ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς λαχταρᾷ νὰ μὴ φύγω ποτέ.

Μὲ πλησιάζει καὶ μού σφιάζει τὸ χέρι.

Καὶ βάζω μὲ τὸ νοῦ μου ὅλους ἐκείνους πού θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τοὺς πείση, ἂν ἤθελε νὰ κἀνὲ αὐτὸν τὸν κόπο.

Κι' ἂν εἶχαμε τὸν καιρό...

XIV

Ὁλόκληρη τὴ νύχτα, ἡ μπόρα σάρωσε τὴν πόλι, πλημμύρισε τοὺς δρόμους καὶ τὴ βροντὴ τράνταξε τόσο τὸ σπῆτι ὥστε ξύπνησα, τρομαγμένη γιὰ νὰ κλείσω μὲ τρεμουλιαστὸ χέρι τὰ παντσούρια μου.

Στὴν ὁργὴ του ὁ σίφουννας ξεριζώνει λές τὰ σύννεφα.

Τὸ θέαμα εἶναι τόσο ζωηρό, ὥστε κἀθισα στὸ παράθυρο, πῆρα τὸ καθρεφτάκι τοῦ χειριοῦ καὶ χτενίστηκα.

Βλέπω μέσα στὸ γυαλί, μιὰν εἰκόνα πού ἔχει τ' ὄνομά μου.

Ὅσο πιὸ πολὺ, φροντίζει μιὰ γυναῖκα ν' ἀρέση, τόσο πιὸ λίγο βλέπει τὴν ἀλήθεια στὸν καθρέφτη της.

Ἐκεῖνο πού ἀναζητᾷ, εἶναι τὸ τί ἰδέα ἔχουν οἱ ἄλλοι γι' αὐτήν.

Πλησιάζοντας τὸν καθρέφτη μου

πρὶν ἀπὸ λίγο, εἶδα τὸ δίχως ἄλλο τὸν ἑαυτό μου στὴν πραγματικότητα.

Ξαφνικά μ' ἐπίασε τρόμος.

Ἀνασήκωσα τὶς τοῦφες τὰ πυρὰ μαλλιά μου, ὅταν πῆρε τὸ μάτι μου, σὰν ἀστραπή, τὴν πρώτη ἄσπρη μου τρίχα.

Πλησίασα ἀκόμη περισσότερο, ἀνατέμνοντας τὴν ὄψι μου, δίχως οἶκτο.

Στὶς ἄκρες τῶν ματιῶν μου, ἀρχίζει ν' ἀκτινοβολᾷ μιὰ ἀνεπαίσθητη ἀκόμη βεντάλια ρυτίδες, πού θὰ κλείση, μόλις γελάσω.

Μιὰ τρελλὴ ἀνάγκη μ' ἔχει κυριέψει. Καὶ θάθελα νὰ δῶ τὸν ἑαυτό μου, καὶ νὰ δῶ ἀκόμη.

Στὶς δυὸ ἄκρες τοῦ στόματός μου, μιὰ γραμμὴ ἀόρατη ἀπὸ μακριὰ διάλεξε τὸ δρόμο της καὶ τὸ τόσο καθαρὸ ὕψος τοῦ προσώπου μου, λές καὶ χαλαρώνει κάπως ἀπὸ τὸ πλαίσιο του καὶ σχηματίζει κάτω ἀπὸ τὸ πηγούνι ἕναν ὄγκο ἀνεπαίσθητο, ἕνα προγοῦλι πού οὔτε μὲ τὸ πιὸ δυνατὸ τέντωμα δὲ μπορῶ νὰ τὸ σκορπίσω.

Ἦθελα νὰ τὸ βάλω στὰ πόδια, νὰ φύγω.

Ἦθελα νὰ ἐξακολουθήσω νὰ κοιτάζω

Ὅρκίζομαι πὼς ἡ καρδιά μου χτυποῦσε, χτυποῦσε τόσο δυνατὰ πού θὰ μπορούσα νὰ τὴν πιάσω μὲ τὰ χέρια μου.

Πόσο μοῖ μένει ἀκόμη;

Δέκα χρόνια; Ὅχτώ χρόνια;

— Ἰσως μόνο ἕξη χρόνια!.. Γιὰ νὰ μένω ἀκριβῶς ἡ γυναῖκα πού εἶμαι...

Μιὰ μέρα θάρρη πνιγμένη ἀνάμεσα σ' ἄλλες, μιὰ μέρα ὅμοια μ' ὅλες τὶς ἄλλες μέρες ὅπου ἡ γυναῖκα αὐτὴ θὰ ἔχη πεθάνει, ἐνῶ ἐγὼ θὰ ἐξακολουθῶ νὰ ζῶ

Προσπαθῶ νὰ ρωτήσω τὶς ἀποστάσεις, γυρνῶ παντοῦ.

Ἦ μπόρα αὔξησε, μὲ ἕνα ἀνεμοστρόβιλλο.

Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν ἔρχεται καὶ κυλᾷ τὴν πλάκα τοῦ τάφου πάνω στὸ μέλλον;

Τὶ ἀνεμοστρόβιλος εἶναι αὐτὸς πού φουσᾷ μανιασμένος πάνω στὴ νειότη μου, καὶ μού παγώνει τὸ αἷμα;

Ἀπὸ πού ξεπροβάλλουν αὐτὲς οἱ δυὸ λέξεις πού κάνουν νὰ νοιώθω μαχαίριες στὸ στήθος μου;

Ἐξη χρόνια!

Μὰ ὄχι! Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο.

Πιστεύω στὸ κατακλυσμὸ, στὴ βροντὴ, στὴν δυστυχία, στὴ λήθη.

Ὅχι ὅμως σ' αὐτό.

Γιατὶ τάχα νὰ πρέπη ν' ἀλλάξη αὐτὴ ἡ μορφή καὶ τὴν κατατομὴ της, καὶ ἡ μαρμαρίνη ἀγιότητά της, καὶ τὸ χρῶμα της, πού εἶναι τὸ δικό μου χρῶμα.

Γιατί;

Εἶχα ὡς σήμερα πολὺ θάρρος, ἔκαμα πάντα ὅ,τι ἔπρεπε.

Ὅμως ἐκεῖνο πού δὲν θὰ κάνω ποτέ, εἶναι νὰ ἐγκαταλείψω τὸν ἑαυτό μου.

Τὴν ἀνανδρία αὐτὴ δὲν θὰ τὴν ἔχω ποτέ.

Προτιμῶ νὰ δεχτῶ τὸν θάνατο.

Ἄν χρειαστῇ, θὰ τοῦ ἀπλώσω, πρώτῃ ἐγώ, τὰ χέρια.

Μιὰ στιγμή τῆς ζωῆς μου, ἄς κινήση μέσα στὸ μηδέν, σβύνοντας ὅλες τὶς ἄλλες.

Πάρτε, χτυπήστε, εἶμαι ἤδη ἐτοιμη.

Μά, ἄς γραφῇ στὴν ὄψι μου ἀπάνω, σὲ ἕξη χρόνια, κι' ὄχι πιὸ πολὺ. Καὶ ἄς τὸ βλέπουν ὅλοι, καὶ ἄς τὸ δείχνω μόνη μου.

Νὰ τὸ δείχνω! Ναί! Χαμογελώντας σ' ἐκείνους πού θ' ἀγαπήσω, σὰν ἕνα ἀδυσώπητο δῶρο.

Ἄς ἔχω πάνω μου προκαταβολικά αὐτὴν τὴν ἀπογοήτευσί, ἄς μὲ στιγματίζουν οἱ ρυτίδες, τὰ ἄσπρα μαλλιά, τὰ ξεραμένα μάγουλα, τὰ θαμπὰ μου μάτια.

— Καὶ ἂν ἀρνηθῶ τότε;

Δίχως δύναμι γιὰ νὰ κοιτάξω ἀκόμη ἐκεῖνο πού θὰ εἶναι, ἐκεῖνο πού θὰ γίνῃ, ἀκούμπησα τὸ μέτωπό μου πάνω στὸ τζάμι, πού τῷδερε μιὰ θλιμμένη μουσική.

...Ἐνοιωσα, βαθεῖα συναισθήματα, τόσο πολυάριθμα καὶ τόσο ἀδρά, ὅσο εἶναι οἱ κόμποι αὐτοὶ τῆς βροχῆς.

Γνώρισα συναισθήματα, πιὸ ἀπέραντα ἀπ' τὴν ψυχὴ.

Μὰ τὸ μόνο συναίσθημα τὸ πραγματικὸ ὅμοιο στὶς γυναῖκες, τὸ μόνο πού μοιάζει τῆς γυναίκας τὸ μόνο πού κατακτᾷ καὶ κατέχει ὁλόκληρο τὸ εἶναι μας, εἶναι ἡ ἀπέραντη ἀνάγκη νὰ εἶμαστε ὁμορφες...

Ἐζήσα ἀνάμεσα στὸν ἔρωτα. Ἀγα-

πῶ τὸ παιδί μου, ὡς ἂν νὰ τὸ εἶχα ἀκόμη στὴ κοιλιά μου μέσα.

Μὰ σ' ὅλες μου τὶς μέρες, ἀπὸ τὴ στιγμή πού ξυπνοῦσα, ὡς τὴ στιγμή πού πλάγιαζα ἐνῶ περνοῦσαν ἡ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη οἱ ἐποχές, στὸ ὑποχθόνιο βάθος τῶν χρόνων πού περνοῦσαν, ἀπὸ τὰ ποῖα ἀπόμακρα βάρη τῆς νειότης μου πού μπορῶ νὰ θυμηθῶ, φοροῦσα τὴ μάσκα, πού κάτω ἀπ' αὐτὴν κρυβότανε ἡ θέλησι καὶ ἡ προσπάθεια, νὰ παραμείνω ὁμορφὴ καὶ νὰ ἀρέσω.

Δὲν ἤμουν πιὸ ὁμορφὴ ἀπὸ τὶς ἄλλες, ἀλλὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ εἶμαι.

Ἄθελά μου οἱ ἄντρες μὲ περιτριγύριζαν, ἀθελά τους μάλιστα καὶ δίχως κᾶν νὰ παζαρεύουν τὴν ἀξία τῆς ματιᾶς μου.

Προχωροῦσα σὰν ἀχτίδα χαρᾶς, καὶ ἡ ζωὴ γινότανε γιορτὴ, πιὸ φλογισμένη ἀπὸ ὅτι εἶναι ὁ πόλεμος.

Ἐκφραζόμουνά δίχως νὰ λέω λέξι, ὅλες οἱ καρδιὲς ἦταν ἐτοιμες, μὲ ἀγαποῦσαν παραπάνω ἀπὸ ὅτι ἐπιθυμοῦσα.

...Καὶ σχεδὸν ὅσο μού ἔπρεπε.

Νὰ τι ἀέρα ἀνάπνεα, νὰ ποιὸς ἀέρας μού εἶναι ἀπαραίτητος.

Εἶναι καλὸ αὐτό;

Εἶναι κακό;

Εἶναι ὁποσδήποτε το γυναικεῖο ἐνστικτο, πού ἔχουμε μέσα μας. Καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ξεριζώναμε, αὐτὸ θὰ ξεφύτρωνε.

Ἔτσι λοιπὸν, πὼς εἶναι δυνατόν μιὰ μέρα, καὶ δίχως νάχω κάνει τίποτα, νὰ στερέψη καὶ νὰ νεκρωθῇ μιὰ μέρα ξαφνικά τὸ ἐνστικτο αὐτό;

Πὼς εἶναι δυνατόν, νὰ πάψω πιά νὰ ἀρέσω καὶ νὰ θέλω ὡς τόσο ν' ἀρέσω ἀκόμη;

Ἦ βροχὴ γίνεται ὅλο καὶ πιὸ ραγδαία, θαμπώνει τὸ τζάμι καὶ μουσκεύει τὸ μάγουλο ἔτσι ὅπως στάζει ἀπὸ τὶς χαλαράδες.

Ὁ στριγγὸς ῥόγχος τοῦ ἀέρα, ἔχει εἰσχωρήσει ἀπ' ὅλες τὶς χαραμάδες τοῦ δωματίου, βρέχει ὁλόγυρά μου μ' ἕνα σκοπὸ παραπονιάρικο καὶ ἀπεγνωσμένο.

Εἶναι ἡ γυναῖκα τοῦ καθρέφτη;

Εἶναι ἡ γυναῖκα πού εἶμαι ἐγώ;

Δὲν ξαίρω πιά, ποῖα ἀπὸ τὶς δυὸ μας μιὰ τῆς ἄλλης.

Τόσο λιπόψυχη θὰ εἶναι τὸ λοιπὸν,

ὥστε νὰ ἀφίση τὸν ἑαυτὸ της νὰ τσακίση;

Πιστεύεις, πὼς ἔχει πραγματοποιήσει πολλά, πάνω στὸν κόσμο.

Μένουν ἀκόμη, στὴ γῆς ὅπου κάναμε ἕνας ἀποχαιρετισμὸς ἀκόμη πὺρ τρομαγμένους.

Σίγθηκες ὡς τόσο πάνω στὸ σάπιο χῶμα τῶν τάφων, καὶ βρήκες κάτι γιὰ νὰ ζήση ὅταν ἀνασηκώθηκε.

Ὅμως τὸν τελευταῖον αὐτὸν ἀποχαιρετισμὸν δὲν κατάλαβες ἀκόμη, δὲν ἦσαν ἄξια γι' αὐτόν.

Γιὰ νὰ ἐπιζήσης χρειάζεται ἕνα μεγαλειό πού δὲν τὸ ἔχεις μιὰ δύναμι πὺρ γερὴ ἀπὸ τὴ φευγαλέα αὐτὴ δύναμι πού δὲν τὴν ἔχεις πιά.

Νόμιζες πὼς ἦσουν ἀγνή καὶ ἦσουν σίγουρη γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου.

Κοίτα.

Πὼς ντρέπουμε Θεέ μου!

XV

Δὲν μπορῶ νὰ κοιμηθῶ.

Δὲν ἔχω ὡς τόσο ν' ἀποχαιρετήσω κανένα. Εἶναι ἀργά, ὅλα εἶναι ἔτοιμα, κι' ὡς τόσο πνίγουμε μέσα, σ' αὐτὸ τὸ ἄδειο δωμάτιο πού δὲν εἶχα πιά ἄλλη ἀνάσα παρὰ μόνο τὴ δική μου καὶ τοῦ γιου μου.

Πὼς κοιμᾶται!

Τὸν ἀναγνωρίζω ἄσκημα ὅταν κοιμᾶται. Κι' ἔχω ἀνάγκη νὰ τὸν πλησιάσω.

Τὸν πῆρε ὁ ὕπνος, ἀμέσως μόλις, τὸν τοποθέτησα ἐκεῖ, καὶ ἔτσι ὅπως τὸν ἔβαλα ἔχει μείνη. Τί πὺρ τρυφερό μπορεῖ νὰ καμαρώση κανεὶς καὶ τί τὸ πὺρ εὐθραυστο ἀπὸ αὐτὸ τὸ μικρὸ μουντρούκι τὸ στρουμπουλὸ μὲ τὶς φλέβες του τὶς γαλάζιες καὶ πού φαίνεται σὰν συντεφένιο!

Πάνω ἀπὸ τὸν ὕπνο, κάτω ἀπὸ τὴ ζεστασιὰ τοῦ κορμιοῦ του, ἡ ζωὴ ἐργάζεται, καὶ φαίνεται καθαρά, πόσο εἶναι βιαστική.

Σκύβω ἀκόμη πὺρ σιμά, στὸ ἀγνὸ χνοῦδι πού σκεπάζει τὸ μέτωπό του, ὡς τὴ ζεστή του ἀνάσα πού μόλις εἶναι αἰσθητή.

Ὅπως τ' ἄλλα βράδια, αἰσθάνομαι τρόπο ἀλλὰ καὶ γοητεία μπρὸς σ' αὐτὴν

τὴν ἀπέραντη μικρότητα. Καὶ μὲ κατατρώγει ταυτόχρονα ἡ λαχτάρα νὰ ἀγγίσω τὸ παιδί μὲ τὰ χεῖλή μου.

Ἀποτραβιόμην πίσω. Δὲν πρέπει νὰ τὸ ξυπνήσω.

Ἐχω ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ κρεββάτακι.

Ἡ θέλησι νὰ ρωτήσω τὸ παρὸν πού φεύγει μού σφίγγει τὴν καρδιά ἀπόψε, πὺρ πολὺ ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες φορές.

Ὅχι! Δὲν στρέφομαι πρὸς ἐσένα παιδί μου.

Τὸ κάθε τι πού πάλει μέσα μου, ὅτι ἀγνὸ καὶ ἀληθινό, ὁ Θεός, ἡ ψυχὴ, αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ σ' ἐνδιαφέρει ἐσένα.

Τὸ λέγω ἴσως κάπως γρήγορα αὐτό.

Ἴσως νὰ παραέχω κοιτάξη τὴν ἄβυσσο πού χωρίζει τὴν γενιὰ μου ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν ἀποτυφλωμένη.

Μεταξὺ τῶν δύο μας, ἡ ἄβυσσος εἶναι τὸ δίχως ἄλλο λιγώτερο βαθιὰ, μὰ ὅταν ψάχνω καλὰ, δὲ σὲ βρίσκω μέσα στὰ βάθη τοῦ λογικοῦ μου.

Τίποτα δὲν ὑπόσχεται ὅτι πραγματικὰ μιὰ μέρα θὰ μπορέσουμε νὰ συμφωνήσωμε μαζὺ οἱ δύο μας.

Βλέποντάς σε ξαφνίζομαι, γιατί στάθηκα ἡ αἰτία τῆς ζωῆς σου.

Εἶναι τέτοιο θαῦμα νὰ δημιουργήση κανεὶς ἕνα πλάσμα πού ἀναπνέει...

Τὸ φλέγον ζήτημα εἶναι γιὰ μένα, ν' ἀκολουθήσω τὴ μοῖρα μου καὶ τὶς συνέπειες τῶν πράξεών μου. Ἐσὺ γεννήθηκες γιὰ νὰ εἶσαι ἡ ζωντανὴ ἄρνησις τῶν πράξεων αὐτῶν. Ἐσένα πού σὲ σήκωσα στὴν κοιλιὰ μου ἐπὶ ἐννέα μῆνες, δὲν θὰ σταθῇς ποτὲ μπροστὰ στὰ βουρκαωμένα μου μάτια, παρὰ τὰ φιλιὰ τῶν χειλέων μου. δὲν θὰ σταθῇς, λέω, παρὰ ἕνας ξένος πού φεύγει, παίρνοντας μαζὺ του τὸ αἷμα μου.

Ἥλθες.

Μὰ ἐγὼ δὲν τσακίστηκα μέσα στὴν ἄβυσσο, πού καταβροχθίζεται ἡ κάθε μητέρα.

Γιὰ ἕνα παιδί πού ἔρχεται στὸν κόσμο, μιὰ γυναῖκα σβύνει, καὶ ἀπὸ τὴν πρώτη ἀκόμη κορυφὴ ἡ μητέρα βρίσκειται σὲ κίνδυνο ζωῆς.

Αὐτὴν θὰ πρεπε νὰ προσπαθοῦν νὰ σώσουν, γιατί δὲν ὑπάρχει ὅπωςδήποτε φόβος νὰ δοῦμε νὰ ψυχρανθῇ τὸ μητρι-

κὸ ἐνστικτο.

Εἶναι πὺρ πιθανὸν νὰ ψυχρανθῇ ἡ ὑδρογείος σφαῖρα.

Νὰ κάνουμε γιουὺς!

Ὁ ἔρως γεννιέται μαζὺ τους, μὰ ὁ ἔρως εἶναι ἀνεπαρκής. Καὶ νὰ τὸ ἐπιμένη κανεὶς γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴ μοῖρα του.

Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι δὲν πρέπει νὰ τεκνοποιῇ. Κοιμήσου μικρό μου...

Ἀνοιξα τὸ παράθυρο κ' εὐθὺς ἀμέσως ἡ νύχτα μού δρόσισε τὸ πρόσωπο.

Στὴν ἔκτασι αὐτὴν ἐκεῖ ἔξω, ὅπου ἡ σιὰ εἶναι ὁλόγυμνη, ἡ γαλάζια δροσιὰ ἀπλώνεται κι' ἀνοίγει σὰν ποτάμι.

Κάτω, ἡ πολιτεία σφίγγει τὰ σπίτια της.

Σκοτεινοὶ ὄγκοι πού δὲν ἀφίνουν νὰ δῆς πού καλὰ καλὰ ἀρχίζει καὶ πού τελειώνει ὁ οὐρανός.

Τὰ μάτια μου στηρίζονται ἡσυχά πάνω στὸ μαῦρο μέλλον πού ἔχει συσσωρευθεῖ στὰ πόδια μου.

Κι' ὡς τόσο, τὰ ἴδια μου τὰ μάτια, δὲν κλείνουν πιά μέσα τους τὴν ἀνησυχία γιατί ξαίρω ἀπὸ τώρα τί περικλείει τὸ μέλλον μου.

Ξαίρω πὼς σὲ λίγο, θὰ κοιμηθῶ πάρα πολὺ κουρασμένη, καὶ σὰ ξυπνήσω τὴν αὐγὴ, ὁ γιός μου θὰ μ' ἀγκαλιάσῃ μὲ τόση καλωσύνη. Θὰ χαμογελάσῃ, κι' ἔπειτα θαρρή ἡ ὥρα πού θὰ φύγω καὶ οἱ μελλούμενες μέρες θὰ εἶναι γεμάτες ἄγτωστο.

Μὰ τὸ ἄγνωστο αὐτό, πάντα, πάντα, θὰ εἶναι γιὰ μένα πόνος.

Γι' αὐτὸ τὸ ξαίρω τὸ μέλλον μου!

Τὸ μέλλον δὲν εἶναι ἕνα ζήτημα πού τὸ θέτει κανεὶς:

Εἶναι ὁ πόνος πού μᾶς περιμένει.

Ἡ ἡχὸ τοῦ παντός, ὅταν ἀφιγκριέται κανεὶς καλὰ, εἶναι πάντα ἕνας λυγμός.

Ὁ πόνος.

Μπορεῖ καὶ νὰ εἶναι βουβός, μπορεῖ νὰ μὴ ἐκδηλώνεται, μένει δεμένος πάνω μας.

Δὲν εἶναι τότε τὰ δάκρυα πού γεμίζουν τὸ λαρύγγι, οὔτε ἀντίλαλος τοῦ βήματος πού φεύγει.

Εἶναι κάτι παραπάνω ἀπ' αὐτό.

Εἶναι κάτι ἄλλο ἀκόμη.

Εἶναι κάτι τὸ ταχτικό, τὸ ἀδιάκοπο, τὸ ἐκπληκτικό.

Εἶναι κάτι πού δὲν μπορεῖ νὰ τὸ πῇ κανεὶς, καὶ πού μόνον τὸ νοιώθει.

Εἶναι κάτι ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας.

Ὁ πόνος ἀρκεῖ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του.

Δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ σμίξῃ μὲ τ' ἀντικείμενα. Θὰ ἔχω στρέψη τὴν πλάτη ἐγώ, τὸ σῶμα μου θὰ ἀπομακρυνθῇ νὰ ριχτῇ στὰ μπρὸς, γιὰ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ δρόμο του. Δὲν μ' ἀρέσουν ἐμένα οἱ ἀναμνήσεις.

Κανεὶς.

Κανεὶς ἀπὸ τοὺς δύο μὲς πεθαμένους.

Ἄλλοι νεκροὶ εἶναι ἀκόμη πιὸ μακριά, στὸ μέρος ὅπου πάω, ἢ γιὰ νὰ πῶ καλύτερα, ἄλλοι πόνοι...

Καὶ ὁ δικός σας ὁ πόνος τέλειωσε ἀφοῦ ἔχετε πεθάνει.

Οἱ εἰκόνες πού ἔχω στὴ μνήμη μου ἀπὸ σὰς ἀνεβαίνουν ὅλο καὶ πὺρ σπάνια στὴ μνήμη μου.

Ἔτσι ὅπως τὶς χάρδευα τὸν πρώτο καιρό, δὲν μπορῶ πιά τώρα νὰ τὶς χαϊδέψω.

Τελείωσε!

Τοὺς ἔχω ἀγαπήσῃ τοὺς δικούς μου. Καὶ ὅσο τοὺς ἤξαιρα σιμά μου, τὸ εἶναι μου ἦταν δικό τους.

Καὶ τόσο καὶ τόσο Θεέ μου ἐξ αἰτίας αὐτῶν πού ἔχουν χαθῇ, ἔχω τὴν ἀπόδειξη πὼς ὁ ἔρως πού δὲ χάνεται ποτέ, ζῇ μαζὺ μου.

Ξαίρω πὼς ἕνας ἄντρας εἶναι στὸ δρόμο μου.

Θὰ τὸν ἀναγνωρίσω.

Θὰ ἔχω τὴν τόλμη νὰ ὁμολογήσω τὸ μέγεθος τῆς καρδιάς μου.

Μπορεῖ μιὰ γυναῖκα νὰ φθάσῃ ὡς τὰ πέρατα τοῦ μεγαλειώδους.

Καὶ μόλις θὰ τὸν βρῶ, θὰ δῇ μονάχα ἀπὸ τὴν ὀψι μου, πὼς ἀπὸ πολὺν, πολὺν καιρὸ δὲν ξαίρω πιά νὰ λέω ψέματα.

Καὶ τότε, κάτω ἀπὸ τὴν πρώην αὐτὴ ματιὰ τοῦ ἀντρα πού ξαίρει νὰ τὸν διακρίνῃ καλὰ μιὰ γυναῖκα, ἡ γυναῖκα

αὐτὴ εἶναι εὐτυχισμένη ὅταν μπορεῖ νὰ εἶναι ὁμορφῇ.

Θὰ συμμαζέψω, τὸ ζωντανὸ καὶ ἄδρὸ κορμί μου, τὰ εἰκοσιεφτά μου χρόνια, τὰ ἀνεξάντλητα, τὰ στρουμπουλά μου μέλη, πᾶν ὅτι εἶναι κάπως σκόρπιο σὰν λείπει ὁ ἔρως.

Καὶ θὰ πῶ στὸν ἄντρα.

—Νὰ ἡ προσφορά ἡ ξανθιά, ἡ ζωντανή ἡ δροσερή καὶ ἡ γελαστή πού σᾶς κάμω μ' ὅλη μου τὴν καρδιά.

Τίποτα δὲν ἀλλάζει ἐδῶ κάτω, τίποτα δὲ θὰ μπορούσε ν' ἀλλάξει.

Ὁ ἔρως διαιωνίζεται ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεά, ἀπὸ ἐποχὴ σ' ἐποχὴ. Ἐπίσης κι' ὁ θάνατος ὑπῆρξε καὶ θὰ ὑπάρξῃ πάντα.

Ἡ ζωὴ εἶναι ἴδια, καὶ ὁ ἄνδρας θὰ εἶναι πάντα ἄντρας.

Δὲν ξαίρω.

Ἦρθα ἐγώ, ἡ γυναῖκα, καὶ ὅπως ὅλα τὰ πλάσματα, ἄρχισα κι' ἐγὼ ν' ἀ-

γαπῶ.

Δὲν εἶναι τὸ ἴδιο.

Μοῦ χρειάστηκε πολὺς καιρὸς γιὰ νὰ τὰ μάθω αὐτὰ πού ξαίρω.

Ὁ ἄερας φυσᾷ πρὸ θανατά.

Ὁχι! Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι ἀπόψε ἀναπνέω μιὰ σκιά πρὸ βαθείᾳ, ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα βράδια.

Γι' αὐτό, τὰ μαλλιά μου εἶναι ἀτίθασσα, εἶμαι πρὸ δυνατὴ ἀπὸ τὴ δύναμι μου, καὶ στέκουμαι ὁλόρθη στὴ ζωὴ.

Ἡ νύχτα περνᾷ, τόσο καθάγια, ὅσο μιὰ φωνὴ πού καλεῖ.

Θὰ πρέπει λοιπόν, σὲ λίγο — ἴσως μόλις προβάλλει ἡ αὐγὴ—νὰ πάω πρὸ μακρὰ κι' ἀπὸ τὸ ταξίδι μου, καὶ ἀνάμεσα στὴν ἀναλαμπὴ τοῦ εἶναι μου, θὰ φθάσω πρὸ ψηλά, ὦ Κύριε πρὸ ψηλά ἀπὸ ὅσα εἶπα, ἀπὸ ὅσα ἔζησα, ὥς τὸ αἶμα μου.

—Ἰδοὺ ἐγώ!

ΤΕΛΟΣ

ΑΛΜΕΡ ΜΟ

ΕΚΕΙΝΗ ΠΟΥ ΠΟΥΛΗΣΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ

Τὸ τύλιξε καλὰ τὸ μωρό της μέσα σὲ ζεστὰ σκεπάσματα κι' ἐπειδὴ δὲν εἶχε κανένα σπίτι γιὰ νὰ τ' ἀφίση, τὸ πῆρε μαζί της καὶ τράβηξε.

Ἦταν ἓνα πένθιμο ἀπόγευμα τοῦ Φεβρουαρίου τὸ χιόνι ἔπεφτε, πυκνὲς νιφάδες, χαρούμενα γιὰ κείνους ποὺ ἔχουν τὴ φωτιὰ στὸ τζάκι, τὸ καλὸ νοικοκυριό, τρομαχτικὰ πένθιμο γιὰ κείνους πού δὲν ἔχουν πού νὰ γύρουν τὸ κεφάλι.

Ἐμῶς ἡ καθὼς ἦταν, μὲ τὸ πολὺτιμο φορτεῖο στὴν ἀγκαλιά της, τράβηξε ἀποφασιστικά, σὰ νὰ ἤξαιρε πάρα πολὺ καλὰ τὸ πού τραβοῦσε.

Καὶ βέβαια ἤξαιρε πού πηγαίνει.

Εἶχε πάει τόσες φορὲς πρωτῆτερα. Καὶ ἤξαιρε ἐπίσης καλὰ ὅτι τὴ φορὰ τούτῃ πῆγαινε γιὰ τελευταία φορὰ.

Ἔτσι ἔφτασε ὥς τὸ μεγάλο καὶ σκυθρωπὸ κτίριο, πού οἱ νιφάδες στολίζουν τὴν πρόσοψί του.

Ὅσα κι' ἂν ἦσαν τὰ κρύσταλλα, δὲν μπορούσαν νὰ κρύψουν τὴν ἐπιγραφή.

«**Δημόσιον ἐνεχυροδανειστήριον**»

Ἀνέβηκε τὶς μαρμαρένιες σκάλες καὶ τράβηξε γραμμὴ πρὸς τὴν ἀρμόδια θυρίδα.

Ἕνας γηραλέος ὑπάλληλος, μ' ἓνα μάλινο σκουφάκι στὸ κεφάλι, φαίνεται σὰ νὰ τὴν ἀναγνώριζε καὶ βιάστηκε νὰ πλησιάσῃ στὴν θυρίδα του, γιατί ἦταν μέσα μὲ τοὺς ἄλλους ὑπαλλήλους καὶ κουβεντιάζανε, προφανῶς γιὰ τὸν καιρὸ καὶ γιὰ τὸ χιόνι.

—Ἐμένα πού λές, θὰ μοῦ ἔχει φτιάσῃ ἡ κυρὰ μιὰ λαχανιά μὲ λαρεδί καὶ κόκκινο πιπέρι.

Ὁ γέρο ὑπάλληλος δὲν στάθηκε νὰ ἀκούσῃ τὴ συνέχεια τοῦ συναδέλφου του.

—Μὰ κυρὰ μου!...εἶπε λίγο κακόκεφος γιατί ἄφισε τὴν παρέα. Ἦταν δὲ ἀνάγκη νὰ ρθῇτε σήμερα; Δὲν βάζατε τὰ λεφτὰ στὴν ἄκρη, δὲν περιμένατε νὰ πάψῃ τὸ χιόνι.

Ἡ γυναῖκα, μὲ τὸ μωρό στὴν ἀγκαλιά δὲν καταλάβαινε καλὰ, τί νόημα

μποροῦσαν νὰ ἔχουν αὐτὰ τὰ λόγια.

—Ἦρθα ξαίρετε!..

—Πῶς; Γιὰ νὰ τραβήξετε..!

—Ὁχι! Ὁχι! Ἦρθα γιὰ νὰ σᾶς καταθέσω...

Ὁ ὑπάλληλος, βρῆκε τρόπο νὰ ἀστεϊευθῇ.

—Νὰ καταθέσης; Μὰ ξαίρεις πῶς δὲν τὰ δεχόμαστε τὰ κουτσούβελα...

Τὸ χιόνι ἔπεφτε πυκνὰ

Ἀφοῦ θὰ πρέπει νὰ γοῦμε καὶ παραμάνες καὶ ράφια εἰδικά...

Στὸ ἀναμεταξύ ἡ γυναῖκα πού δὲν εἶχε ὄρεξι γιὰ ἀστεία, ἔβγαλε τὴ βέρα της ἀπ' τὸ δάχτυλό της.

—Αὐτὸ εἶναι! εἶπε καὶ τὴν ἔδωσε.

Ἐπῆγραψε τὴν ἀπόδειξι καὶ πῆρε τὰ λεφτά.

—Δὲ μοῦμινε τίποτε ἄλλο!

Εἶπε στὸν ὑπάλληλο.

—Γιὰ μᾶς ὄχι βέβαια, τῆς ἀποκρίθηκε δεξιῶς. Ἀλλὰ γιὰ σένα.

Και της έδειξε το παιδί.

— «Αν ήξαιρες καλέ μου άνθρωπε !

— «Αν ήξαιρες ;

— Ούτε θέλω να ξαίρω, είπε ο υπάλληλος. Ούτε ωφελοῦσε σέ τίποτα αν ήξαιρα.

* *

Ήταν ένα αντρόγυνο, παντρεμένο από κάμποσα χρόνια. Όταν την πήραν στην ύπηρεσία τους, εκείνη δεν τους έκρυψε ότι είχε ένα παιδί στην παραμάννα.

— «Ένα αγοράκι !

Και μ' όλο που σάν μάννα, της άρεσε πάντα να μιλή και να λήη για το παιδί της, της φάνηκε ως τόσο παράξενο γιατί τ' άφεντικά της κάθε βράδυ σχεδόν, άνοιγαν κουβέντα για το παιδί.

Γιατί το έδωσε στην παραμάννα !

Μά για να δουλέψη !

Αφού άκούμπησε ότι είχε και δεν είχε, στο ένεχυροδανειστήριο, έπρεπε βέβαια να δουλέψη.

Ένα βράδυ το αντρόγυνο συζητούσε με χαμηλή φωή.

— Όταν μπήκε αυτή, η γυναίκα του είπε :

— Ξαίρεις ; Πρόκειται να φύγουμε για το έξωτερικό.

— Εκείνη χλώμιασε.

— Και ξαίρεις τι έχει να σου προτείνει η γυναίκα μου ;

Είπε ο άντρας.

— Τί ;

— Να μάς δώσης το παιδί σου !

— Το παιδί μου ;

— Μα ναι ! Τόσο και τόσο τ' έχει στην παραμάννα και θα είσαι αναγκασμένη να τ' άφισης. Τουλάχιστον για παραμάννα δεν παίρνεις την γυναίκα μου, αφού μάλιστα δεν πρόκειται να πληρώσης !

— Μα έσείς φεύγετε για το έξωτερικό. Πότε θα το ξαναδώ και πότε θα το ξαναπάρω το παιδί μου !

— Ο κύλιος σ' βαρεῦτηκε περισσότερο. Και της εξήγησε :

Δεν έπρόκειτο να το ξαναπάη πια ποτέ το παιδί της. Για λόγους που δεν μπορούσε να της εξηγήσει, δεν έπλίζανε να έχουν παιδί αυτοί.

— Η γυναίκα του όμως λαχταρούσε έτσι ή άλλοιώς να υιοθετήση ένα βρέφος για να το ανατρέψη.

— Άντρας και γυναίκα τώρα της εξηγούσαν το συμφέρο της.

Στα χέρια της τι θα γινόταν το παιδί ; Πώς θα το το άνέτρεφε ; Πώς θα το έκαμνε μιὰ μέρα άνθρωπο ;

— Ναί αλλά, εγώ τ' αγαπώ το παιδί μου.

— Ακριβώς γι' αυτό. Αν τ' αγαπās πραγματικά θα μάς το δώσης.

Το επιχείρημα αυτό, φάνηκε ακόμη πιο πειστικό, από τα άρχετα χιλιάρικά που τις δώσανε επίσης, ως ένα είδος αποζημιώσεως να ποῦμε.

— Και δε θα το ξαναδώ πια ποτέ ;

— Μά πώς ! Κάποτε θα επιστρέψουμε πάλι..

Βέβαια, όχι αύριο. Ούτε του χρόνου. Μά κάποτε τέλος πάντων. Τότες.

* *

Τα χρόνια πέρασαν, και η μάννα δεν έχασε το παιδί της.

Κι οια μέρα, πήρε ένα γράμμα. Μπορούσε να πάη σπίτι της, να δῇ το παιδί της.

— Έτρεξε με λαχτάρα στη διεύθυνση που της είχαν δώσει.

— Ένα άριστοκρατικό μέγαρο.

Τη στιγμή ίσα ίσα εκείνη, μιὰ Πακάρ, σταμάτησε μπρός στη πόρτα, όπου η δυστυχισμένη μητέρα πήγε να χτυπήση το κουδούνι.

Μια κυρία βγήκε από το αυτοκίνητο. Ένα παιδάκι χαρωπό, καλοντυμένο, με κόκκινα μάγουλα και ξανθά μαλλιά την συνόδευε.

— Η μητέρα δειλά, δειλά, πλησίασε.

Μα πριν προφθάση να πῇ ακόμη τίποτα, το παιδάκι όρμησε τρομαγμένο και στριμώχθηκε πάνω στην κυρία :

— Μαμά ! Μαμά ! Αυτή ή ζητιάνη ! Κοί α πώς με βλέπει ! Μαμά φοβοῦμαι.

Με βουρκωμένα μάτια, ή δύστυχη άποτροβήχτηκε.

Γύρισε, κοίταξε μιὰ τελευταία φορά, τη κυρία που προστάτευε τ' αγοράκι μέσα στην άγκαλιά της.

Κι' έφυγε δίχως να πῇ τίποτα.

ΠΩΣ ΕΠΡΟΔΟΘΗ Ο ΔΙΚΑΣΤΗΣ

Ο δικαστής Μπέρκλεϋ περνούσε για πολύ σοβαρό άνθρωπο. Και με την εντύπωση αυτή θα έμενε ο κόσμος, αν όχι και ή ιστορία, εφ' όσον δεν του συνέβαινε ή παρακάτω άναποδιά, που του έκαμε να χάση τη θέση του, εξ αίτίας του ποδογύρου.

Παντρεμένος, με την κόρη ενός λόρδου, μιὰ κοπέλλα άλλως τε πολύ ευχάριστη μ' όλον ότι είχε με κάπως μελαγχολικό ύφος, ο δικαστής Μπέρκλεϋ, τὰ είχε έτσι καταφέρει ώστε ή γυναίκα του, στο ίδιο της το σπίτι να είναι σά μουσαφίρισα.

Φρόντιζε δηλαδή, ο εντιμότατος Μπέρκλεϋ, να ανακαλύπτει πάντα κάποια άρρώστεια στη γυναίκα του, και να την πείθη πώς ή υγεία της, έχει άνάγκη από αλλαγή άέρος.

Έτσι την έστελνε να περνά, πότε στο ύποστατικό του λόρδου πατέρα της, και πότε σε καμμιά λουτρόπολι.

Κι' αν πότε πότε ή λαίδη Μπέρκλεϋ, πατούσε σπίτι της, ο σύζυγός της, την δεχότανε και της προσέφερε ένα φιτζάνι τσάι στο σαλόνι και την ξεπροβόδιζε.

* *

Η λαίδη Μπέρκλεϋ, είχε μιὰ καμαριέρα έμπιστοσύνης—την Μαίρη—που την άφινε ως τόσο στο σπίτι, για

να το φροντίζη κατά τις συχνές και μακρές της άπουσίες.

Εκείνο που καθυσόχαιζε πολύ την λαίδη, ήταν ότι ήξαιρε πώς ή καμαριέρα της ήταν άρραβωνιασμένη, μ' ένα παλληκάρι, που δούλευε σ' ένα Χρυσοχοείο, και που μιὰ μέρα, ίσως να νοιγε και δικό του μαγαζάκι, αν τον υποστήριζε ο λόρδος πατέρας της κυρίας.

της προσέφερε τσάι.

Φαίνεται όμως πώς ο άρραβωνιαστικός αυτός δεν είχε μεγάλη υπομονή, και προτιμούσε ίσως να άνοίξη το χρυσοχοείο με δικά του μέσα, αλλά και δικό του τρόπο.

Ούτε πολύ ούτε λίγο, μιὰ μέρα που είχε έπισκεφθεί μόνη της τη Μαίρη στο σπίτι των άφεντικών της, έκλεψε έξη χρυσά κουταλάκια.

Η Μαίρη εὐθύς μετά την έπίσκεψί

του, άντελήφθη άμέσως την κλοπή, και τόν ειδοποίησε νά έλθη νά την βρῇ άμέσως.

—Τά κουταλάκια!

Τού φώναξε.

—Ποιά;

—Έκαμε εκείνος δῆθεν ξαφνισμένος.

—Τά κουταλάκια γρήγορα, γιατί θά φωνάξω την άστυνομία. Όσο για τους άρραβώνας μας, μπορείς νά πᾶς νά πάρης τόν άέρα σου... Έναν τέτοιο άνθρωπο, δέν τόν θέλω για άνδρα.

Φαίνεται λοιπόν, ότι ή τελευταία αὐτῆς άπειλή έκαμε στο νέο περισσότερο έντύπωσι, από τὸ ένδεχόμενο νά πάη φυλακή.

Όπως δῆποτε, έκρινε καλό, νά μήν κρατήση τά κουταλάκια αλλά και νά μήν τά φανερώση.

Έπῃγε λοιπόν με τρόπο και τά έκρυψε κάτω από τὸ σκέπασμα τοῦ κρεβατιοῦ τῆς άρραβωνιαστικῆς του.

—Ψάξε τῆς εἶπε, και αν δέν τά βρῆς κάμε ὅπως ξαίρεις!

—Αν και άρκετά έξυπνο, τὸ στρατήγημα τοῦ άρραβωνιαστικοῦ δέν εἶχε τά αποτελέσματα πού περίμενε αὐτός.

Γιατί οὔτε πολὺ οὔτε λίγο, ή Μαίρη πού δέν πῆγε φυσικά ὁ νοῦς της νά κοιτάξη άμέσως κάτω από τὸ σκέπασμα τοῦ κρεβατιοῦ της, φώναξε τήν άστυνομία και παρέδωσε τὸν κλέφτη μνηστήρα.

Κατά περίεργη σύμπτωσι, τήν ὥρα πού τὸν έβγαζαν από τὸ σπίτι οἱ άστυφύλακες, έρχότανε ή Λαίδη.

—Τί τρέχει;

Ρώτησε νά μάθῃ.

Οἱ άστυφύλακες τῆς εἶπαν τά καθέκαστα.

Εκείνος πάλι με τῇ σειρά, διαμαρτυρήθηκε και στο τέλος ὁμολόγησε στην κυρία ὅτι τρεῖς μέρες πρίν, εἶχε κρύψει τά κουταλάκια κάτω από τὸ σκέπασμα τοῦ κρεβατιοῦ τῆς Μαίρης.

Τὸ συμπέρασμα πού έβγαζε, ήταν ὅτι ή Μαίρη βρῆκε τά κουταλάκια, τά έκρυψε αὐτή, και για νά εξασφαλίσῃ τῇ δικῇ της άτιμωρία, πού παρᾶδινε τώρα στην Άστυνομία.

—Καλά! εἶπε ή λαίδη. —Αν εἶναι ὅπως τὸ λές, δέν θά μείνῃς βέβαια για

πολὺ στη φυλακή.

Οἱ άστυφύλακες τὸν πῆραν κ' έφυγαν.

Κατά σύμπτωσι, τῇ μέρα εκείνη ὁ δικαστής δέν ήταν σπίτι, για νά δεχθῇ τῇ γυναῖκα του σάν μουσαφίρισσα.

Ανέβηκε μόνη της, έστειλε τῇ Μαίρη για νά τῆς κάμῃ κάποιο θέλημα και έψαξε τά μπαῦλα της, ὅπου δέν βρῆκε τά κουταλάκια.

Μηχανικά, πῆγε τὸ μάτι της στο σκέπασμα τοῦ κρεβατιοῦ. Εἶδε πραγματικά πὼς κάτω φούσκωνε:

Τράβηξε τὸ σκέπασμα και βρῆκε τά κουταλάκια.

Η πρώτη της σκέψι ήταν νά τῆς φωνήσῃ στην άστυνομία για νά άφίσουν τὸ παληκάρι έλεύθερο.

Έξαφνα ὅμως τήν συνεκράτησε μιὰ σκέψις.

Πὼς ήταν δυνατόν, νά βρίσκονται ακόμη εκεί τά κουταλάκια;

Αὐτὸ εἰσήμαινε ὅτι ἐπὶ τρεῖς μέρες, ή Μαίρη δέν εἶχε σιάξῃ τὸ κρεβάτι της. Μὰ πού λοιπόν μπορούσε νά πλαγιάζῃ;

—Όχι βέβαια στο δικό μου κρεβάτι!

Σκέφθηκε ή λαίδη.

Μὰ ξαφνικά, σάν τὸ σκέφθηκε ἀκόμη καλλίτερα, φώναξε:

—Και γιατί ὄχι; Όλα γίνονται!

Στὸ άναμεταξύ επέστρεψε ὁ δικαστής, κάρηκε πολὺ πού εἶδε τῇ γυναῖκα του, λυπήθηκε ὅμως, γιατί ὅπως τῆς εἶπε έπρεπε νά φύγῃ άμέσως.

—Μὴν άνυσηχῆς φίλε μου τοῦ εἶπε αὐτῇ. —Άλλως τε δέν πρόκειται νά φύγῳ άπόψε. Θά μείνω γιατί ὁ γιατρός μου, μοῦ έδωσε ραντεβού για αὔριο.

Όταν έφυγε ὁ δικαστής, ή λαίδη έστειλε τήν Μαρία στὸν πατέρα της, μ' ένα γράμμα, νά τήν κρατήσουν εκεί ὡς τήν ἄλλη μέρα.

Κατά τ' άλλα, περίμενε ἡσυχα ἡσυχα νά νυχτώσῃ, και πλάγιασε ὄχι στο δικό της κρεβάτι αλλά στις ὑπηρέτριάς της.

Περασμένα μεσάνυχτα άκουσε νά άνοίγῃ ή πόρτα.

—Μαροῦλα! Ἀγάπη μου!

Εὔπνησε ὅπως ήτανε, δέν έβγαλε μι-

Η ΚΛΕΦΤΡΑ

ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΦΛΑΚ

μήνα, ὄνειροπολοῦσα ξαπλωμένος στην σαίζ—λόγῃ μου. διαν ξαφνικά, ἤλθε στο νοῦ μου, τὸ μεγάλο σπίτι τῆς θείας Κλοτίλδης, ὅπου εἶχα άνατραφῇ ὡς ἡλικία δεκατριῶ χρονῶ.

Στὰ ἐξῆτα της χρόνια, ή θεία μου Κλοτίλδη, ήταν ἀκόμη δεσποινίς, πρᾶμα πού δέν εἶχε συντελέσει στο νά τῆς κάμῃ πιδ τρυφερῇ τὴν καρδιά.

Ανταρική και γκρινιάρα, τήν έχθρευόντανε οἱ περισσότεροι γνωστοί της, και άκουγα συχνά εἰς βάρος της, δυσάρεστα σχόλια.

Ένα φθινόπωρο, τήν εἶχε πιάσει ή ποδάγρα της. Δέν μπορούσε πια νά τρέχῃ πάνω κάτω, μέσα στο ἀπέραντο σπίτι της, και έπρεπε νά βρῇ ένα πρόσωπο εμπιστοσύνης για νά τῆς αναθέσῃ τῇ φύλαξῃ τοῦ σπιτιοῦ και τοῦ νοικοκυριοῦ της.

Με πολὺ καλά συστατικά, τά ὁποῖα ἡ θεία μου έσπευσε νά εξακριβώσῃ ή Μάρθα Λαγκλουά, μιὰ ὁρφανῇ νέα, ὡς δέκα ἐπτά χρονῶ, ἤλθε και ανέλαβε ὑπερηρεσία.

Παραξενεύομουν πολὺ σάν άκουα τῇ γρηᾷ αὐτῇ θεία νά ἀποκαλῇ τῇ νέα εκείνη:

—«Η γκυβερνάντα μου!...»

Ὡς τόσο, ή γκυβερνάντα έκτελοῦσε πολὺ καλά τά καθήκοντά της, έτρωγε

Γιατί εἶπε ὁ Ταβερνιέ, μερικῆς ἀναμνήσεις ἀπὸ τά παιδικά μας χρόνια, θαμμένες μέσα μας, ἀναβλύζουν μονομιάς δίχως φανερῇ αἰτία.

Ένα βράδυ, στὸν ὀμιχλώδη αὐτὸν

Ο δικαστής, γιατί αὐτὸς ήταν, προχώρησε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ κουμπὶ τοῦ ἡλεκτρικοῦ. Έξαφνα ὅμως συγκρατήθηκε.

—Καλλίτερα νά μὴ δῇ πὼς ή γυναῖκα μου στο δωμάτιό σου, αν συμβῇ νά ξυπνήσῃ.

Πλάγιασε, και ὅσο ψυχρὸς σύζυγος ήταν, ἄλλο τόσο θερμὸς έραστής φάνηκε τήν νύχτα εκείνη.

Πλὴν φεῦ!..

Τὸ πρῶτ, έβλεπε κατάπληκτος πὼς αὐτῇ πού εἶχε στην ἀγκαλιά του, δέν ήταν ή Μαίρη.

φυσικά μαζί μας στο τραπέζι.

Ήταν ξανθιά με μεγάλα πράσινα μάτια πολύ γλυκά, είχε ένα τουφερό χαμόγελο, και τ' αποτελεσμα όλων ήταν να την έρωτευθώ τρελλά.

Μόλις τολμούσα να σηκώσω το βλέμμα μου και να την κοιτάξω κατά πρόσωπο, και θα έδινα το πᾶν για να μπορέσω να της φιλήσω τὰ χείλη.

Τὴν συνόδευα πολλές φορές, όταν πήγαινε να επιστατήση στο πάγκο ή στο λαχανόκηπο.

Μου ἄρεσε πρὸ παντός ν' ανεβαίνω μαζί της, στη σοφίτσα, όπου κατά διαταγή της «Δεσποινίδος» ἔπρεπε πάντα κάτι να πάω να κατιγράψω.

Μιά μέρα ή τόλμη μου, ἔφθασε ὡς τὸ σημειῶ να της σφίξω τὸ χέρι κ' ἔπειτα να της τὸ χαϊδέψω.

Κ' ἐπειδὴ αὐτὴ δὲν ἔφερνε ἀντίστασι τὴν φίλησα μέσα στο μούχρωμα.

— «ὦ! Κύριε Ροζέ, εἶπε. Τί σὰς ἔπιασε;

Δὲν ὑπάρχουν θρασύτεροι ἄνθρωποι ἀπὸ τοὺς δειλοὺς.

— Μίσητά! της εἶπα, σὰς ἀγαπῶ!

— Σωπάτε γρήγορα!

Πρόσταξε αὐτὴ γελαστά, καὶ σὰ να σκανδαλίστηκε.

— Ἀκούς τὸ παλιόπαιδο!

— Δὲν εἶμαι πιά παιδί!

Της ἀποκριθὲκα ἔντονα.

— Σὰς παρακαλῶ κύριε Ροζέ, μὴ με σφίγγεται ἔτσι! Ἄς ἀφίσουμε αὐτὴν τὴν σοφίτσα, κι' ἄς κατεβοῦμε κάτω.

— Ναί! Ἀλλὰ ὅταν θὰ μοῦ πῆτε καὶ σεῖς ὅτι μ' ἀγαπᾶτε...

— Ἄ! Ξαναμωραθήκατε; Εἶπε πάλι αὐτὴ. Νομίζετε λοιπόν, ὅτι ἀγαποῦν οἱ γυναῖκες κατὰ προσταγή; Για να σὰς ἀγαπήσῃ μιὰ γυναῖκα, πρέπει να εἰστε λεπτὸς, ἱπποτικὸς... καὶ ὄχι βίαιος ὅπως εἴσατε πρὸ ὀλίγου.

Πέρασα ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀπότομη βία στὴν ταπεινότητα.

— Μάρθα! Ἀγαπίτσα μου! Σὰς ζητῶ συγγνώμη. Θὰ κάνω ὅτι πρέπει γὰ να μ' ἀγαπήσετε... Θὰ σὰς δώσω ὅ, ῥαῖα πράγματα.

— Ὡραία πράγματα;

Ρώτησε αὐτὴ λέγοντας.

— ... Στὴν ἡλικία σας λοιπόν, κάμετε εἶδη δῶρα σὲς γυναῖκες;

— Μὰ βέβαια! Θὰ δῆτε!..

Εἶχα προσέξει πὼς ἡ θεία μου, μαζί μ' ἄλλα κοσμήματα εἶχε ἓνα δαχτυλίδι με ἓνα μικρὸ μπριγιαντάκι.

Τὸ δαχτυλίδι αὐτὸ ἦταν φαίνεται πάρα πολὺ στενὸ, ἀκόμη καὶ γὰ τὸ μικρὸ της τὸ δαχτυλάκι καὶ γι' αὐτὸ τὸ εἶχε ἀπορριγμένο μέσα στο συρτάρι τοῦ γραφείου της.

Μιά μέρα πού εἶχε κάποιαν ἐπίσκεψι, ἀνέβηκα στο δωμάτιο, πήρα τὸ κλειδί τοῦ συρταριοῦ, ἄνοιξα, πήρα τὸ δαχτυλίδι, καὶ τὸ ἴδιο ἐκείνο βράδυ, σὰν βρέθηκα μόνος με τὴ Μάρθα, της τὸ πρόσφερα λέγοντας της.

— Νά, τὸ ἀγόρασα γὰ σὰς στὴ πόλι! Ἐκείνη ξεφώνησε:

— Μὰ αὐτὸ εἶναι δαχτυλίδι τοῦλάχιστον χιλίων φράγκων. Ποῦ τὰ βρήκατε σεῖς τόσα λεφτά;

— Ὁ κουμπαράς μου... Τὸν ἔσπασα γὰ χατήρι σας, εἶπε!

Ἡ Μάρθα φαίνότανε πολὺ συγκινημένη. Κοίταξε τὸ δαχτυλίδι, με κοίταξε ἑμένα, καὶ στο τέλος εἶπε:

— Δὲν μπορῶ να τὸ δεχτῶ!

— Ἄν δὲν τὸ δεχθῆτε, θὰ σκοτωθῶ.

— Μὰ τί ἀντρούλης εἰστε σεῖς; γῶναξε πάλι αὐτὴ Μὴ σκοτωθῆτε. Ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, θὰ τὸ δεχθῶ. Καὶ σὰς εὐχαριστῶ μ' ὅλη μου τὴν καρδιά...

Της πέρασα τὸ δαχτυλίδι στο δάχτυλο της, πού λὲς καὶ ἦταν ἴσα ἴσα παραγγελία γι' αὐτήν.

— Ἄν θέλετε, εἶπε, θὰ βοῦμε μαζί τὴν Κυριακὴ καὶ θὰ τὸ φορῶ.

— Ναί! Ναί!...

Της εἶπα τότε ἐγὼ ζωηρά. Καὶ πρόσθεσα σοβαρά.

— Πιὲ καλὰ να μὴν τὸ φαράτε στο σπῆτι. Ἡ θεία εἶναι τόσο ταραξενή. Θὰ σὰς ζητήσῃ ἐξηγήσεις.

— Ἀχρὼς εἶπε ἡ Μάρθα—δὲν ἀξίζει τὸν κόπο να βάλουμε σὲ ὑποψίες τὴ θείας σας.

Τὰ ἀναπάντεχα της ζωῆς εἶναι πολὺ περίεργα.

Τὴν ἐρχομένη Κυριακὴ, δὲν μπορέσαμε να βοῦμε μαζί οἱ δύο μας.

Ἡ θεία Κλοτίλδη της εἶχε κάμει

ΓΙΑΤΙ ΕΓΙΝΕ ΘΗΡΙΟΔΑΜΑΣΤΡΙΑ

κάποια παρατήρησι πού δὲν θυμοῦμαι οὔτε ἐγὼ γιατί, ἡ Μάρθα ὑπερασπίστηκε καὶ ἡ θεία μου τὴν εἶπε τότες «γλωσσού».

Αὐτὴ πάλι, ἀπειλήσε δι τὰ φύγη. Ἐξω φρενῶ ἡ θεία Κλοτίλδη της εἶπε:

— Πηγαίνετε ἀμέσως να εἰτοιμάσετε τὰ πράματά σας.

Μοῦ φάνηκε πὼς θὰ πέθαινα ἀπὸ ἀπελπισία.

Ἐκλαιγα δίπλα στο δωμάτιο της Μάρθας, ὅταν ἔξαφνα μπῆκε ἡ θεία μου.

— Ἐξέτασα τὸ μπαούλο σας—εἶπε—εἶναι δικαίωμά μου.

Ὅμως τὸ δαχτυλιδάκι με τὸ μπριγιάντι, βρισκόταν ἴσα ἴσα πάνω στο τραπέζι, της Μάρθας.

Ἡ θεία μου, δὲν ἄργησε να τὸ ἀναγνωρίση.

— Μὰ αὐτὸ εἶναι τὸ δαχτυλίδι μου! Εἰστε κλέφτρα!

— Ἐγὼ κυρία; Ὁ κύριος Ροζέ μοῦ τὸ ἔχει δώσει.

— Κλέφτρα! Ψεύτρα!.. Γρήγορα τοὺς χωροφύλακες, τοὺς χωροφύλακες!

Ὁ καμαριέρης ὁ Τζίμ, ἔβγαλε ἓνα περιστροφὸ, τὸ ἔστρεψε ἐναντίον της Μαρθας καὶ ξεκρέμασε τὸ ἀκουστικό.

Παρὰ τὰ παρακάλια μου καὶ τὰ δάκρυα μου, οἱ χωροφύλακες ἦρθαν καὶ συνέλαβαν τὴν Μάρθα.

— Προσπάθησε να τὴν σώσης, μπερμπαντάκο! Φυσικά, τρεχεῖς ἀπὸ τὴν στυγερὰ ποδόγυρους!..

Μοῦ εἶπε.

Σὰν ἦλθαν οἱ γονεῖς μου, τοὺς ἀπέκλυψα τὴν ἀλήθεια. Ἡ μητέρα μου δὲν ἠθέλε με κανένα τρόπο να με πιστέψῃ.

Ὅμως ὁ πατέρας, εἶπε:

— Ἐτσι ἤμουν κ' ἐγὼ στὴν ἡλικία του. Αὐτὸ τὸ παιδί σὰ μεγαλώσῃ θ' αἰχὲς καρδιά...

Οἱ γονεῖς μου πέθαναν, ἡ θεία Κλοτίλδη πέθανε κι' αὐτὴ.

Κι' ἀργὰ πολὺ ἀργά, ἔπειτα ἔτυχε ν' ἀκούσω πὼς ἡ Μάρθα πῆγε φυλακὴ, πὼς βγαίνοντας ἀπὸ τὴ φυλακὴ, δὲν μποροῦσε πιά να βοῇ πουνθενὰ δουλειά.

Γιατὶ ὅλοι τὴν νόμιζαν κλέφτρα...

Ἡ Μαρία Ρασπούτιν, κόρη τοῦ ξακουστοῦ μοιραίου καλογέρου Ρασπούτιν, βρίσκεται σήμερα στὴν ἀγγλικὴ πρωτεύουσα με τὸ θηριοταφείο της ὅλο ἀπὸ τίγρεις. Ἡ δεσποινὶς Μαρία Ρασπούτιν εἶναι θηριοδαμάστρια καὶ ἔχει τίς πιὸ ἀγριεῖς τίγρεις ἀπὸ ὅσες ἀναφέρει ἡ ἱστορία τῶν παγκοσμίων θηριοτροφείων. Καί, ὅπως, λέγει, διάλεξε αὐτὸ τὸ τρομερὸ ἐπάγγελμα, καὶ γὰ να ζήσει βέβαια τὰ δύο της παιδιὰ πού εἶναι σήμερα ἡλικίας 12 καὶ 15 ἐτῶν, ἀλλὰ καὶ... γὰ να κοιμαται ἡσυχῇ.

Ἡ μητέρα της καὶ μιὰ ἀπὸ τίς ἀδελφές της βρίσκονται σήμερα φυλακισμένες ἀπὸ τὴν σοβιετικὴ κιβέρνησι, στὴ Σιβηρία. Μιὰ ἄλλη πάλι ἀδελφὴ της δολοφονήθηκε με δηλητήριο καὶ ἡ Μαρία παίρνει κάθε μέρα πολλές ἀειλητικές ἐπιστολὲς ἀν καὶ πέρασαν τόσα χρόνια ἀπὸ τὴν τραγικὴ ἐποχὴ, πού ὁ πατέρας της ἀναστάτωσε τὴν ἀγία Ρωσία.

Κανεῖς ὅμως ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς της δὲν τολμᾷ τώρα να τὴν πλησιάσῃ γιατί ζῇ πάντα ἀνάμεσα στὰ θηρία της: «Μπαίνω, εἶπε στὸν Ἀγγλο συνάδελφο πού τῆς πῆρε συνέντευξι, στὰ κλουβιά τῶν τίγρεων μου, με τὸ ἴδιο θάρρος πού μπαίνω καὶ στο δωμάτιο τῶν παιδιῶν μου. Οἱ ἀγριεῖς τίγρεις μου γίνονται μπροστά μου ἡμεῖς γιὰ τὰ. Καὶ εἶμαι βέβαια, πὼς κανεῖς δὲν θὰ πειράξῃ με τοίους σωματοφύλακας πού διαθέτω».

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΠΟΝΟΚΕΦΑΛΟΣ

Ὁ Λουδοβίκος 14ος ἔπρεπε να συνεργασθῇ ἐκείνο τὸ πρῶι με τὸν καρδινάλιο Μαζαρίνη, τὸν πρωθυπουργό του, γὰ σοβαρὲς ὑποθέσεις τοῦ κράτους. Ὅταν ὁ πρωθυπουργὸς παρουσιάστηκε στὰ βασιλικά διαμερίσματα, ὁ βασιλεὺς τοῦ μῆνυσε πὼς δὲν θὰ μπορούσε να τὸν δεχθῇ ἐκείνη τὴν ὥρα, γιατί εἶχε τρομερὸ πονοκέφαλο.

Ὁ καρδινάλιος δὲν ἐπέμενε καὶ ὅταν παρουσιάστηκε τὸ βράδυ εἶπε εἰς τὸν βασιλέα:

— Θὰ σὰς ἔφυγε, Μεγαλειότατε τὸν εἶδα πού ἔβγαινε...

ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ 9 ΜΑΪΟΥ

ΑΓΟΡΑΣΑΤΕ ΟΛΟΙ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟ

«ΡΟΜΑΝΤΣΟ»

ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΔΥΟ ΑΥΤΟΤΕΛΗ ΜΥΘΙΣΤΟ-
ΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΩΝ

ΣΕΛΙΔΕΣ 170 ΔΡΑΧ. 5

ΕΝΑΣ ΟΓΚΩΔΗΣ ΤΟΜΟΣ

